

Ce-mi rămâne în urma absolventului?

| Emil Munteanu

La fiecare sfârșit de an, îmi spun că am mai încheiat o tranzacție, chiar una profitabilă. Beneficiile mi se întorc fără să le cer sau să le contabilizez. Când te simți câștigat nu-ți mai rămâne timp să numeri câștigurile. Dacă le-aș ține evidența în numărul de diplome și olimpiade m-aș conserva, și pe ei (absolvenții!) odată cu mine, în niște cifre care, din păcate, nu sunt cuvinte să-mi spună ceva. Îi mai găsesc, ce-i drept, în numerele (Alecart), în care se întorc cei mai mulți și mai vechi. Noii, adică noi cei rămași aici, îi citesc pe cei vechi și se prind (la minte) cum e cu scrisul și cititul printre numere (din Alecart).

Revenind în cele din urmă la urma absolventului meu, pot spune că îl găsesc, mă găsește sau mă regăsesc cam peste tot, de la colțul de stradă la unghiul în tot felul de grade (tot la numere ajungem!) ale planșei unui arhitect. Absolventul meu nu se încapătănează să mă colinde doar de Crăciun. Să aducă vestile bune doar de Buna Vestire. Se afișează cât este el de mare (în înălțime) pe panourile publicitare din oraș sau în filme premiate la Cannes, încât nu văd cum aș putea să-l scap din vedere. Își joacă premierele pe scena liceului pe care, într-o tranzacție profitabilă, a lăsat-o pentru scene mai mari ale teatrelor naționale și acceptă criticile „noilor”. În alte cazuri (fericite) iese din planșa de arhitect și îmi inspiră aerul de profesor. Stăm cot la cot în cancelarie, el cu un cot mai sus în înălțime. Alteori rămâne pe loc, plecat fiind, și pune la cale număr de număr design-ul Alecart. Cum să-l scapi din vedere în cazul acesta pe absolventul meu? Poate doar să-ți scape din mână revista!

Tot mai des, absolventul se trimite din țările nu întotdeauna mai calde, cu vești despre el în schițe, desene, expoziții în care să-l cauți, an de an, să nu se piardă. El de noi sau noi de el? Noii, cei vechi adică, rămași aici. Vestile ne cuprind (în emoție) și pe noi, în articole de Alecart despre locurile lăsate acasă văzute, acum, altfel decât atunci. Integrate, comentate, suprapuse, memorate (atât a memorat absolventul meu, locurile și chipurile!) și

privite din unghiul celui plecat. **Din afară înăuntru!** Din afara spațiului sau a elevului care a fost și care nu se mai recunoaște. Dar ne recunoaștem.

Pentru că absolventul meu nu uită, chiar dacă se uită în spate, să știe de unde a plecat. Sau de unde n-a mai plecat. Fie că revine în piese de teatru, în schițe de arhitectură, în articole itinerante din „Itinerarii”, fie că aduce un „impact social” printr-o întâmplare, o experiență sau o idee, fie că e în mijlocul unei dezbateri, al unei cărți netraduse la noi, fie că scrie mailuri lungi sau scurte (în funcție de fusul orar în care se găsește), absolventul meu nu stă pe loc.

**Mișcă, nu munții din loc,
ci o idee și, dintr-un unghi
mai mare, o existență de
om. Absolvent!**

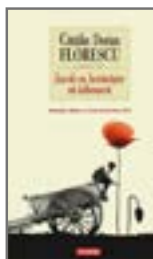
În cele din urmă, pentru că tot am vorbit de urme, nu știu cine pe cine a absolvit. Cine a rămas cu mai mult din tranzacția încheiată la fiecare final de generație. E greșit să spun că eu am rămas, de vreme ce primesc (la timpul prezent) beneficii din tranzacția mea. Cu ce a rămas absolventul în urma mea? Poate doar cu sute sau mii de kilometri distanță de România, în cele mai fericite cazuri. Oricum, noi(i) rămânem aici, în Alecart.

P.S. Urmele (amprentele & semnătura) a doi dintre absolvenții mei favoriți (Virgil Horghidan & Izabela Pavel) apar și pe/ în coperta acestui număr din „Alecart”!

Despre multiplele forme ale exilului

sau JACOB SE HOTĂRĂȘTE SĂ IUBEASCĂ

Nicoleta Munteanu

Jacob nu se pregătește să iubească în romanul lui Cătălin Dorian Florescu, pentru că, în universul romancierului elvețian de origine română, iubirea este o constantă, indiferent care e forma pe care o îmbracă și dincolo de vicisitudinile istoriei colective sau de convulsiile devenirii individuale.

Iubirea ia contururi diferite, fiind pe rând foame de viață, hotărâre de a supraviețui, dorință de întoarcere "acasă" după ce războiul, foametea sau ciuma mutilează, nevoie de a schimba destinul, tânjire după o palmă de pământ.

Este umbra și numele și averea unei femei dintr-un ziar, instinct de autoconservare, contururile mereu schimbătoare ale poveștilor țigăncii Ramina, sufletul sârboacei Katinca sau trupul moale al fetei din satul de munte în care ajunge Jacob, trădările tatălui și glasul sângelui, involburările tinereții și capacitatea de a ierta.

Iubirea se suprapune peste atmosfera unei lumi care este (și nu este în același timp) a satului de șvabi cu origini lorene Triebswetter, undeva la câțiva km de Timișoara, purtați în lume de sunetul prelung al clopotului cel mare al bisericii. Povestea lui Jacob e, așadar, doar pretext pentru a multiplica firele narrative ce se deschid astfel spre "povestea" unei lumi din care chipul lui Jakob (de data aceasta cu k) amintește într-o mai mare măsură de îndârjirea și sângele rece al Obertinilor de odinioară decât cel al mamei a cărei fibră sufletească e definitiv schimbată de căsătoria cu cel care îi va supune orice urmă de tărie (mai puțin cea a unui ascetism, a unei resemnări în care se

pot citi urmele unei alte povești, abia schițate, descoperite doar – eventual - în palimpsest). La rândul ei, "povestea" aceasta se suprapune peste o alta, mai cuprinzătoare, a șvabilor și a întâlnirii lor cu lumea pe care o vor întemeia la capătul Imperiului, a intersecției cu tentaculele istoriei care se revarsă odată cu instalarea imaginilor cu Gröfaz (Cel mai Mare Comandant al Tuturor Timpurilor) și a vocii ce impune o "nouă ordine" peste satul bănățean ce va tresălta sub respirația greoaie a mașinăriei de război germane, a convulsiilor provocate de deportările în Siberia, de colectivizare, o voce a fricii ce se insinuează treptat, a iertării

Grafică
Ilie Krasovski

și a împăcării din final. E, în aceeași măsură, povestea lui Caspar și a acelu "acasă" pentru care a ucis fără a sta pe gânduri, descoperind că e un alt "acasă" (dar la fel de bun ca oricare altul), povestea lui Frederick și a drumului către o altă casă, "saga" Obertinilor scrisă în gamă minoră, fără urmă de idealizare, dar cu un acut simț al realității psihologice și al neajunsului, al brutalității interioare și al violenței istoriei.

Narațiunea se ramifică, în nuclee care alternează prezentul și trecutul, un trecut în ale cărui falduri încap secvențe autonome, pe care le leagă însă câteva constante ale existenței ce fac din *Jacob se hotărăște să iubească* un roman al trădărilor succesive și, în exact aceeași măsură, un roman al supraviețuirii. Istoria devine astfel o succesiune de istorisiri și fundalul lasă loc construirii treptate, sincopate narativ, a destinului lui Jacob, situat, încă de la început, sub semnul altor două povești: nașterea miraculoasă pentru care "garantează" țigancă Ramina, pe de o parte, și aceea "urât mirositoare", încărcată de un iz puternic de bălegar (și rușine) pe care o evocă bunicul dinspre mamă.

Contururile lumii se pulverizează, lărgindu-se sau contractându-se, și poveștile țâșnesc cu o forță de nestăvilite, căci ele se cer spuse și își pun amprenta asupra percepției prezentului, iar liniaritatea e distorsionată de multiple fire care se dilată, înghițind alte și alte povești, mereu destine noi. Secvențe fugitive, imagini aparent fără legătură între ele configurează siluete, destine, întâmplări (Sarelo, băiatul țigăncii și fratele după tată al lui Jacob, trădarea acestuia și înverșunarea „fiului” împotriva tatălui, privirea și apoi silueta Katicăi, iubirea și moartea absurdă a întregii familii de sârbi, lașitatea preotului, nebunia istoriei schițată în comportamentul învățătorului german, umilința colectivă, drama bunicului sau imaginea lui Muscă, ruina unei lumi și înălțarea alteia, convoiul de șvabi plecați către o nouă casă și a coșciugelor cu morții care-i urmează) – toate schițează nu atât miracolul unei existențe, cât capacitatea poveștii de a răscumpăra această existență.

Chiar dacă unele dintre aceste povești sunt abia schițate, chiar dacă impresia e că uneori senzaționalul primează sau tușele groase nu au suficient adevăr psihologic, povestea rămâne și e una care transfigurează brutalitatea, trădarea, nimicnicia, instinctul, convulsiile supraviețuirii.

Dintr-o altă perspectivă, dar în strânsă legătură cu vocația de a pune lumea în cuvânt (care mi se pare a-l apropia pe Cătălin Dorian Florescu de familia de spirite a lui Saramago sau Rushdie), *Jacob se hotărăște să iubească* mi se pare a fi o carte a sensibilității ultragiante, a unui suflet într-un perpetuu exil interior, căci Jacob descoperă lumea și se descoperă pe sine în purgatoriul unei suite de trădări: de la cea a propriului trup la cele ale tatălui, de la cea a poveștilor care-i învăluie copilăria, ascultate în fumul gros din cocioaba de pe deal a Raminei la trădarea istoriei, a vieții care ignoră limitele miraculosului, dar care-l învață, în cele din urmă, a fi un supraviețuitor. Pârjolirea mătură totul în cale, dar din cenușa ei se înalță iertarea, iubirea ce naște imaginea unui nou "acasă".

"Am să fac o casă pentru noi la capătul lumii" e gândul care încheie această poveste a altor povești, sfârșitul unui exil și, de ce nu, intrarea într-un altul. E aceeași singurătate împlânzită doar de umbra iertării, a asumării propriei vulnerabilități.

Toate bufnițele

de Filip Florian

PRIVIND LUMEA CU OCHII LARG DESCHIȘI

| **Ioana Lionte, Absolventă Național**

„Ca idee, când lucrurile încep să se schimbe, ele chiar se schimbă, nu se joacă. E ca într-o avalanșă. Mai întâi, de la vânt, o ia la vale un firisor de zăpadă, apoi se leagănă un bulgăraș, pe urmă un bulgăre care se face mare, mai mare, uriaș, stârnind alte firisoare de zăpadă, pentru ca, dintr-odată, de la atâția bulgări și bulgărași, să pornească întreg muntele în jos, vind, spulberând tot ce-i iese în cale.”

Romanul lui Filip Florian se constituie în țesătura reminiscenței candidă, a amintirii ca martoră a existenței și a schimbării, proiectând în intimitatea caldă a relatării fracțiunile unei spațialități și ale unor timpuri în care copilul, adolescentul, adultul și bătrânul au fost pe rând martorii unei epoci și exponenții unei lumi întregi.

Structurat din punct de vedere al arhitecturii narative printr-un paralelism al asemănărilor și al deosebirilor în ceea ce privește obiectul actului rememorării intime, „Toate bufnițele” devoalează un univers al detaliului personal și construiește sincronic lumea prin intermediul omului care o percepe, două lumi mai exact, separate de caracterul amintirii, dar legate ireversibil una de cealaltă prin forța relatării.

Încă de la primele pagini, romanul fascinează printr-un magnetism perceptibil, dar inexplicabil, magnetism exercitat de potențialitatea regăsirii lectorului în rândurile sale sau poate în lumea citită printre ele, fascinație ce domină până în final sub semnul curiozității. Cei doi protagoniști își dispută paginile, însă cuvântul ca arbitru le refuză departajarea, îi învâluie în același miraj, amintirea servind drept catharsis atât bătrânului cât și adolescentului, atât maestrului cât și învățacelui.

Întregul spațiu romanesc este dominat de două apăsări oximorone în esența lor, dar îngemănate în conceptul existențialist, fericirea și durerea se atrag și se resping într-un dans al aducerii aminte al cărui caracter matricial, ritualic aproape îl sustrage pe cititor de la propria viață pentru a fi spectator la cea a lui Emil și a tânărului său prieten, pentru a fi martorul războiului și al copilăriei, pentru a cunoaște liniștea pădurii și tumultul vieții.

„Ne-au picat în cap, din cer, o mulțime de parascovenii: cărțile de joc cu femei goale, pozele din ziare cu femei pline, adică cu

chiloței tanga și sutiene cât niște brichete Zippo, din alea cu fitil și benzină, prezervativele ascunse de frati-miu în dulap, fie cu arome de fructe tropicale, fie cu bășicuțe și nervuri, o revistă cu poze mai palpitate decât în ziare, serialul ăla de la televizor, Emmanuelle, și câteva scene din filme, mă rog, nimicuri, fleacuri, printre care fustele scurte, strâmte și negre ale Pușei, verișoara lui Gabi, cea care îmi dăduse ața chirurgicală.”

Periplul narativ apropie și desparte cei doi protagoniști, îi compară la pragul dintre secole, îi aseamănă prin perioadele dezvoltării personale și îi deosebește prin toate fațetele evoluției sociale inevitabil produse de exponenții timpului. În contextul în care tumultul vieții și bucuria de a trăi sunt aceleași dar circumstanțele diferă, se produce scindarea între generații exprimată aluziv atât prin compendiul factual înglobat în cele două relatări, cât și maniera de a mânui cuvântul.

Din ceața trecutului încep să se ivească mărturii ale vechiului, iar prezentul, deși luptă prin promisiunea nespusă a viitorului, este știrbit de neajunsurile proprii. Vetustul este șlefuit până la nou, copilul este acoperit de tânărul adult, forma ia conturul fondului, iar în romanul lui Filip Florian cei doi exponenți, al unui trecut și al unui viitor, se întâlnesc în liniștea nepângărită a unei păduri, dincolo de viață și de aparențe, dincolo de frică și de moarte.

„Fotografiile din ziare și reviste ne-au făcut rapid să admirăm presa, gazetăria, să privim cu dispreț spre trecut, când, după cum îmi povestise Emil, cenzura ucidea în fașă orice tresărire de libertate, chiar libertatea însăși.”

Și totuși ce am descoperit până acum? Că trecutul e nedefinibil din punct de vedere emoțional și că, deși diferit atât de tare de prezent, el este însăși esența germinală a acestui din urmă? Că există o matrice viscerală a existenței, un tipar organic al fiecărei ființe vii și de sine conștientă care ne leagă unii de alții? Că între exponenții vechiului și cei ai noului prăpastia poate fi depășită cu ușurința celui ce privește în profunzime? Că individul are ca spectru amintirea, că el este modelat din lutul experienței și că „viața e și minunată, e și un rahat”?

Romanul lui Filip Florian proiectează omul prin lume și lumea prin om, răspunzând întrebărilor de mai sus cu forța surprinzătoare a depănării de amintiri. Personajele din *Toate bufnițele* sunt suma trăirilor și experiențelor personale, există fragmentate în toate detaliile spațialității înconjurătoare și se întregesc prin însăși viața lor, autonome de tabuul social al jocului literar în care apar ca niște marionete.

Karawane

de Dan Cristian Iordache

Artistul își modelează cu precizie, asemenea unui sculptor, forma poemelor și o presară cu multiple culori, din ipostaza unui pictor. Plurivalența ideatică îmbracă discursul poetic în profunzime și finețe.

Adela Cășuneanu, CNPR

Drama interioară a omului răvășit de perspectiva realității se contopește uneori cu forma cărții. Aceasta este premisa de la care pornește cartea lui Dan Cristian Iordache. *Karawane*, apărută la editura *Charmides* în 2012, este cartea ce se trăiește și își consumă propria sevă prin cuvânt și imagine, într-un periplu de poeme cu substanță. Cele două entități par a se căuta și completa reciproc, astfel încât ochiul cititorului poate capta imaginea complexă a realității din care ni se confesează eul liric.

Fascinantă este în primul rând coperta cărții, înfățișând imaginea unui elefant ce traversează pe fundalul celestului pal un pod de piatră. Priveliștea ne duce cu gândul la universuri exotice, la înaintarea către cunoaștere, către fericita atingere a perfecțiunii existențiale. Pentru eul liric, această incursiune pare a fi una de natură autoscopică, el urmărind descoperirea identității sale pierdute ("mi-am găsit locul între iluzii/ din vastele gări/ - cu eleganța valizelor - am pornit/ spre imensele vânturi"). Găsindu-și „locul între iluzii din vastele gări”, eul plonjează în imaginar, de unde continuă să-și spună povestea.

Desprins uneori din această lume a ficționalului, reîntoarcerea sa subtilă în realitate este îngemănată suferințelor și zbciumului sufletesc; "sufletul meu e o mânășă/ care pipăie un chip de care nu-și amintește", se confesează eul liric în poemul "alura konwi". Viața cărții și cartea vieții converg în poemele lui Dan Cristian Iordache spre redescoperirea plenară a sensibilității, căci ele se întrepătrund în mod armonios ("e o insulă care fluieră/ ca destinul", "un cântecel suficient un resort/ fericit și ce noroc/ viața e un șiret pe care-l înnozi/ de câteva ori"). Eul liric aspiră la întoarcerea către substanța originală a lumii ("unul dintre noi să se nască din nou la nesfârșit"). Observăm, așadar, că imaginarul este făurit printr-un

univers nou, inconfundabil prin ingenuitatea versurilor. Viziunea plastică asupra lumii este o modalitate de cunoaștere frapantă. Poetul capătă o viziune aparte asupra lumii, iar aceasta se răsfrânge prin toate oglinzile stărilor sufletești („dimineața vine/ odată cu prima extracție sinceră...”). Între ezoterism și sinceritate, între monolog și rugăciune, pulsează cuvintele din interiorul cărții. Printre cadre enigmatice și spații banale, cititorul este iremediabil prins în mirajul detaliilor. Imaginile poetice se individualizează prin transparență, starea sufletească a eului liric capătă puteri creatoare ("atât mai rămâne în aerul rece/ - cu excepția palmelor galbene/ care planează spre negru cu intenția vădită/ de a împinge o ușă - străvechea ușă").

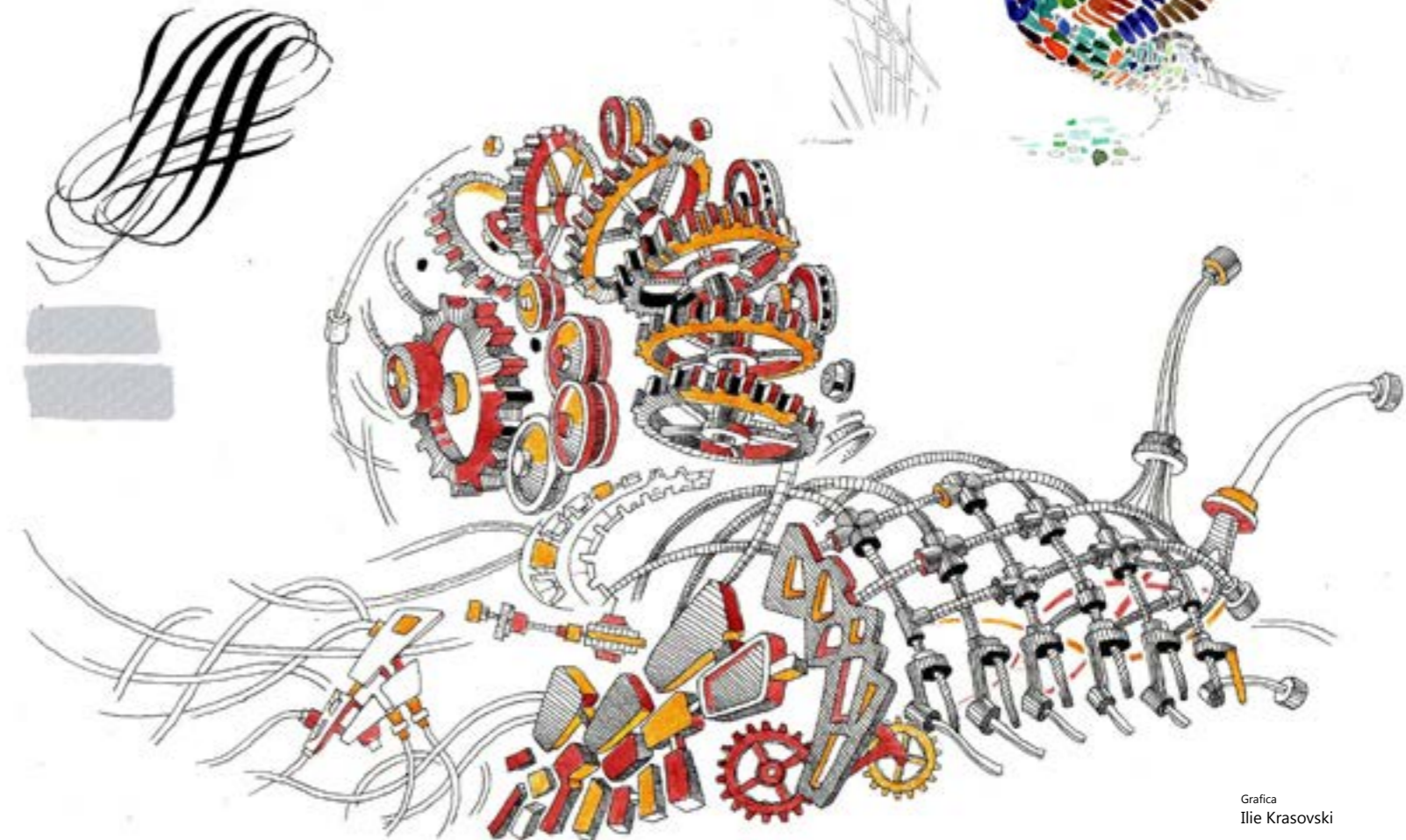
Artistul își modelează cu precizie, asemenea unui sculptor, forma poemelor și o presară cu multiple culori, din ipostaza unui pictor. Plurivalența ideatică îmbracă discursul poetic în profunzime și finețe. Imaginile artistice au rolul de a sensibiliza cititorul, de a-l face coparticipant la trăirile creatorului, simțind, pulsând, prin identificarea cu poetul („ca un rotund întunecat/ care se întrevește în spatele corzilor/ și nu spune nimic/ ca o garoafă aflată în prima ei zi galbenă/ cu țiuitul greierului de mătase/ printre coloanele de praf”). Limbajul are caracter profund reflexiv, cuvintele sunt ridicate la rang de artă sublimă, prin folosirea preponderentă a sensului figurat. Din expresivitatea figurilor de stil reiese și modelarea textului într-o formă lingvistică fluidă, armonioasă, realizată cu măiestrie de poet.

Textul, în ansamblu, constituie o expresie a gândurilor, a sentimentelor, a spiritualului, o exteriorizare a trăirilor interioare, oferind cititorului o viziune amplă asupra comuniunii om-univers ("toată ziua a stat acolo/ o pasăre/ mică și moartă/ într-un cuib albastru/ și m-a apăsat").

Lumea ca atare nu există în afara cuvântului, ci se naște odată cu revelarea eului, a cunoașterii de sine ("și-atunci apare ca un ciocan/ o floare înțeleaptă care dezbate zgura tristeții/ noaptea de după zi cărarea cea largă/ și toți cleștii mei zambitori cântă o serenadă"). Dan Cristian Iordache impresionează, de altfel, printr-un ritm interior unic, volumul *Karawane* adunând polifonic gânduri, imagini și experiențe diferite.

Poezia pare să nu-și revendice influențe vizibile din vreo generație. Frapează monologul, impresionează rugăciunea scursă printre rânduri, iar metaforele par să înflăcăreze discursul care, de cele mai multe ori, se adresează întregului univers („luna este în nori și nu am nicio veste și/ niciun cuvânt nu vindecă/ dar încerc să mă curăț de teamă să/ întind brațele și să adorm pe conturul unei răni”).

Reconfigurarea permanentă a lumii scriitorului aduce un plus de culoare cu fiecare pagină răsfoită, cu fiecare metaforă din care răsună o frântură de viață. Ca un obstacol inerent ființei, recunoașterea și îmbrățișarea propriei ființe este pe cât de inefabilă, pe atât de inaccesibilă. *Karawane* e o carte a călătoriei inițiatice prin fierbințeala Poeziei.

CAII DIN PERUGIA

de Paul Gorban

| Alexandra Bianca Dumencu, CNPR

Volumul de poezii “Caii din Perugia” (Editura Paralela 45, 2012), semnat de Paul Gorban, transmite cititorului o trăire frenetică. Este aici o mișcare dionisiacă, un elan propriu poezilor din vechime, care tinde să dezlege ființa de materie și să o proiecteze în înălțimi.

Cartea evidențiază, printr-o transcendență ocultă, dar mereu prezentă, concordanța dintre trecut și prezent, dar și recunoașterea lor prin integrarea perfectă. Fiecare poezie modifică metaforic lumea, metamorfozează concepția omului obișnuit, perspectiva de a percepe fragmentele realității ca un spațiu cu predispoziție la reverie. Impresionează sublinierea elementului distinct, dar și a celui comun, atingându-se perfectul prin imperfect, diferența prin identica sinteză a ei.

PAUL GORBAN ÎȘI PROIECTEAZĂ SENTIMENTELE ÎNTR-O PERMANENTĂ COMPLEMENTARITATE, UNIVERSUL UMANIZÂNDU-SE (“CAII DIN PERUGIA NU SUFERĂ ȘI NU ÎMBĂTRÂNESC PENTRU CĂ/ ÎN COPITELE LOR CĂLĂREȚII SOLEMNI ÎȘI ASCUND RESPIRAȚIA.”). SE CREEAZĂ O ABSTRACTIZARE SIMBOLICĂ ÎN SENSUL CREĂRII UNUI UNIVERS ECHILIBRAT, DEFINTORIU PENTRU EXISTENȚA FIECĂRUIA.

Poetul dislocă eliberarea de făptura cea veche, în urma căreia rămân caii din Perugia, contrazicere în aparență a atitudinii cotidiene. Mai mult, Paul Gorban trăiește un continuu proces de dedublare, în care spiritul rațional interpretează permanent tendințe afective, încât efectul devine paralizant. Revenirea sugestive, impresia de trăire accentuată, ezitățile, toate au darul prezentării incontestabile a naturii din Perugia (“miroase puternic a floarea-soarelui,/ de parcă soarele transpiră când pământul își schimbă lumina.”). Cartea este concepută în plin relativism postmodern pe valorile eterne, este un rod al spiritului, ce tinde să leviteze spre perfecțiune. În lumea poetului totul se rotește, se revarsă, se prelinge, se oglindește, se răsfrânge, mereu mai rapid, mereu mai

halucinant. Iluzie și adevăr contopite, ar spune M.V. Llosa. “Caii...” sintetizează tocmai conexiunea dintre aceste două elemente, impresionând prin crearea unei zone dominate de natură, de ușoara transparentă a acestor animale, făpturi și înfăptuiri deopotrivă, martori îmboldiți de o chemare aparte (“probabil așa se odihnesc caii... ascultă cum aerul/ traversează ca un șarpe un corp în care bate o inimă”). Cartea este împărțită în trei secvențe: “Caii din Perugia”, “Balada sufletului transformat în drob de sare” și “Încăperi fără sfârșit”. Poetul creează imaginea mai multor teme, elementul central, distinct, fiind constituit de prezența cailor. Astfel, se realizează tabloul diferit a ceea ce ține de formarea unor vietăți stranii și, totuși, atât de apropiate nouă, ca formă de supremație, de colaborare spirituală aflată în repaus. Poetul abandonează prejudecățile legate de viu, de culoare, care s-ar fi interpus între ochi și realitate. Urcarea fluidă a cailor pe o treaptă superioară, umanizarea lor într-o lume ambiguă, cotidiană, sintetizează tocmai îmbinarea dintre elementele vieții obișnuite, metamorfozarea sa de-a lungul timpului. Caii devin umbre, zâmbete, descrieri ale unor linii familiare, legături permeabile cu natura din Perugia (“caii din Perugia sunt niște umbre/ pe care bărbații le călăresc seara”).

Natura atât de prielnică a Romei, imaginea șopârlelor călărind caii, apropierea de floarea-soarelui, nemurirea lui Spiritus, mirosul de pământ. Tot atâtea elemente pe care poetul le folosește în descrierea spațiului lumii concrete, îmbogățite prin metaforă și personificare. Individualizarea îndrăzneată a oamenilor din Perugia, încolăcirea în blocurile pline de întuneric, de schimbare, de neprevăzut (“oameni travestiți în îngeri”), expoziție de nuduri. Imaginile oferă posibilitatea ieșirii din normalitatea agresivă, impresionează prin maturitatea semnelor vii, prin... herghelia libertății de mișcare a spiritului. Dragostea pentru aceste animale, sugestiv creionate în relațiile cu natura statică, poate fi ușor comparabilă cu asemănarea femeii în univers. Laitmotivul femeii, al ființei care conduce înfăptuiri cailor, în consonanță cu elementele descrise, este prezent în fiecare text, realizând fructificarea ideii de uniune. Zbuciumul tainic zilnic, amenințările dulci concretizate de realitate, deduse din metamorfozarea

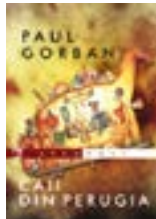
feminității, se răsfrâng paralel asupra cailor din Perugia (“împarte în bucăți universul/ aruncă-l în ieslea cailor din Perugia.”). În a doua parte, “Balada sufletului transformat în drob de sare”, se creionează viziunea omului asupra lumii. Se pune în valoare încercarea de a izbuti, de a supraviețui propriei capcane, de a înțelege lumea și modernizarea sa. Transformarea bruscă a ceea ce ține de societate, ba chiar de creație, produce o închistare, o întrerupere lumească (“am văzut de multe ori soarele cum se împerechează cu noaptea”). Prezența morții, din ce în ce mai dominantă în poezie (“Ți-am făcut moarte cont pe internet”), acoperă starea de bine reflectată în fenomenalitatea cailor. Sentimentele contradictorii se îmbină perfect, alcătuind o dualitate a atitudinii artistice. În ipostaza de îndrăgostit, Paul Gorban segmentează sărutul, sentimentul suprem cauzat de respirația persoanei alăturate, măruntaiele de fluturi, pendulând afectiv într-un spațiu prielnic iubirii, plutind între pereții care sunt martorii descoperirii trupești și femeia “cu unghiile rotunjite de soare”. Sunt prezente aici imagini seducătoare, inedite, ale nopții, ale liniștii („gura mea stă ascunsă în pulsul inimii tale”).

Trăind la propriu fantasmale, poetul pune în evidență modelul inconfundabil al ieșirii din impas a propriului eu, în combinație cu complexitatea femeii, care îi reîntregește firea, iar apoi creația. Simbolul morții văzut ca o margaretă calmă este în contrast cu entuziasmul și exuberanța inițială, astfel că ea devine mai apoi o provocare neutră și de data aceasta a naturii. Viața și dorința de ascensiune devin un caleidoscop de semne din care sinele preia măști transparente pentru a-și aproxima stările sufletești. Maturitatea dovedită în poezii, zimțarea sfârșitului, dar mai ales transformarea propriei lumi, a ceea ce din înger devine demon creator se încheie apoi cu revenirea drumului spre casă, amplificând senzația de renaștere, plurificând eul pentru a deveni “noi”, o rațiune împărtășită tuturor („ne clătinăm spre viața/ care frumos curge prin venele orașului”). Ultima parte, “Încăperi fără sfârșit”, pune în evidență lumea cotidiană, impactul noutății asupra oamenilor, modalitatea de cunoaștere și imprimare a modernului.

Omenirea devine o pasăre răpitoare, încununată de o gândire aparte, un comportament neobișnuit, o supremație inutilă. Ledurile, facebook-ul devin astfel capcane total opuse primei părți a cărții, a hergheliei libertății, în care călătoria interioară este dictată de sentiment („e aproape o femeie milostivă acest computer”). Îmbinare originală a mai multor motive, corelată cu suprapunerea complexă

a cuvintelor banale, dar încărcate de semnificații. Poetul concepe viața lumii ca dans, ca legănare a morții, a unei crizanteme, ca perpetuă agonie a cotidianului, a generațiilor umane.

PAUL GORBAN E IMPRESIONAT DE MĂSURA AGONIEI: TIMPUL. ÎN ESENȚĂ, POEZIILE SALE SUNT O MĂSURĂ A URCĂRII ȘI A CĂDERII, ÎNTR-O SINGURĂ MIȘCARE COSMICĂ: CURGEREA, ROSTOGOLIREA SPRE NECUNOSCUȚ, NĂRUIREA ÎN NOUTATE. DE MÂNĂ CU SOARELE ȘI CU CAII DIN PERUGIA, DE BUNĂ SEAMĂ...

Omar cel orb

de Daniela Zeca Buzura

Motto: „Mamă, secretul comorii e drumul, nu știi?”

Cipriana Barna, *Absolventă CNPR*

Succeselor răsunătoare ale primelor două romane ale Trilogiei Orientale scrise de Daniela Zeca, *Istoria romanțată a unui safari* și *Demonii vântului*, le urmează *Omar cel orb*, menit să încheie – cu același succes, judecând după poziția fruntașă din topuri – acest ciclu. Apărut în octombrie 2012 la Editura Polirom, în colecția *Ego. Proză*, romanul frapează printr-un paradox, și anume acela dintre concentrația de informații și de detalii și golul pe care îl resimțim, totuși, la final, având impresia că știm mult prea puține lucruri despre Omar.

Viața lui Omar este un șir de despărțiri și decepții, iar aparentele escapade fericite – zadarnică încercare de a se adapta. Despărțirea de locul natal, de mamă, de prietenul său Shams, mai apoi de țară, de soție, de copil, și în final despărțirea de lumină – dar nu și de cunoaștere! În plan profund, despărțirea de religie și de cultura sa, pe care, fără a se dezice de ele, nu avea să le mai regăsească vreodată la fel ca *acolo*, ca în leagănul copilăriei și al tinereții sale. Dacă în *Demonii vântului* poveștile de dragoste păreau pretexte care îi permiteau autoarei să își trimită cititorii, pe căi ocolite, la esența romanului, de această dată însuși Omar este esența. Avem de-a face, de altfel, cu singurul roman din trilogie al cărui titlu este constituit de numele personajului, alăturat însușirii care îl definește, anticipând faptul că acesta va fi axa întregii povești. Omar orbește, într-adevăr, însă el este orb înainte de acest moment; a nu mai vedea înseamnă, pentru el, a vedea cu adevărat.

Dacă nu ar fi fost „cel orb”, Omar ar fi putut fi cel care caută mereu să evadeze. În tablourile în care intră, însoțit de pisica neagră Eleonor, care în afara acestor călătorii se dezice de complicitatea lor și îl sfidează, sau în labirintul pe care el însuși l-a construit în urma unei revelații, labirint în care avea să se rătăcească oarecum cu bună știință, în încercarea disperată de a se ascunde și totodată de a se regăsi, într-un moment *de răscruce*. Evadează în sine, fiindu-i imposibil să se adapteze, în pofida legăturii speciale pe care a avut-o din prima clipă cu Godun, gazda sa din țara în care este exilat, dar și a poveștii pe care o trăiește cu Veterinara, poveste marcată de gelozie, scindată și stând sub semnul unui trecut

pe care Omar nu poate evita să îl poarte cu sine. „*La lumină, în plină zi, se gândea la Veterinara, dar noaptea o visa pe Ghazal*”. Ghazal, soția lui Omar, o șiiță a cărei dorință de a lupta pentru drepturile femeilor în societatea în care trăia nu îi va fi iertată, ci scump plătită, pare a fi singura lui iubire adevărată. I-a dăruit un copil, pe Armin Caryan, de care el s-a înstrăinat încet, dar sigur odată cu plecarea în Europa de Est, băiatul reproșându-i că banii trimiși, ca semn de grijă și totodată ca veste că e bine, că trăiește, nu îi erau de ajuns. Orice încercare a lui Omar de a se mai apropia de Armin a fost inutilă, nici măcar suferința pentru pierderea lui Ghazal nemaleușind să îi unească. Oricum, Omar aparține altei lumi, chiar dacă nu pe de-a-ntregul, ci înjumătățit de permanentele-i zbateri interioare și de gândul lăsat în trecut. Se creează, pas cu pas, o simetrie între cele două drumuri despărțite la răspântie, al lui Omar și al soției sale, Ghazal. Fiecare dintre ei își găsește refugiul în brațe străine, deși, spre deosebire de Omar, care era *cel plecat*, Ghazal, în calitatea sa de *cea rămasă*, a așteptat multă vreme întoarcerea celui pe care l-a iubit: „*Punea mâna în foc că și astăzi, după ce, oficial, toți se lămuriseră că fugise, Ghazal îl aștepta ca o sfântă. Și? Cât o să-l mai aștepte?*”. Nu tot timpul, așa cum se încredea Omar. Peste ani, Armin avea să refuze să îi confirme tatălui zvonurile despre mama sa: deși fapte vehiculate și cunoscute în Teheran, ele ajunseseră la urechile lui Omar ca ecouri slabe și îi era extrem de dificil să le dea crezare.

Veterinara este o obsesie mai mult decât o iubire. Îi așteaptă cu înfrigurare reîntoarcerile și este disperat să afle ce se întâmplă cu ea în timpul în care nu sunt împreună. Fără a avea vreun motiv întemeiat sau vreun drept asupra ei, devine bănuitor și crede, pe rând, că fiecare bărbat din anturajul lor i-a fost sau îi este amant.

Întocmai ca turiștii în labirintul de iederă, Omar este un rătăcit. Odată ajuns în Tabriz, își amintea de Yazd ca de *acasă*, ca de locul din care nu și-ar fi dorit vreodată să plece: „*Lui Omar, Nordul i se părea altă țară. Nu voia să trăiască printre azeri. Dacă ar fi fost după gândul lui, nu ar fi plecat nicăieri în afara Yazd-ului, unde se născuse*”. Plecat din

Tabriz, însă, aceasta devenise casa lui și Europa de Est luase locul Tabrizului de alătdată, din vremurile când își lăsase Yazd-ul natal.

Cu un pas în urmă, către Yazd și mama sa, și cu un pas înainte, către Tabriz și tatăl pe care a fost nevoit să îl urmeze, deși nu aproba în vreun fel decizia acestuia de religia zoroastriană, Omar a fost predestinat unei rupturi perpetue între ceea ce sufletul său ar fi dorit să aleagă și ceea ce *a trebuit* să facă. Peste un timp, Tabrizul avea să fie pasul în urmă, în care își lăsa soția și copilul, iar Europa de Est pasul făcut, lipsit de voință, înainte, cu toate încercările adiacente de a păstra aparențele unui *arab* perfect adaptat; pentru europeni nu conta că era persan, că era zartosht, ei oricum nu înțelegeau. Sufletul lui Omar rămăsese în trecut, în altă țară și la alți oameni, oricât ar fi încercat el să se amăgească, recunoscător fiind pentru prietenia lui Godun și pentru tot binele pe care acesta i l-a făcut.

Intenția autoarei este – clar, a și spus-o în numeroase interviuri – aceea de a surprinde, printr-un personaj eliptic, psihologia exilatului. Cu toate acestea, am putea spune că exilul lui Omar este și un soi de strategie a Danielei Zeca: pentru a putea îngloba în narațiune toate detaliile de ordin cultural și religios ce privesc Iranul și, mai cu seamă, zoroastrismul, l-a „fugărit” pe Omar de acasă. A reușit astfel să îl facă să își amintească tot ce era esențial despre credința lui, despre familie, despre țara pe care a părăsit-o. Fiind acasă, ar fi avut două soluții, fie să prețuiască la timp ceea ce avea, fie – inconștient – să treacă pur și simplu prin viață. Odată plecat, însă, lucrurile se schimbă, sunt privite dintr-o cu totul altă lumină: ceea ce ar fi fost viața lui cotidiană devine brusc idealul spre care tinde, ceea ce a fost autentic în trecutul său. Așadar, evenimentele din Iran pe care și le amintește sunt însoțite de o multitudine de detalii cărora cel mai probabil nu le-ar fi dat aceeași importanță dacă nu ar fi fost exilat și atunci autoarea, al cărei scop principal – în pofida unei documentări riguroase – nu este acela de a descrie cultura și civilizația din care provine personajul, alege să strecoare aceste date în evocările acestuia. Deși

narațiunea este realizată la persoana a treia și nu avem de-a face cu un monolog interior, totul este atât de bine pus la punct încât avem impresia că însuși personajul i-a dictat scriitoarei ce să spună despre el și ce ascunzișuri să dezvăluie, lăsând însă mare parte din secrete nedescoperite.

O carte care ne surprinde încă dinainte să ajungem la finalul primei pagini prin încărcătura aproape paradoxal lirică a prozei, un lirism încântător care te lovește precum temperaturile Iranului; cum acest ținut este de neconceput fără tipicele-i „*52 de grade la sol*”, cum spune autoarea în cuvântul înainte, așa nici romanul nu poate fi imaginat fără metaforele concentrate, atât de bine înglobate în narațiune. Ca structură compozițională, Daniela Zeca a păstrat capitolele scurte, captivante și – fără a le numerota – ne ține cu sufletul la gură de la prima până la ultima pagină. Versetele din Avesta (cartea sacră a zoroastrienilor) și numele localităților apar în calea cititorului ca frânghii de care se mai poate prinde pentru a se agăța de realitate atunci când este atât de captivat de vârtejul ficțiunii încât simte că merge pe o cărare abruptă, coborând fără posibilitatea de a se opri. Destinația nu este deloc de neglijat.

Către final, țesătura destinului lui Omar se mai rărește, lăsând loc unei povești mai dilatate a lui Ghazal, despre care pe parcursul romanului se pomenea trecător. Până la ultimele rânduri avem impresia că protagonistul nu se va mai întoarce, ci – dispărut în mod misterios, așa cum a făcut-o de mai multe ori, fie în tablouri, fie în propriul lui trecut – ne va face să revenim la ultima pagină scrisă despre el, ca să îi aflăm sfârșitul. Fals. Cheia se regăsește în ultima frază, care ne întoarce la prima pagină, făcându-ne să *înțelegem*. Și am putea-o lua de la capăt cu lectura, fără regrete.

Omar cel orb este o carte uluitoare, a cărei esență, misterioasă și cochetă, se dezvăluie abia la a doua lectură: ajungem la finalul romanului și ni se face dor să îl luăm de la capăt, simțind că nu sunt de ajuns paginile parcurse pentru fascinația regăsită în proza Danielei Zeca.

Ambasadorul Invizibil

Ilie Krasovski

| Cătălina Donțu, Băncilă

În căutarea epuizării principiului de tragism al fatalității istorice, Nichita Danilov, în romanul său „Ambasadorul Invizibil”, constituit în trei părți, profilează spectrul mitic, în stil gogolian însă, al multitudinii factorilor ce au construit temporal iluzia trecutului. Viitorul, ce se dorește a fi zămislit conceptual în prezent, suferă o integrare exhaustivă, prin intermediul conștiinței, în mascarada utopică a umanității: „*The most painful state of being is remembering the future, particularly the one you'll never have.*” - Søren Kierkegaard. De-a lungul integrării unor contexte mitice în ansamblul fluidității ideilor este amplificată nostalgia paradisiacă a beatitudinii precedente „căderii”, ce marchează o căutare infantilă a unor cunoștințe inițiatice și-un *illo tempore* eliadesc refuzat ascezei strămoșilor gentilici.

În prima parte, „Androginii”, pornind de la realitatea omului, atât cazul Balanzaizis, cât și istorisirea vieții lui Agaton surprind, fapt observabil și în titlu, mitul androgenului, manifestare ambigenă a echilibrului total, anterior asumării fizice a actului iubirii, mit cu valențe cosmogonice ce surprinde în principiu o explicație necesară adusă conceptului Eros prin reconcilierea în unitate a tot ceea ce prezintă opozabilitate. În primul caz, prin intermediul lui Evgheni Lein, care este delegat povestitor, prezintă istorisirea întâmplărilor desfășurate în contextul meșteșugului pescuitului de anghile, „o îndeletnicire pe cât de rentabilă, pe atât de dificilă”, firul narativ aduce în prim-plan dispariția bătrânului Balanzaizis, în vârsta de șaizeci și cinci de ani, în largul mării, unde era plecat cu barca în expediție, sub chipul unui „tribut mai mare sau mai mic zeului Poseidon”. În mod normal, în astfel de circumstanțe, persoana dată dispărută este declarată decedată în interval de două săptămâni, însă cei doi fii ai victimei, Leons și Briedis, căutând în ape rămășițele din trupul tatălui,

descoperă cadavrul intrat în putrefacție, însă acoperit în întregime de anghile. Acest fapt e menit să accentueze conceptul de transcendere prin prelungirea atât a poverii cât și a benedictiunii strămoșești în destinul posterității prin jertfă („În ei, sufletul lui Balanzaizis prindea o nouă viață...”). În al doilea caz, Agaton, deși căsătorit cu Marina, cea care îi pasa toate atribuțiile din domeniul casnic, ocupându-și, în schimb, timpul cu citirea unor „romane siropoase de amor” de Sandra Brown, suferă o autoizolare cauzată oarecum de pozitivismul său exagerat și de cancerul la plămâni într-un stadiu avansat. Este evidentă o posibilă asociere cu Agathon, atât la nivelul numelui cât și a similitudinii dintre conceptele evocate, cu personalitatea literară exemplificată apoteotic în opera platoniciană

Banchetul, în care este prezentată, dincolo de aparenta incoerență nejustificată a ideilor, ordinea paradoxală în dragoste, un *ordo amoris* în sensul de „procreație întru frumusețea spirituală”. În urma decesului personajului, se produce un dezechilibru în spațiul în care acesta și-a purtat bătălia metaforică împotriva timpului și a himerei oferite de-un posibil viitor, haosul intervenind în prezența soției sale și al prietenilor acesteia care descoperă ca au câștigat la Loto fără a mai conștientiza unde

se află biletul. În contextul unei anchete, este descoperit secretul scopiților, respectiv, eteroscopiților și a ritualurilor lor de castrare prin automutilare motivate de neacceptarea așa-zisului păcat suprem, satisfacția carnală („Prea mult cerul plânge pe Androgenul procreat,/ Aproape de acest cer, umanul sânge revărsat,/ Prin moarte prea târzie, poporul recreat,/ Târziu și devreme-i ajutorul așteptat...”). Lein, rememorând acțiunile teribiliste și fanatice ale sectanților, prin intermediul unor scrieri ce-i aparțin lui Rudolf Steiner sau a unor principii enunțate de către Jung, („ce se petrece aici pe plan fizic este de fapt mereu un fel de

proiectare”), creează o legătură directă cu un anume coșmar apărut sub pretextul instabilității fizice. Acesta devine o reprezentare alegorică, o parabolă a mitului labirintului, ce are, în sine, un dublu raționament concentric, bazat pe permiterea și restricționarea accesului în cadrul unor realități alternative, printr-o selecție cu conotații inițiatice, a individului în *Terra Sacra*. Procesul se manifestă strict la nivelul conștiinței, poetul fiind în postura de a-și căuta izbânda în lupta cu Minotaurul propriei firi printre „pereții de un alb-strălucitor ai holului” ce, pe parcurs, trec printr-un proces de antropomorfizare, mai exact tencuiala lor va suprinde elasticitatea și consistența cărnii. În momentul în care firul logic nu este descoperit din cauza ermeticii sale, se constituie imaginea spațiului acvatic originar ce reprezintă sursa generatoare de materie într-un sens sacral și profund, întâlnită frecvent în cultura indiană sub forma cufundării în perceperea divinității, mediu în care plutesc anghilele evocate anterior în cazul morții bătrânului Balanzaizis, ce oferă, la rândul lor, o perspectivă falică asupra reconstituirii androgenului fundamental („Aveam impresia că rătăceam, asemenea lui Iona, într-un trup străin, somnambul, care, la rândul-i, se adăpostise într-un alt trup, imens, monstruos, care naviga în apele primordiale ale unui ocean nenăscut, existent doar ca posibilitate.”).

A doua parte, „Ambasadorul Invizibil”, continuă ideile speculate anterior, mai exact, prezintă, într-o ambianță rusească, manifestările forțelor pregnante ce se ciocnesc împotrivindu-se destinului istoric în fața căruia se subordonează fiecare ființă („*Prin însăși natura sa, omul se opune istoriei*” - *Mircea Eliade*). Sunt invocate anumite tertipuri cu un rol major în desfășurarea propriu-zisă a înfruntării dintre un Mesia al rațiunii și antipodul acestuia, Antihristul, fiind astfel puse în antiteză mitul demonului cu cel al îngerului. Acest capitol este, de asemenea, divizat în două părți legate ca sens prin intervenția bizară a lui Alexei, care este de fapt o reprezentare arhetipală a portretului supraistoric al unui avatar, personaj ce susține cu încăpățănare că a parcurs o succesiune de reîncarnări, trecând de la țareviciul Romanov la faimosul Vladimir Ilici

Lenin. Din perspectivă strict evenimentțială, Evgheni Lein primește de la centru o ofertă pe care nu o va refuza, un post la o „ambasadă într-una din fostele republici ce-și câștigaseră independența după destrămarea Imperiului”, unde va descoperi un adevăr macabru legat de politica locului respectiv. Astfel, el va face o analogie între protocolul delegației, caracterizat de o cenzură impusă obsesiv, o antropofagie speculativă și un experiment realizat în Data Tutashia a lui Amiredjibi care presupunea închiderea unui lot de șobolani într-un butoi și hrănirea acestora cu aceeași hrană din abundență; însă după o lună se observă începutul seriei de canibalisme, cobaii devorându-se între ei până la ultimul, care devine exterminator, nevoit în final să-și roadă extremitățile. Apariția lui Alexei provoacă debutul istorisirii, prin intermediul unei scrisori pe care i-o va înmâna lui Lein, despre viața și gândirea lui Lenin, revoluționar rus și conducător al partidului bolșevic, personaj ce susține cu înflăcărare asemănarea dintre divinitate și stat sau natura mamă, creând impresia de o incoerență stăruitoare.

În cea din urmă parte a romanului, „Sosiile”, Evgheni Lein, la rândul lui, îl împuternicește pe Kuzy Kuzin cu autoritatea de a sugera inițierea șocantă la care a fost supus de către Președintele Republicii, Letinski, și secretara lui, Vera, o revelație negativă a unei realități pseudosacre printr-un amplu ritual legat de laptele pentru cafea „direct de la sursă”. Pornind de la titlul capitolului, Președintele, emisar al haosului activ etern, devine un colecționar de personalități istorice, mai exact 999, în care se va regăsi Lein, și pe care le conservă cu grijă în salonul personal, loc în care Ambasadorul Invizibil își manifestă cel mai vizibil ipotetica prezență și în care relaționează intens cu acesta.

Romanul „Ambasadorul Invizibil” este un tratat adus ca mărturie a efortului psihic uman depus în cazul senzației de spaimă subită în fața haosului iminent și a istoriei ca principiu animant de conștiință, „un fel de sferă Rubik, compusă din mai multe epoci și mai multe personaje”.

“*The most painful state of being is remembering the future, particularly the one you'll never have.*”

Viața lui Kostas Venetis

de Octavian Soviany

motto: povestea mea e o mărturie a dreptății prin strâmbătate și a înțelepciunii prin nebunie

| Ana Maria Lupașcu, absolventă CNPR

Angrenați într-un mecanism insidios, participăm la schimbul permanent între viața trăită, cea visată și cea scrisă: un fel de solipsism neafirmat, care ne conduce spre o istorie personală remarcabilă. Testament și confesiune în același timp, romanul lui Octavian Soviany, *Viața lui Kostas Venetis* (Cartea Românească, 2011), își arogă în paratext valoarea de operă arhivistică. În fapt, țesătura livrescă se infiltrează, povestea devine proteică și savuroasă. Mărturisirile personajului trezesc fascinația prin valențele scabrosului reunite în extazul violent.

Ființă preponderent instinctuală, Kostas slăbește contactul cu lumea exterioară prin excese. Stările sale sunt augmentate de contopirea permanentă între dragostea carnală, orgastică și cea spirituală, cunoscută prin rugăciune. Venetis se spovedește și se eliberează. În pragul morții, poveștile lui se ancorează puternic în prezent, au puterea de a opri timpul prin apel la un alt timp, cel al amintirii. Nemțoaica, martor subjugat, este aproape silit să scrie. Într-un univers al invertirii sexuale, femeia e rădăcina tuturor relelor, iar latura erotică apare distorsionată, similară, la nivel vizual, cu expresia lui Ze Diego și Diamantino Jesus în fotografia “Cupido’s Playground”. Mai mult decât atât, personajul indică lipsa unui sentiment matern și depărtarea de mamă (“Nu-mi amintesc să fi supt oarecând la sânul unei femei.”), dar invocă în schimb episoade din copilărie în care femeia i-a produs dezgust. Dimensiunea hiperbolică a grotescului trădează o structură interioară maculată de forța

păcatului, care, la Venetis, apare ca moștenire inerentă de la ambii părinți (“De mic copil, eu, Kostas Venetis, m-am cunoscut strâmb și strâmb am rămas până la bătrânețe.”). Într-o familie damnată („oamenii ne ocoleau ca pe niște ciumați”) răul este perceput ca normalitate, copilul pierde inocența în schimbul unor experiențe traumatizante, cum ar fi cea a desfrânării mamei sau a morții bătrânei care îl îngrijea.

■ **Evoluția personajului urmărește ideea de rău perpetuu, faptele săvârșite se agravează, mergând de la cerșetorie până la vărsare de sânge.**

Dimensiunea moralizatoare se sesizează prin contraexemplu. Ilustrarea păcatului nu presupune anularea virtuții, ci, din contră, intenția se remarcă prin semnarea acesteia într-un mod mai accentuat. Astfel, ni se relevă acele valențe ale non-eticului greu de imaginat într-un univers posibil al realității.

Kostas Venetis săvârșește tot soiul de nelegiuiri pentru a-și satisface imboldurile interioare, însă, la un moment dat, pare angrenat într-un mecanism din care nu mai există scăpare. Ca o încercare de domolire a dimensiunilor abisale ale personajului prin abolirea actelor voluntare, Kostas este cooptat într-o sectă ocultă anarhistă, care plănuia

mari revolte în Europa secolului XIX. Devine o piesă dintr-o structură dominată de ubicuitatea boierului Mihalache, boier fanariot, însușire a răului la cote maxime (“urma să pășesc într-o lume despre care nu știam aproape nimic, eram la cheremul unei puteri drăcești, care mă azvârlea după voia ei dintr-o țară în alta, potrivit unor planuri ce păreau născocite de creierul unui nebun.”). Tot de acest personaj se leagă și viziunea profetică, o prescripție în culori sumbre, cu valențe apocaliptice. Conformă cu principiul teologic tipic, proiectarea sfârșitului întrevește ideea de mântuire. O mântuire blasfemică într-o religie a lumii decăzute, subjugate de conspiraționiști.

Caracterul apocaliptic denotă din permanentizarea semnelor decăderii, prezente în toate cele cinci capitole ale romanului, numite sugestiv *Picioarele, Pânțele, Inima, Capul, Coroana*. În ele, răul, principiu specific materialității. Interesantă este relația dintre personajele care gravitează în jurul nucleului cu o forță atât de puternică, încât nu suportă segregarea decât printr-un act violent sau fatal. Interacțiunile nu se limitează la prezent, cum nici însăși existența personajelor de hârtie care se povestesc nu acaparează un singur moment (“... așa cum ne-am întâlnit de nenumărate ori și în viețile dinainte.”) Cea mai puternică legătură este cea cu Nemțoaica, forțat să scrie viața lui Kostas fără a aduce vreo modificare. Stăpânit de frica de a nu-și pierde viața, Nemțoaica se supune, însă, din același motiv, va încălca pactul mai târziu, povestind totul unui agent de poliție.

Paternitatea romanului trece așadar sub semnul indicibilului, al incertitudinii, fapt completat și de structura voit-fragmentată a romanului. Vocile textului acționează fractalic. Concentrează de fiecare dată esența și particularizează în același timp. Istoriile personajelor reflectoare, precum părintele Loukas, pustnicul, Yussuf, Kiva, beizadea Mihalache ș.a., converg către destinul lui Venetis, îl completează și totodată lămuresc anumite concepții și atitudini specifice personajului principal. Toposul desfășurării acțiunii pendulează între aceste ancadramente, credibilitatea naratorilor este periclitată. Efectul obținut se traduce printr-un *vertigo* narativ, care absoarbe atenția și te centrează asupra poveștii. Din ce în ce mai mult firul narațiunii monopolizează existența, devine un scop în sine. Pactul ficțional îndeamnă la a prezuma viața ca scriitură, viața rescrisă, simultaneitatea scriitură-viață, variante la fel de valabile pentru romanul lui Octavian Soviany. Sub acest aspect se problematizează, în plan teoretic, rolul scriitorului, completat de numeroasele trimiteri textuale, precum și de cele din paratext. Venetis nu e deloc un personaj docil,

maleabil, care se mișcă într-un spațiu impus. Excentric, îndrăzneț, reflexiv, revoltat, cu tendințe autocentrice, acesta contrazice clișeul. Naratorului îi este interzis să fie Dumnezeu textului, naratorul este persecutat, constrâns la relatarea riguroasă a faptelor. Autocrația lui Venetis merge până la a interveni personal în redactare: “De câteva ori mi-a smuls condeiul din mână, a șters unele vorbe și a adăugat altele, mârâind că trebuie să scriu întocmai cuvintele lui, fără să scot sau să pun pe deasupra ceva de la mine.” sau “Kostas abia mă lăsa să-mi trag sufletul; nici nu ajungeam bine acasă, că trebuia să iau condeiul în mână și să scriu mai departe povestea, pe care a doua zi dimineața Venetis o cerceta de-a fir a păr, găsind tot timpul pricină de nemulțumire.” Picarescul este supus dihotomiei: pe de o parte, reconstituie imaginea de secol XIX a unor orașe ca Salonic, Paris, Veneția, Viena, Istanbul, București etc., iar pe de altă parte introduce pretextul întâlnirii cu personaje impregnate de culoarea locală.

■ **Aventurierul Venetis se ridică la valoarea unui personaj de talia lui Goldmund (Herman Hesse, *Narziss und Goldmund*), Moll Flanders (Daniel Defoe, *The Fortunes and Misfortunes of the Famous Moll Flanders*).**

Într-un alt registru, e drept, mai complicat, îmi amintește de personajele lui Groșan, precum Barzovie-Vodă, spătarul Vulture, rapsodul Broanteș, călugării Metodiu și Iovănuț. Călătoria scoate la iveală peisaje verosimile, pasajele descriptive evocă locuri comune care se încarcă de semnificații și transcend adesea spre lumea coșmarescă. Construcția personajului se remarcă prin complexitate, prin neobișnuit, iar intertextul evidențiază o imixtiune de trăsături proprii marilor personaje. Limbajul e o scanare a timpului cuprins în *Viața lui Kostas Venetis*, individualizat prin combinarea registrului arhaic și a limbajului bisericesc cu registrul popular specific, chiar abrutizat pe alocuri. Cuvintele au suflul originalității, itinerează atmosfera romanescă și codifică totodată specificul spațio-temporal ales. O limbă încântătoare, expansivă, palpitândă, care poetizează. Romanul funcționează “după legea cercului ce se mișcă înainte și înapoi” atunci când “a umplut până la buză paharul nenorocirilor”. Singura rațiune e povestea, indiferent de culmile pe care le atinge și de reacțiile provocate. Te poți simți contrariat sau revoltat, absorbit sau oripilat de posibilitățile grotescului într-un spațiu narat neîngrădit, dar trebuie să citești neapărat *Viața lui Kostas Venetis*. Delirul într-o Carte.

Ochiul căprui al dragostei noastre

de Mircea Cărtărescu

| Elisabeta Maruseac, Absolventă CNPR

Există o imagine sub influența căreia stă întreaga mea copilărie. Dădusem, pe când aveam 4-5 ani, peste icoana Ochiului Atoatevăzător al lui Dumnezeu. Reprezentarea Ochiului ce părea să se desprindă de paginile vechilor cărți religioase, veghind sever asupra vieții de dincolo de biserică. Mult timp apoi am simțit pironită asupra mea privirea aceea.

Dacă sfaturile și pedepsele părinților mei nu-mi puteau tempera energia și neastâmpărul, imaginea pregnantă întâlnită în Psaltire avea să mă liniștească adeseori.

Am fost uluită să descopăr, în anii adolescenței, aceeași putere obsedantă izvorâtă, de data aceasta, din cărțile lui Mircea Cărtărescu.

Întotdeauna mi-a plăcut să-mi imaginez vocile autorilor în timp ce le parcurgeam rândurile cărților. Obiceiul este ca aceste voci să se stingă odată ce copertile se reunesc. Ca micile cutii muzicale pe care le găseam în casele vecinilor în trecut. Melodia desprinsă din cărțile cărtăresciene reverberează însă mult timp după ce cuvintele s-au epuizat. Pătrunde, prin porii hârtiei, în realitate, integrându-i lumea imaginară. Dacă în lucrările de proză cântecul are tonalități energice și enigmatice, în volumul de articole **Ochiul căprui al dragostei noastre** (Editura Humanitas, 2012) acesta devine nostalgic și nesigur, în consonanță cu tema principală a scrierilor: legătura cu trecutul, fie prin amintirile despre familie, fie prin cele despre propriile texte, fie chiar prin cele despre scriitorii (mai mult sau mai puțin cunoscuți astăzi) care au avut o influență asupra autorului volumului. Și dacă imaginea timpului trecut produce nostalgie și înduioșare,

imaginea reflectată a viitorului aduce tristețe și îngrijorare. Chiar dacă nu există nicio divizare formală a culegerii de texte, tematica separă cele două componente ale sale: cea memorialistică, ficționalizată, de cea jurnalistică, cu iz de istorie literară. Liantul este reprezentat de complexul sentiment aflat între îngrijorare și duioșie pentru literatură. În mijloc, scriitorul-părinte, capitulând în fața problemei inexorabile a trecerii timpului: „Oamenii vin pe lume, cresc, îmbătrânesc și mor. Nu mai pot crede în minuni.” (*O treime de sabie, o treime de scut*).

Clipa îl găsește pierdut pe străzile evoluției firești a lucrurilor: «Cum poți să mergi înainte când sensul cuvântului “înainte” e acum altul?» (*O treime de sabie, o treime de scut*). Primele articole au în vizor episoade reprezentative, ființe și obiecte obsesive din primii ani ai vieții scriitorului. Două dintre acestea mi s-au părut memorabile: *Ochiul căprui al dragostei noastre* – cel care și dă numele volumului – și *Ada-Kaleh, Ada-Kaleh...* Aflați sub puternica incidență a literaturii, a fantasticului, unul prezintă legătura solidă între mamă și copilul cu două ipostaze, Victor și Mircea, iar celălalt transpune cititorul într-o lume cu specific profund oriental.

Cel dintâi evocă omogena contopire între mama Maria și cei doi băieți. Boțul compact de trupuri, imagini și gânduri, amestec omogen al celor trei ființe: “Am crescut ochi în ochi cu Victor. Fratele meu a crescut ochi în ochi cu mine.

Amândoi am privit-o ochi în ochi pe mama, cu fețele atât de apropiate, cu dragoste atât de iradiantă, încât ochii noștri se deforma, deveneau apoși (o apă căpruie, întunecată), se-ntindeau ca niște bobite de mercur, se atingeau și se contopeau până la urmă într-un singur ochi mare și înțelept și atotcuprinzător.”

Mama, Victor și Mircea formează o fragilă formă geometrică. Un triunghi echilateral, cu vârfurile perfect îmbinate. Când una dintre laturi dispare în mod inexplicabil (“Pe Victoraș l-a înghițit pământul mizerabil al unor vremuri cumplite. N-am știut niciodată ce s-a întâmplat cu el.”), figura matematică își pierde forța și

înțelesul. Din al doilea text menționat răzbat lumina, parfumurile și obiceiurile tainice ale Orientului. *Ada-Kaleh* – nume care se traduce prin “Cetatea de pe insulă” – este, în fapt, o insulă românească aflată mult timp sub influență turcească, dar care a fost scufundată în era comunistă în scopuri economice. Enigmatică înfățișare a insulei chiar de aici provine. Copilul-personaj crește fascinat de reprezentarea acestui tărâm într-un tablou din camera sa. Este sedus de imagine, de lumea pe care o imaginează, dar prilejul de a o vizita nu apare înainte de scufundarea acesteia. *Ada-Kaleh* rămâne la fel de puternic și de misterios impregnată în mintea celui transformat în adolescent și adult ca o femeie inaccesibilă pe care ai iubit-o în anii pubertății. Iar pentru autor – simbol al “ruinelor între care-am trăit toată viața, amant al unui harem de ruine.” Întorcându-și ochiul cunoscător spre partea concretă, teoretică a literaturii, volumul ne introduce în lumea scriitorilor mai vechi sau mai noi, consacrați sau (mai) puțin cunoscuți.

De la Mihai Eminescu și Mircea Horia Simionescu până la Mariana Marin și Nino Stratan. Aici, în aceste pagini, se desfășoară în întregime nostalgia. Pentru vremurile trăite între scriitori. Pentru visul de a crea o carte fundamentală – Cartea.

Pentru literatură în sine. În parte într-un ton grav, în parte cu voce înduioșată, scrierile ne aduc într-o lume în care te așezi cu literatura la masă, te plimbi cu ea, iubești cu/prin ea și, în fine, trăiești cu/prin ea. De altfel, M. Cărtărescu și mărturisește: “Trăiesc într-un mare poem, în cel mai mare poem compus vreodată, un poem fractalic, pentru că e ramificat la nesfârșit în fiecare proces și obiect al lumii.” (*O fântână în mare*). În ansamblu, volumul mi-a lăsat impresia aproape inefabilă a trăirii prin literatură. A scriitorului-creator care își continuă menirea și în lumea reală. A frumuseții (văzute prin ochiul căprui) a celor ce ne înconjoară. Vocea cărtăresciană se desprinde din pagini, aducând poezia și evidențiind-o în cotidian. Cititorul pășește alături de Scriitor, de mână cu el. Trei entități sunt din nou unite prin ochiul căprui al dragostei (de literatură). Autorul. Lumea. Cititorul.

MEDGIDIA, ORAȘUL DE APOI

de Cristian Teodorescu

Cristina Vieriu

| Andreea Nicuța, Băncilă

Cunoașteți sentimentul acela când citești ceva – orice – și ai impresia că ești alături de narator – care, eventual, îți este chiar rudă sau prieten foarte apropiat (deși știi că acest lucru este absolut imposibil!) – și stați amândoi *turcește* pe patul cu saltea de paie al bunicii unuia dintre voi, îmbrăcați în pijamale, mâncând semințe și jucând plictisiți *război*, iar el începe să-ți povestească despre niște oameni despre care nu ai mai auzit până atunci, dar pe care, la sfârșitul poveștii, îi cunoști mai bine, poate, decât ți-ai fi dorit...?

Eu am simțit toate acestea citind(u-l) pe Cristian Teodorescu; faptul s-a datorat, probabil, și structurii inedite a romanului *Medgidia, orașul de apoi*: o înșiruire de 103 istorioare a câte 2-3 pagini fiecare (cu titluri mai mult decât sugestive), ce prezintă în manieră ficțională (cu „înfloritură” sau lucruri ascunse) povești de viață reale aparținând locuitorilor Medgidiei contemporani cu bunicul naratorului/autorului.

Romanul tratează influența istoriei “mari”, a istoriei universale asupra istoriei “mici”, a istoriei personale a celor ce au trăit Cel de-al Doilea Război Mondial și repercursiunile acestuia.

Încadrate, așadar, în “rama” anilor '40, personaje ca: Fănică Theodorescu și soția Virginica, apoi cei 3 copii ai lor, dar și chelnerul Ionică, doctorița Lea, maiorul Scipion, domnul Stelian, moșierul Caludi sau profesorul Caraeni sunt portretizate cu un umor subtil, într-o notă caricatural-realistă, în tușe groase sau doar în câteva linii, suficiente însă ca personajul să dobândească individualitate: **“Cunoscătorii spuneau despre duduia croitoreasă că singurul lux la care se pricepe era să ia măsura sexului clienților ei**

aleși, cu ajutorul tuturor orificiilor ei penetrabile.”

Într-un concis *Cuvânt Înainte*, autorul menționează (cu ipocrizie și falsitate) că romanul poate fi citit oricum: **“Așa că puteți începe de oriunde. Dinspre sfârșit înapoi, cei mai nerăbdători, de la început, dar cu sărituri peste așa-numitele capitole de umplutură, cei care vor ca romanele să nu treneze, și de la cap la coadă, cei care vor să citească un roman ca pe un roman(...).”**

Deși ultimul capitol *Orașul de atunci și cel de apoi* e un fel de rezumat al întregului roman care, în plus, lămurește cititorul în legătură cu urmările de care au avut parte personajele, nu poți citi romanul acesta altfel decât **“ca pe un roman”**. Ar fi o nesăbuiță înfiorătoare să ratezi ilarul fiecărei povestioare în parte, indiferent că este vorba despre cum și-au cumpărat Fănică și Virginica o cârciumă, cum **“a căzut Parisul!”**, cum au venit rușii și **“au ras tot”** sau cum au murit, stupid, pe rând, profesorul Caraeni, moșierul Caludi sau Ionică.

Singurul aspect deranjant al operei e reprezentat de aceeași alternanță care încântă, dar care în același timp și bulversează într-o anumită măsură cititorii.

Una peste alta, Cristian Teodorescu nu ne vorbește despre bunicul său și despre trecutul animant al Medgidiei natale. Nu! El vorbește despre niște posibili strămoși ai oricărui dintre noi, despre străbunicul meu, despre trecutul glorios (sau mai puțin sau chiar deloc) al oricărui alt oraș provincial din spațiul românesc la sfârșitul primei jumătăți de secol XIX.

SOARELE MECANIC

de George Serediuc

| Sabinne Marie Țăranu, Absolventă CNPR

Motto: **“Eu sînt George./ m-am închis aici de bunăvoie” (G. Serediuc)**

Volumul lui George Serediuc, *Soarele mecanic* (Editura Herg Benet, 2011), iese din cutuma poeziei actuale. Fără a abuza de tupeu, de excentrism, de fiziologie, volumul reușește să construiască o percepție inteligentă, dar și sensibilă asupra lumii și asupra vieții. Aproape stănesciană, punerea problemei de viziune la George Serediuc nu se orientează asupra exteriorului, decât în varianta reconfigurată a acestuia, adică îmbogățit de suflet. Până la urmă, de poetic.

Iată cum evenimentul, care este incinta temporală-cheie pentru Serediuc, devine, din decor prozaic, incubație a poeziei: **“toate s-au sfârșit în 5 secunde/ iar Mihai ieșind prin parbriz”**. Rupturile, fragilitatea circumstanței, trecerea de la palpabil la înălțimea filtrărilor interioare sunt pură incantație. Sub apanajul cinematicii, aceasta din urmă își uită ritmul sau altă marjă a prozodiei și se intensifică din noțiune, din mirajul noțiunii, chiar din împletirea celor două: **“și totul merge încet, jucăriile plutesc în jur/ Mihai a rămas întins pe bordură/ în cămașa lui albastră, toate s-au mișcat doar 5 secunde./ toate în el și în afară.”** („*scurtmetraj: fade in*”). Este ca și cum poetul **“digeră”** toate incidentele și le preschimbă subit în sânge viu, atent la propria imunitate. Singura slăbiciune pe care poetul o denunță este aceea a simțului percutant și neobosit: **„eu nu sunt puternic./ doar că mă trezesc mai devreme/ și îmi ascund cărjele în lift.”** („*prolog: ghetele bune*”).

Simțul dramatic al decorului extern proliferază, cinematic vorbind, în epicul pur, nonșalant și, deopotrivă, asertiv. Cu toate acestea, poeziei nu i se destituie valoarea de piesă indispensabilă a unei anume integrități, în lipsa căreia miza oricărei discuții ar cădea odată cu statutul de artă al textului. Proba o fac, bineînțeles, versurile: **„Erwin a simțit ceva,/ mișcând în felia de brânză topită/ apoi i s-a arătat cuțitul,/ cântec de dragoste”** („*fericirea la buncăr*”). În *Soarele mecanic* dispăre predilecția pentru tabiet, pentru anticipare. Totul e o reacție aleasă, e bun gust, e instinctul unui poet *vechi*. Sinceritate, frecvență, siguranță intuitivă. Acestea ar desemna, în linii mari, calificativele unui univers poetic aparte, cu teme contingente, cu motive ale instantaneului. Care nu abdică de la originalitatea introspecțiilor reclamate de trăire și nu de pârghiile generării textului efectiv.

Varietatea stilurilor derivă din reperarea trăirii ca textură poetică, dar totodată și din dozarea poeticului, stabilirea decalajelor și a digresiunilor acestuia. Practic, elementul de poezie recuperează conștiința pe care o ignoră impactul cu realitatea, la George Serediuc, mereu evenimentială. Metaforizarea alternează cu nararea, inscindabil. O întrepătrundere fericită pentru mesajul, la rândul său, variabil. Denotativul nu mai este, astfel, sondat cu ușurință, întrucât încifrajul îl “bântuie” în permanentă: **“granit să fii/ și tot ei vor săpa în tine”** („*locomotiva cu abur*”). Poetul nutrește o empatie profundă cu arta în înțelesul ei generic. Orice modalitate complice pentru trăire este poezie. În sensul acesta, cartea prezintă o grafică deosebită, care, în corelație cu titlurile poetului, **“inflamează”** mintea cititorului, o marchează diferențiat și îi deschide acestuia din urmă șanse de interpretare, noi valențe. Mai mult decât atât, fiecare lucrare grafică este lapidară pentru o nouă temă, abordată de noi poeme. Volumul debutează cu **“întâmplări care se uită greu”**, imagine a lumii modificată sub imperiul unui titlu, aparent banal. De aici și greutatea trăirii directe a textului. De aici și motivul pentru care ceea ce scrie George Serediuc este poezie, în sensul originar. Aspect, o repet, rar întâlnit. Motivul? Lipsa oprimărilor, a complexelor și a rezervelor inutile. Urmărirea unui singur obiectiv: fidelitatea în fața a ceea ce simțurile trădează atât de pertinent pentru o imagine globală a destinului. Destinul este al unui “nostru”, nu al poetului.

În ultimă instanță, poetul ne face marele serviciu de a scrie jurnal, o poezie a gândului intim, de netăgăduit, prilejuind și mai multă bucurie, și mai multă regăsire: **„câteodată îmi imaginez ce tare ar fi/ să am un accident de mașină și să mă vizitezi la spital”** („*salturi în groapa cu flori*”). În rest, vibrație, geamăna simțului: **“camera se înroșește când tragem plapuma peste cap”** (“*flash*”). În spatele oricărei teme mari, o *ars poetica*: **“nu lăsa aceste cuvinte nerostite,/ apucă-le de înțelesul lor ascuns/ și sărută-le/ ele se vor iubite”** (“*soarele mecanic*”). George Serediuc este un poet orgolios, închis de bunăvoie în talentul său viu. Nu ne rămâne decât să luăm **“aer mult”** (“cu diamante”, vorba altui poet) și să-i urmăm îndemnul: **“urcă odată cu mine în soarele acesta mecanic”**.

Sabinne Marie Țăranu a fost premiată la Olimpiada Națională și Internațională de Limba română, câștigătoare a Marelui Premiu al Concursului „M.Iordache”- 2012. În prezent, este studentă la UMF Iași, Facultatea de Medicină.

Mortii mă-tii

de un cristian

sau exacerbarea vulgarității în căutarea identității

| Oana Bălan, Băncilă

După ambiția unui regim totalitar ce impunea regulile unei societăți "perfecte", bazate pe principiile "celui mai iubit fiu al poporului", proza irupe dezvăluind o realitate (lingvistică și psihologică) lipsită de cenzură, îmbibată de un umor tragic, pe care noua generație de prozatori o exhibă, subliniind derizoriul care guvernează existența individului în lume. Tranziția de la un regim politic centrifug, de la alimente obținute pe cartelă, țigări Bucegi și lozinci strigate la comandă sub ochiul vigilent al miliției la o democrație fără reguli bine consolidate, Coca-Cola, blugi și pachete de țigări la discreție se va reflecta, în forme diferite, în proza generației 2000.

Romanul *Mortii Mă-tii*, de un cristian, prin limbajul argotic, ce la prima vedere frapează într-un mod negativ „urechile nobile”, poate fi încadrat cu ușurință în sfera „romanelor de maidan”, fără calități literare. Sinceritatea și autenticitatea sunt redată prin acest mod de abordare, renunțarea la cenzură fiind, în esență, o simplă manieră prin care realitatea este privită satiric, „descuamată” de clișee, opțiunea stilistică ascunzând, de asemenea, cicatricile mediului exterior cauzate de comunism, precum și cele din mediul caracterizat de interacțiunea cu oamenii de la putere.

Astfel, subiectul cărții este constituit din cinci capitole bazate pe tragedia existențială a copilului generic al perioadei respective, martor al descompunerii sociale datorate tranziției de la comunism la democrație, precum și pe dezintegrarea inocenței acestuia în cadrul familiar. Înjurătura prezentată încă de pe coperta cărții, deși ofensează prin contextul său propriu, poate fi interpretată într-o nuanță, de asemenea, trivial, inclusiv în interiorul problematizării statutului generației căreia autorul îi aparține: „E MM-ul o generație? E MM-ul o insultă a unor naufragiați literari? E MM-ul ultimul bastion înaintea marketizării literaturii? Sau e pur și simplu o Multă M**e, cum spune chiar Ianuș?”. Cristi, personajul central, se dezvoltă din punct de vedere psihologic într-o sferă aparent grotescă, mascată de perfecțiunea clișeică a mediului în care se dorește o pregătire profesională atât teoretică cât și practică, în concordanță cu cerințele progresului tehnico-științific, acesta revoltându-se prin amalgamul

de înjurături, deranjând cititorul neobișnuit decât cu literatura "înaltă" a clasicismului. În incipit, romanul induce în eroare prin prezentarea unor evenimente simpliste, specifice copiilor ce își descoperă natura fiziologică, acest lucru având o importanță deosebită spre sfârșit, când se concretizează de fapt principiul genezei universale a unei generații. Personajele, în primă instanță, pot fi definite de mediocritate sugerată inclusiv prin numele atribuite (Cici, Aurică, Anghel, Gellu), o excepție fiind protagonistul, al cărui nume cuprinde un prestigiu asumat datorită unei înclinații către creștinism, ca element ce va marca de asemenea geneza generației MM.

Impactul ce va determina crescendo-ul vulgarității ce își are apogeul în finalul cărții este creat încă din incipit, moment ce se confundă cu copilăria personajului central, în acest interval de timp având loc o conștientizare a morții, precum și refuzul acesteia: „Nu vreau să mă gândesc la moarte pentru că nu știu să mă gândesc la moarte”.

În această perioadă, trecerea în neființă, ca fenomen natural, este satirizată spre a masca de fapt realitatea sa. Episodul morții lui Anghel, bunicul băiatului, evidențiază cele spuse anterior, Cristi fiind pus în ipostaza de a-și exprima dragostea într-un mod bizar: „D-zeu să mă ierte, când l-au băgat în cavou, m-am dus mai câș, să slobozesc o bășină. O bășină pentru sufletul lui tataia. Cred c-aș fi plâns dacă nu-mi ieșea.”, toate acestea pentru a anula tragismul evenimentului.

A doua și a treia parte a romanului reprezintă o certitudine a acțiunilor prezentate anterior. Personajul trece printr-o adolescență tipică ce se conturează în mediul liceal precum și în cel studențesc, accentuându-se totuși trivialitatea, implicit revolta interioară asumată de anumiți factori printre care și amplificarea în cadrul școlar al falsității regimului și al conducătorilor săi, „Tovarășul NICOLAE CEAUȘESCU e cititorul de geniu al României socialiste moderne, conducătorul vizionar al întregii națiuni pe calea progresului și bunăstării, strălucită personalitate a mișcării comuniste și a vieții politice internaționale,

luptător ferm și consecvent pentru cauza socialismului și a comunismului, pentru triumful păcii și colaborării în lume”. De asemenea, în acest episod se insistă pe avatarurile tranziției comunism-democrație, moment memorabil a cărui importanță o conștientizează și personajul-central: „Suntem generația care ar fi putut aduce normalitatea”, deși verbul la modul condițional-optativ evidențiază ipoteza nerealizată, normalitatea fiind un element posibil căutat și abia întrevăzut de generația viitoare. Atmosfera credibilă este evocată prin naturalețea debordantă, specifică autorului, ce se manifestă în întreaga carte printr-un umor tragic dus la un nivel al vulgarității, o vulgaritate tipică omului și societății în care se desfășoară acțiunea.

Ultima parte a romanului îl prezintă pe protagonist maturizat complet, pus în ipostaza de a se confrunța cu atribuțiile unui adult ce își menține în acest caz o existență mediocră. În acest moment, trivialitatea atinge apogeul: „Cam așa cac tot felul de aberații pe pagini laxativ imagine fără să-mi fie milă de ele”, starea psihologică accesând un prag al nevrozei, în final instabilitatea temperamentului fiind oglindită și la nivel stilistic.

Omar cel Orb

scris cu „forța hipnotică a unei sirene”

| Alexandra Masgras, Băncilă

Romanul *Omar cel Orb*, recent apărut la editura Polirom, încheie trilogia cu tematică orientală a scriitoarei Daniela Zeca-Buzura. Omar, originar din Yazd- Iran, emigrează într-o țară din sud-estul Europei, fără a cunoaște limba sau o posibilă gazdă. Îl întâlnește pe Godun, care îi propune să locuiască în mansarda sa, fiind convins că vor deschide o afacere împreună. Treptat, se conturează trecutul personajului: părinții săi, printre puținii adepți ai zoroastrismului, cea mai veche religie revelată, se convertesc la islam. El se căsătorește cu Ghazal, avocată în Iran, dar părăsește statul, întrerupând legătura cu familia sa.

Orbirea lui Omar, boala care afectează personajul, este exteriorizarea unei stări psihologice. Încă de la renunțarea practicării cultului lui Zarathustra, Omar nu mai vede realitatea și nu poate recunoaște „calea cea bună”. Zoroastrismul admite conceptul de liber arbitru, dar este opus ideii de predestinare. În roman însă, convertirea lui Omar va acționa ca un blestem.

Deoarece nu i-am atribuit în niciun moment al lecturii rolul de personaj principal lui Omar, nu îl voi prezenta în acest mod. Protagonistul romanului este Iranul – cultură, civilizație, mentalitate.

Omar reprezintă doar un fragment din ansamblu, a cărui individualitate este umbră de mentalul colectiv impus de Sharia. Personajul este construit în incipit, când fiecare capitol dezvăluie un moment important din punct de vedere psihologic din viața acestuia.

Ceea ce autoarea definește ca personaj eliptic, „cel care se identifică în primul rând prin propriile sincope și doar prin câteva tușe definite, însă întotdeauna definitorii”, are credibilitate și realism, dar lipsa consecvenței dizolvă construcția deja fragilă a lui Omar. Ipostaza de *personaj vulnerabil* este atent realizată în prima jumătate a romanului, prin redarea nuanțelor confuziei: „Nu vom ști nicicând ce am fost și, lipsiți de asta, nici nu vom afla spre ce mergem!...” (sintagmă ce mi-a adus aminte de titlul tabloului lui Paul Gauguin *De unde venim? Cine suntem?*)

Încotro ne îndreptăm?). Confuzia este o consecință a condiției de „călător”: încă din copilărie Omar „călătorește” prin dogme – zoroastrism, islam – și mentalități, ultimul punct de oprire al acestei călătorii fiind România. Nu am asociat această stare a personajului, nici traumele din trecut cu inconsistența în construcție. Omar este credibil ca personaj doar în prima jumătate a romanului.

Pe parcurs, firul epic își pierde din substanță, iar fragmentele par aleatorii. Această structură de tipul „labirint-în-care-sigur-te-pierzi” e o posibilă consecință a volumului imens de informații pe care autoarea dorește să îl transmită printr-o operă ficțională. Numărul mare de personaje secundare are aceeași motivație narativă. Relatarea destinului lui Ghazal urmărește să aducă la suprafață Răul infiltrat în toate aspectele civilizației iraniene. Și din perspectiva finalului, romanul devine o formă de revoltă față de mentalitatea fundamentalistă. Islamul, privit (și simțit) prin prisma romanului *Omar cel Orb* reprezintă antonimul „gândului bun, cuvântului bun și faptei bune”, conceptele de bază ale zoroastrismului.

Ghazal, Omar și prietenii europeni ai acestuia sunt, înainte de orice, exponenții unor mentalități. La nivelul mesajului, romanul *Omar cel Orb* face referire la colectivități: iranieni, sud-est europeni (români?) și adepți ai zoroastrismului, conturați vag prin contrast. Absurditatea este caracteristica dominantă a culturii iraniene. Condiția femeii într-o societate sexistă, problemele sociale rezolvate prin execuții, aceste adevăruri ale statului fundamentalist islamic sunt relatate ca într-un reportaj.

Stilul devine similar cu cel jurnalistic, iar firul epic demonstrează o forță de persuasiune care eclipsează caracterul ficțional. Cititorul uită de Omar, abandonat în apropierea Autostrăzii Soarelui, pentru a-și concentra atenția asupra cruzimii, cuvânt de lege în îndepărtatul Iran. „Cazul” lui Ghazal este menit să îl sensibilizeze pe cititorul european în legătură cu nedreptățile care constituie mentalul colectiv islamic.

Cât despre sud-est europeni, cine și, mai ales, cum sunt ei? Prietenii lui Omar, care îl găzduiesc într-o Românie ficțională, sunt supuși ai valorilor materiale în aceeași măsură în care iraniienii sunt supuși Shariei. Avariția, trăsătura fundamentală a personajelor-exponent, este secundată de prejudecată: incapacitatea personajelor de a înțelege o nouă cultură este resimțită în porecla atribuită iranianului – „Omar teroristul” fiind unul dintre cele mai

elocvente exemple.

Pe parcurs, Omar adoptă același sistem de valori, fiind unul din „cei șapte, precum zilele săptămânii”, cei șapte care și-au deschis o afacere, care trăiesc mai mult decât decent și a căror singură aspirație este să acumuleze în continuare. Sună suficient de românesc?

Influențele jurnalistice reies și din documentarea riguroasă pe care a întreprins-o autoarea. Notele de subsol și multitudinea de termeni preluați din limba persană sunt o dovadă a asimilării elementelor de cultură și civilizație orientale. În firul epic se intersectează evenimente și personalități reale, iar romanul prezintă problemele sociale și religioase din acea regiune. Tocmai această rigoare jurnalistică, cu apogeul în finalul romanului, intră în contradicție cu stilul pur beletristic din incipit. Cu ocazia conferinței *Personajul vulnerabil* – Iași, Ateneul Tătărași, 26 octombrie, mi-am clarificat faptul că această documentare este rezultatul unei pasiuni față de religia și cultura iraniene. Daniela Zeca-Buzura, în cadrul aceluiași eveniment, a discutat și despre efortul său de a construi un personaj potrivit literaturii secolului al XXI-lea și despre opțiunea sa pentru *personajul eliptic*.

Și sirena? Asocierea din titlu nu este o inițiativă proprie, ci un concept preluat de la Florin Irimia. În cadrul aceleiași conferințe, criticul literar a vorbit despre această caracteristică nebănuită a stilului scriitoarei, încă de la începutul discursului său. Personal, am simțit această „forță hipnotică a unei sirene” prin carențele din structura romanului.

Construcția „prin sincope” funcționează atâta timp cât nu concurează cu o instanță mult mai pregnantă – o mentalitate rezultată din împletirea tuturor firelor epice. Romanul *Omar cel orb* ilustrează două concepții opuse: fundamentalismul islamic și mentalitatea europeană cu avânturi post-comuniste. Omar, alături de restul personajelor, reprezintă doar un instrument prin care cititorul vede societatea radicală iraniană, dar și problemele sociale din România. Prin urmare, *Omar cel orb* se află la granița dintre beletristică și demersul jurnalistic. Mozaicul difuz de fragmente anulează conștiința personajului, dar privit în ansamblu romanul constituie o incursiune în realitatea iraniană, prezentată documentar cu rigoarea unui jurnalist, care beneficiază însă de libertatea ficțiunii.

Intermitențele morții

de Jose Saramago

“A doua zi nu a murit nimeni. Faptul, fiind absolut contrar regulilor vieții, pricinuia o imensă tulburare în spiritele oamenilor ...să treacă o zi întreagă cu toate ale sale generoase douăzeci și patru de ore ... fără să se producă un deces din cauză de boală, o cădere mortală, o sinucidere dusă la bun sfârșit, nimic-nimic, absolut nimic.

| Diana Murguleț

Astfel își începe Jose Saramago romanul intitulat *Intermitențele morții*, tradus de Georgiana Bărbulescu și apărut la Editura Polirom în 2009.

Moartea nu e privită cu seriozitate sau tristețe, ea devine centrul universului ficțional prin fapte atipice. Nu e moartea obișnuită, ce seceră fără milă, ci o moarte umanizată, un personaj ce capătă progresiv contururi definite și sens, ce se joacă cu convenționalul și calcă mai apoi pe legile firescului. Bartolomeu Anania spunea că moartea este singura certitudine a existenței umane. Însă, dacă moartea dispare, fragilul echilibru al lumii se prăbușește în haos.

Cartea debutează cu un moment de criză: moartea, omniprezentă și necruțătoare de-a lungul timpului, a dispărut fără urmă. Saramago captează atenția cititorului din primele momente prin absurdul situației – absența morții cauzează în primul rând disperare în rândul bisericii catolice care se vede în fața unei catastrofe: „Fără moarte nu există înviere, și fără înviere nu există biserică”. Următorii care cad pradă disperării sunt cei de la serviciile funerare; romancierul afirmă cu o ironie care îi marchează stilul romanului: „Lipsiți în mod brutal de materia lor primă, proprietarii începură prin a face gestul clasic de a-și pune mâinile-n cap, jelindu-se în cor”. Satira la adresa societății are și accente comice datorită soluției propuse de industria funerară: „guvernul va trebui să hotărască instituirea obligativității înmormântării sau incinerării tuturor animalelor domestice și astfel de înmormântări să

foto: Florin Lăzărescu

foto: Florin Lăzărescu

fie făcute în mod obligatoriu, de către industria funerară”.

Saramago pictează o lume în disperarea ei absurdă, grăbită de a-și rezolva problemele de aparentă importanță „capitală”. Dispariția morții nu este, așa cum era de așteptat, un motiv de bucurie (deși există un moment în care locuitorii cad într-o fericire necontrolată – satirizată prin patriotismul extrem: fiecare arborează steagul țării). Acest patriotism născut din exuberanța dispariției morții este răsturnat odată ce aceasta se întoarce.

A acțiunile morții răspund în mod indirect dorințelor umane. Omul este în esență nemulțumit de condiția sa efemeră, de inevitabila ieșire din scenă. Dorințele lumii moderne nu mai sunt însă spre transcendere, ci spre o prelungire infinită a existenței în imediat.

Moartea se supune în final și dispare fără urmă pentru șapte luni. Odată ce situația scapă de sub control, ea se întoarce și promite un compromis – fiecare va fi înștiințat cu o săptămână înainte de ziua finală: „încă există un punct în legătură cu care mă simt obligată să fac mea culpa, legat de procedura nedreaptă și crudă care consta în a lua viața oamenilor în mod trădător, fără nici un aviz prealabil, fără a spune păzea, trebuie să recunosc că era vorba de o brutalitate indecentă”. Scrisorile mov trimise de aceasta devin spaima societății și cauzează o disperare generală, dovedind că nici această soluție nu este reușită și accentuând perpetua nemulțumire.

Modul de a privi lumea ficțiunii este din exterior spre interior, încercând un „zoom” tot mai puternic, până când în cadru rămâne doar moartea (astfel, pentru câteva pagini ce dovedesc apropierea de personaj, ea devine tu: „Tu, care erai obișnuită să poți ceea ce nimeni altcineva nu poate, te vedeai acolo neputincioasă”); structural, acest fapt se

petrece spre finalul cărții și reprezintă evenimentul-cheie: moartea devine personaj principal, în acest moment toată ironia concentrându-se într-un singur punct: excepția, acel om pe care moartea nu poate să îl ucidă. Acest personaj reușește să răstoarne firul vieții, dar și pe cel al narațiunii, oferind cărții un final neașteptat și înduioșător.

Naratorul este unul atipic, ce insistă frecvent să spargă magia narațiunii și să îi amintească cititorului că e prins în mrejele ficționale („această nereală poveste, deși exactă, despre intermitențele morții”). Naratorul pare să se adreseze în permanență unui cititor virtual (cum ar spune Stephane Santerres-Sarkany în *Teoria literaturii*) cu toate variațiile, problemele și întrebările lui: „Recunoaștem cu umilință că au lipsit explicații pe parcurs, mărturisim că nu suntem în situația de a le da astfel încât să îi satisfacem pe cei care ni le-ar cere, doar dacă, abuzând de credulitatea cititorului și neținând seama de respectul convenit logicii întâmplărilor, am adăuga noi irealități la irealitatea congenitală a intrigii”. Cititorul se lasă purtat de narator formând un cuplu neofit-călăuză/mentor – subliniat de utilizarea mărcilor persoanei a II-a plural: „să vedem ce au de spus vecinii”. Relația partenerială este cu atât mai evidentă cu cât cititorul este nevoit să-și utilizeze competența de lectură pentru a separa din masa discursului secvențele dialogale de cele narative.

Sensibilitatea lui Saramago răzbate prin țesătura ironică: „mâinile sunt două cărți deschise[...] pentru că vorbesc când se deschid sau se închid, când mângâie sau lovesc, când se așează pe umăr sau fac un semn de adio, când lucrează, când stau liniștite, când dorm, când se trezesc...”.

Ceea ce recomandă scrisul lui Saramago e vitalitatea și fluența narațiunii, comicul care îndulcește ideile complexe ce stau în spatele romanului („Nu e de așteptat ca o coasă să răspundă și aceasta nu făcu excepție de la regulă”) și vocea narativă puternică, dar nu invadatoare.

Monștri invizibili

de Chuck Palahniuk

| Mădălina Tvardochlib, absolventă Național

Există mai multe modalități pe care autorii de literatură contemporană le folosesc pentru a ține în priză cititorul și a convinge că universul pe care îl propun merită "testat", e autentic, atingând ceea ce este profund uman în fiecare dintre noi. Încercarea e dificilă, datorită faptului că cititorul a fost deja supus unui întreg val de romane care se bazează pe efectul de șoc, pe noutatea formulei narative, pe orice ar putea stârni reacții puternice. Sunt conștienți că majoritatea au făcut deja cunostință cu *Fight club*, o carte care a stat la baza unui film care a devenit probabil mai cunoscut decât romanul lui Palahniuk, deci o idee despre viziunea autorului este posibil să aveți deja.

**MONȘTRI INVIZIBILI SE POATE ÎNCADRA,
CA ȘI ROMANUL MENȚIONAT ANTERIOR,
CU SUCCES ÎN GENUL CUNOSCUT CA
„TRANSGRESSIVE FICTION”.**

Cele două percepte fundamentale ce stau la baza romanului sunt reconstruirea propriului trecut și viziunea explicită asupra frumuseții în strânsă legătură cu experiența rememorată. De aceea, pare natural ca mediul personajelor să fie cel al modei, iar personajul narator un fost model care își relatează viața înainte și după accidentul care i-a distrus mandibula. Redescoperirea propriei povești de viață lasă loc reinterpretării copilăriei și relațiilor interfamiliare. Astfel, se pot determina cu ușurință o suită de complexe ale personajului, redenumit cel mai frecvent după accident Daisy St. Patience, majoritatea legate de plăcerea de a se situa în centrul atenției. De asemenea, în multe puncte ale romanului se insistă pe relația-cheie a acesteia cu fratele său, marcată de felul în care părinții lor își împărțeau atenția între cei doi. Cadrul în care se desfășoară acțiunea nu este unul static, în sensul în care personajele: Daisy, Brandy Alexander și Seth, parcurg împreună drumul spre și prin diverse orașe din America, prilej de caleidoscopiere lucidă a vieții americane contemporane.

Monștri invizibili trebuie privit cu detașare și cu o maximă

Ioniță Benea

lejeritate în ceea ce privește dimensiunea morală a întâmplărilor și grotescul, pentru a face loc unei interpretări cât de cât obiective a faptelor. În principiu, ceea ce m-a impresionat a fost construcția narării și felul în care Palahniuk reușește să răstoarne situația, astfel încât ceea ce trebuie înțeles este cu totul și cu totul altceva decât simpla înlănțuire de evenimente dispartate, fragmentare.

**CHIAR ȚINÂND CONT DE GRADUL
MARE DE SUBIECTIVITATE PE CARE
ÎL IMPLICĂ UN PERSONAJ CARE
FILTREAZĂ PRIN CONȘTIINȚĂ
RELATAREA FAPTELOR, CRED CĂ ESTE
GREU SĂ-ȚI IMAGINEZI CLARIFICAREA
PE CARE O ADUCE SFÂRȘITUL
VOLUMULUI.**

Retrospectiv, indiciile erau acolo prin unele detalii care păreau stranii sau pe care se insista obsesiv, pentru a rămâne doar aspecte secundare, parazitare, ale intrigii; imagini recurente, cum ar fi mâinile mari ale lui Brandy, modificate abia perceptibil, devin puncte de configurare simbolică a "realității" interioare. Personal, m-am găsit în postura de a face mai multe exclamații involuntare, pentru că fiecare din cele trei răsturnări mă ducea în alt punct decât prevăzusem. E relativ ușor de observat că va urma o schimbare, întrebarea este ce anume din ceea ce ne-a dat până în acel punct romanul se metamorfozează.

Cred că pentru o încadrare mai clară a tipului de roman e nevoie să menționez cam genul de scriitură de care îmi amintește într-o oarecare măsură romanul lui Palahniuk. Mă gândeam la Elfride Jelinek și Ryu Murakami care, desigur, au romane inconfundabile, dar care trezesc aceleași mici lovituri în stomac când naratorul relatează. Mi se pare că toți trei concentrează într-un spațiu restrâns o implicare emoțională puternică, în imagini frustrate, angoasante în ciuda clarității.

Cât despre arhitectura narativă, aceasta nu implică foarte multe elemente, ci doar unele de efect. În principiu, sunt două structuri recurente care desfășoară firul ideilor. Prima este stratificarea anacronică a diegezei prin folosirea constantă a structurii „sari la”, care indică diverse momente ce urmează a fi relatate. Această modalitate, deși cu nimic spectaculoasă în sine, aduce un beneficiu major, permițându-i naratorului să se folosească cu multă flexibilitate de plierea acțiunii. Cealaltă structură este aceea

a capturării și implicării sentimentelor care se reflectă pe chipul distrus al protagonistei. Prin această tehnică se implică foarte clar fie ceea ce simte Daisy, fie ceea ce și-ar dori să simtă în momentul în care relatează.

În esență, *Monștri invizibili* e o carte bună de citit atunci când crezi că nimic din proza contemporană nu te mai poate surprinde, tocmai pentru că dovedește contrariul. Nu va fi o surpriză la nivel conceptual, ci una la nivelul lecturii... De aceea, oricât de banal ar suna, de romanul scriitorului american îmi voi aminti cu siguranță când mă va întreba cineva ce am mai citit bun sau "fain" în ultimul timp. Subliniez din nou: aici impactul estetic face totul.

Ioniță Benea

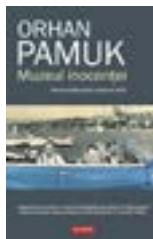
FICTIONALITATE ȘI ADEVĂRURI ANTROPOLOGICE

ÎN MUZEUL INOCENȚEI, DE O. PAMUK

“ În clipa aceea, survenită duminică, 26 mai 1975, în jurul orei trei fără un sfert, am avut sentimentul că ne eliberam de vină, de păcat, de pedeapsă și de remușcare și că lumea, la rândul ei, se desprindea de legile gravitației și ale timpului.”

1 DEDUBLAREA SOCIALĂ ÎN ROMANUL LUI PAMUK

| Ioana Lionte, absolventă Național

Muzeul inocenței lui Orhan Pamuk proiectează particularitățile unei culturi scindate prin simultaneitatea unei duble apartenențe: pe de o parte, se constituie în fresca unei lumi aflate încă sub semnul unui trecut dominat de tabuuri sociale, lume care, pe de altă parte, nu se poate împotrivi caracterului imuabil al evoluției, fiind atrasă de un magnetism din ce în ce mai puternic față de spațialitatea occidentală.

Devoalarea acestui paralelism antitetice gravitează încă din incipitul romanului în jurul protagonistului, Kemal, exponent atipic al societății înalte din Istanbul, ipostaziat prin prisma descentralizării unui sistem de valori etnicist și individualizat prin instinctualitatea dominantă a actului de dedublare. Bărbatul, astfel portretizat, se găsește la o răscruce conceptualizată la rându-i prin prezența celor două femei, Sibel și Füsün, logodnica și amanta, două ipostaze reprezentative atât pentru matricialitatea ritului colectiv al epocii, cât și pentru particularizarea unei scindări pe plan intim.

Foto: Corina Păcurar

În romanul lui Pamuk, iubirea și datoria se înfruntă până la capăt și, în același timp, se întrepătrund în neștiință, până în punctul unde se pierd una în cealaltă și una pe cealaltă.

Logodnica, Sibel, se detașează abia perceptibil de statutul său în construcția narativă, ajungând să portretizeze atât sistemul valoric al scheletului social cât și ipostaza femeii din înalta societate față de care filtrul colectiv este mai îngăduitor, fără a-i permite în schimb libertate personală absolută. Pe de altă parte, Füsün, aflată pe o treaptă mai joasă a stratificării sociale, ipostaziază tânăra femeie aflată pe muchia precară dintre două porniri echivalente modelatoare, prinsă între instinctul de autoconservare socială și sfidarea acestuia prin încălcarea unui tabu social.

Din această prismă, romanul lui Pamuk este un roman al dublului nu numai în ceea ce privește nuanțarea psihologiei, cât și prin radiografia unei civilizații caracterizate prin propria mentalitate și portretizate prin însăși apartenența la un interval temporal esențial pentru înțelegerea acelei mentalități.

2 “CÂTEVA NEPLĂCUTE ADEVĂRURI ANTROPOLOGICE” SAU VIRGINITATEA ÎN ROMANUL LUI PAMUK

„Adepții occidentalizării socoteau, optimiști, că, în urma modernizării pe care o asociau cu ideea de civilizație, acest principiu, ba chiar și subiectul în sine, urmau să fie date uitării. Însă, în anii aceia, faptul că o tânără făcea dragoste cu un bărbat înainte de căsătorie, mergând până la capăt, se asocia cu o seamă de semnificații și concluzii grave, chiar și în cele mai occidentalizate și mai înstărite medii din Istanbul.”

Prin prisma acestui capitol așa-zis explicativ, se poate afirma că *Muzeul inocenței* se constituie de asemenea într-un tratat de antropologie ce se concretizează într-un scurt istoric, dublând aluziv ideea de scindare menționată mai sus, de data asta prin raportare la conceptul “virtuții” sau al virginității. Altfel spus, femeia sau tânăra din Istanbulul secolului douăzeci se află captivă între preconcepțiile bine înrădăcinate în regulile sociale și dreptul la decizie și acțiune pe care abia începe să îl asimileze - virginitatea încă nu-i aparține, ea e o posesiune colectivă de care depinde statutul său social. Chiar actul de pierdere a virginității poate fi privit ca o potențială metodă de clasificare socială, Pamuk acordându-i șase explicații posibile preluate din mentalitatea colectivă:

a. „Cea mai nevinovată concluzie” viza actul sexual înainte de oficierea căsătoriei ca pe o certitudine a celei din urmă, astfel încât “tinerii serioși” care se impuseseră în mediile din care făceau parte câștigau încetul cu încetul această libertate. De asemenea, în acest prim punct explicativ se observă și diferențierea între apartenența la clasa de mijloc și emanciparea clasei înalte, femeia aparținând celei din urmă categorii începând să se dezvolte în afara vechilor reguli.

b. În cazul în care situația nu corespundea acestui acord social, iar tânăra „nu se putuse înfrâna” din diverse motive (prostitia, alcoolul, stăruința partenerului), bărbatul, “care se cuvenea să fie credincios noțiunii de onoare în sensul ei tradițional” era nevoit să se însoare cu tânăra în cauză pentru a nu o priva de acceptarea socială.

c. Dacă niciuna dintre condițiile enumerate mai sus nu era îndeplinită și acțiunile tinerei nu precedau o inevitabilă căsătorie, aceasta era supusă exilului social, devenind victima unui cult moralizator al „femeii ușoare” al cărui stigmat o va defini mai departe.

d. Fixismul percepției generale asupra actului de pierdere a virginității limita posibilitățile de analiză a unui asemenea context la circumstanțele atenuante ale unei influențe forțate din partea bărbatului, anulând conceptul de liber arbitru în ceea ce privește ipostaza feminină.

e. Ideea de senzualitate încă sperie în lumea lui Kemal, iar tinerele presupuse a o „practica” erau instinctiv privite cu nesiguranța bărbatului ce prevede o lipsă de fidelitate din partea femeii.

f. În ultimă instanță, conceptul de plăcere ca rezultat sau ca obiect al actului sexual capătă în romanul lui Pamuk valențele unei „legende urbane”, raportându-se într-o manieră persuasivă la repercursiunile ce vizează încălcarea acestei reguli aparent transcendente

„În ciuda acestor reguli dure, a pedepselor care le erau aplicate fetelor care le încălcau și care mergeau de la excluderea din societate până la uciderea lor, printre tinerii bărbați de la oraș era uimitor de larg răspândită ideea că existau nenumărate tinere care se culcau cu bărbați din plăcere, înainte de căsătorie.”

Foto: Corina Păcurar

Fusun devine atât subiectul, cât și obiectul unei lumi întregi, asimilate prin cruditatea viscerală a personificării sale paradoxale, detașate de scheletul social și, în același timp, legate ireversibil de el prin însuși statutul său de tânără necăsătorită. Înfruntând cu inocență nu numai un tabu social decisiv pentru viitorul ei statut, dar și propriile contradicții, evoluția sa pe parcursul romanului punctează încă o dată victoria mediului și a modului de creștere în lupta sa cu natura umană.

3 UMBRE ȘI NĂLUCI SAU ȘIRUL DESTRĂMĂRI-LOR ÎN ROMANUL LUI PAMUK

3.1 Blocul Compasiunea

Atât prin prisma arhitecturii narative, cât și din perspectiva caracterului plener al legăturii ce sfidează pe ascuns doctrina socială, blocul Compasiunea proiectează ipostaza unui „axis mundi” al legăturii de iubire dintre cei doi.

Astfel, pe bulevardul Teşvikiye se găsea ascuns un loc aflat dincolo de contextul restrictiv al dimensiunii sociale, un spațiu a cărui neutralitate protectoare parcurge pașii unei metamorfoze, de la paznic la altar al amintirii, un altar al reminiscenței dureroase, un monument al transcendentalității în care Kemal își găsește, după încheierea relației sale cu Fusun, atât pacea cât și chinul.

3.2 Umbre și năluci

„Pentru că începusem s-o văd în mulțimile care împânzeau străzile ori la petreceri, de parcă aș fi văzut o stafie”.

În *Muzeul inocenței* firul narativ se constituie într-un șir de destrămări ce proiectează imaginarul unui labirint himeric în care Kemal devine captiv. Astfel Pamuk redactează cu o măiestrie necruțătoare căutarea perpetuă, efortul sisific consumat în expectativa întâlnirii, stările aproape halucinante ale protagonistului, stări ce se acutizează odată cu conștientizarea lipsei de rezultat. Fusun era în toți și în niciunul. Era oriunde, dar nicăieri.

Acest șir de paradoxuri marchează perpetua căutare, suprimând dorința, nevoia de regăsire a unei stări inițiale și în același timp construind firul narativ printr-un șir de destrămări ce se produc succesiv, modelate de imposibilitatea regăsirii, a reînțarcerii. Atât refuzul, cât și asimilarea unui sfârșit îi oferă lui Kemal rolul unui arhitect, arhitectul unei lumi vădit imaginare, dar înrădăcinate ireversibil în trecut. Acesta, în aspirația apropierei de iubita absentă, o construiește din frânturile materializate ale

trecutului, proiectând-o pe Fusun perpetuu în spațialitatea înconjurătoare.

3.3 Apropierea - între utopie și distopie

„Dacă învățăm să ne gândim la viața noastră nu ca la o linie, asemenea Timpului lui Aristotel, ci ca la un șir distinct de asemenea clipe intense, veghea de opt ani la masa iubitei mele nu mai apare ca o obsesie, ci ca un șir de 1593 de seri fericite petrecute la masă cu familia ei.”

Este oare finalitatea nedorită cheia către orice tip de autodepășire?

Ultima parte a romanului îl surprinde pe Kemal redus de la ipostaza de iubit la cea de vizitator, condensând aproape

Foto: Corina Păcurar

un deceniu în studiul apropierei. Fusun, acum căsătorită, portretează reînțarcerarea la valențele primordiale ale unei lumi ghidate de principii morale fixe, nerenunțând însă la ipostaza unei răzvrățiri în intimitatea mecanismului spiritual. Cei doi interacționează într-un prim-plan oficial, aproape ceremonios în caracterul său ritualic, în timp ce în jurul lor gravitează o întregă lume a semnificațiilor ascunse, o lume compusă din momente, un univers căruia îi este interzisă o continuitate naturală, dar care își camuflează existența în chiar interiorul acestui mecanism social.

Chiar și atunci când se profilează potențialitatea unui final așa-zis „fericit”, lumea construită cu acuratețe de Pamuk, dominată de magnitudinea centralizării, distruge inevitabil ceea ce asimilează ca artificial prin conștiința justiției moralizatoare ce ajunge într-un final să germineze în Fusun. Astfel femeia, și nu bărbatul, deși amândoi s-au răzvrătit în egală măsură, clachează sub presiunea omniprezentă a noțiunilor prestabilite de „bine” și „rău”, percepând moartea ca singura finalitate posibilă pentru situația în care se află.

4 SEMIOTICA MATERIALITĂȚII ÎN ROMANUL LUI PAMUK

„Să vă dau și un exemplu personal: de îndată ce zăresc ceasul acesta delicat, marca Buren, pe care a început să-l poarte Fusun în luna aprilie a anului 1982, văd aievea în fața ochilor cum i l-am dăruit la cea de-a douăzeci și cincea aniversare a zilei ei de naștere, cum m-a sărutat pe obraji la un moment dat, când nu ne vedeau părinții ei (soțul Feridun nu era acasă)...”

Dincolo de valențele mai mult sau mai puțin fictive ale unei relatări cu caracter antropologic, Pamuk abordează procesul de raportare la dimensiunea materială în strânsă legătură cu trăirea acutizată a sentimentului de dragoste.

Muzeul inocenței se constituie astfel într-un tratat ce studiază printre rânduri particularizarea universului factual prin prezervarea legăturii om-obiect și, de asemenea, cuantificarea trecutului prin detaliul material. Individul este portretizat în absența prin intermediul unui compendiu de elemente ce aparțin dimensiunii rutinale a existenței cotidiene, iar titlul romanului proiectează tocmai această obiectivizare a „memoriei devoratoare, a dorinței și a singurăității.”

Foto: Corina Păcurar

Sorgul Roșu

d
e
M
o
Y
a
n

Dârele roșii ale sângelui
ce impregnează
o conștiință

| Alexandra Masgras, Băncilă

Războiul umbrește natura rațională a omului, relevând teamă, dar în aceeași măsură și cruzime, ambele - exteriorizări ale instinctului. În pofida scopurilor fundamentale politice, conflictul are numeroase consecințe în societate, alterând mentalul individual, dar și colectiv. Cei învinși păstrează în memorie timp de generații suferințele eroilor lor nerecunoscuți. Aceste destine se pierd de multe ori în istoria glorioasă, iar pentru că „Numai ceea ce poate fi citit există cu adevărat” (Ana Blandiana), romanul *Sorgul roșu* de Mo Yan este un elogiu adus chinezilor din N-E, care și-au apărat teritoriul în fața japonezilor, în anul 1939.

Narațiunea reconstituie o poveste de familie, spusă de nepotul contaminat cu stilul de viață al mileniului III despre bunicii săi, eroi uitați ai ținutului natal. Romanul amintește de vechile saga, fiind reprezentativ pentru cultul strămoșilor, practicat în China. Sunt urmărite evenimente desfășurate de-a lungul mai multor generații, predecesorii naratorului, evidențiindu-se consecințele perioadei de conflict și reconstituindu-se, totodată, o lume. Romanul urmărește viața bunicii naratorului, Dai Fenglian, și a lui Yu Zhan'ao, conducător al defensivei împotriva invaziei japoneze. Prin personajele secundare se conturează o imagine de ansamblu a comunității sătești restrânse, al cărei teritoriu a fost atacat, transformându-se în front de luptă. Toate aspectele vieții sunt guvernate de teroarea invaziei, de încercarea de a salva vechea lume.

Lanul de sorg roșu este atât câmp de luptă, cât și adăpost al bandiților în timp de pace, este simbol al vieții, al morții, sugerând atât pericolul, cât și senzualitatea. Rolul dual pe care îl joacă în viața locuitorilor îl face să dobândească caracter universal, simbolizând începutul și sfârșitul civilizației. Fiind specific doar ținutului Gaomi, el reflectă legătura puternică „a omului cu locul”: spicele de sorg

sunt doborâte odată cu soldații rezistenței, simbolizând o solidaritate a naturii cu omul. Această legătură devine mistică pentru bunica naratorului: ea este condusă în ziua nunții spre casa viitorului soț în lectică, prin lanul de sorg, unde peste ani va fi ucisă de gloanțele *diavolilor*: „Bunica a auzit sunetele universului, iar ele veneau din fiecare fir de sorg roșu. Bunica a ațintit cu privirea sorgul roșu, iar ochilor ei păcloși cocenii de sorg le păreau nestatornici și magnifici, cu forme ciudate și înfățișări stranii, gemând, răsucindu-se, vâlcărindu-se, învâltucindu-se, având ba chip de diavoli, ba chipul celor dragi.” La fel cum sorgul este substituit în final de un soi hibrid, la fel și comunitatea din ținut este înlocuită de o generație care a pierdut din forța vitală a predecesorilor.

Acțiunea romanului se desfășoară preponderent pe câmpul de luptă, iar lanul de sorg roșu este un semn al morții. Teroarea se infiltrează în mentalul individual, aducând la suprafață instinctele primare: frica prăzii și cruzimea prădătorului. Mo Yan face clară paralela asupra naturii omului, instinct și rațiune, în ultima scenă de gherilă. Armata chineză se îmbracă în blăni de câini și imită sunetele acestora pentru a-i atrage pe japonezi în capcană „Cheng a imitat schelălăitul unui câine lovit. Era cu totul și cu totul veridic (...) în regiment începuse activitatea de imitare a lătratului de câine.” Inițiativa aduce aminte de ritualurile străvechi ce vizau transformarea în carnasier, războinicii asumându-și forța instinctuală a animalului. Stilul detașat pare să transforme romanul, cu un scop demn de apreciat, așa cum îl descrie autorul în prefață, într-o simplă demonstrație a instinctului animalic prezent în fiecare om, dar ținut sub control de conștiința ce ne dă eosebește de câini. Procesul de degradare al conștiinței este speculat de Mo Yan: „Istoria glorioasă a oamenilor e împănată cu multe tradiții și amintiri despre câini – despre câini detestabili și despre câini vrednici de respect, despre câini înfricoșători și despre câini

demni de milă!”

Romanul, în ansamblu, aduce la suprafață tot ce e mai insidios în umanitate: setea de răzbunare, impulsul de a-l umili pe adversar, controlul maselor prin teroare, suferință fizică și psihică provocată celor din jur, inconștientă în curmarea unui alt destin.

Scenele de cruzime, dominantă universului scriitorului chinez, transmit un mesaj de răzbunare, cultivând o ură pentru „diavolii japonezi”: „Cuțitul cel mare să le hăcuiască diavolilor capul! Sorgul s-a-nroșit, diavolii au venit de la răsărit. Au călcat în picioare pământul țării, au pângărit-o pe bunica a doua. Compatrioți care vă iubiți țara, ziua rezistenței a sosit!” Esența romanului pare concentrată în replica anterioară. Ce ecou ar trebui acest strigăt să aibă în mintea cititorului? Personajele ucise de „diavoli” ale căror voci au învins tonul rece al naratorului cer să fie recunoscute, dar și răzbunate.

Ținutul Gaomi constituie o privilegiu la fel de descurajantă atât în timpul, cât și cu mult înaintea războiului. Yu Zhan'ao era liderul bandiților care guvernau acel teritoriu în timp de pace, care și-au asumat apoi apărarea satului în război. Ignorarea legilor moderne, menite să combată comportamentul anarhic, duce la depărtarea de civilizație a ținutului Gaomi. Singurele reglementări acceptate sunt obiceiurile învechite, care modelează aspectele mărunte ale vieții (femeile își înfășurau picioarele strâns în pânză pentru a împiedica dezvoltarea oaselor tălpii). Personajele au o viziune medievală asupra aspectelor fundamentale ale vieții. Modul detașat de a se raporta la moarte se va transforma în avantaj pe câmpul de luptă. Cele mai reprezentative personaje pentru acest mod de gândire sunt bunicii naratorului, iar victima principală - fiul lor, Douguan. În copilărie, Douguan este caracterizat de o inocență specifică vârstei, care îl împiedică să gândească similar părinților. Însă influența acestora asupra lui este crucială, violența la care este expus transformându-l

radical: uciderea mamei și pedeapsa unchiului Luohan, dar și tumultul interior: contradicția dintre dorința de a se asemena tatălui și conștiința sa vulnerabilă.

Cât despre bunicul naratorului, sângele rece se confundă cu o „vocație înăscută” spre crimă. Personajul nu percepe valoarea vieții unui om, iar pe câmpul de luptă Yu Zhan'ao adună în conștiința sa ura și motivațiile tuturor. Prin cruzimea acțiunilor sale profanează rămășița sacră a ființei umane. Frecvența acestor acte aseamnă firul epic cu un proces de desacralizare a omului, ce devine evident în viziunea naratorului asupra dragostei: „Așadar, iubirea fanatică, crudă și rece ca gheața = sânge ieșit din stomac + piele jupuită de viu + muțenie prefăcută, toate strecurate încoace și încolo, mereu și fără odihnă.”

Stilul autorului, alături de opțiunea de a nara evenimentele din perspectiva unui descendent al celor implicați direct, constituie o metodă de a actualiza evenimentele din 1939, fără a avea un aer patetic sau, dimpotrivă, lipsit de substanță. Prin *Sorgul roșu*, eroilor ignorați până acum li se asigură un loc în conștiința colectivă, salvând amintirea acestora. Actul consemnării în scris dobândește astfel valoare testimonială. Mesajul, alături de

elementele de construcție menționate anterior, alcătuiește un roman impresionant, dar „gustul” amar al *Sorgului Roșu* este imprimat de abundența scenelor violente.

Romanul adună prin narațiunea mozaic povestea unei familii distruse de război. Într-un context asemănător cu cel diegetic, violența pătrunde iremediabil în conștiința umană, devenind o constantă a realității. Lanul de sorg hibrid, la fel ca succesorii eroilor, este simbolul deteriorării civilizației din ținutul Gaomi. Mo Yan își conduce cititorii într-un periplu ficțional, pornit de la adevărul istoric, sintetizând consecințele ireversibile ale războiului asupra celor implicați.

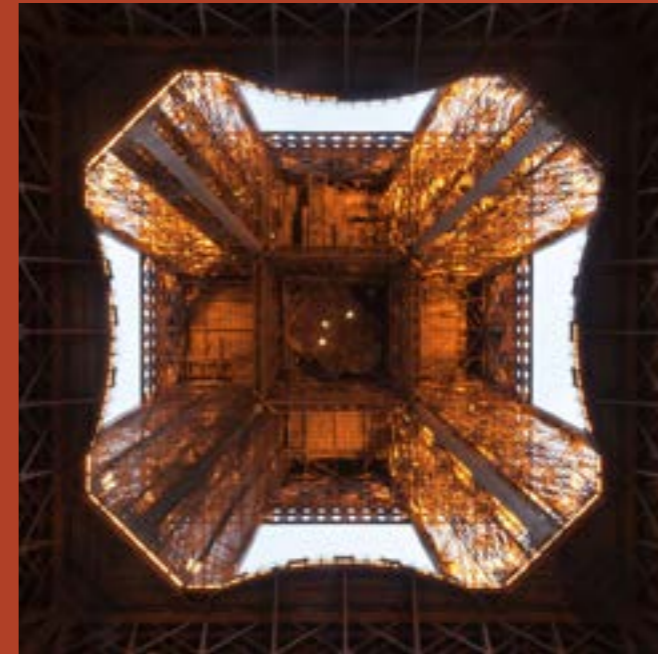

Foto: Constantin Dumitriu

FITS și FNT

Motto: „Oamenii merg la teatru ca să găsească acolo viața, dar dacă nu există nici o diferență între viața din afara teatrului și cea dinăuntru, ce rost mai are teatrul?”
(Peter Brook)

| **Oana Arsenoi**, absolventă „Băncilă”

Orice iubitor de teatru încearcă să bifeze în fiecare an, dacă nu ambele, atunci măcar unul dintre cele mai mari festivaluri de teatru din țară. Vorbesc bineînțeles de FITS (Festivalul Internațional de Teatru de la Sibiu) și FNT (Festivalul Național de Teatru). Una din întrebările care încă nu au un răspuns precis în privința festivalurilor organizate la noi în țară este următoarea: în ce măsură este un festival pentru oamenii de specialitate și în ce măsură este pentru public?

Pentru a-ți da seama în ce parte se înclină balanța mai mult, vă voi explica cum s-au prezentat FITS și FNT anul acesta. O fostă capitală europeană a culturii și o capitală (de țară și atât) adună cele mai bune producții teatrale dintr-un an și formează o stagiune de aur. Teoretic un festival internațional necesită o pregătire mai îndelungată decât unul național și e ceva mai dificil de mulțumit pe toată lumea în primul rând decât în al doilea, dar uneori sarcinile simple sunt cel mai greu de îndeplinit. Acum ajungem la selecția spectacolelor, care se face pentru spectacolele din țară prin trimiterea unei comisii la fiecare teatru și a vizionării de DVD-uri primite prin poștă din... foarte multe țări. Cei de la FNT au spus că e imposibil ca o comisie să se deplaseze în toate orașele din țară ca să vadă spectacole, așa că au ales piesele care s-au promovat cel mai bine. Deci, dacă se joacă o piesă grozavă într-un teatru mic din Petroșani în care tineri actori fac niște roluri uimitoare (deși în lipsa unui manager artistic potrivit care să-i ducă prin turnee), „marii și greii” din capitală nu vor avea șansa să-i vadă.

Un festival de teatru nu este numai despre teatru. Un lucru important pe care FITS a știut să-l punteze prin târgul de carte și prin colaborarea (ce cuvânt frumos!) cu alte

Foto: Mihaela Marin

instituții și spații din oraș. Vin spectatori din toată țara și din exterior, o să li se facă foame, vor să facă shopping, vor să se întâlnească cu cei pe care îi vor vedea pe scenă. Totul a fost posibil numai datorită organizării perfecte și a sistemului online bine pus la punct. La FNT programul a fost anunțat

destul de târziu, iar procurarea biletelor cam dificilă pentru oricine era din afara capitalei. O mulțime de locuri păstrate pentru invitați și imposibilitatea de a face rezervări online au transformat FNT-ul dintr-un festival pentru „națiune” în unul pentru bucureșteni. Se plângeau într-un articol online de faptul că presa a fost prea ocupată cu scandalurile politice și nu prea s-a scris despre festival... mie mi s-a părut că toată lumea știa despre el, iar lipsa fondurilor de care pomenea Alice Georgescu (organizatoarea festivalului) în fiecare zi a făcut ca unele spectacole să se joace de două ori ca să umple programul. În plus, tot ea a afirmat la conferința dedicată lui August Strindberg că e bucuroasă că „lumea politică se apropie de cea culturală”. Cu ce îi pot felicita însă pe cei din București este organizarea Divanelor: „un prilej de a auzi scâpări sincere”, cum le-a numit președinta FNT-ului, în care accesul publicului era gratuit, lucru care s-a întâmplat și la Sibiu, dar intrarea se făcea doar pe bază de legitimație. Acestea au fost niște adunări cu o temă stabilită dinainte în care se discută liber, iar invitații au fost oameni din domeniu (Mihai Maniuțiu - regizor, Radu Afrim - regizor, Florin Fieroiu - coregraf, Tania Popa - actriță, Lia Bugnar- actriță, dramaturg, Sanda Manu - regizor etc.). O parte din vorbele de duh rostite acolo: „Mie îmi place să mă lupt, îmi place să montez ce mă sperie... cum ar fi Molière”, „Regizorii nu se mai ocupă de actori, îi folosesc”, „Teatrul înseamnă să transformi minciuna în artă”(Sanda Manu), „Chiar și un geniu se distruge într-un Teatru Național (Lia Bugnar), „Originalitatea e lipsa de informație” (amintită de Radu Afrim, în original, de Liviu Ciulei), „Nu mă interesează tristețea opiniilor inexistente a spectatorilor contemporani”(Mihai Maniuțiu).

PENTRU CE/CINE MERGE LUMEA LA UN FESTIVAL? UNUL DIN CELE MAI DESE RĂSPUNSURI PRIMITE ESTE „PENTRU REGIZORUL X”. DACĂ ACUM CÂȚIVA ANI SE ALERGA SPRE TEATRU PRIN PLOAIE ȘI VÂNT PENTRU MARELE ACTOR SAU PENTRU MAREA ACTRIȚĂ, ASTĂZI SE ALEARGĂ PENTRU SPECTACOLUL ÎN REGIA LUI X.

Numele lui Radu Afrim, unul dintre răsfățații presei, e pe buzele fiecărui student sau absolvent de teatru – pentru că el îți dă șansa să te afirmi. Cunoscut și pentru reinterpretările faimoase ale clasicii, și pentru punerile inedite în scenă a contemporanilor, o stagiune în care există și „un Afrim” se poate numi una bună. Un alt atu al acestui regizor este lista de contacte pe care o deține și nu conținește să o folosească atunci când vine vorba de promovarea spectacolelor sale. Unul din favoriții FITS-ului și cel căruia FNT-ul i-a dedicat o secțiune specială anul acesta este Silviu Purcărete,

supranumit și „cel mai bun produs de export al României în materie de teatru”. Dacă la festivalul din primăvară am avut ocazia să văd o *Furtună* după Shakespeare, montată la Teatrul Național din Craiova, și *Faust*, o producție a Teatrului Național „Radu Stanca” din Sibiu, la cel din toamnă am vizionat doar *Călătoriile lui Gulliver*, montată la același teatru sibian care deja a cucerit ceva premii prestigioase europene. Da, el este unul dintre regizorii-vedetă pentru care m-am dus și eu la festival, care m-a dezamăgit prin ultima producție, amintind prin tehnici de încercarea sa cinematografică și nefiind decât o înșiruire a unor exerciții scenice (foarte bine realizate, ce-i drept), dar atât; un alt regizor vedetă este Andrei Șerban, care a impresionat prin montarea spectacolului *Hedda Gabler*, de Henrik Ibsen, producție a Teatrului Maghiar de Stat din Cluj, dar a dezamăgit prin *Lear(a)*, producție a Teatrului Bulandra, în care întreaga distribuție a fost formată din actrițe. Afrim a primit atâtea laude în urma *Visului unei nopți de vară*, montat la Teatrul Național „Vasile Alecsandri” din Iași, încât nici nu merită să mai menționăm controversile. Un alt punct important a fost Caragiale, ale cărui piese au fost regăsite în ambele festivaluri, preferatele criticilor și ale publicului fiind *O scrisoare pierdută*, în regia lui Alexandru Dabija, o producție a Teatrului de Comedie din București, și *O noapte furtunoasă*, spectacolul de statui vivante în regia lui Mihai Mălaimare.

Ca să închei detaliile legate de organizare, vă mărturisesc simplu că magia se întâmplă la un festival înainte și după spectacole, prin discuțiile din fața teatrului, prin prinderea unei cărți de vizită a unui director de teatru străin ca și cum ai primi în brațe buchetul miresei, prin șansa de a pune întrebări mai mult sau mai puțin inspirate oamenilor din domeniu; să ți se răspundă și să fii întrebat (dar doar în București): „Cum? Tocmai din Iași ați venit?”. Dacă astăzi regizor mare înseamnă automat piesă mare, dacă teatrul documentar/experiment social este teatrul generației noastre, dacă dispăre curiozitatea specifică vârstei, cum vom putea explica noi în viitor ce se întâmplă acum? Ne depărtăm atât de mult de noi înșine, încât acest lucru se reflectă în producțiile artistice ale fiecărui an și știm că arta este automat o bucățică de istorie. Trăim totuși într-o perioadă pe care nu vom ști cum să o povestim. Povestitorul este de cele mai multe ori spectatorul, dar și acesta a suferit transformări drastice odată cu opera din jurul său; opiniile fie nu există, fie sunt exprimate prost, sau – în cel mai rău caz – nu sunt susținute cu argumente coerente, iar el nu mai dorește să fie interesat, ci *interesant*, printr-o succesiune de alegeri privind spectacolele, modul lor de aprobare sau demontare și recomandare. Recomand ambele festivaluri ca experiență în sine, cu toate că unul te va face să te întorci iarăși spre celălalt. Nehotărârea asta îți va lăsa un gust amar...

Personajul vulnerabil

- REPORTAJ -

| Cipriana Barna, Absolventă CNPR

Ateneul Tătărași a găzduit vineri, 26 octombrie 2012, conferința susținută de prozatoarea Daniela Zeca-Buzura, cu tema „Personajul vulnerabil”, pornind de la romanul „Omar cel orb”. Cartea încheie o trilogie pe care o putem numi orientală și vine după răsunătoarele succese ale primelor două volume, „Istoria romanțată a unui safari” și „Demonii vântului”. Toți cei din sală (nu atât de plină cum ar fi meritat un eveniment de o asemenea anvergură) așteptau cu sufletul la gură sosirea Danielei Zeca. Cu un zâmbet abia înflorit la colțul gurii, și-a făcut apariția, lăsându-se, ca orice persoană importantă, foarte puțin așteptată.

Cine o mai văzuse recunoștea (impropriu spus) în ea ceva străin; seninătatea aceea proprie ei, exuberanța aproape adolescentină, optimismul necondiționat de care dădea dovadă aproape că păliseră. Îmi amintesc acum de o secvență din al doilea roman al trilogiei, „Demonii vântului”, când protagonistul, Saiyed, aflând că este înșelat, se transformă într-un „rege de promoroacă și flăcări”. Poate nu încapă comparație, dar la o astfel de schimbare m-a dus cu gândul prima privire asupra autoarei.

O schimbare totală, îi întâlneam în privire tristețea și nostalgia despre care ea însăși avea să vorbească puțin mai târziu, în cadrul conferinței.

Nostalgia după Orient, după oamenii de acolo și după locurile pe care timp de cinci ani le colindase, atât din pasiune, cât și pentru a se documenta, conștiincioasă, pentru cele trei romane devenite în scurt timp best-selleruri. Tristețea pricinuită de golul lăsat în viața ei de dispariția TVR Cultural.

Dezamăgirea ei a fost și a noastră, la aflarea veștii că lupta a luat sfârșit atunci când a fost acuzată că unicul scop îi este păstrarea „tronului”. Astfel, unicul om care ar fi putut salva ceva, alături de echipă, a fost forțat să renunțe, iar părerea celorlalți a contat prea puțin. S-a dat urgent cu

piciorul la zece ani de muncă în slujba culturii și tot ce s-a clădit în atât de multă vreme s-a năruit în secunda în care 15 septembrie s-a făcut 16. Cu toate acestea, datorită activității sale atât ca scriitor, cât și ca lector universitar doctor al Facultății de Jurnalism din București, demersul cultural al Danielei Zeca nu se va încheia odată cu dispariția acestui post. Mai ales că mai există, ca întotdeauna, speranța unei „resuscitări”, regăsită în optimismul autoarei, care își îndrumă studenții către cariere strălucite și *sincere* în domeniul jurnalistic. În deschiderea evenimentului moderat de jurnalistul George Onofrei, criticul și scriitorul ieșean Florin Irimia a făcut o analiză a romanului „Omar cel orb”. Deși acest lucru se practică acum, fiecare lansare de carte având invitați care vorbesc despre aceasta, a fost inedit pentru public să vadă „pe viu” reacțiile autoarei și, mai mult decât atât, să primească din partea ei un fel de legendă, am putea spune, a simbolisticii regăsite în volum. Ca și cum ar fi fost revelate note de subsol - nedezvăluite în carte, ci păstrate pentru privilegiații prezenți - care să ofere o oarecare corespondență între planul ficțional și cel real. Pe „ordinea de zi” a evenimentului a fost prezentă și difuzarea unei jumătăți din documentarul „Focul lui Zarathustra”, realizat de către Daniela Zeca pentru TVR. Pentru TVR Cultural, cum scria la final. Nu a mai fost să fie, însă.

foto: Corina Gologoț

De aici a pornit și o scurtă dezbatere pe tema desființării postului de televiziune pe care Daniela Zeca l-a condus în ultimii opt ani.

S-au adus în discuție atât motivele neîntemeiate ale acestei lovituri dure, cât și dezinteresul celor de la care se aștepta cea mai mare implicare, al celor vizați direct, al celor care, prin intermediul TVR Cultural, au ajuns mai ușor la public. Am fi putut ține cu dinții de unicul nostru post de televiziune cultural, care în cei 10 ani care au trecut de la înființare la suspendare a promovat, prin mijloace specifice, cam tot ce are mai valoros un popor: cultura. Am fi putut, dar nu am făcut-o. În jur de opt mii la număr au fost cei care au semnat petiția on-line, dovadă - totuși - a faptului că României îi mai pasă de valori. Nu în suficientă măsură. S-a trecut cu bocancii încălcați de n oroii peste voința acestor mii de români care au spus NU desființării postului, s-a trecut nepăsător peste munca unei echipe care, timp de un deceniu, a înnotat contra curentului, putem spune, pentru a menține pe linia de plutire un post care era departe de a avea audiențele unuia care promova incultura. Pentru că TVR Cultural a fost (și da, e dureros și straniu să vorbim la trecut) sinonim cu valoarea, iar scara noastră de valori nu mai are de multă vreme o ordine crescătoare. Motive plauzibile nu s-au putut invoca; deși creatori și dezvoltatori

ai unui post lipsit de concurență, prin profilul tematic pe care l-a avut, membrii echipei TVR Cultural s-au ciocnit de refuzul violent al colegilor de breaslă de a face ceva. Orice. De a fi solidari. Postul a dispărut brusc, lăsând în loc, la miezul nopții, câteva benzi colorate și țiutul specific posturilor care nu emit. Nu avea să mai emită niciodată, nu era o defectiune tehnică.

Se închisese parcă o poartă în urma a tot ceea ce a însemnat TVR Cultural și deodată oamenii nu mai erau atât de înverșunați, s-a așternut o tăcere, ca și cum n-ar fi existat vreodată acest post, cu bucuria spectacolelor de teatru, a întâlnirii cu autorii preferați, a valorii pure.

Revenind la documentarul despre care am pomenit mai sus, documentar pe care publicul a avut privilegiul de a-l viziona în premieră, acesta nefiind finalizat încă, putem spune despre el că, deși autoarea a precizat că nu are neapărat legătură directă cu acțiunea romanului „Omar cel orb”, imaginile au fost categoric o introducere „inițiativă” - o putem numi - în lumea Iranului. Regăsim în cele 26 minute de documentar explicarea simbolisticii imaginii situate în partea de sus a primei coperti: frontispiciul Templului Focului din Yazd, înfățișându-l pe Faravahar, cel mai puternic și cunoscut simbol al religiei zoroastriene, religie în jurul căreia se și învârtă acțiunea romanului. Evenimentul s-a încheiat cu o sesiune de autografe pe care autoarea le-a oferit cu bucurie și recunoștință, iar cei prezenți au încurajat-o să meargă mai departe cu fruntea sus. Știau cu toții că vina n-a fost a ei.

Aș fi vrut să fac o cronică a unui eveniment și atât. Să vorbesc despre lansarea unui roman, despre dezbateră realizată în urma desființării unui post și așa mai departe. N-am reușit, recunosc, pentru că întâlnirea cu Daniela Zeca m-a împiedicat să fac abstracție de adâncă implicare emoțională a sa în aceste două proiecte: romanul „Omar cel orb” și postul TVR Cultural, cu tot ce a însemnat el. Acest fapt m-a determinat, la rândul-mi, să fiu subiectivă. Dacă post cultural nu mai avem, cărțile nu le vom pierde niciodată. Așa că voi încheia îndemnându-i pe cititorii Alecart - iubitori de cultură prin excelență - să citească întreaga trilogie orientală a Danielei Zeca, promițându-le că va fi o experiență unică și o fructificare cum nu se poate mai valoroasă a timpului.

-Paranteză pătrată -
Relatările unui redactor
- paranteză rotundă -
-Jucării-
Închid parantezele punct

sau despre întâlnirea cu un poet timid,
dar exhibiționist

Grafica
Ilie Krasovski

| Larissa Danilov, Băncilă

Mi-am umplut buricul degetelor răsfoind *Jucăria Mortului* de vreo două-trei ori, dezasamblând-o de câte o țigară, un ochi și un deget ce stătea atârnat, amorțit, ținându-se cu restul palmei de un pix negru. Un volum de versuri pus între paranteze cu o dorință de a palpa moartea cu extremitățile degetelor, și o spaimă de viață printr-o aglomerație de gesturi experimental-senzoriale a copilului decedat din noi înșine.

(cred că as' noapte se afla
în grădină o mortăciune
m-am dus la vale pe drum
m-am tot gândit "dacă
găsesc o jucărie plină de
sânge o șterg cu o cârpă"
nimic nu mi-a adus aminte
de oamenii țepeni serioși
zdruncinați în derâdere în
compartiment aproape gol)

Se încearcă o resuscitare gură la gură prin aparență a unor banalități placide, uniformizându-se într-un întreg volum psihologic al unui copil mort în circumstanțele sociale printr-o tendință de reintegrare și acceptare a sinelui. De fapt, sinele la Acosmei nu există, el e simulat permanent, aflat în spatele jucăriei mortului. Uneori chiar și în fața ei.

(ar fi trebuit să le spun pe
șleau care este ordinea în care
amorțesc degetele de la mână

acum este aproape întuneric
și abia îmi mai pot desluși
lungul nasului într-o oglinjoară
pe care mi-au așezat-o pe buze)

În momentul în care am primit câteva mostre din *Jucăria Mortului* am privit întregul volum ca pe o experiență trecătoare a unui poet ce se joacă cu anumite secvențe, găsindu-și astâmpărul în diferitele-i manifestări bizare.

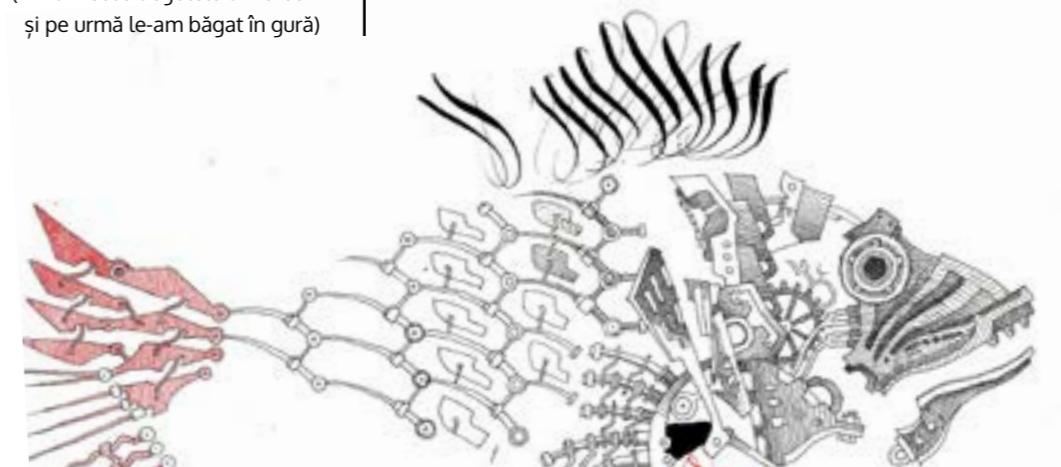
(închid ochii deschid gura
niște scursori sunt zilele
străzile tremură cu burta a stele
mațele cântă dubios -
închid ochii deschid gură
în locul lacrimilor din orbite
se scurg bucați de scuipat)

ULTERIOR, CEEA CE M-A ATRAS ÎN MOD EXPRES A FOST AFINITATEA POETULUI ACOSMEI CĂTRE DETALII CE DENOTĂ O FRICĂ INTROVERTITĂ DE UMANITATE, O TRAUMĂ LA NIVEL MENTAL TRATATĂ PRIN ACEST EXERCİTIU DE ELIBERARE A SINELUI PRINTR-O RETRĂIRE TAINICĂ A COPILĂRIEI ÎNTR-O MANIERĂ APARENT LUGUBRĂ, DAR DE O INOCENȚĂ DEMNĂ DE APRECIAT DIN PARTEA SCRITORULUI DEPĂȘIT DE MULT DE ACEASTĂ ETAPĂ A VIEȚII.

Interiorizarea poetului căpăta același sens pe care plimbatul limbii printre spărturile dinților și înghițirea în sec a salivei o are. Spațiul gol al foii nu poate fi umplut decât de versificație, înghițindu-și cuvintele prin folosirea constantă a parantezelor, fraze și idei, care, deși ne sunt atât de uzuale și cunoscute nouă, le înghițim și noi în sec. Plimbarea degetelor prin urechi și apoi prin interiorul gurii, masând măselele, este una pur opțională.

(mi-am scos degetele din urechi
și pe urmă le-am băgat în gură)

Grafica
Ilie Krasovski

Gesturile poetului sunt seci. Ele se izbesc voit ca nuca de perete, creând senzuri de-a dreptul hilare. Acesta-i și punctul forte al poetului - lipsa de non-sens care naște, ca în prozele lui Urmuz, sensul - și există, într-adevăr, puncte comune dintre *Jucăria mortului* și *Pălănia lui Stamate* sau alte ale aceluiași autor.

DACĂ ÎN TIMPUL LANȘĂRII DE LA "LIBRARIUM" A CĂRȚII ACOSMEI TINDE SĂ-ȘI FRĂMÂNTE MĂINILE DINTR-O AȚITUDINE APROAPE AUTISTĂ, ÎN TIMPUL LIBER OPTIUNEA SA SE REDUCE LA A-ȘI FACE DE LUCRU CU MĂINILE ÎN ZONELE OLFACTIVE SAU AUDITIVE. DACĂ PUBLICUL NU REUȘESTE SĂ-I DEGUSTE CREAȚIA, PŌEZIE DE O SINCERITATE REMARABILĂ ȘI O EXPRESIVITATE A MONOTONULUI REMARABILĂ, ATUNCI MĂCAR EL SĂ POATĂ GUSTA DIN CREAȚIA DOMNULUI, FIIND ȘI EL, ODAȚĂ CU TEXTUL, PUS ÎNTE PARANTEZE.

"Practic toți ne scoatem scamă din buric, cum zice Emil Brumaru, dar Constantin Acosmei o spune". În esență, observația autorului Tamaretei e una perfect pertinentă, sigur că o facem, dar o facem pe ascuns - Constantin Acosmei însă o scoate în evidență, printr-o scamatorie poetică. El mai întâi pune pe buric o pălărie sau, mai degrabă, un joben, iar atunci când scoate o scamă, o scoate ca pe un iepuraș. În această iluzie constă toată arta sa, doar că în loc de zona stomacului, unde ajung ulterior scame și cuvinte mâncate în fața publicului, își pune pălăria la locul ei, deasupra capului. Acosmei e un scamator al gesturilor mici, pe care le mărește aducându-le a dimensiunea unor coșmaruri ale realității.

Concursul "Mihail Iordache" sau Calea Lecturii

A consemnat Dumitrița Bianca Roșioru, Secretar Cenaclul literar "Săgetătorul"

În perioada 18-20 mai 2012, s-a desfășurat la Suceava ediția a VII-a a Concursului național de interpretare critică și jurnale de lectură "Mihail Iordache", pentru clasele V-XII. Inițiată de Colegiul Național „Petru Rareș” din Suceava, prin persoana profesorului Gheorghe Cîrstian, competiția a fost organizată, sub egida MECTS, de Inspectoratul Școlar al Județului Suceava, Catedra de limba și literatura română a Colegiului gazdă și Catedra de limba și literatura română a Facultății de Litere și Științe ale Comunicării din cadrul Universității "Ștefan cel Mare" Suceava. La ediția de anul acesta s-au înscris concurenți din 16 județe. Întrecerea s-a desfășurat pe două secțiuni: „Jurnal de lectură”, pentru gimnaziu, respectiv „Recenzie literară”, pentru liceu. Vineri, 18 mai, la ora 18.00, în Aula Universității „Ștefan cel Mare” Suceava (Corpul E), a avut loc deschiderea oficială a manifestării, sub genericul "Calea Lecturii". La momentul festiv au luat loc în prezidiu: conf. univ. dr. Mina-Maria Rusu, inspector general MECTS, lect. univ. dr. Anca-Denisa Petrache, inspector general MECTS, prof. univ. dr. Mircea A. Diaconu, prorector Universitatea "Ștefan cel Mare" Suceava, conf. univ. dr. Antonio Patraș, prodecan al Facultății de Litere din cadrul Universității "Al. I. Cuza" Iași, prof. Vasile Monacu, inspector-general adjunct ISJ Suceava, prof. Eleonora Bulboacă, inspector de specialitate ISJ Suceava, prof. Daniela Dungeanu, director Colegiul Național „Petru Rareș” din Suceava, prof. Gheorghe Cîrstian, Colegiul Național „Petru Rareș”. În sală au fost prezenți membrii Comisiei centrale MECTS, elevii finaliști, profesorii îndrumători, profesorii însoțitori, profesori și elevi din colegiile sucevene, studenți, reprezentanți ai

sponsorilor. A fost de față conf. univ. dr. Aurel Buzincu, director executiv Direcția pentru Cultură, Culte și Patrimoniu Cultural Național Suceava. De asemenea, a fost prezentă prof. Rodica Iordache, soția regretatului profesor Mihail Iordache, patronul spiritual al concursului. La manifestare au participat lect. univ. dr. Roxana Patraș, din partea Universității "Petre Andrei" din Iași, și judecătorul Marius Galan de la Curtea de Apel Suceava, membru al Colegiului de Onoare Alecart. Prof. Eleonora Bulboacă le-a oferit celor prezenți detalii referitoare la concurs, subliniind deopotrivă modelul de intelectual, de dascăl prețuit, reprezentat de profesorul Mihail Iordache, și valoarea acestei manifestări, care oferă excelenței școlare un nesperat mediu de exprimare. În luările de cuvânt ale membrilor prezidiului, au fost reiterate aprecierile adresate concursului, precum și inițiatorilor competiției de la Suceava. Despre profesorul Mihail Iordache au avut cuvinte de omagiere prof. univ. dr. Mircea Diaconu, prof. Eleonora Bulboacă și conf. univ. dr. Aurel Buzincu, studenți eminenți ai magistrului, precum și prof. Vasile Monacu, coleg la inspectorat cu prof. Mihail Iordache. Prof. Daniela Dungeanu a mulțumit tuturor celor prezenți, exprimându-și bucuria pentru prestigiul de care se bucură Concursul național "Mihail Iordache". Au fost apoi prezentați membrii Comisiei centrale MECTS, elevii finaliști și profesorii îndrumători. Trecerea... muzicală la următorul moment a fost pusă în valoare de talentata violonistă Bianca Sumanaru, clasa a VIII-a, Colegiul de Artă "Ciprian Porumbescu" (prof. Cristina Ungureanu).

A urmat lansarea nr. 8 al revistei de atitudine culturală

ALECARD. Recunoscută drept cea mai bună publicație școlară din țară, putând concura cu publicații profesioniste de gen, ALECARD este rezultatul de excepție al parteneriatului dintre Colegiul Național "Petru Rareș" Suceava, Colegiul de Artă "Octav Băncilă" Iași și Colegiul Național Iași. Inițiată de prof. Emil Munteanu de la Colegiul de Artă "Octav Băncilă", revista are subredacții (coordonatori: prof. Gheorghe Cîrstian, prof. Emil Munteanu, prof. Nicoleta Munteanu) în cele trei colegii. Redacția este alcătuită din elevi ai colegiilor amintite, iar Colegiul de onoare al revistei cuprinde personalități culturale și științifice. Designul este realizat cu profesionalism de Virgil Horghidan și Andrei Dumitriu. Lansarea a fost moderată cu dezinvoltură de către prof. dr. Nicoleta Munteanu de la Colegiul Național Iași. Au luat cuvântul în maniera lor deschisă, "alecartiană", eleva Astrid Băgireanu de la Colegiul de Artă "Octav Băncilă" Iași, redactor-șef, eleva Anais Colibaba de la Colegiul Național Iași, redactor-șef adjunct, Clara Cășuneanu de la Colegiul Național "Petru Rareș" Suceava, redactor-șef adjunct. Invitat de onoare, judecătorul Marius Galan a apreciat revista ALECARD drept o "bucurie împlinită în formă și conținut". În încheiere, prof. Eleonora Bulboacă a urat mult succes elevilor finaliști.

Proba scrisă fost susținută sâmbătă, 19 mai, în incinta Colegiului Național "Petru Rareș". Evaluarea lucrărilor a fost efectuată de membrii Comisiei centrale MECTS. Ca președinte al Comisiei centrale a fost numit conf. univ. dr. Antonio Patraș, de la Universitatea "Al. I. Cuza" Iași, apreciat critic literar și publicist. Ultima carte a universitarului ieșean, intitulată *Literatură și biografie. În căutarea omului din carte* (Editura Timpul, 2011), s-a bucurat de o pertinentă recezie în revista ALECARD, semnată de prof. dr. Nicoleta Munteanu. Subiectele probei scrise (de trei ore) au pus accentul pe resursele de creativitate ale elevilor, raportate la texte literare de dată recentă. Elevii de gimnaziu au avut de conceput jurnalul de lectură al unei cărți imaginate, pornind de la un fragment dintr-un volum de Magda Cârneci. Elevii de liceu au avut de realizat recenzia unei cărți imaginate, pornind de la un fragment dintr-un volum de proză de Matei Vișniec. După proba scrisă, elevii finaliști au făcut o drumeție la Cetatea de Scaun a Sucevei, după care organizatorii le-au asigurat o binemeritată excursie cu microbuzul la Mănăstirea Dragomirna. La ora 17.00, membrii Comisiei centrale, elevii finaliști și profesorii îndrumători au fost invitați în aula Colegiului Național "Petru Rareș", pentru a participa, timp de o oră, la dezbateră cu titlul "Ești ceea ce citești" (la deschidere, universitarul sucevean Mircea A. Diaconu opinase că, poate la fel de bine, dezbateră ar putea să se intituleze "Citești ceea ce ești"), moderată de președintele Comisiei centrale,

criticul literar și publicistul Antonio Patraș. În așteptarea momentului premierii, elevii și profesorii lor, "stârniți" de întrebările generoase ale moderatorului, au vorbit despre ce și cât se (mai) citește astăzi, cum anume pregătesc, din perspectiva lecturii, participarea la concursurile literare, care a fost impactul avut de subiectele concursului. Prof. Gheorghe Cîrstian a evidențiat dorința inițiatorilor manifestării de a se "desprinde" într-o anume măsură de formatul standardizat al concursurilor școlare, atât prin subiecte care să stimuleze creativitatea, precum și prin aducerea în componența juriilor a scriitorilor, a criticilor literari, prilej pentru elevi și profesori de a sta față în față deopotrivă cu autorii cărților apărute recent și cu cei care citesc profesionist, deci calificat, literatura. De asemenea, prof. Gheorghe Cîrstian a oferit câteva posibile explicații pentru spiritul de emulație al "școlii de literatură" de la Colegiul Național "Petru Rareș", pentru rezultatele apreciate la concursurile literare din toată țara ale membrilor Cenaclului literar "Săgetătorul", pe care îl coordonează de peste 12 ani. Chiar în perioada Concursului, eleva Deniz Otay a câștigat Marele Premiu la Concursul internațional de poezie "Lucian Blaga" (Sebeș-Alba), eleva Ana-Maria Lupașcu (finalistă a Concursului "Mihail Iordache") a obținut premiul al doilea și premiul revistei "Ramuri" la Festivalul internațional de literatură "Tudor Arghezi" (Târgu-Jiu și Târgu-Cărbunești, Gorj), cele două eleve și colega lor de cenaclu, Mădălina Grosu, fiind și finaliste ale celui mai important concurs de poezie pentru liceeni, Festivalul LicArt (București). Au vorbit despre necesitatea schimbării de fond a imperativului lecturii lect. univ. dr. Roxana Patraș, prof. dr. Nicoleta Munteanu, prof. Emil Munteanu. A urmat festivitatea de premiere, la care au participat conf. univ. dr. Mina-Maria Rusu, inspector general MECTS, și lect. univ. dr. Anca-Denisa Petrache, inspector general MECTS. Elevii finaliști, profesorii îndrumători și profesorii însoțitori au primit, din partea organizatorilor, mape și cadouri speciale. După festivitatea de premiere, a urmat un alt moment muzical, asigurat de apreciatul cvartet de suflători de la Colegiul de Artă "Ciprian Porumbescu": Loredana Hreceniu, Andreea Burda, Andrei Sofron, Emilian Clipa (prof. Petru Tabarcea). La finalul manifestării, organizatorii au adresat felicitări premianților, tuturor finaliștilor și profesorilor îndrumători. Mulțumiri au fost adresate membrilor Comisiei centrale pentru efortul depus și pentru calitatea actului de evaluare. Organizatorii au mulțumit public unităților școlare implicate în bunul mers al manifestării (toate liceele din municipiul Suceava, din Rădăuți și Fălticeni, din Gura Humorului, Siret, Solca și Vicov, Școlii Generale din Râșca), sponsorilor.

Gânduri după coborârea în infern

Închisoarea de la Sighet și ambiția Școlii de Vară

| **Lavinia Petrică**, „*Ion Mihalache*” Topoloveni, Argeș

Adeesea, înconjurați de banalul cotidianului, uităm să ne definim ca persoane; persoane atât din perspectiva individuală, cât și sub semnul speciei. “Protejați” de bariera invizibilă a tehnologiei ignorăm faptul că respingem, de fapt, ceea ce este în noi înșine. Respingem tocmai pentru că știm că, în subsidiar, și noi suntem cvasiidentici.

Revenind la utopia metamorfozată atât de brutal în distopie, consider că, de cele mai multe ori, refuzăm să gândim.

ACTIONĂM INSTINCTUAL, ATAVIC, DAR AICI NU ESTE VORBA DE O NOSTALGIE A PRIMORDIALULUI, CI DE O ÎNTOARCERE LA CEEA CE NE PLACE SĂ CREDEM CĂ AM DEPĂȘIT DEJA.

Mergem galeș pe străzile anonimului, ne îndreptăm cu pași siguri spre uniformizare. Și... nu avem timp! Înțeleg că ne aflăm în “cel de-al treilea val”, dar să nu avem timp să reflectăm chiar deloc înainte de a decide?! Înghițim avid informație (Charles Péguy susținea că “Repetiția este retorica celor simpli”, dar cine își mai permite să se oprească și să se plece asupra duplicității valorilor?), ne permitem să pozăm în literați, diplomele curg, dar intelectualii stau în umbră. De ce am mai avea nevoie de amintire când prezentul este glorios, iar viitorul se profilează apoteotic? Ce rost mai au cuvintele, principiile estetice atunci când vom ajunge ca în universul orwellian al Nouvorbei și al Dublugânditului?

Îndrăznesc, totuși, să configurez o versiune a Omului Revoltat al lui Camus; „omul care spune nu”, care „dacă refuză, nu renunță”. A refuza înseamnă a te îndepărta de canon, a-ți afirma individualitatea, a cutremura fundamentele lumii și ale societății. Avem dreptul de a pune capăt verbiajului fără sens care ni se servește cu un zâmbet larg, dar extraordinar de ipocrit și avem datoria de a nu uita. „Atunci când justiția nu reușește să fie o formă de memorie, memoria singură poate fi o formă de justiție.” Acestea sunt cuvintele Anei Blandiana, un reper ideatic în jurul căruia s-a desfășurat anul acesta cea de-a XV-a

ediție a **Școlii de Vară de la Sighet (16-23 iulie)**, organizată de Fundația Academia Civică alături de Fundația Konrad Adenauer.

Totul a început cu aflarea temei eseului pentru concursul de admitere: avatarurile ideii de lustrație între reflectarea în Proclamația de la Timișoara și în legea din februarie 2012. Crimele comuniste au fost abominabile, fie că se refereau la torturarea și, ulterior, eliminarea fizică a „elementelor dușmănoase”, fie că este vorba despre represiunea îndreptată împotriva ideilor. Este ușor să vorbești, într-o analiză distantă, dar dorindu-se pertinentă, despre ceea ce s-a întâmplat și despre cum ar trebui să fie tratați cei implicați. Alta este însă amplitudinea aflându-te în interiorul fostei închisori de la Sighet, devenită acum Memorialul Victimelor Comunismului și Rezistenței, fiind nominalizat în 1998 ca instituție a memoriei europene, alături de Memorialul de la Auschwitz și cel din Normandia.

Anul acesta, cursurile Școlii de Vară s-au axat întocmai pe problematica lustrației, abordându-se o analiză comparativă între țările Europei Centrale într-o serie de conferințe ale unor renumiți cercetători. Pe lângă acestea, subiectele au fost variate: de la ideea de cultură față în față cu represiunea comunistă, la parcursul scriitorului I.D. Sîrbu

Foto: Eva Motrescu

și până la partidele comuniste și post-comuniste în corelație cu integrarea europeană. Ana Blandiana și Romulus Rusan au fost o prezență constantă în cadrul conferințelor, în vizitarea Memorialului, dar și în serile de film (fie că a fost vorba despre documentare privind comunismul, fie de piesele de teatru ale lui I.L. Caragiale în cadrul „Anului Caragiale”). În final, pe lângă deja tradiționalul foc de tabără pe malul Izei, excursia a fost la rândul ei tematică: Mănăstirea Rohia, vizită organizată ca referire la celebrarea Centenarului Nicolae Steinhardt.

Pe lângă cunoștințele etalate în cadrul prezentărilor, extrem de importantă a fost percepția noastră. În momentul în care în fața ta vorbesc foști deținuți, prezentându-ți cu voce tremurândă chinurile detenției, de la formula „frig, foame și izolare” până la privarea de neprețuitele cărți, reușești să înțelegi sensul sacrificiului. Nu cred că am putea vreodată să ne hazardăm în a vorbi despre rezistență morală fără a avea contact cu trăirile resimțite (fiind vorba de mărturii scrise sau orale sau de simplul fapt de a atinge zidurile închisorii). Prin astfel de experiențe ajungem în final să justificăm dorința oamenilor de a se sacrifica alături de credințele lor. Gândim sublim, mai bogat luând contact cu Sala de poezie, potențată într-o imensă încărcătură emoțională, aflând mai multe despre „fenomenul Pitești”

sau admirând umil portretele unor martiri care, în frustranta condiție existențială, poate au cedat, dar au avut tăria de a rămâne oameni, atunci când călăii lor se distanțau de acest titlu.

ÎN FINAL, AM AJUNS SĂ NE TRANSFIGURĂM, SĂ NE SUSTRAGEM PREZENTULUI ȘI SĂ TRĂIM ÎNTR-UN ALT TIMP ISTORIC, ÎNVĂȚÂND ASTFEL VALOAREA LIBERTĂȚII. ACUM NE SIMȚIM, POATE, LA RÂNDUL NOSTRU AGAȘAȚI DE FAPTUL CĂ PĂREM ATÂT DE INSIGNIFIANȚI VĂZÂNDU-I PE CEIALȚI CUM ÎȘI TĂRĂSC LANȚURILE ONTOLOGICE, CUM PLEACĂ DŌCILI CAPUL ÎN FAȚA NEDREPTĂȚII, CUM SE COMPLAC FATIDIC ÎNTR-O MIZERIE CE NU ESTE PROPRIE DEMNITĂȚII DE A TRĂI.

Și, mai ales, ne izbim de faptul că și noi am fost cândva așa, cu siguranță păstrând încă anatema amintirii. Cu toate acestea, să nu uităm că există modele, să nu ne mai pierdem singuri în haosul descoperirii, să încetăm a fi acel „copil beat în ceață” de care vorbea Michnik. Să începem a trăi plenitudinea libertății într-o societate a conflictului latent, dar a cărei apăsare asupra ființei și existentului se resimte drept povara amintirii.

Foto: Eva Motrescu

BRAZILIA VS. JAPONIA

“Deplasările pe traiectorie și formă, straniu de familiare astăzi, de acasă în străinătate, nu sunt singurele ciudățenii pe care ni le oferă societatea contemporană spre a ne liniști grijile cu privire la alienarea fără limite a ființei umane prinse în cotidian” (A. Ioan)

| Laura Dianu, absolventă *Băncilă*

În era informației, tehnologizată, digitalizată, *brand-uită*, în care toți actorii societății capitaliste fugăresc „succesul”, de cele mai multe ori cuantificat prin satisfacția profesională sau materială, presarată pe alocuri cu eterni romantici pe cale de dispariție, atunci când rețetele generațiilor anterioare nu mai sunt aplicabile, iar criteriile devin atât de subiective, o întrebare aparent simplă – cum locuim? – ne poate pune în dificultate.

Despre lucrurile mărunte care schimbă traiectorii umane:

E mai puțin de un an de când, studentă în anul patru la Mincu, mi-a reținut atenția un paragraf din cursul profesorului A. Ioan: „Suntem martorii unor migrații care, ca număr de persoane, sunt cel puțin comparabile cu acelea care despart, violent, antichitatea de evul mediu cel «întunecat». Mai mult decât probabil, efectele migrațiilor de astăzi vor fi, de

Foto: Laura Dianu

asemenea, comparabile cu acelea antice” (A. Ioan, *Pentru re-încreștinarea zidirii*, p.23). Continuarea conținea trimiteri la filmul *The Terminal*, al lui Spielberg, care „ni-l prezintă pe Tom Hanks ca pe un est-european captiv în inter-regn, într-un spațiu de perpetuă tranziție: nici patrie, dar nici străinătate, nici casă/teritoriu privat, intim, dar nici de tot instituție/loc public.

EXIL PRIETENOS, TERITORIUM

ACOMODANT, SUMĂ DE TRAIECTORII

BUIFACE ȘI APARENT LIPSIT DE PLIURILE

INTIMEI RETRAGERI DE PE TRAIECTORIE

– TERMINALUL DE AEROPORT TREBUIE

GÂNDIT CA UN SPAȚIU ALTFEL

(FOUCAULT), UNUL CARE NU ASTÂMPĂRĂ

DORUL DE CASĂ DAR – DUPĂ MULTE

CĂLĂTORII – OFERĂ ÎN SCHIMB

PROPRIILE NOSTALGII.”

Analogia cu terminalul continuă să surprindă cel mai bine ipostaza de nomad a secolului 21, în care mi s-a întâmplat să mă găsesc de multe ori.

Traectoria, ca în majoritatea cazurilor, e dictată de câmpul profesional căruia îi ești dedicat, în cazul meu, arhitectura. Brazilia, fiind una din țările cu economie emergentă în prezent, estimată a ajunge între cele cinci țări cu cea mai dezvoltată economie în câteva zeci de ani, cu o necesitate de edificare mult deasupra oricărei țări europene, a fost prima opțiune, așa că am aplicat pentru un semestru de schimb academic la facultatea de arhitectură din São Paulo.

Odată stabilită în capitala sud-americană, prima constatare a fost legată de faptul că, în societatea braziliană, se permite contrastul dintre clase, mizeria și sărăcia extremă în opoziție cu luxul și exuberanța clasei înalte. Segregarea e evidentă și izbitoare. Fizic (spațial), cei bogați se deplasează cu automobilele personale, ieșind din parcările supravegheate din turnurile extrasecurizate și mergând până la locul de muncă, unde au, de asemenea, alte locuri de parcare. Pe stradă rămân doar locuitorii favelor, ceea ce creează grave probleme de siguranță personală și, totodată, de trafic în oraș.

Lucrul acesta afectează arhitectura într-atât de mult încât

clădirile sunt gândite cu accesul principal din subteran, aspectul pietonal fiind neglijat sau chiar inexistent. Dacă în București Casa Poporului e un monstru urban care stă mărturie teribilelor vremi trecute, în São Paulo se ridică maiestuos Shopping Cidade Jardim, un mare semn de exclamare al prezentului, un centru comercial de lux de 78 mii de metri pătrați, o „fortăreață” (Wikipedia) consumeristă în care nu există acces pietonal, exact în proximitatea favelei „Jardim Panorama”. În consecință, acest mogul urban e cunoscut și ca „vitrina discrepanțelor sociale”(Wikipedia).

Segregarea există în egală măsură și cultural vorbind, învățământul mediu fiind în regim privat, copiii născuți în familii defavorizate material nu au acces la educație, prin urmare situația lor se perpetuează odată cu succesiunea generațiilor. Din acest motiv, în universități, deși publice, ajunge să studieze o pătură socială relativ omogenă, elitistă. Studenții, cu spirit critic și analitic, implicați în problemele sociale, protestând, organizând dezbateri și greve pentru a se face auziți, pentru a atrage atenția atunci când consideră că principiile democratice sunt încălcate, își cer drepturile și dovedesc un pronunțat spirit civic. Sistemul academic urmează modelul american, validând mai mult discursul și impactul asupra publicului decât informația, iar modalitatea de evaluare nu e bazată pe examinări în scris, ci pe expuneri interactive adresate clasei și evaluări din partea colegilor. Contează mai puțin câtă informație deții; mai mult trebuie să arăți câtă informație ești capabil să transmiți celorlalți.

BRAZILIENII, UN POPOR AFECTUOS, VESEL, PETRECĂREȚ, DE OAMENI PENTRU CARE SCOPUL EXISTENȚIAL E DE A SE BUCURA DE FIECARE MOMENT DIN VIAȚĂ, AU AMELIORAT SENZAȚIA DE ÎNSTRĂINARE ȘI NOSTALGIA FAȚĂ DE CASĂ.

O ospitalitate specifică tuturor popoarelor latine, de altfel. De asemenea, proximitatea din spațiul cybernetic, oferită de rețelele de socializare care întăresc sentimentul de apartenență la comunități închise (chiar dacă prin mijloace virtuale), această proximitate față de prieteni și familie facilitată de spațiul cybernetic a făcut, întocmai cum formula A. Ioan, „să nu fim cu totul plecați, dar, de asemenea, nici integral sosiți undeva”.

Timp de șase luni am experimentat un mod de viață contrastant, între satisfacția unui job provocator și a unei experiențe academice interesante, plasate însă, din păcate, într-un spațiu ostil, într-o metropolă emergentă agresivă și neprimitoare.

Paradoxul e că, deși trăiești în oraș, practic ești privat în totalitate de aspectul urban, orașul e inexistent, nu stabilești relații de familiaritate cu spațiul proxim locuinței, nu există comerț la parterele turnurilor, trotuarul e o expunere tristă a sărăciei în care se află mai mult de jumătate de populație, frica de atacuri e mereu prezentă, deplasarea e prejudiciată de traficul sugrumat, lucruri care, în ansamblu, anulează calitatea spațiului, prin urmare a vieții. Tocmai de aceea consider în continuare Brazilia locul ideal pentru un arhitect, prin multitudinea problemelor pe care le ridică.

După o perioadă de întrebări am plecat în căutarea răspunsurilor, diametral opus, la propriu și figurat, la

internship în Japonia.

Aici descopăr zilnic o societate disciplinată, confruntată cu probleme similare de supraaglomerare și congestionare, o lipsă generală de spațiu căreia i-au răspuns prin edificare eficientizată și optimizată la maxim.

E un mister cum o societate introvertită (cu toate acestea deloc ostilă), tradițională și patriarhală, al cărei orar de lucru este de 10-12 ore 6 zile pe săptămână, reușește să creeze un furnicar urban carismatic, cameleonic, cu acces nerestricționat la activități urbane, peisaje urbane diverse și atractive prin culoare și tematică, un parc de activități.

Desigur, mă întreb dacă sunt fericiți (amintindu-mi de eterna voie-bună și euforie cântată braziliană), însă observ rezultatul acestui stil de viață și-l apreciez, bucurându-mă în fiecare zi de calitatea vieții publice. Nu pot să nu mă întreb dacă nu cumva, într-un teritoriu dat, densitatea locuitorilor

este în inversă proporționalitate cu pofta de socializare și exprimare a afectivității.

Într-un oraș, cu cât proximitatea față de co-locuitori se apropie de cel mai înalt prag, către anularea intimității, cu atât locuitorii sunt mai rezervați, sobri și formali, pe când un oraș în care petreci majoritatea timpului în spații puternic îngrădite creează indivizi extravertiți și crește nevoia de socializare.

Pentru mine, să fiu străină a însemnat să fiu în diversitate, viteză și flux mare de oameni cu care coexiști în anonimitate, să interacționezi la o dată dinainte cunoscută, să renunți la convenții sociale, datorită diferențelor culturale între popoare, să ai mai multă toleranță față de comportamente diferite de cele cu care ai fost obișnuit. Toate acestea creionează, până la urmă, *un simplu mod de a locui pe pământ*. Nimic altceva.

Laura DIANU este studentă în ultimul an la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Minicu”, București. În prezent locuiește în Tokyo, unde se perfecționează la Biroul de Arhitectură, Design și Planificare urbană Noiz Architects. În semestrul al II-lea al anului universitar 2011-2012 a urmat cursurile Universității din São Paulo, Facultatea de Arhitectură. În 2009-2010 a studiat la Politehnica din Madrid, ca student Erasmus.

Foto: Laura Dianu

DESPRE ALT FEL DE BOGĂȚIE ÎN DEȘERTUL CHALBI

| Gilberta Hobincu

Foto: Gilberta Hobincu

Comunitatea Gabra, în mijlocul căreia am trăit timp de doi ani (2008-2010) este o comunitate de nomazi în nordul Kenyei, deșertul Chalbi, și numără aproximativ 50.000 de oameni. Modul lor de subzistență este creșterea animalelor: oi, capre și cămile. Sunt recunoscuți la nivel mondial pentru capacitatea lor de supraviețuire într-un mediu atât de arid și de pietros. În ultimii ani există o tendință puternică de a se stabiliza situația lor datorită presiunilor guvernului, dar și datorită serviciilor oferite în micile orașe (Maikona, North Horr, Kalacha, Bubisa, Dukana) prin crearea de școli, dispensare, magazine, organizații non-guvernamentale.

Primii misionari români au ajuns în deșertul Chalbi în 1999, unul dintre ei rămânând până astăzi. Serviciile medicale sau de orice natură au fost oferite pentru prima dată de misionari, în timp ce în ultimii ani guvernul și alte organizații oferă foarte mult suport nomazilor.

M-am alăturat misionarilor români în 2008 împreună cu alți doi tineri. Plecarea noastră a fost posibilă datorită Centrului Misionar Diecezan, care ne-a pregătit pentru misiunea noastră prin cursuri de antropologie, misiologie. Totodată, au făcut posibilă și întâlnirea noastră cu alți misionari, care ne-au povestit mai mult despre lucrurile practice.

Preoții misionari aveau nevoie de fiecare dintre noi în domeniul educațional, respectiv cel medical și în domeniul practic (mecanică, construcții etc). Domeniul meu a fost cel educațional, Alina Cojan a preluat domeniul medical și Adrian Cimpoeșu pe cel practic. Responsabilitatea mea era de a mă ocupa de cele 23 de grădinițe și 3 școli primare cu tot ce presupunea administrarea lor, însă și din punct de vedere pedagogic. Această muncă mi-a plăcut foarte mult și cu greu m-am deslipit de ea la sfârșit.

Părinții copiilor și educatorii mi-au dat o nouă perspectivă asupra educației, pe care nu o vedeam din cauza îndoctrinării din Europa. Pentru mine educația formală era singura posibilitate de a face ceva în viață, de a te afirma ca om: ai carte, ai parte! A avea o diplomă de master nu mai este o noutate, poate nici cea de doctorat. Cred că nici noi, europenii, nu prea înțelegem unde ne duce goana aceasta după diplome.

Întrebările părinților erau, în orice caz, foarte provocatoare și înțelepte. Să mă fac înțeleasă: singurul mod de supraviețuire în deșert este creșterea animalelor. A avea multe animale, de ordinul sutelor, este ca și cum ai avea bani în bancă. O singură capră costă în Kenya în jur de 50 de euro. Carnea a fost și va rămâne un produs mai scump decât alte produse alimentare. Întrebarea părinților era: dacă îmi vând caprele ca să îmi susțin fiica sau fiul ca să meargă la școală până în clasa a VIII-a, sau poate chiar până la liceu, cu ce mă aleg dacă la sfârșitul școlii nu mai vrea să

Foto: Gilberta Hobincu

se întorcă să mă ajute?

Eu nu mai am nici capre, nici fiu. Discuțiile cu ei mă provocau și mă determinau să gândesc împreună cu ei, să mă pun în pielea lor și să găsim căi de mijloc. M-au învățat să nu mai gândesc la micro, ci la macro, adică să nu văd avantajele imediate, ci să gândesc pe termen lung ce ar putea aduce o decizie sau alta. A acționa pe termen scurt fără a cântări consecințele era imposibil pentru Gabra. Își luau timp pentru orice decizie să o dezbată cu toată comunitatea până când toată lumea cădea de acord.

Sărăcia și definiția ei au fost o altă noutate și lecție de viață. Un prieten misionar își amintește cum, întâlnind un bătrân care, în urma secetei, își pierduse toate animalele și venise în misiune să ceară ajutor, a avut ca primă reacție: Îmi pare rău că ai devenit sărac. Bătrânul îi întoarce spatele și pleacă. Uimit, întrebă alți oameni: ce rău a spus? Ceilalți îi explică faptul că în Gabra e foarte rău să spui cuiva că e sărac atâta timp cât poate merge, cât vede, cât îl are pe Dumnezeu și,

mai ales, când are o familie. Și mie mi s-a întâmplat să mă plâng și să spun că sunt săracă. Am primit același răspuns de la ei. Mi-am dat seama că am tendința de a privi mai degrabă la ce îmi lipsește decât la ce am, că mă las deseori întristată de ce nu am în loc să apreciez ce am.

Ceea ce noi am pierdut în Europa și am descoperit în Africa sunt serile de povești. Am avut norocul să trăiesc o asemenea seară chiar luna trecută, când păstorii își împărtășeau povești despre vulpi, veverițe, hiene și alte animale.

Serile de povești întrețin relațiile și creează o atmosferă destinsă și plăcută. Păstorii aveau între 14 și 25 de ani. Cel mai bun povestitor era Woto, chiar dacă era cel mai tânăr dintre ei. Talentul de povestitor l-a moștenit de la tatăl său. Nu cunosc foarte bine limba lor, însă modul în care imita fiecare animal îmi provoca hohote de râs. Interesant este că și ei au multe povești despre cum vulpea a păcălit rând pe rând toate animalele, la fel cum și noi avem aceeași poveste. Vulpea din poveștile lor și ale noastre va fi și tema mea de dizertație, pentru care am făcut și o cercetare pe teren de șase săptămâni, a.c. în octombrie-noiembrie.

Comunitatea Gabra va fi pentru un mine un acasă la care voi dori mereu să mă reîntorc. Timpul petrecut cu ei a fost un mare câștig din punct de vedere uman.

Foto: Gilberta Hobincu

TUNISIA

O EXPERIENȚĂ A SIMȚURILOR

| **Raluca Timișescu**, *absolventă Băncilă*

Au trecut deja două luni, iar gândurile mele sunt tot acolo, departe, în Tunisia. E destul de greu să aștern pe hârtie sentimentele, experiențele, amintirile, să retrăiesc acele momente de neuitat, care și-au lăsat adânc amprenta asupra mea. E un amalgam de senzații pe care îl voi asocia de acum permanent cu descoperirea acestui univers fascinant. Mi-am dorit mereu să am ocazia să cunosc o altă lume, o altă realitate, să călătoresc cât mai departe. Poate 10 săptămâni par suficiente pentru a lua pulsul acestei lumi, dar simt că în ele am conștientizat că e nevoie de mult mai mult timp pentru a depăși starea de perpetuă uimire și barierele culturale, pentru a vedea în profunzime și, în același timp, pentru a se naște adânc în mine dorința de a mă reîntoarce.

Cum a început această călătorie? Banal: am aplicat în cadrul organizației IAESTE pentru un internship la un birou de arhitectură în Tunis. Nu știam la ce să mă aștept și nici nu voiam să mă las purtată de idei preconceptionale sau atrasă de mirajul Orientului, așa că am decis doar să aștept, cu inima și mintea deschisă, să văd ce îmi va oferi destinul. Am găsit oameni minunați din toate părțile lumii, am fost un grup de aproximativ 30 de studenți, am învățat să trăim împreună, să fim o mare familie unită, să împărțim totul. De asemenea, organizația IAESTE a făcut tot ce-a putut pentru a ne ajuta să nu ne simțim atât de străini, vulnerabili prinși

în vârtejul unor senzații de o forță nebănuită.

Tunisia e o țară plină de istorie, un loc care a aparținut de-a lungul timpului fenicienilor, romanilor, cartaginezilor, bizantinilor, turcilor, arabilor, francezilor, iar această diversitate se regăsește atât în cultură, religie, arhitectură, cât și în formele artei (de o rară și reală diversitate).

❖ **Pentru mine, părea locul ideal pentru a mă pierde într-o altă lume, pentru a mă redefini, pentru a înțelege că tot ceea ce știam sau învățasem până atunci nu e suficient și e departe de a reprezenta totul.**

Tunis e orașul în care se regăsec toate aceste influențe, în care istoria și-a pus amprenta în forme ce îi asigură nu doar forma compozită, ci și un spirit de o complexitate ireală; întâlnești cartiere rezidențiale moderne, cu un aer occidental și, la câteva străzi depărtare, casele tradiționale, vopsite în alb și albastru din Sidi bou Said;

siturile arheologice ale unei lumi de mult apuse, poarta veche de intrare în oraș, portul Goulette respiră împăcate alături de eleganța bulevardului central construit în stil francez, ajungând să se piardă pe străzile cele mai înguste din mijlocul medinei în care singura orientare e forfota continuă a oamenilor.

Prima zi... Îmi amintesc perfect acel moment, pentru că am avut revelația unei lumi care parcă mă aștepta să o descopăr. Am deschis larg fereastra și m-am lăsat invadată de sentimentul că această lume nu mi-e străină, că, fără să o știu, am așteptat întâlnirea cu ea... Era o senzație ciudată, senzația pe care o ai în vise sau când privești anumite filme... În fața mea se întindeau apele Mediteranei cu plajele sale fine, clădirile modeste în stil colonial, turnurile moscheelor, dar și ale bisericilor, restaurante pescărești, tarabe vii colorate cu fructe și legume, cafelele ce împânzeau străzile aglomerate. Cultura europeană se întrepătrundea firesc cu cea africană, iar locul, numit „La Goulette”, un vechi cartier de lângă Tunis, pentru mine a devenit spațiul pe care aveam să-l numesc „acasă”.

Experiența în cadrul biroului a fost și ea neașteptată. Cu toate că era o firmă mică, condusă de 2 arhitecți tineri, iar în total eram 5 persoane, asta nu a însemnat că a fost monoton, dimpotrivă, am întâlnit persoane cu adevărat deschise și prietenoase. Iar faptul că nu cunoșteam limba arabă sau franceză nu a reprezentat un impediment; am avut surprinderea să constat că majoritatea vorbesc engleza sau cel puțin erau doritori de a exersa. Când despre interesul meu pentru arhitectură, am descoperit un mod diferit de abordare. Drumul până la locul de muncă, fie că petreceai două ore schimbând trenul și autobuzul sau așteptai o oră în stație, era o adevărată aventură, pentru că așteptarea se transforma într-o experiență. Era o călătorie a cunoașterii, fiecare drum era diferit, fiecare zi îți aducea ceva nou. Acolo, în Tunisia, timpul mi se părea că stă în loc, iar graba nu își găsea rostul. Așa am descoperit pentru prima dată dorința și bucuria de a interacționa cu oamenii, de a asculta și a răspunde curiozității lor, de a vorbi cu străinii.

Adaptarea la o cultură atât de diferită cred că ține doar de disponibilitatea și deschiderea ta pentru nou. Am avut șansa să mă aflu printre acești oameni în timpul Sărbătorii de Ramadan, învățând să accept, să înțeleg și să respect tradițiile lor. Primul lucru care m-a frapat a fost diferența de atmosferă dintre zi și noapte, trecându-se de la o stare de încordare, somnolență la o agitație continuă. Toată lumea părea a fi în stradă, era un mozaic al simțurilor, lumini, muzică, mâncare, dansuri, arome, era o sărbătoare

a toleranței și a păcii. Totul avea un gust aparte și nu puteai să rămâi indiferent când trăiai cu impresia că faci cu adevărat parte din comunitate.

Ceea ce am iubit cel mai mult în acele zile a fost, așadar, strada - locul în care totul se întâmpla, unde găseai bucuria, tristețea, fericirea, frica, toleranța, zgomotul, culorile, cultura, mâncarea, religia. Era un permanent joc al privirilor, era viața în sensul ei cât mai simplu. Acolo simțai că făceai parte din acea lume.

Ce poate fi mai frumos decât să redescoperi lucrurile simple, să te bucuri de un drum cu trenul până în Tunis, să te întorci de la serviciu pe o căldură insuportabilă, să faci cumpărăturile la magazinul din colțul străzii, ce poate fi mai plăcut decât o plimbare pe plajă, un simplu ceai, să negociezi cu vânzătorii sau să te pierzi prin piețele aglomerate? Pare ceva normal, dar acolo tocmai simplitatea, firescul, bogăția acestei lumi îți acaparează întreaga atenție.

❖ **Acum păstrez doar amintirea oamenilor pe care i-am cunoscut și alături de care am trăit această experiență, gustul gofrelor cu ciocolată, imaginea serilor pe plajă, a petrecerilor cu pepene roșu, a serilor de povești și karaoke, a excursiilor. Și deșertul, cămilele, furtuna pe mare, dansurile tradiționale, oazele cu palmieri, scuba diving, căldura, aerul umed, nisipul, ruinele, mozaicul colorat, autobuzul, trenul, Ramadanul, vapoarele, sunetul de rugăciune, harisa, cuscusul, florile de iasomie, zâmbetul oamenilor, aglomerația, marea, soarele, albastrul... Îmi va lipsi acel sentiment de libertate, de nepăsare, în care toată lumea pare a fi a ta și tu poți împărtăși cu ceilalți bucuria de a te afla printre ei.**

Experiența din Tunisia mi-a confirmat ceea ce am crezut: ca să cunoști arhitectura trebuie să călătorești, să experimentezi, dar mai mult de atât, e necesar să cunoști oameni din întreaga lume, să devii parte a unei familii ce nu ține de religie, cultură, granițe, să poți privi cu mintea deschisă tot ceea ce te înconjoară. Abia atunci ai șansa să te descoperi pe tine într-o experiență care ajunge să te redefinească.

IMPACT SOCIAL

Ulcer 2012[©]

| Vlad Țundrea, absolvent Băncilă

Când condiția și viața te strâng cu ușa, te duci acolo unde e nevoie de orice tip de muncă, fie ea calificată sau necalificată. Nu te duci neapărat acolo unde îți e truda mai apreciată, ci ai să te îndrepti spre locul unde știi sigur cât ai să câștigi sau că măcar nu te exploatează cineva pe degeaba, nu te pune nimeni „să suferi pentru firmă” doar ca să te treacă prin școala vieții.

Tu ai familie și copii, iar școala vieții se desfășoară acum, când încerci să îi dai lu fiică-ta haine ca să crească fără cicatrici sociale, încerci să strângi cumva o miniavere și visezi la momentul în care copiii tăi nu o să trebuiască să se chinuie cum faci tu acum. E firesc, începe lumea să creadă că *se merită* în afară, dar *nu se merită*. Pentru omul cu familie, pentru omul învățat la cozi, în autobuz, în maxi-taxi spre Cuca

Măcăii; pentru muncitor, fraților, e un calvar să își schimbe casa, să își rupă spatele în nu știu ce țară, în timp ce familia i se dezbină acasă și vrea tot mai mult. Băiatul își ia chirie în provincie și bea prin Bază toți banii muncii de părinții transfigurați de o viață din care încep să nu mai înțeleagă nimic.

M-aș plânge și eu cot la cot cu alții de țara asta unde până și ideile bune devin proaste, parcă din inerție, din plăcerea de a se critica pur și simplu. Aș invidia sincer Audiul A6 luat din (sau în) Germania pentru că *shi mia* îmi place Audi, dar cine pleacă de disperare în străinătate nu e de invidiat. Că se umple în vacanță plaiurile noastre splendide de români italienizați, italinizați, italienați? – asta e altceva, contribuim cu toții la o prostieală de import care ne deranjează atât de mult, încât ce facem? Plecăm! :))) Pleacă, frate, da fă-mi și mie ordine în țară, să simt că se chinuie românii de peste hotare să ne ajute. Și la o adică, dacă simți că ai un cuvânt de spus, de ce nu mi-l spui pe românește, aici unde contează? Chiar am ajuns atât de deștepți, încât nu mai există colectivități? Orice miros de spirit de echipă nu înseamnă decât că cineva are un interes personal la fel de meschin și neînsemnat ca întreaga lui făptură pentru întregul nostru Univers. Trăim între pereții între care ne naștem și individualismul ăsta îi armează cu fiare absurd de

Foto: Florin Lăzărescu

groase și îi cămășuiește cu straturi de aroganță nejustificată. Observ că sunt la modă ochelarii ăia pentru cai, ca să vadă ei *decât* înainte. Așa, cu cornu' înainte, avem impresia că ni se cuvine și că știm ce nu am învățat.

Eu cred că mulți dintre cei care pleacă se alintă, pentru că dacă nu pui osu' la treabă, nu poți pretinde altora nimic. Eu cred că o parte din viețile formate peste hotare sunt o minciună frumoasă, pentru că nu prea cred în nestatornicie, oricât de sălbatică și de atractivă și de romantică și de complexă o prezintă cărțile și filmele. Nu cred în ea tocmai din cauza unor alintați melodramatici și megalomani care își fabrică poveștile de viață și atitudinea în cel mai stupid și primitiv mod: imită filme și cărți de duzină; și cu ocazia asta strică tot farmecul unei idei până la urmă. Serios, dacă aveai impresia că Johnny Depp e interesant chiar și în viața reală, Tim Burton îți face greață povestindu-ți basmele sale suprarealiste și gri, distopice și comice, însă de la o vreme – leneșe și facile – îți face greață de Johnny Depp și de machiajul lui de clown crescut cu Extasy de Lady Gaga și de accentul lui de veșnic curios și indecis și gata; dacă îmi plăcea Don Juan, acum i-aș scoate bărbăția aia interesantă pe gură. Păcat de el și păcat de „living on the edge”; pentru că le strică farmecul niște hipsteri cu bani.

Păi, și noi de ce facem ulcer la servicii? Ca să poată să fie Pompiliu veșnic studentaș în vreo Anglie din cauză că nu știe încă ce vrea de la viață? Ca să își cumpere boracii din Underground ochelari cu ramă groasă? Ca să se alinte lumea cu fulare pe la workshopuri care nu rezolvă nimic? Repet, nevoia te poate aduce în orice colț al lumii. Dar ciudat e că pe ăștia care nu simt încă ce e cu ei nici pe la 30 de ani, lenea îi aduce prin cele mai sexy locuri. Ce, nu ți-ar plăcea să te regăsești prin Tibet sau India? Nu știu de unde au ei bani de povești interesante, dar eu îmi pierd răbdarea cu vegetarian veganii

care descoperă absolut în fiecare zi realități esențiale despre ei și lume într-un nor de marijuana (cenzurați dacă trebuie), ascultând muzică aleasă. Pentru mine, discuțiile despre esențial cu care să aburesc vreo fata (să aburești un băiat ar fi suspect) s-au rărit considerabil când am avut marele noroc să muncesc. Asta nu înseamnă că nu aș mai vorbi despre religie și avort, dar nu ca un arogant pseudosensibil, proaspăt venit din Africa, din cea mai interesantă cambuză dintre cambuzele interesante.

„Lume faină, oameni faini, locuri faine, ia-mă nene, tripuri palpitate, distracții spontane și aventuri înflăcărare” – într-un cuvânt, frecare de mentă, unde singurul lucru interesant e anonimul în care tu parazitezi casele altor hipsteri și bei ceaiuri cu ginseng pe pernuțe împletite. Bravo, dacă nu ai probleme în familie, atunci nu ai nicio scuză pentru risipa pe care ai făcut-o citind și învățând. Am fost și sper să nu mai trec prin momente în care aproape că mă vedeam un leneș cu potențial, un leneș care prin lene va ajuta. Văd și acum puterea și atracția lenei, dar una e să discuți productiv și alta e să crezi orbește.

Am un discurs dezordonat? Îmi cer scuze, dar mă grăbesc să sufăr un pic pentru firmă. Măcar acum cât sunt în formă. Sunt așa de ocupat, încât am lăsat onoarea de a scrie pentru a fi citit cam în ultima secundă. Interesant, nu? E chiar cool; să mă suspecteze lumea de ulcer și eu să fac pe nepăsătorul cu voi. Păi, dacă apucam să am grijă de mine și de cum mănânc și să mai și muncesc, aș fi crezut că sunt în altă țară :))

...poate va continua

Foto: Florin Lăzărescu

TOLERANȚA: VIRTUTE SAU OBLIGAȚIE? SAU CUM UN SMARTPHONE TE FACE MAI DEȘTEPT

| Călin ZAPAN , Național

Motto:

„Rather be dead than cool”

Kurt Cobain

Auzim tot mai des în societatea în care trăim deziderate precum deschidere către multiculturalism, multilingvism, multi...

Nu este ușor a fi tolerant. E necesară o anumită voință de a accepta puncte de vedere considerate incongruente cu propria viziune și disponibilitatea de a accepta faptul că nicio idee nu ar trebui să fie dincolo de orice îndoială. A tolera convingeri care sunt opuse față de ale noastre necesită o anume măsură de încredere în convingerile proprii, dar și posibilitatea de a-ți asuma unele riscuri. Toleranța încurajează libertatea indivizilor de a urmări anumite convingeri și oferă societății în sens mai larg o oportunitate de a obține perspective noi prin încurajarea unei ciocniri de idei.

MULTICULTURALISMUL NU ARE NIMIC DE-A FACE CU ADEVĂRATA TOLERANȚĂ, PENTRU CĂ MULTICULTURALISMUL NU CERE TOLERANȚĂ, CI INDIFERENȚĂ INDULGENTĂ.

El promovează fără încetare ideea de „acceptare” și descurajează punerea sub semnul întrebării a credințelor și stilurilor de viață ale altor oameni. Valoarea sa dominantă ar fi a nu judeca pe alții. Și totuși, a judeca, a critica și a evalua sunt atributele cheie ale oricărei societăți deschise și democratice în sensul real al termenului. Deși reticența de a judeca comportamentul altor oameni prezintă unele proprietăți atractive, ea se transformă mult prea des în simplă indiferență,

o scuză pentru a te gândi la altceva când altcineva vorbește... Și adevărul e că suntem adesea puși în situația de a avea de-a face cu interlocutori ai căror neuroni se află mai tot timpul în repaos. Cum nu-i putem ignora, îi înfruntăm. Cel mai frecvent aceste confruntări sfârșesc în defavoarea noastră și, dacă nu avem ceva tărie de caracter și un mic capital de încredere, riscăm să părăsim confruntarea cu serioase întrebări la adresa volumului rezervorului nostru de inteligență și logică.

Constantin Dumitriu

Zilnic, trăind într-o înfloritoare metropolă, am privilegiul să fiu dezagustat de personaje colorate ale societății actuale. Sunt peste tot. În autobuze, în școli, în parcuri, pe străzi, chiar și la teatru. Da, la teatru. Ce? Nu ați mai văzut snobi care iau parte la evenimente culturale doar pentru că e „fashion”? Eu, da. Des.

Ceea ce mi se pare de prost gust este folosirea în EXCES a invectivelor. Nu este străină nimănui, cred, panoplia vastă a înjurăturilor și invectivelor limbii române. Pe lângă o moștenire de bază a limbii populare, avem de-a face în istoria noastră recentă cu alăturări prodigioase. Exemplele sunt nenumărate și înșiruirea lor poate face obiectul unui dicționar destul de consistent, dar în niciun caz al articolului de față. Ceea ce este și mai trist e faptul că televiziunea, acest templu al lumii moderne, formează și elaborează forme culturale ce dau iluzia unei trăiri sau experimentări directe a realității de către ceilalți. Această masă a populației dezvoltă, la rândul ei, o *cultură de masă*, unde întâlnim o anticipare, pe cale simbolică, a plăcerii, urmărind satisfacerea intereselor imediate. Cultura de masă nu urmărește vreo experiență, ci doar un scop: acela de a distra. Acesta trebuie să fie ușor de asimilat. Nu pretinde nimic publicului, supunându-se *total* consumatorului. Societatea își dorește să își satisfacă nevoia primară de plăcere, să fie distrată, să fie înveselită, căutând alternative facile, fie din plictiseală, fie din oboseală. Omul care trăiește într-o societate de consum dorește accesul la artă într-un mod ușor de „digerat”, rapid, fără efort intelectual..

Ceea ce mă dezgustă cel mai tare sunt gusturile muzicale ale acestor „eroi” urbani. Nu aș avea ceva împotriva, gusturile nu se discută, dar când ești obligat să ascuți noul „single” al lui Guță, Salam sau al altui „artist” a cărui „valoare” este „pe sistem”, nu cred că poți fi încântat. Am ajuns la concluzia că versurile și temele majore ale manelelor au rădăcini adânci în zbuciumul psihicului uman. Să mă explic: imediat ce se apucă de cântat, orice manelist care se respectă atrage ca un magnet în jurul său un număr impresionant de dușmani care atentează la condiția și aspirațiile lui, fapt ce se reflectă în modulațiile versurilor, atitudine și, în special, în versuri. Din perspectivă clinică, maneliștii trebuie tratați cu blândețe. Dacă îi întâlnești, trebuie să le vorbești rar, dar nu răspicat și să încercați să arborati un zâmbet care să le dea siguranță. Altminteri, riscați să vă transformați în dușman și, prin urmare, deveniți subiect de cântec. Un alt lucru îngrijorător în ceea ce privește muzica e absența versurilor sau, mai rău, absența oricărei logici a versurilor. Cu alte cuvinte: agramare este, „sound” făcut pe calculator este, ne mai trebuie un videoclip cu femei sumar îmbrăcate și, voilă, avem un nou hit!

Însă lucrurile nu se opresc aici cu aceste ființe dragălașe, bântuite de frustrări. De cele mai multe ori, neștiința este

înlocuită de orgoliu. Astfel, volumul cunoștințelor tale este direct proporțional cu volumul orgoliului întemeiat pe neștiința acestor specimene.

Aspectul nu este neglijat, ba chiar este pe lista lor de priorități, majoritatea înlocuind bagajul minim de cunoștințe cu un „look” cât mai „cool”. Nu ai cum să nu observi chestia asta... cum poți merge pe stradă fără să fii lovit de coafurile aerodinamice, culorile stridente ale hainelor, accesoriile de prost gust sau machiajul folosit excesiv în cazul speciemenelor feminine? Să nu mai vorbim de omniprezentele brand-uri și telefoane performante, fără de care ești „un nimeni”.

Niciodată nu am putut înțelege cum un smartphone te face mai bun. Probabil, neștiința este compensantă prin posesia unui telefon mai „deștept”, mai deștept chiar decât posesorul său!

Cu toții suntem conștienți de existența „șmecherilor”, cei care în ciuda faptului că duc lipsă de materie cenușie, încearcă să iasă în evidență într-un mod nu tocmai rezonabil. Îi putem numi cocalari sau mârłani, iar rolul lor este să consume aerul de care societatea are disperată nevoie.

Ceea ce e GRAV este că suntem conduși de un grup de oameni a căror cultura generală este cu ușurință depășită de un copil de clasa a V-a care a jucat conquistator sau a completat câteva rebusuri. Ceea ce mă deranjează este că mass-media aduce în prim-plan astfel de personaje și mediatizează stupidenia lor. Astfel, mulți dintre noi ajung să folosească celebrele „succesuri” des întâlnite în rândul parlamentarilor, deputaților etc. Ba mai mult, aceste personaje devin modelele tinerilor, aceștia ajungând la concluzia că poți ajunge departe și fără prea multă carte. Ce facem în această privință? Închidem ochii.

Adevăratele valori sunt, din păcate, ținute în umbra scandalurilor mondene, în care pițipoance anonime jignesc alte pițipoance cu scopul de a face „rating” și de a deveni vedete. Da, vedete. Ai citit bine. Cum? Păi, suntem obligați să le înghițim și, după o anumită perioadă de timp, ne obișnuim cu „sublima” lor prezență pe sticlă sau în ziare, apoi în viața noastră de zi cu zi. Totul se rezumă la spectacol, pe care cei mai mulți dintre noi îl savurează.

Cred că ar trebui să te simți jignit dacă ești considerat „cool”. Cum de ce? Trăim într-o societate în care ignoranța, aroganța, prostia, lipsa moralității și a neuronilor te fac cool. „You know, it’s sad but true.”

Din păcate, suntem dependenți de eșapament, de trotuar îngust, suntem dependenți de independent și independenți de raționament.

LA SPITAL sau poveste cu un apendice

| Marius Galan

S-a făcut recent un an de când sunt un om fără apendice. A durut, dar a meritat. Pentru început, câteva combinații perfecte pentru a porni criza. Se ia un om obosit de zece zile prin delegație în 3 locații, i se servește o tochtură, de preferat produsă de himself - autentică tochtura, piept de porc degresat tăiat paralelipipezi 2/3 cm, uns cu ulei de măsline extravirgin, cum ar spune Jamie, făcut la ceaun cu foi de dafin sare, piper și o bere. Care se toarnă înăuntrul ceaunului și nu al artistului culinar (pentru el se recomandă un vin aspru, abia așezat. E noiembrie, nu?), dar nu continui cu detaliile, unii dintre voi citiți revista în timpul programului. Se stropește tochtura cu vinul de care vorbeam, abundent, după care se bat nuci (copacii) și se mănâncă nuci (fructele) multe. Sintetizând, oboeală, mâncare grea, activitate fizică, nuci verzi. În noapte, înțepă puțin. Te trezești, bei un cognac, un digestiv, deh. A doua zi, doare mai tare, nu mergi la doctor, ai de pregătit ședința. Vii acasă, nu mănânci, doare prea tare. Nu te duci la doctor că e seara de Champions League. Te trezești, intri în ședință, ești verde pal, nu tocmai binevoitor, mergi acasă, te odihnești, iei un calmant, parcă e mai bine. Noaptea e grea. Nu te duci la doctor, cine te ia în seamă noaptea?

Dimineața, ora 9. Doare ca naiba. Urci în mașină, mergi la doctor. La Urgențe, decent. Câteva informații, imediat analizele, așteptați pe hol. Vin rezultatele, nu e apendicită, valorile sunt normale, câteva leucocite în plus, e de la durere. Rămâneți totuși să vă vadă chirurgul, e în operație acum. Între timp, doare groaznic. Întrebi când vine doctorul, asistenta (parcă era din Anatomia lui Grey) miloasă, îți face un calmant. Nu cred că a pus algocalmin, a executat-o însă atât de dureroasă, că am uitat apendicele un sfert de oră. Vine doctorul, apasă de două ori, apendicită, operație, veniți să vă internați. Urc în mașină, plec acasă, îmi fac bagajele, mă internez. Era ora 12.

Pe secție, renovare. Întreb asistenta când voi intra în operație, zice să termine domnul doctor programările. În două ore, probabil. Salon întunecat, trec orele, mai vine o urgență, îl ia înaintea mea (nevasta-sa a sunat pe toată lumea să le spună ca are ocluzie intestinală - era un cancer, s-a stabilit mai încolo). Mai trec câteva ore, primesc o pungă

cu gheață să o pun pe locul dureros. Încă o urgență, îl ia înaintea mea. Nu știe nimeni că sunt la spital. Mă gândesc că nu se cade să spun că sunt o persoană importantă. Acolo toți sunt importanți, am văzut în Moartea domnului Lăzărescu. Da, parcă toți erau mai importanți decât mine. Rezist ispitei telefonului la o cunoștință. La fiecare 10 minute mă ridic din pat și mă uit pe culoar să văd dacă nu vine asistenta după mine. Cuțitul chiar pare o ușurare uneori. La 23.45 intru în operație. Apendicită, operație ușoară, anestezie locală. Unul îmi ține capul strâns, o doamnă face subdurala (sau peridurala). Prima dată nu iese, scrijelitul cartilagiului anunță eșecul. Încă o dată, cartilagiul se opune duios. Doctorul înjură, se schimbă cel cu injecția. A treia intră, suntem în meci. Îmi pune cearșaful paravan. Aud scalpel, deschide, zice doctorul hopaaa, peritonită. Citesc neliniște în ochii stagiariului care stătea la capul meu. Anestezia nu era tocmai cea mai potrivită. Toată trupa obosită, operau de vreo 15 ore. Mai taie puțin să pot lucra, zice chirurgul. Aplică pe locul cu pricina și niște dumnezei, doi litri de apa oxigenată, spălăm tot, zice. El zice, eu simt. Mi-a amintit de bunica când bătea țoalele la pârau. Se termină, închide. 45 de minute. Mă iau în brațe, mă așează pe targă. Nu-mi simt picioarele, îmi pun mâinile pe ele. Picioarele calde, mâinile reci. La terapie intensivă. O doamnă pricepută îmi face calmante și îmi udă buzele parcimonios. De frica paraliziei nu pot să dorm. Nu am voie nici să mișc capul, se spune că o să te doară toată viața dacă nu ești imobil (cu accent pe ultima silabă). Trec două ore, picioarele încep să mă furnice. Adorm. Dimineața, mă ridică din pat și mă trimite la salon. Greșit. Rău, vomit. Nu se alarmează, rămân la salon. Prima zi, îngrozitoare. Nu dau detalii.

Povești în poveste

POVESTEA CU TÂNĂRUL NR. 1.

Tânărul nr. 1 era întunecat la chip și foarte uimit de ce i s-a întâmplat. L-a pus pe nepot să îl calce. Să te calce? întreb eu, adică cum, adică să se urce cu tălpile pe spatele meu, zice. Și? Și l-a calcat așa bine că acum a i-a băgat un furtunaș în plămân să-i scoată aerul care nu mai ieșea. Umbla cu furtunașul într-o sticlă, cum stă vinul toamna în butoi. Îl lăsa să bolborosească.

POVESTEA CU BĂTRÂNUL

Bătrânul s-a operat de fiere. Avea cam 80 de ani, vreo 11 copii și cam 70 de nepoți. Era bunicul unui fost coleg de gimnaziu, am aflat mai apoi. După operație a început să sune telefonul. Sunt convins că cei din salonul alăturat știu tot ce vă povestesc eu. Cum îl sunau, le spunea că n-are mâncare. Și-a scăpat telefonul sub pat și s-a băgat după el. Mă durea numai când mă uitam. Și a venit duminica. Ați fost vreodată duminica la spital? La moșu, parcă era pelerinaj. Copii, nepoți, strănepoți. Îi cunoștea pe toți. La un moment dat a venit soția. Mică și bătrână, l-a certat ca pe un copil mic și i-a spus să vină acasă că nu se descurcă, că trebuie cosit fânul, de adunat. A rezolvat bătrânul prin telefon. L-a vândut în picioare. După care bunica a adormit, s-a așezat pe marginea patului lângă el și a adormit. Venise de departe. Bătrânul o mângâia absent.

POVESTEA CU TÂNĂRUL NR. 2

Tânărul nr. 2 era suspect de ruperea unei coaste. A ajuns duminică seara. Cum pe secție nu mai erau de mult locuri, s-a băgat o bancheta în mijlocul salonului, a primit niște pijamale din materialul acela verde de unica folosință. Era ușor alcoolizat și umbla să dea un telefon lui frate-su. Întreabă de telefonul din spital dacă merge și la exterior. Asistenta îi spune că nu. Îi zic să-mi spună numărul că sun eu de pe mobil. Zice că nu-l știe. Și cum voi să suni de pe telefonul fix, dacă nu știi numărul? Păi, poate să o sun pe cumnată-mea. Dă-mi numărul ei, îi spun. Păi nu-l am, că era pe cartelă și a expirat. Râdea lumea în hohote.

Vine în salon, se așează pe banchetă. Vine asistenta, genul brazilian, bronzată, forme frumoase, glumeață. Cere și el un calmant, că îl doare. Nu-ți fac, îi spune asistenta, ești băut. Nu, zice, s-a dus, am băut astă noapte, că mă durea. Și cât ai băut? O jumate, zice. Nu-i nici o problemă de la jumate. Îi face calmantul și pleacă Asistenta. Și începe povestea. Tânărul era de pe lângă Fălticeni și avea ghinion pe partea dreaptă. Își rupsesse piciorul drept căzând dintr-un copac, l-a mai rupt o dată când se dădea cu schiurile pe un deal, își tăiasse două degete de la mâna dreaptă când lucra la gater, îi trecuse un autobuz cu roata peste laba piciorului drept tocmai când se ducea la spital și acum avea o coastă ruptă pe dreapta. Cică îl împinsese un vecin cu spatele într-un gard că i-ar fi furat ceva. Dar nu era adevărat. A oftat ușor și a adormit. Știu că a adormit pentru că s-a pornit tractorul lângă mine. Stau o vreme, nu mai suport, lovesc cu pumnul în banchetă. Se ridică speriat și strigă: ce-i? Eu tac mulcom, mă fac că dorm. Într-un sfârșit, adormim cu toții. Dimineața zice: crecă vă doare rău și pe dumneavoastră. Doare, zic. Păi da, că v-ați zăbătut astă-noapte și ați tot izbit cu pumnul în banchetă.

POVESTEA CU CORPORATISTUL

Corporatistul a venit marți. Și pentru că între timp eu mă certasem cu asistenta șefă care era răcită și ne cerea să închidem geamul, eu insistam să stea deschis, să fie aer curat, insinuând obraznic că sănătatea pacienților e mai importantă, cum venea un bolnav și nu erau locuri libere, hop la noi în cameră pe banchetă. Corporatistul, cam la 42-45 de ani, corpulent, îngrijit, pijama clasică în dungi la dungă, cu soția iubitoare alături, când aude de banchetă zice că el pleacă acasă. Venise în criză biliară, dar îi făcuseră calmante și durerea îl lăsase. Asistenta îi zice că nu se poate, soția îl încurajează să rămână, noi nu ne-am fi supărat dacă pleca. Vine doctorul, anunțat de asistentă, îi explică câte ceva despre rezultatul investigațiilor și ce mai urmează și îi spune că, dacă pleacă acasă, nu îl mai internează o săptămână. Așa e regula la spital. Și corporatistul nostru doarme pe banchetă toată noaptea. Și încă una.

DILEMA

Între timp lumea aflase ce e cu mine. Poate din acte, poate după vizitele pe care le-am primit, m-au mai salutat vreo doi cunoscuți. Asistentele, în afară de cea rea, îngrijitoarele, toate erau drăguțe și îndatoritoare. Bine, brazilianca era chiar frumoasă. Dar după două zile, când am început să umblu relativ normal, urma să mulțumesc doctorului. Pe care, desigur l-aș fi reclamat mai degrabă, pentru că peritonita mea i se datora și lui. Dar treaba nu merge așa la spital. Că de doctor ai nevoie și după operație pentru îngrijirea curentă. Pentru că în funcție de mulțumirea lui lucrează și personalul auxiliar. Și pentru că de felul meu sunt reticent la a da parale pentru servicii îndeobște gratuite, cumpăr doctorului o sticlă de whisky single malt și mă prezint în halat la cabinetul dumnealui. Bat la ușă, deschide. La bustul gol, se odihnea. Fața și ceafa de bulgăroi. Îi zic, ușor jenat de mult prea simbolică valoare a darului de mulțumire, știți probabil ce profesie am, înțelegeți că nu puteam să vă cadorească înainte de operație, primiți dară această mică (dar tare) dovadă a recunoștinței mele (pentru cele 11 ore de durere care mi-au relevat fața umana a judecătorului pământean) - în barbă, nenorocitul naibii! El primește, de asemenea jenat (de micimea gestului), eu mă retrag. Întâmplător sau nu, după aceea s-a ocupat mai atent de mine, între timp directorul spitalului aflase și el povestea și se interesa personal de sănătatea mea (poate asta a ajutat), cert este că m-am vindecat bine și repede și în a opta zi de la internare am plecat singur acasă la volanul mașinii personale care (îi mulțumesc pe aceasta cale) mă așteptase cuminte în parcare. Și am încălecat pe-o șă și v-am spus povestea cu apendicul.

PANTELIMON

Suflete înghesuite

| Clara Cășuneanu, absolventă CNPR

Dimineața însorită scutură pielea norilor din depărtare. Leg un gând la ochi și-mi spun că o să mă găsească. În București, la o aruncătură de băț, prin Pantelimon. Anticipez de la bun început că aici o să scriu reportajul. O mică-mare poveste, cu oameni și fapte de tot felul.

Reportajul cu oameni săraci, dubioși, buni și nu prea, oamenii care au mereu ceva de împărțit, ca să le spunem așa. Un Turn Babel autentic. Locul unde, în spirit baudelairian, găsești florile răului la tot pasul. De parcă Dumnezeu a semănat și nu s-a mai uitat să vadă ce e cu răsadul. Așa se face că răsar cu toptanul parșivele flori, de care toată lumea se ferește să (le) vorbească. Aici rămâne locul unde viața liniștită se strecoară tiptil printre bolgiile de la colțul străzii. După magazinul Profi, văd o bătrânică înfrigurată. Pe o pătură mișoasă, multicoloră, are întinse de toate: varză, zarzavaturi, cartofi, vinete, câteva ouă pe care le mută dintr-o parte în alta. "Poftiți, don'șoară, la legume proaspete. Proaspete sunt, mamă! Azi-dimineață am venit cu ele aicea, mai fac și eu un ban, deh." Mă uit pe jos, mă uit la ea. Ochii îi fug în toate părțile, poate mai dă de vreun cumpărător. Oamenii trec grăbiți, nepăsători. Prin chipuri le transpare zbulciumul, sâcâindu-le sufletele.

E CA ȘI CUM ABURII, IEȘIȚI DIN CANALE ÎN DIMINEȚILE RECI DE TOAMNĂ, RĂCORIND LUMEA SUBPĂMÂNTEANĂ, SUNT ABSORBIȚI DE PRIVIRILE LOR. ȘI AȘA, ÎN SUFLET AJUNG SĂ PARAZITEZE MII ȘI MII DE ABURI SUPRASATURAȚI, CARE NU-I MAI LASĂ SĂ RESPIRE. SĂ TRĂIASCĂ, PÂNĂ LA URMĂ.

În puținele momente de eliberare, o entitate lăuntrică expiră imaginile reale și dramatice ale vieții lor cotidiene. Altfel, totul se limitează la grija pentru ce o să mănânce azi și ce o să mai facă mâine... Glasul bătrânei mă oprește din visare. „Gânditoare, don'șoară! Hai că ți le las și mai ieftine, ia-mi ouăle astea, să plec și eu acasă.” Refuzul politicos, bătrânica face o ultimă încercare, temătoare. Mai are nevoie de doi lei pentru bilet. Îmi scotocesc buzunarele, scot banii, îi ofer.

„Lăsați, poate iau ceva data viitoare”. Într-o strângere de mână pioasă, bătrâna îmi mulțumește. Văd în privirea ei emoția pură, ce învață unii ochi să strălucească. Cât despre mine, mă simt bine. Nu-i, e drept, un pas pe Lună, dar e ceva. Gestul mărunț pentru un om, un pas înainte pentru binele omenirii. Când mă gândesc în ce paradis ne-am desfăta cu toții... Deocamdată, astfel de vise trag pe dreapta și se odihnesc. Să o lăsăm așa, poate e bună la ceva și diversitatea asta umană... Mă pornesc din nou agale. La câteva minute depărtare de bătrânică, văd un chioșc. Un veritabil talcioc, de altfel. Ceasuri de pe vremea lui Pazvante, linguri de porțelan, alte chilipiruri. Toate zac pe rafturile de jos. Sus, reviste, farduri, oje de un leu cum numai la metrou mai găsești. Mai că mă tentează să văd care-i treaba cu faimoasele oje la un leu, poate mă aleg cu vreuna. De partea cealaltă a rafturilor văd o fetiță. Să aibă cam 12 ani, dar nu cred... „Da, spuneți, dacă vreți ceva”. Copila, îmbrăcată într-o geacă de iarnă albă, mă privește curios prin ochii ei mari și negri. „Acum eu stau la tejghea, cât mai stă mama acasă cu frații mei mai mici”, îmi spune Andreea. La școală merge, dar când are timp.

AM AJUNS SĂ TRĂIM SAU, MAI BINE SPUS, AU AJUNS UNII SĂ TRĂIASCĂ VREMURI ÎN CARE TIMPUL NU MAI REPREZINTĂ O GRATUITATE SAU O LIBERTATE.

Timpul ăsta e cam singuratic, săracul. L-au lăsat toți prietenii de vază: școala, cartea și restul. Sau cine știe, poate el i-a lăsat. „Doar banii nu cad din cer la noi, e viață grea”, completează copila pe alocuri, cu un oftat meditativ. Așa că preferă să trăiască, și apoi să învețe. De asta, poate chiar de asta, uneori, aș vrea să pot fi eu păpușarul ce ține lumea într-un deget, într-un zâmbet. Să vadă și unii copii că se poate trăi învățând, dar și viceversa. Am cumpărat niște mărunțișuri. Am plecat purtând încă o poveste. Pantelimonul nu e tocmai locul de distracție al

bunăstării. Un bătrân cu părul alb seamănă cu Moș Crăciun. Stă rezemat de o bancă. „Săracul, a avut și el un copil și s-a stricat și ăla de cap, li s-a dus viața de râpă”, șușotesc două femei, vânzătoare de crizanteme pe o băncuță. Oamenii trec, privesc doar cu coada ochiului la bătrân, își imaginează fulgurent drama dintr-o altă identitate, după care plonjează în sinele încărcat de felurite griji. Bătrânul privește și el prin trecători. E absent, cu privirea împietrită, pe celălalt capăt al bulevardului. Boarea călduță adună pe cer norii, trimițând pe pământ umbre și lumini jucăușe. Fășii roz se topesc pe albastrul diafan. Se apropie seara. De la un colț apare un tânăr nedumerit, cu ochelari de soare. Îmi pare unul dintre cei pe care bucureștenii, și nu numai, îi denumesc pe bună dreptate „dubioși”. Privirea lui cuprinde strada într-o clipită. „Telefoane, telefoane cine mai dorește. iPhone 4, 5 pe alese.”, șoptește el trecătorilor printre dinți. Oamenii îi aruncă priviri suspecte și pleacă mai departe. Așa cum am făcut și eu, de altfel. Deodată, nu-mi vine să cred ce-mi aud urechile. Coșmarul devine realitate. De la câteva blocuri depărtare, în spiritul tipic, „Pantelimonu' petrece”. Nu doar cu melodii pestrițe și cam fără gust, difuzate prin boxe, dar și în realitate. De sare și piper nici nu se mai pune problema, de atâta sensibilitate unora le mai și sare țandăra, iscându-se una-două o ceartă. În cel mai bun caz, desigur. Aerul vuiește intoxicat de manele, printre străduțe, mașini luxoase și nelipsiții „colorați”, voioși și gata de petrecere. Iată, așadar, fața luminată a Pantelimonului. S-ar spune că zicala „dracul nu e atât de negru precum pare”, fără nicio aluzie discriminatorie, se aplică în cadrul micii comunități cu mare succes. Într-o beție de cuvinte, de care până și Maiorescu și-ar face cruce, câteva țigăncușe, îmbrăcate la patru ace, înzorzonate cu cercei și bănuți printre codițe, apar de la un colț, certându-se aprins. În spatele meu, ultimele raze tremură pentru orice mișcare.

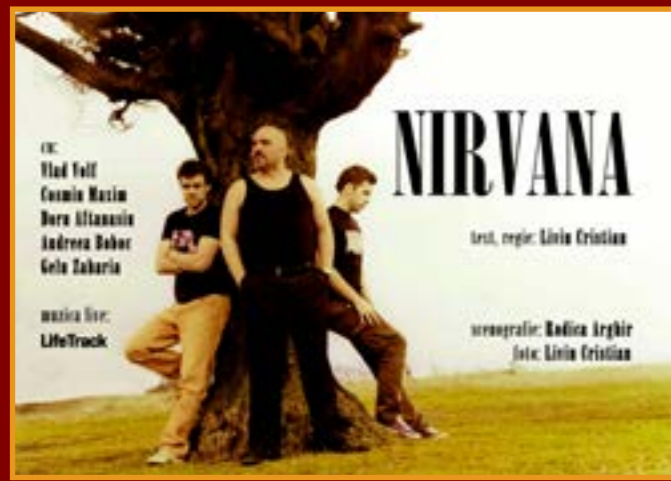
REALIZEZ CĂ DOAR NU DEGEABA, ÎN VREMEA COPILĂRIEI, PĂRINȚII ÎNCERCAU SĂ-I STĂPÂNEASCĂ PE CEI MICI CU SUBORDONATE CONDIȚIONALE: „DACĂ NU EȘTI CUMINTE, TE DAU LA ȚIGANI”.

Trecut-au anii cum trecură. Spaima acelor cuvinte ce rezonau prin parcuri sau grădinițe dă acum târcoale prin jur. Dar a trecut. Cum au trecut și țigăncușele, după ce m-au privit îndelung, bolborosind cuvinte neștiute. Îndepărtându-se, le-am auzit glasurile colerice, schimonosind cuvinte în fel și chip. Lumina își face încet și sigur patul în trunchiul copacilor golași. Măresc și eu pasul. Seara se lasă greoi peste oraș, ca un uriaș fluture, ce bate din aripile lui lungi a liniște. Mașini, tramvaie și autobuze iar vor să fugă care încotro, în inima sălbatică a Bucureștiului. Numai aurolacii și câțiva amețiți mai păzesc trotuarele întunecate, veritabile porți către Hades. Străzile încep să facă bătături pe la colțuri. Prea mulți pași s-au perindat zi de zi. Apăsați de sărăcie lucie, de boală, de nepăsare, de cuvinte grele. Prea mulți oameni, care nu mai văd viața ca o pradă, care nu-și mai lasă sufletul să o ia la goană înaintea lor. Îmi înalț privirea. Câteva picături de ploaie. Frunze care cad fără scăpare. Stele stau la pândă pe spinarea cerului, așteptând noi și noi călătorii. Am lăsat Pantelimonul să adoarmă. În urmă văd în ceață fețe peste fețe. Petrecăreții multicolori dansează încă de zor pe unde apucă. În depărtare, bătrânii și credincioșii așteaptă schimbarea la față a Pantelimonului. Poate nu va veni niciodată, poate se va întâmpla... După ce cutia Pandorei va fi evaporat tot răul din lume, binele va stăpâni și în acest loc. Atunci toți vor trăi frumos. Atunci vor regreta și ei tentația de a unge cu slănină cartierul, să-l mănânce câinii. Atunci își vor da și ei seama că Pantelimonul e tămâioara care, conform legendei, nu-și dorește decât un fir de iarbă în care să se ascundă. Acum nu. Tandrețea Pantelimonului se ascunde în altceva. În găunoasele fericiri omenești.

Un spectacol de teatru a fost întrerupt de un profesor! DATA VIITOARE, AȘTEPTĂM O BĂTAIE ÎN TOATĂ REGULA!!!

Liviu Cristian, autorul piesei și regizorul spectacolului „Nirvana”

Regret enorm că nu am fost în acea seară când s-a jucat *Nirvana* la Teatrul Național Iași. Un individ s-a urcat pe scenă și a oprit spectacolul în desfășurare din cauză că „nu a fost informat asupra naturii” spectacolului. Fariseul era conducătorul unui grup de elevi de liceu și găsind “nepotrivită” natura spectacolului, a ținut nu numai să-și ia turma de mieluși ispitiți spre cele rele de spectacol, dar să și URCE pe scenă și să împărtășească cu tot publicul impresiile personale! În mijlocul spectacolului, la 20 de minute de la începutul lui! Profesorul, îmbrăcat într-un armani de doi lei-lucios (căci, nu-i așa, tre’ să ne costumăm frumos pentru teatru), a intrat într-o negociere căcăcioasă cu elevii săi, vorbind de la tribuna mămicuții sale, de pe scenă adică, făcând să treneze continuarea spectacolului încă vreo 15 minute. Cum nimeni nu se aștepta la o astfel de reacție, toată partea activă a distribuției a strâns acatiste pentru individ, înlemnind sau abținându-se de la reacții violente. Îl informăm

pe profesor că, data viitoare când se va mai afla într-o situație asemănătoare, ca un bun creștin ce se numără, e de preferat să aștepte finisul reprezentației și apoi să recurgă la adevăratele instrumente critice: huol, ceapă, ouă stricate, roșii, lupta corp la corp cu actorii. Dar, nu-i așa, asta ar presupune premeditare, adică pregătire, pregătirea instrumentarului necesar, informare asupra spectacolului la care mergi, NU doar pulverizarea unui parfum ieftin peste costumul de nuntă în care mergi și supravegherea elevilor (să se țină de mânuță, doi câte doi în pas vioi spre delectarea și îmbogățirea spirituală), NU SĂ ÎNȚELEGI PRIN TITLUL *NIRVANA* FAPTUL CĂ DUPĂ VEI FI ASCENSIONAT ÎN SHAMBALA, VALHALA, VEI FI UN OM, NU-I AȘA, mai bun, mai MORAL (căci, de fapt, la asta se reduce totul în mintea unora: vom fi mai morali, fără să ne mângîjm cu rahat existențial).

Practic, acolo pe scenă, unde NU-ȘI AVEA LOCUL, acest minunat critic al spectacolului, dom’ Pedagog, și-a folosit dreptul de coerciție asupra elevilor pentru a-i extrage din ecuație, dar nu tacit, printr-un semn discret cu ochiul (cum se întâmplă toate mizeriile la noi, în condițiile în care ai puterea și POȚI s-o folosești)! Nu, dom’ Profesor s-a gândit să-și facă public actul, în mijlocul spectacolului, întrerupându-l, pentru că punându-i pe copii într-o situație jenantă, exercitarea dreptului lui de opresor să devină cu adevărat supremă!

Domnule dragă, aștept de mult timp să se întâmple asta în teatru, să văd oameni care nu se ridică laolaltă să aplaude dacă nu au primit ce voiau de la un spectacol, să aud urlete de protest și proiectile adevărate.

De ce nu faceți asta cu adevărat, de ce vă folosiți de POZIȚIA pe care o aveți?? Nu pentru că acest spectacol este licențios, ci pentru că dumneavoastră nu aveți c... să acceptați și un alt punct de vedere! “Mistică”? “Ascetică”?

Etichetele Bisericii dumneavoastră se mărginesc efectiv la o spălare de creier pudibondă, preferând o lipsă de contact real cu lucrurile care se întâmplă efectiv în țară. Și se întâmplă a nu știu câta oară să vedem poziții de forță venind din partea celor care dețin CONTROLUL, sub o formă sau alta, unsă de STATUT, consfințită de FUNCȚIA ocupată! Lăsați spectacolele să moară de la sine, dacă sunt slabe sau adunați-vă mai mulți și exprimați-vă nemulțumirea, nu vă impuneți punctul de vedere penibil asupra celor care se află pentru scurt timp sub oblăduirea dumneavoastră!

Dacă actul dumneavoastră era un impuls

real, veridic, netăgăduit asupra PROPRIEI PERSOANE și a punctului de vedere regizoral, înțelegeam, acceptam, discutăm! Îmi vine în minte exemplul colegilor maghiari care după spectacole organizează colocvii în care doritorii pot discuta cu trupa despre reprezentație. Până acolo, totul rămâne un act futil, o demonstrație de putere și, nu în cele din urmă, un act de mojiție față de oamenii care vin să joace în fața dumneavoastră. Până la educarea formei de protest în care vă manifestați nemulțumirea, regret sincer că nu am fost în sală ca să vă scot de guler personal la insistențele cu care țineți să convingeți tinerii care nu voiau să părăsească sala.

P.S. Voi posta textul piesei pe scribd ca să vă puteți convinge personal dacă avem de-a face cu un text licențios gratuit. Până atunci, așteptăm o poziție de forță REALĂ!

DEUS EX CATHEDRA?

Nicoleta Munteanu

S-a uitat cum îi arde cartea și s-a gândit, bineînțeles, la Heine. Dar pentru bărbații și băieții îngâmfați și furioși din Bradford Heinrich, Heine nu reprezenta nimic. Dort, wo man Bücher, verbrennt, verbrennt man am Ende auch Menschen”. Acolo unde se ard cărți, se vor arde în cele din urmă și oameni. Replica era din piesa *Almansor*, fusese scrisă profetic cu mai bine de o sută de ani înainte de rugurile naziste și gravată apoi în *Berliner Opernplatz*, pe locul unde naziștii arseseră cărțile.” – *Joseph Anton. Memorii*, Salman Rushdie

Distrugerea Bibliotecii din Alexandria, cărți arse în piețe publice în Evul Mediu, în timpul nazismului sau

în țările comuniste, Flaubert acuzat de imoralitate, trimis în judecată pentru “ultra la morala publică și religioasă”, Charles Baudelaire acuzat pentru “ultra la morala creștină”, Oscar Wilde atacat pentru *Portretul lui Dorian Gray* și înclinațiile sale homosexuale, Legea Campbell în Marea Britanie (1857), rămasă în vigoare aproape 100 de ani, lege care definea imoralitatea și obscenitatea și impunea cenzura în funcție de anumite criterii, fatwa instituită de ayatollahul Khomeini asupra lui Salman Rushdie ca reacție la romanul său *Versetele satanice... Decameronul* (Boccaccio), *Amantul doamnei Chatterley* (D. H. Lawrence), *Ulise* (James Joyce), *1984* (Orwell), *Împăratul muștelor* (William Golding), *Oameni și șoareci* (John Steinbeck), *Litera stacojie* (Nathaniel Hawthorne), dar și *Aventurile lui Huckleberry Finn*, *Călătoriile lui Gulliver*, *Coliba unchiului Tom* (!) – lista romanelor care au fost interzise sau au scandalizat din motive sociale, politice, religioase sau sexuale este atât de lungă, încât cenzura ca fenomen ce afectează existența autorului concret sau al operei sale nu poate fi disociată de istoria ideilor și de mutațiile profunde pe care societatea și gustul public le-au traversat. Dar cartea are avantajul de a supraviețui timpului, ea rămâne și valoarea ei va impune o revizuire a atitudinii

față de actul artistic care a fost la un moment dat supus comandamentelor situate în afara valorii estetice. Cuvântul scris are capacitatea de a transcede timpul neprielnic și povestea are forța de a civiliza și de a birui orice tip de rea credință, orice tiran sângeros, orice dogmă, orice ipocrizie. Cu reprezentația teatrală lucrurile nu stau, din păcate, la fel. Spectacolul este un moment furat timpului, el ființează "hic et nunc" în perioada clar delimitată a existenței sale în fața publicului și nicio reprezentație nu e identică alteia, cu atât mai mult cu cât e vorba despre perspectiva regizorală, interpretare și reinterpretare a textului dramaturgului, prezența scenică a actorilor, perpetuă metamorfoză, fațete multiple ale aceleiași idei, joc scenic și celelalte. Pentru valoarea unei reprezentații și libertatea de exprimare a teatrului nu se poate lupta decât în momentul derulării spectacolului, orice discurs post factum fiind în esență trunchiat și în afara adevărului artistic. Nu există posteritate care să salveze decât, eventual, textul dramaturgului, nu și o anumită reprezentație/adaptare scenică a acestuia. Ca atare, e o luptă din start pierdută. Și totuși:

- Un spectacol a fost întrerupt și nimeni nu a luat atitudine până în momentul în care unul dintre actori nu a postat pe blog-ul personal un text care a născut controverse și care atrăgea atenția asupra distincției dintre vulgaritatea în artă și vulgaritatea în exprimarea cotidiană (cum altfel decât preluând cuvintele "fără perdea" ale personajului interpretat – singura modalitate de a atrage atenția asupra unui act grav de mutilare a libertății de expresie și asupra diferenței calitative dintre cuvântul ca manifestare artistică și cuvântul uzual)

- Un profesor este cel care simte nevoia să "ia atitudine" și hotărăște că moralitatea în artă se suprapune peste moralitatea în viața de zi cu zi, deși, Titu Maiorescu făcea distincția (într-o situație asemănătoare în mare parte - acuzațiile aduse lui I. L. Caragiale și pieselor sale) acum mai bine (mult) de o sută de ani asupra celor două realități distincte

- Același profesor, părând a regreta într-o anumită măsură gestul, dar continuând să se erijeze în apărător al valorilor societății și în formator al tinerilor alături de care era, cere public într-o emisiune televizată ca elevii săi să îmbrace cămașa albă pentru a-și arăta adeziunea față de gestul său, confirmând astfel corectitudinea deciziei sale – profesorul

în cauză o fi văzut filmul „Die Welle” (Valul), în regia lui Dennis Gansel? Nu are rost să comentez o afirmație de tipul: ” **Dincolo de țigările pe care le foloseau, și asta nu avem ce face, fiind într-o lume modernă, mai era alcoolul care se consuma în partea stângă a scenei, iar elevii mi-au confirmat ulterior că era chiar real. Unul dintre actori consuma chiar pe scenă.**”, care nu face altceva decât să nască o altă suită de întrebări: Oare chiar poate un elev să garanteze că actorii (profesioniști, deși unii foarte tineri) consumau alcool, că Doru Aftanasiu avea în sticla pe care o ținea în mână aceeași băutură? Cât de ușor este să ne jucăm cu mințile unor tineri, mai ales ex cathedra, să vedem doar partea de adevăr care ne place, să reinterpretăm, să deformăm? Cât este realitate în "realitatea" de pe scenă?

Mulți oameni au simțit nevoia să ia atitudine, să se arate revoltați, îngrijorați de vulgaritatea actului artistic, de absența valorilor culturale, de lipsa de perspectivă a actului educativ în România de astăzi, uitând, de fapt, esențialul: arta este prin excelență un tărâm al libertății de exprimare și, dacă într-adevăr limbajul licențios reprezintă pură gratuitate, fără relevanță în configurarea universului artistic, dimensiunea estetică a spectacolului se surpă de la temelie și nu e necesară nicio intervenție din afară pentru a impune/demonstra vulgaritatea acestuia. Mai mult decât atât, câți dintre cei care s-au simțit îndreptățiți să ia atitudine față de piesa pusă în scenă de Liviu Cristian au văzut spectacolul? Cum poți să judeci un act artistic fără a avea habar despre lumea de sensuri pe care acesta îl construiește? Am fost în sală stagiunea trecută când a fost pusă în scenă reprezentația (chiar la premieră, dacă memoria nu îmi joacă feste) și nu am auzit pe nimeni în aceste zile să discute despre sensibilitatea ultragiată a adolescentului din rolul principal, pe nimeni despre forța pe care o dobândește spectacolul datorită scenografiei semnate de Rodica Arghir (mizând pe granița fragilă dintre proiecția interioară și labilitate, pe tranziția dintre așteptare și realitatea propriu-zisă, pe nevoia identificării cu un alt act artistic: muzica, pe distanța semnificativă dintre singurătate, nevoia de încredere, respingere, spaimă și corupere inerentă a inocenței ce se ivește din vulnerabilitatea oricărui inadapdat); niciun om de teatru nu a discutat despre suprapunerile de planuri din interiorul universului proiectat de Liviu Cristian, despre ritmurile live (ale formației Live Track) și impactul pe care

le au acestea asupra spectatorului prin suprapunerea destinului personajului peste acela al lui vocalistului de la Nirvana, despre jocul foarte bun al lui Doru Aftanasiu (câtă dezabuzare, indiferență și forță de a corupe în personajul interpretat de el!), dar și al celor doi prieteni (Vlad Volf și Cosmin Maxim, doi foarte tineri și talentați actori) care ajung să ducă cu ei întreaga povară a alegerilor și dificultăților comunicării! Sunt doar crâmpie pe care memoria mea le-a reținut și pe care hotărârea de a revedea spectacolul (determinată de gestul domnului profesor) le va confirma sau nu. Cineva s-a grăbit să se simtă lezat de vulgaritatea limbajului și să arunce anatema de pe poziția înaltă (dar atât de vulnerabilă) a magistrului! Reținerea față de valoarea unui spectacol, protestul se manifestă fie prin părăsirea sălii (gest personal care nu necesită nicio justificare), fie prin discutarea valorii acestuia după ce, dintr-un minim respect, ai avut curajul să confrunți până la capăt propriile valori cu cele pe care ți le propun actorii în universul ficțional.

Nu revolta în fața unei manifestări artistice lipsite de valoare (părerea domnului profesor) este pusă în discuție acum, nu postura de dascăl și "curajul de a lua atitudine... din cauza limbajului obscen" - cum citeam ieri undeva, ci convingerea că tu ai dreptate când interzici unor tineri în formare să se confrunte cu o realitate transpusă artistic și, mai grav, părăsirea posturii de spectator și asumarea celei de cenzor. A te urca pe scenă e un act de lezare a demnității actorilor și a artei, dar, în primul rând, a demnității celorlalți indivizi (indiferent de vârsta acestora) care au venit să întâlnească o propunere regizorală. A cărei valoare, ale cărei mijloace, a cărui statut estetic pot sau nu fi validate în final. Înlocuirea unei atitudini critice cu un gest de impunere (prin forța poziției pe care postura de magistrul o asigură) mi se pare gravă. Rostul oricărui fenomen artistic e de "a înălța laude fluturilor trași pe roată"; dacă aceștia au ajuns sub ghilotină pentru că au rămas la stadiu de larvă și nu s-au putut înălța e în legea firii, dar dacă aripile le-au fost rupte înainte de a avea șansa să se ridice spre soare e o siluire. A gândirii libere, a încrederii în discernământul și buna credință a celor care vor zbura singuri de lângă noi, a spiritului artei. Istoria manifestărilor artistice (indiferent de domeniu) e, în fapt, istoria mutațiilor pe care societatea le impune și tot ceea ce e urât, diform, "vulgar" în spațiul existenței comune se transfigurează în universul artei sau piere de la sine când e doar gratuitate și dorință de a șoca. "Ca să

fii liber, trebuie să pornești de la prezumția de libertate. Și mai există o prezumție: că opera va fi tratată ca și cum ar fi fost creată cu onestitate", spunea același Salman Rushdie în volumul citat.

ATENȚIE LA ÎNGERI

| Alexandra Vieru, Băncilă

piesă perfectă pentru o seară de weekend, „Dawn Way (Oameni slabi de înger. Ghid de folosire)”, scrisă de Oleg Bogaev și regizată de Radu Afrim, face parte nu doar dintre spectacolele ce tratează aspecte strict legate de zilele noastre, ci problematizează, în același timp, un aspect fundamental al naturii umane. Chestiunea de care ne împiedicăm zilnic, la fel ca acum o mie sau mai bine de ani, conștient sau nu, și care în trecut era rezolvată prin prigoniri sau ucideri: *problema credinței și a necredinței*.

Întrebare:
Când ți se oferă pocăința, o accepți?
Răspunsul pe care Dawn Way îl sugerează:
Rar sau deloc.

„Pocăința dă peste tine, iar tu, la propriu, dai peste ea. Totul începe cu rănirea unui înger. Salvarea acestuia nu depinde de cel care l-a găsit – la urma urmei, ei nici nu trebuie să fie salvați, fiind pur și simplu îngeri. Dar salvarea celor puși la încercare, a păcătoșilor, depinde de îngeri. Sunt testate persoane din diferite categorii sociale, de care, în urma unui pariu între Dumnezeu și Diavol, pare-se că atârnă soarta întregii omeniri. Puși în fața unei situații ce duce cu gândul la povestea biblică a bunului samaritean, fiecare dintre subiecți dă în vileag firea egoistă și ipocrită a omului, alegând să se gândească la propriile probleme. Starea vremii, distracțiile preferate sau pur și simplu frica de responsabilitate triumfă asupra încercării de a salva o viață. Dar mai ales puși față în față cu aceste creaturi divine, care ar trebui să le satisfacă setea de minuni, oamenii nu conștientizează importanța momentului, alegând să-l ignore, dându-i explicații banale, dar valabile în lumea bunului simț lipsit de transcendent. Și totuși, fiecare om are în el un potențial înger, care ar fi trebuit să audă chemarea celor răniți. Însă oamenii lui Bogaev/Afrim s-au comportat în așa fel încât și-au obligat îngerii să nu iasă la suprafață, să rămână, poate pentru totdeauna, undeva în adâncurile tulburi ale ființei lor. Nu știu dacă asta înseamnă că autorul și-a pierdut încrederea în omenire sau vrea doar să tragă un semnal de alarmă, însă nu am putut să nu observ că piesa aruncă totuși o lumină exagerat de sumbră asupra omenirii. Mi-e greu să cred că, dacă ai lua la întâmplare o duzină de oameni și i-ai pune în situația celor din piesă, nu s-ar găsi măcar

unul care să-și dorească să ajute o ființă aflată în agonie. „Dawn Way” este un spectacol ce însumează o serie de vicii și păcate lumești, dar care este, totuși, gata să dea omenirii o nouă șansă. O nouă șansă pe care un Dumnezeu bătrân și plictisit – îngăduitor totuși – le-o acordă oamenilor și care vine totodată ca o concluzie a piesei. E un spectacol în care ne regăsim mai mult sau mai puțin, un purgatoriu, o cale între Rai și Iad. Depinde doar de noi ce și cum alegem. O replică ce îmi scapă, dar a cărei idee mi-a rămas întipărită în minte, ar suna cam așa: „dacă omul crede în Rai, Rai va fi, dacă el crede în Iad, Iad va fi și dacă crede în nimic, nimic va fi.”

Pentru că adesea adevărul e spus în glumă, spectacolul a fost regizat în aceeași notă. Nu am mai văzut până acum piese de Radu Afrim, dar știu că destule din precedentele-i puneri în scenă au născut controverse și au o doză zdravănă de umor și viziune ”în răspăr”. ”Dawn Way” are, la rândul său, momente ce pot stârni râsul (și chiar l-au stârnit), fie că e vorba de umorul replicilor ori al jocului actoricesc sau de oarecum neașteptate referiri la realitatea cotidiană (incluzând aici Facebook-ul).

Piesa ne dă posibilitatea de a filozofa în jurul unei teme ce e un nesfârșit câmp de luptă, căci partea cea mai grea, și anume cea în care actorii și-au arătat măiestria, a fost îndeplinită. După aproape două ore, mesajul transmis a rezonat în sufletul meu și continuă să vibreze. Mai am încă nelămuriri în legătură cu anumite părți ce țin de ideea regizorală, neclare mie în totalitate. Spre exemplu, de ce conducătorii neamului (morți), regi, împărați, iau parte la întrunirea din Rai? Ar trebui să ne întoarcem cumva privirea spre trecut și să învățăm din greșelile sale? Însă produsul finit, mesajul în sine și-a atins ținta.

Limbajul neinteligibil pe care îl folosesc îngerii creează în anumite momente o atmosferă aparte, nepământeană. Penele de pe jos contribuie la aceasta, dând impresia unui loc de vis (deși celor cu imaginația prea ancorată în realitate le-ar putea sugera lucruri mai lumești – două dintre personajele piesei chiar credeau că divina creatură peste care dăduseră e progenitura unui soldat și-a unei găini).

În final, jucându-mă cu o pană luată pe post de suvenir, îmi urez și îți urez să avem grijă la îngerii care pot pica pe neașteptate, pentru ca în finalul finalului să avem parte de propriile noastre aripi.

Impresii din călătorie

Expoziția *Veneția* realizată de Ioniță Benea

| Aura Dinco, Băncilă

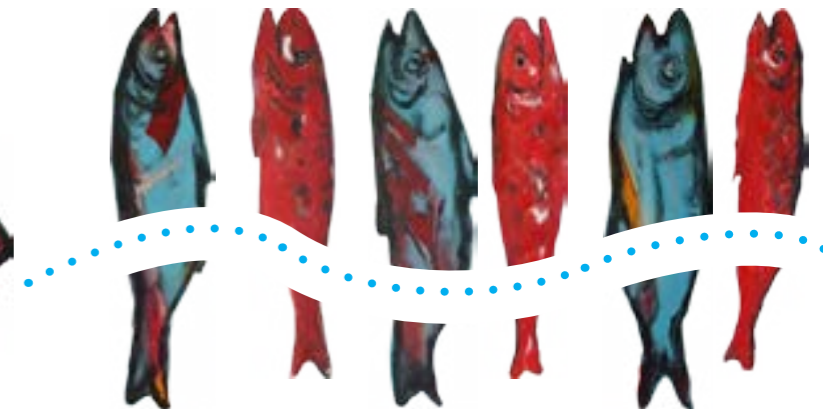
Pictorul Ioniță Benea, un alecartian desăvârșit, ne delectează cu noua sa serie de tablouri, intitulate „Veneția”, la Sediul Radio Iași, într-o expoziție care ar fi meritat nu un spațiu mai generos, ci unul care să aibă mai multă vizibilitate. Sunt personal încântată de contribuția artiștilor plastici la materializarea produsului finit, revista pe care o țineți acum în propriile mâini, stimați cititori și dacă nu ați reușit să vedeți expoziția, un ochi aruncat printre paginile *Alecartului* va fi suficient pentru a vă stârni interesul asupra unui pictor ale cărui lucrări sunt departe de a fi comune.

Recunosc, este prima dată când iau contact direct cu lucrările lui Ioniță Benea. În stadiul primar al contactului privirii cu amestecurile de culori și tușe, se pot remarca influențele expresioniste. Desenul pare neglijat, fiind redată o impresie fugitivă: întâiul sentiment emanat de atmosfera generală a ”Veneției”, studiată pe parcursul diferitelor etape ale zilei. Este o interpretare subiectivă în aceste pânze a realității filtrate de câmpul vizual, dar mai ales afectiv: ea frânge liniile, modifică perspectivele, reconfigurează atmosfera, se joacă cu proporțiile. Această expoziție cuprinde piese cu diverse motive, în principal clădiri, dar și pești sau motive abstracte ale căror semnificații nădăjduiesc să-mi vină inspirația de a le desluși. Sunt folosite tușe groase sau culori intense, stridente, pentru a fi exacerbate anumite aspecte. Spre exemplu, la o privire mai atentă, am putut observa un ansamblu arhitectural în patru ipostaze diferite, trei dintre ele în fazele principale ale zilei, iar una reprezintă, izolat, o zi mohorâtă ploioasă. Din punct de vedere cromatic, sunt utilizate în principal culorile primare, roșu, galben și albastru, dar și rezultatele lor, împreună formând paleta roșuiv. Predomină roșul. Acesta aduce cu sine probabil vitalitatea orașului sau tensiunea interioară a pictorului. De asemenea, deformarea volumelor este o caracteristică inspirată din expresionism, anumite clădiri fiind învăluite în dinamismul urban, dar și curbate de frământările artistului. Există și picturi în care roșul lipsește cu

desăvârșire, acestea desemnând contopirea universului acvatic cu planul cosmic. Tablourile sunt alcătuite, majoritatea, din suprafețe plane, plate, aspect asemănător cu distribuția culorilor la nivelul planșei. Contrastele sunt redade exclusiv de opțiunea cromatică, tușe mai deschise sau mai închise precum și sensul acestora. Există o pictură care aduce puțin cu ”Noaptea înstelată” a lui Van Gogh, exprimând o porțiune de mediu pitoresc, rătăcit printre peisajele urbei vieneze. Casele din primul plan sunt reliefate de reflexia luminii lunii. Contrastul lumină-umbră se manifestă prin cantitatea de nonculori utilizate, alb și negru. Stilizarea formelor accentuează ideea de impresie fugitivă, motivele nu sunt studiate în detaliu, ci în ansablu, fiind exprimată imaginea Veneției ca întreg, în ciuda tratării fiecărui aspect, pe rând. Ele afișează un întreg, o singură idee generalizată la nivelul întregii expoziții, fapt susținut de alegerile cromatice. Un alt element interesant, omniprezent în această ”caracterizare nonverbală” a orașului, este prezența unui motiv acvatic, peștele. Îl găsim în două ipostaze, prima dinamică, mișcarea se realizează prin orientarea verticală și a doua statică, în care săracul își dă sufletul pentru sațietatea umană.

■ Ne întoarcem din călătorie la realitatea cotidiană. Acest mic sejur printre culori și umbre, printre linii și volume poate fi definit ca o conturare cu ajutorul personului a unor fotografii mentale, în general sângerii, care definesc totodată trăiri și impresii acut redade.

Grafica
Ioniță Benea

Un bărbier modern NU PALPIEȘTE MOȘTELE

foto: Eva Motrescu

Ina MITU, *absoventă Național*

Ina MITU a obținut, în timpul liceului, o bursă în Germania acordată de Deutscher Akademischer Austauschdienst, a fost vicepreședintele Interact Iași, redactor Alecart. În prezent este studentă la Facultatea de Medicină din cadrul Universității RWTH Aachen, Germania.

Cu primele note ale uverturii operei *Bărbierul din Sevilla*, spectatorul poate discerne stilul inconfundabil al lui Gioacchino Rossini, compozitor italian al secolului al 19-lea. Spre deosebire de alți predecesori sau compozitori ai timpului său, Rossini a fost îndrăgît în timpul vieții, datorită muzicii sale, plină de viață, romantică, dar și ironică, aducând în prim-plan problemele unei societăți într-un mod subtil. Însă compozitorul nu a ajuns cu adevărat celebru decât în urma operei *Bărbierul din Sevilla*, inspirată din nuvela lui Pierre Beaumarchais cu același nume.

Am avut ocazia să văd opera lui Rossini în mai multe interpretări, mereu cu aceeași bucurie, tocmai pentru că muzica sa inspiră optimism și bună-dispoziție. Dar reprezentația de pe 2 aprilie mi-a întrecut așteptările și asta s-a datorat în primul rând regiei, decorului și costumelor, ce au aparținut italianului Matteo Mazzoni. Celelalte puneri în scenă pe care le-am văzut la Iași nu adus decât foarte puțină modernitate interpretării, respectând întru totul tiparul spectacolelor de ani de zile, regizate de români. În ultima perioadă însă, am început să observ dorința ieșenilor de a scăpa de anumite clișee, de a arăta adevăratul potențial al operei și a se adapta tendințelor occidentale. În acest sens, unele dintre cele mai recente spectacole au fost regizate de străini, acesta fiind și cazul operei lui Rossini, despre care dirijorul italian David Crescenzi a afirmat că "cel mai bun spectacol *Bărbierul din Sevilla* din ultimii 30 de ani, în România, este cel de la Iași". După asemenea afirmații, vă puteți imagina că așteptările au fost mari, fiind în mare parte satisfăcute.

Și, așa cum a anunțat regizorul Matteo Mazzoni,

opera debutează într-un mod clasic, tradițional, exact ca și celelalte producții de până acum pe care le-am văzut. Cortina dezvăluie o piațetă, în care intră treptat, "tiptil", coriștii operei și săracul student Lindoro, îndrăgostit de tânăra Rosina, sub a cărei fereastră se și află. El speră ca și Rosina să îl iubească, dar își ascunde adevărata identitate-contele Almaviva- pentru a se convinge că afecțiunea fetei este sinceră și că aceasta nu este doar interesată de averea sa. Chemarea sa rămâne însă fără răspuns, căci Rosina este păzită zi și noapte de tutorele ei, don Bartolo, care intenționează să se însoare cu ea. Aria lui Lindoro este suavă, muzica exprimând mai bine decât cuvintele toate trăirile interioare; cu toate acestea, interpretarea tenorului nu a excelat, acesta nereușind să rezoneze prea bine cu personajul pe care l-a jucat. La sfârșitul serenadei, cântăreții își cer, desigur, leafa, fiind surprinsă adevărata față a societății, permanent interesată de propriile câștiguri. Contele rămâne singur și în scenă intră vestitul bărbier Figaro, a cărui arie Largo al factotum a străbătut toate colțurile lumii. Interpretarea lui Ștefan Gabriel Gheorghită a fost destul de reușită - considerând că acesta a debutat în rolul șiretului Figaro-, dar jocul scenic mi s-a părut puțin exagerat pe alocuri. Surpriza apare în momentul ariei, când în scenă apar câțiva tineri extrem de dezinvolți care încep să mute "clădirile" și elementele de decor. Ideea a fost extrem de inspirată, deși la început, spectatorul este nedumerit și nu înțelege ce se întâmplă. Astfel, s-a putut profita de scena neîncăpătoare a Casei Studenților la maxim, fiind în mare parte a timpului sugerate spații, fără a fi propriu-zis create. În continuare, contele Almaviva și cu Figaro ajung la o înțelegere: bărbierul îl va ajuta pe conte să o întâlnească pe Rosina și să îi dezvăluie sentimentele sale, în schimbul unui câștig generos, căci Figaro nu este sub niciun chip

Profitînd de sosirea unui regiment, acesta îi propune lui Lindoro să se deghizeze într-un soldat beat, să intre în casa lui don Bartolo și să îi strecoare Rosinei un bilet.

În scenă intră din nou tinerii care mută decorul, aduc niște elemente în plus și deodată ne aflăm în casa lui don Bartolo, în camera Rosinei, personaj jucat virtuos de Cristina-Simionescu Sandu. Și, după cum anunțase și regizorul, începe o trecere de la trecut la prezent, Rosina și cele două prietene ale sale apărând în niște costume moderne. Poate nu întâmplător, protagonistă este îmbrăcată într-un roșu aprins, potrivit cu temperamentul ei puternic. Ea îi scrie lui Lindoro câteva rânduri pe care intenționează să i le trimită, prin Figaro. Acesta se strecoară în casă, Rosina iese din cadru și intră don Bartolo cu don Basilio, prieten al tutorelui și profesor de muzică al tinerei. El știe de sosirea contelui Almaviva în oraș și-l sfătuiește pe Bartolo să creeze o calomnie pentru a-l îndepărta pe Lindoro de Rosina. Daniel Mateianu este cel care îl interpretează pe profesor, apariția sa fiind neașteptată: a fost un don Basilio veritabil, cu o voce deosebită, cum nu avem foarte des ocazia să vedem. În timpul ariei sale, doi figuranți sugerează un complot modern: un bărbat este fotografiat de către paparazzi în intimitatea casei sale, numele fiindu-i discreditat și întreaga viață distrusă. După complotul celor doi, Rosina și cu don Bartolo au o dispută, acesta dorind să afle fiecare amănunt al vieții ei: știe numărul hârtiilor de pe masă, îi vede degetul murdărit de cerneală și o amenință că o va ține închisă în casă, fiind un bătrân paranoic, ce speră că o va putea lua în căsătorie.

Momentul ce aduce mereu amuzament în rândul spectatorilor este cel în care intră contele, beat, travestit, jignindu-l pe don Bartolo, care reacționează agresiv, se enervează, nesuportând să nu fie respectat. De data aceasta însă, această parte a actului I a fost mai mult decât savuroasă, aducând un plus de subtilitate și mutând accentul de pe secolul al 19-lea pe prezent. Astfel, pe o ușă din fundal intră din nou Figaro, cu un telefon mobil în mână și cu ochelari de soare, contribuind la degingolada totală de pe scenă, simbolizând completa nepăsare a lumii de astăzi. Contele Almaviva și cu don Bartolo se provoacă reciproc, bărbierul încearcă în zadar să pună capăt disputei, soprana caută să îi strecoare iubitelui ei o scrisoare, menajera casei își povestește propriile nemulțumiri. Totul este o înșelătorie, o farsă făcută lui don Bartolo, exponent al unei lumi dispărute de mult timp, farsă care crește în intensitate odată cu muzica. În punctul culminant însă, personajele paralizază, auzindu-se bătăi în ușă și din public apar soldații care vor să îl aresteze pe contele Almaviva. Personajele încep să își recapete treptat vocile, urmând un superb cvintet. Între timp, decorul dispăre, se dezlănțuie din nou haosul, soldații încep să mărșăluiească pe scenă cu mitraliere în mână și se coboară încet un ecran pe care sunt desfășurate imagini de actualitate, de război, imagini ce surprind cotidianul, orașe mondene, agitație, imagini care par a rula din ce în ce mai repede, odată cu crescendoul muzicii. Personajele se învârt în cerc, soldații aleargă dezorientați, intrați într-o stare de surescitare și actul se termină cu aceștia împușcându-se între ei.

Actul II debutează cu don Bartolo care se uită la...un

meci cu echipa Steaua la un televizor LCD, suspendat pe un perete. Scena este cu atât mai amuzantă, cu cât basul Peter Hercz(după cum se vede și din nume) este ungar la origine, dar strigă "GOOOL!!" și speră la victoria echipei noastre, scena ironizând societatea noastră contemporană. Farsa continuă, Lindoro deghizându-se de data aceasta într-un profesor de muzică, student al lui don Basilio, păcălindu-l pe bătrân că profesorul este bolnav. Rosina îl recunoaște însă pe Lindoro și cei doi cântă, sugestivă arie Inutil Precauzione. Deși tutorele este extrem de precaut, nu îi vede pe cei doi în timp ce plănuiesc pe ascuns căsătoria, devenind ridicol în dorința sa de a controla totul. Ușurința în a-l manipula pe bătrân se observă când don Basilio, adevăratul profesor de muzică intră în scenă și Bartolo nu bănuiește că ar fi înșelat. Deși don Basilio nu are nimic, este convins de Rosina, Figaro și Lindoro că are scarlatină, că este alb ca varul, tocmai pentru a nu le strica planul. Don Basilio este până la urmă convins de boala sa, chiar începe a simți febra și pleacă. În scenă apare menajera, Berta, care curăță în urma "celor de o duc bine", își deplânge soarta și rememorează tinerețea în care era dorită și iubită: își fac apariția patru bărbați, în costume negre, cu ochelari de soare, care îi oferă bani și șampanie, Berta simțindu-se astfel împlinită.

Spre sfârșitul actului II, Rosina descoperă adevărata identitate a lui Lindoro și cei doi se căsătoresc, sub privirea protectoare a lui Figaro și de față cu don Basilio, care se lasă cumpărat pentru a fi martorul nunții. Soldații vin din nou, de data aceasta renunțând la arme, purtând în mâini trandafiri albi. Personajele coboară de pe scenă și dispar prin public, pe scenă rămânând doar cei doi proaspăt căsătoriți. Mesajul e cât se poate de clar și foarte optimist, ca de altfel și opera în sine: asupra oricărui rău triumfă sentimentele pure.

foto: Eva Motrescu

La "Big Baby" ne-am dat cu fundul de pământ

| Alexandra Vieru, Larissa-Natalia Danilov

Cu o curiozitate care ne-a depășit atât pe noi, cât și buzunarul nostru, ne-am adunat un număr relativ mare de spectatori în sala de festivități CNAOB pentru a asista la o premieră de-a dreptul frapantă a unui eveniment ce nu s-a dovedit a fi pe atât de "big" pe cât am sperat noi din start să fie. Trecând peste insistențele profesorului de română și peste o reticență ridicată în ceea ce privește designul publicitar - o voce se auzea din spate : nu judeca o carte după copertă - ne-am scormonit prin buzunar, pentru ca mai târziu, puțin mai jos de strada Independenței, trupa "Independent" să tragă un semnal de alarmă - în sensul cel mai indiscret și lipsit de delicatețe posibil - asupra avorturilor și consecințelor ce ne-ar putea afecta ulterior mentalul.

Pe scurt, Liz (*Amalia Ciolan*), o asistentă trecută de vârsta de patruzeci de ani, primește o vizită neașteptată din partea unui tânăr ce pretinde a fi fiul său, trăind amândoi o senzație puternică de confuzie și afectivitate nejustificată unul față de celălalt, urmând, în decursul a cinci zile, să treacă ambii printr-o serie de evenimente ce surprind în această sensibilitate maternă a sa, simulând totodată conștiința latentă a unei femei posedate de remușcări.

Deși apare sub forma unei vedenii ca urmare a unei pierderi ignorate în decursul mai multor ani, capătă această palpabilitate abia acum, când Liz se înnoadă complet în această fantezie a ei, piesa rămânând constantă pe un principiu al realității, ancorată într-un joc de scenă, deși slab interpretat, regizat într-un stil comico-dramatic. Această conștiință, alias vedenia lui Liz, devine tangibilă pentru vecina de deasupra, Daisy (*Mădălina Brândușe*), care îl răpește ulterior din casă pe Alex, aka "Big Baby", (*interpretat de Andrei Șerban*), sub un pretext ce trage linia în dreptul fiecăruia, avertizând prezența unei irealități atât fizice, cât și mentale, lipsiți, fiind, de o conștiință și un sens fundamental al vieții de care să se prindă.

Ideea regizorală devine ușor patetică în momentul în care se intră în anumite detalii referitoare la viața personală a lui Liz, de la care aflăm că "sora" lui *Big Baby*, o junioră în primul an de liceu, fuge de acasă în urmărilor certuri cu tentă amoroasă ce includeau prezența unor consumuri de stupefiante și a unui iubit de trei ori mai mare ca dânsa, care, în mod normal, ar fi trebuit să fie înmânat la poliție. De altfel, nu este de ignorat nici funcția pe care tatăl acesteia, un bărbat al căror gusturi nu se rezumă doar la plăcerea și prezența fizică venită din partea unei femei, o are în concretizarea unei imagini decepționante al întregului fir teatral.

Ni se oferă o perspectivă a absurdului pus în contextul unor frământări interioare bazate pe frustrarea continuă a unei

femei ce privește întreaga experiență din două perspective, astfel că întregul scenariu lasă acest loc de interpretare, deși oricum întreg spațiul a fost ocupat deja de tema avortului. Daisy, scenaristă de la etajul superior, căpăta aceeași calitate pe care Oscarul din plastic o are în fața lui Liz. O iluzie prin care se contopesc împreună formând aparența înșelătoare a unei vieți fericite alături de niște persoane fără materie.

Deși piesa atinge un anumit fenomen răspândit la nivel mondial, devenit deja unul tabu, *Big Baby* nu tratează subiectul cu o seriozitate fadă până la sfârșit, astfel că se include pe parcurs o oarecare tendință juvenilă în a interpreta rolurile, o imaturitate de care nu mai depinde rolul în sine, cât însăși jocul actorilor. Gesticulațiile școlărești, afirmațiile aproape retorice ale personajului Alex, unduirile mult prea "teatrale" ale lui Daisy, îndemnând o distanțare de cel puțin treizeci de centimetri pentru a evita posibilele accidente-experiența Amaliei Ciolan câștigă detașat față de colegii ei de scenă. Calitatea, însă, rămâne aceeași. Un mesaj lizivil care nu lasă deloc posibilitatea de a gândi dincolo de imagine. Unde mai este rolul nostru de a privi și a da din cap: "asta-i!" Teatrul nu ar trebui să fie la modul "eu îți arăt și tu schimbi", ci ar trebui să-ți ofere motive de gândire. El trebuie să-ți imprime o idee în subconștient, care să te urmărească obsesiv, să te terorizeze până pricepi de unul singur ce se cere de la tine de fapt. Toate așa-zisele subtilități folosite în piesă au avut aerul unei filozofii ieftine ce n-a făcut decât să însumeze o serie de idei pe care le știam deja, care nu ne par mai profunde acum, după ce au fost spuse, și nici nu au avut darul de a ne atinge vreo coardă sensibilă.

La sfârșit - intrăm într-o stare confuză, dacă nu din cauza finalului previzibil cu mici influențe ale absurdului, atunci din cauza întregii piese, simțind în noi semne ale unei afecțiuni cranio-cerebrale și rămânând cu o senzație îndoielnică - după ce te ridici, aplauzi, ieși din sală, știi că mesajul ți-a fost aruncat în față asemenea unei cârpe ude, tu, ca spectator, mai poți gândi independent?

Iasmina Maria Răceanu

FATA RĂU PĂZITĂ Cronică de balet (LA FILLE MAL GARDÉE)

| Iulia-Mădălina Ștreangă, Național

Baletul pus în scenă în ultima zi a lunii octombrie de către artiștii Teatrului Național Iași oferă, prin evoluția cronologică a spectacolului, precum și prin momentul ce stă la baza creației sale, un exemplu sugestiv de întrepătrundere a artelor, a cărei finalitate este o dovadă de grație, eleganță și frumusețe a actului interpretării. Unul dintre cele mai originale aspecte în legătură cu spectacolul de balet îl constituie sursa de inspirație. Ferdinand Hérold, cel care realizează acest balet în 1789 și îl prezintă pe scena Marelui Teatru din Bordeaux, a preluat și dezvoltat subiectul dintr-o pictură a lui Pierre-Antoine Baudoin, *Fata care reprimă/ O tânără fată certată de mama ei*. Pictura, care surprinde într-un moment de tensiune emoțională cearta mamei cu fiica sa, își dezvoltă subiectul în creația artistică a lui Hérold sub forma unei povești de iubire între Lise și Colas, tainuită față de mama Lisei, care dorește să își căsătorească fata cu un tânăr bogat, pe care, însă, aceasta nu îl iubește. Baletul urmărește, pe parcursul a două acte, această poveste de dragoste cu tentă comică, în care Lise, care la început își ascunde iubirea, sfârșește prin a o recunoaște față de mamă, persoană autoritară, și încearcă să o convingă să îi dea o șansă lui Colas, căsătoria lor fiind, în final, încuviințată de către aceasta.

Cele două viziuni, care se opun în universul artistic pe care îl dezvoltă spectacolul și care sunt oglindire a mentalității epocii în care a fost realizat baletul, sunt iubirea privită ca forță ce unește două suflete și căsătoria din interes, care nu ține cont de afecțiune. Mama Lisei (rol care este jucat ireproșabil de către Dan Berihoi) reprezintă cea de-a doua viziune, însă finalul spectacolului decide definitiv triumful iubirii celor doi tineri, care luptă împotriva interesului și a prejudecăților și cunosc fericirea.

Una dintre principalele modalități de ironizare a căsătoriei din interes, privită ca sursă de profit și de asigurare a prosperității materiale, este realizarea unor scene în care protagoniștii sunt găinile din gospodăria Lisei și a mamei sale (idila are loc într-un cadru rural, bucolic). Dansul lor, dincolo de faptul că reprezintă o sursă de amuzament, concentrează atenția asupra singurei preocupări a găinilor, a obiectului asupra căruia se oprește exclusiv interesul lor: oul. În opoziție cu această limitare care, prin extrapolare, se aplică mentalității materne care judecă doar prin prisma interesului și a prejudecății, simbolul panglicii roșii se regăsește în majoritatea momentelor în care dansează protagoniștii, exprimând sentimentul reciproc de iubire. Panglica este văzută ca o legătură permanentă, imuabilă și

Grafica
Ilie Krasovski

indestructibilă între tineri, culoarea roșie sugerând natura sentimentului care îi unește. Atunci când Lise îl ascunde pe Colas în dulap pentru ca mama să nu-l observe, ea uită de panglica roșie cu care venise băiatul - descoperirea ei de către mamă echivalează cu realizarea faptului că fata își ascunde iubirea față de Colas și nu consimte la căsătoria aranjată. Pedeapsa mamei este încuierea fetei în același dulap în care fusese ascuns Colas, iar ulterior, cei doi sunt descoperiți îmbrățișați în acel loc strâmt, care evidențiază faptul că iubirii adevărate și sincere i se alocă un spațiu prea limitat în lumea contemporană.

Rolurile protagoniștilor sunt interpretate de doi balerini japonezi (Mariko Kawahigashi și Keigo Ueshima), în distribuție numărându-se și Dan Berihoi, Cătălin Pandel, Gheorghe Iftinca și ansamblul de balet al Operei. Titlul actual al baletului evidențiază faptul că, în pofida oricăror încercări de a opune adevăratei iubiri o trăire străină sufletului îndrăgostit, adevăratul sentiment triumfă.

Baletul lui Ferdinand Hérold dezvoltă o temă originală nu prin ea însăși (fiind întâlnită în numeroase alte creații artistice valoroase), ci prin modul în care este valorificată și prezentată spectatorilor.

Spectacolul ilustrează într-un mod unic sincretismul artelor: avându-și sursa de inspirație într-o pictură a epocii respective, baletul valorifică puterea de expresie a dansului ca principală modalitate de transmitere a sentimentului și de conturare a acțiunii, pe fondul muzical adaptat de către Jean Dauberval după 55 de arii populare franceze anonime.

Frumusețea creației artistice este datorată în parte situării acțiunii într-un context idilic, iubirea găsindu-și forma de expresie cea mai sugestivă în mediul de la țară, rustic și autentic.

Corina Păcurar

UITĂ-TE SUB CAPAC. MAI IA O STICLĂ

| Larissa Danilov, Băncilă

Nu exprimăm decât o serie de cuvinte ce nu mai capătă sens în momentul în care ne este depășită puterea de percepție printr-o combinație de lirism muzical și formă modelată de-a-ntregul de sunet. Cumva aflată în continuitatea unui efect halucinogen pasat prin versurile lui Chris Tănăsescu, am rămas profund mișcată de ritmul demențial al efortului discografic dus în categoria cross-art-formului. Prin această unificare a liniei melodice cu artele vizuale, ajungem să discutăm la un anumit nivel de un experimentalism sonor ce se rupe de conceptul binecunoscut cu care ne-am obișnuit în ceea ce privește industria muzicală: banalitatea ce ne impune să credem că muzica este limitată de anumite reguli nescrise.

Cu un premiu de excepție primit în cadrul Fringiest Event Award la Buxton Fringe (Marea Britanie, 2005) și cu Discul de Aur (România, 2008), se pune în evidență calitatea trupei și o anumită recunoaștere atât în spațiul anglofon, cât și în plan internațional. Ca formație, e încadrabilă categoriei rockului experimental; dar albumul bilingv devine atractiv pentru cei ale căror gusturi nu se rezumă numai la „savurarea” poeziei autohtone.

Dat fiind faptul că am reușit să trec într-un totu prin întregul concept cu un zâmbet pe buze și o senzație de satisfacție la nivel auditiv de care nu am reușit să mă „dezbar” nici până în prezent, pot spune că, deși am căutat cu ciudă, nu am reușit să găsec vreun defect trupei sau ca aceasta să-mi trezească vreo stare negativă. În ciuda semnalelor pozitive lansate din tabăra „outsiderilor”, membrii trupei au întâmpinat dificultăți în a-și promova propria imagine. Astfel, dacă nu mă pot lega de Margento în sine, atunci trebuie reevaluat publicul românesc sau

instituțiile culturale ce formează gustul public, care nu au reușit să-și apropie stilul (sau îmbinarea de...) abordat. Păcat că albumele au fost complet minimalizate la nivel național.

Hai să-ți povestesc puțin! Se pătrunde într-o atmosferă instrumentală obscură: aici alternează diferite influxiuni ale vocii – *Calculând aria rămasă până la Perihorezu* este o piesă cu un „joc” de serii vocale modulare, traduse ca o dezmeticire din transă indusă de backgroundul instrumental și de versuri. Te ametește complet prin multitudinea de sensuri pe care ar putea să le capete melodia în funcție de starea de dinaintea momentului în care ai pus mâna pe CD și ai dat play.

“
*de unde ai prins două tălpi și zici că suni
cu ele al doilea ad-vent, cu poftă, tu-i
puși o vorbă: răb, dare spun și tu, tun:
vezi că aici te trage
pune-ți asta - stida nu se sparge -
am mai luat o gură dar ceva
cred că începuse să se datine în plasa de
deasupra*”

Toate se atașează de diferite simboluri mitologice aduse într-un context contemporan, cu elemente ale căror sens creează senzația de apropiere și depărtare de substanță. Se modelează mesajul în funcție de limbaj – trecerea de la cuvinte academice, pretențioase, către trivial se face progresiv, odată cu fuziunea instrumentelor de pe fundal. Asistăm la o coagulare a întregului ansamblu

muzical. Și a stării noastre de spirit.

Hipogeul Pelerinajului – o adâncime spartă de o sumă de aliterații și asonanțe ce dau o armonie a sunetului între partea recitativă și fundal – „unde unduie mereu aerul ca-ntr-o zisă lungă lentă dintr-un minereu greu de se-aude o”. Simțim o adâncime compozițională în prima parte a piesei: claritatea se petrece și se produce după preambulul izolat din punct de vedere vocal-instrumental; paradoxal, senzația și mai accentuată a bizarului (aproape surrealist) ne ajută să distingem culori și idei.

“
*- but still your tongue,
(was it again pretentious, or your
mother one?) shifted like shafts in
cylinders of
flesh –who care about the curious
you’d hidden in your den, the
Latinate
od style in which you used to spread
our stuff:
the wood-legged bookcase would not
budge; uncanny
colons looked like stitches on a long
C-
section, a stuffing box stuck with
incunables,
centennial? – you scent no sentence –
just road rustles.”
 (“A camera lost in a subway station”)*

Nu este decât o joacă ce pune un accent pe cuvinte cu influențe fonice repetitive: ne simțim atrași de ritm și ne lăsăm dizolvați ascultând întregul ansamblu muzical, unduindu-ne asemeni versurilor (*cu toate că, uneori, suntem puși în ipostaza de a nu le înțelege deloc*).

Totul este o poveste unitară ce conduce către un album cu un conținut literar-artistic ce impresionează de-a dreptul prin „îmbrăcarea” strat cu strat a versificației prin sunet și imagine, fiecare dintre membri pipăind această formă cu câte un element ce creează un echilibru perfect, „Spiritele aristocrate” din noi înșine se pot bucura de o experiență muzicală euforică de proporții. E ca și cum, în mai puțin de-o oră, s-ar naște o nebuloasă erotică, apoi dorința de a dezgoli tot acest proiect, de a-l privi uimit, de a-l asculta cum respiră în urechile noastre. Auzul fin (ba chiar și palatul fin) recunoaște într-un final calitatea Margento.

Foto: Eva Motrescu

IOAN GÂNJU

Expoziție retrospectivă

| Alexandra Masgras, Băncilă

Lucrările artistului ieșean Ioan Gânju (1942-2002) au fost reunite în cadrul expoziției retrospective, găzduită de Galeriile Dana.

Tablouri realizate pe parcursul a zeci de ani reflectă mobilitatea în viziunea artistică și diversitatea în maniera de lucru. În cazul unei expoziții retrospective, nu se poate forma o tematică sau urmări un motiv. În schimb, sunt vizibile evoluția stilului, dar și influențele temporare asupra temei sau tehnicii de lucru. În funcție de motivele și temele abordate, expoziția este compusă din ansambluri de lucrări ușor de identificat: lumea circului, portrete, obiceiuri tradiționale și artă naivă.

Talentul lui Ioan Gânju de a-și crea personaje plastice este o dovadă a creativității și mai ales, a capacității de a exprima lumea interioară. În cadrul vernisajului, a fost invocată ultima perioadă a vieții artistului în care, datorită neputinței de a mai vorbi, singura sa metodă de a comunica a fost arta plastică. De asemenea, în acel an Ioan Gânju a pictat o serie de autoportrete, devenind el însuși personaj. Decizia artistului simbolizează o atestare a dictonului latinesc „Ars longa, vita brevis”, o conștientizare a efemerității vieții umane, în contrast cu puterea operei de a învinge trecerea timpului. Indiferent de stil sau de temă, lucrările prezintă un personaj credibil care pare să spună o poveste: *Adolescenta* transmite confuzia vârstei, iar în pofida sobrietății cromatice - simbol al maturizării, este resimțită o urmă din inocența și timiditatea copilăriei.

Obiceiurile tradiționale sunt redade printr-un univers mistic. Inspirația din folclor este materializată în motivul măștilor, dar și în unele elemente de spiritualitate - *Buna Vestire*. *Jocul caprei*, *Jocul măștilor*, *Datini* trimit, prin sobrietatea culorilor la misticism, iar nu la exuberanța

jocului. Aceași manieră este întâlnită și în lucrările cu un caracter spiritual mai accentuat - *Noaptea farmecelor*. Tema cercului este, din punct de vedere cromatic, la polul opus față de motivul măștilor. Lucrările au nuanțe spectaculoase, asemenea personajelor portretizate - *Arlechinul în iarbă*, *Circ*. Această arie tematică reflectă curajul de a experimenta cu mijloacele de exprimare plastică. Nuanțele folosite sunt totuși foarte puternice, dovedind încercarea de a frapa, de a ieși din anonim. Chiar și o singură culoare fosforescentă este contraindicată, iar utilizarea alăturată a două nu reprezintă cu siguranță o alegere tocmai reușită. În contrast cu „cercul cromatic” sunt expuse și lucrări în nuanțe pastelate sau griuri colorate. Portretele, reprezentând o mare parte din expoziție, sunt preponderent în tonuri reci.

Lucrarea grafică *Rugăciune*, realizată în stil naiv, trimite la scena Răstignirii. Artistul redă tema biblică înțeleasă de conștiința unui copil. Cele trei cruci negre domină compoziția din planul al doilea, iar în primul plan este situată Sfânta Maria și un personaj ecvestru, ce îndreaptă sulita în direcția celui răstignit. Reprezentarea Sfintei Maria este relevantă pentru viziunea naivă: rochia fucsia și părul blond trimit la imaginea unor jucării, rolul biblic fiind atribuit doar prin compoziție. Un alt element specific stilului, întâlnit la același personaj, este redarea lacrimilor: două șiroaie ondulate ce curg din ochii închiși. *Rugăciune* face trimitere la universul religios înțeles de copii, viziunea deformată fiind o urmare a mentalității încă în formare. O opțiune surprinzătoare este integrarea autoportretului într-o compoziție mai vastă: lumea imaginară. Chipul artistului, realizat în grafit este poziționat ca floarea unei plante, contemplat de un privitor stilizat, lipsit de trăsături

care să îl definească. Poziția sa în tablou, așezat pe o colină, îi indică și rolul de simplu privitor. Universul tabloului este vegheat de un soare palid și diform, dar autoportretul este elementul cel mai atent lucrat, fiind centrul de interes. Artistul - cu rol de personaj - este admirat de silueta anonimă de mici dimensiuni, ipostază ce poate fi asumată de public. Lucrarea îl prezintă pe Ioan Gânju ca stăpân al propriului univers și, în același timp, rod al acestei lumi interioare.

Privind aproape întreaga operă a artistului Ioan Gânju, este facil de identificat constanta ce unește toate exponatele: simțul cromatic. Controlul impecabil al nuanțelor alături de sensibilitatea pentru culoare duc la formarea unei compoziții echilibrate, fără ca aceasta să pară fadă. Luând

în considerare multiplele surse de inspirație și influențe, opera sa ar putea fi privită ca un experiment, o căutare a celei mai potrivite maniere de exprimare în arta plastică. Experimentalismul caracteristic întregii expoziții este justificat de perioada îndelungată în care au fost realizate tablourile. Câteva dintre motivele prezente în lucrările lui Ioan Gânju au fost întâlnite și în opera altor pictori ieșeni - motivul măștilor, circul. Ceea ce rămâne totuși o caracteristică fundamentală a artistului este simplitatea în redarea universului interior prin pictură. Prin portret, Ioan Gânju oferă chipului de pe pânză o conștiință și îl încarcă cu o stare pe care o va transmite apoi privitorului. O imagine atât de expresivă poate „vorbi” celui dispus să o asculte.

DOSAR

DUPĂ DEALURI

UN FILM AL INTERVALULUI ȘI O PRIVIRE DIN AFARĂ

| Sidonia Serinov

După dealuri se așază într-un context istoric de interval între perioada comunistă și cea a presupuselor schimbări în mentalitatea contemporană. Spațial, acțiunea se retrage în spatele porții mănăstirii pe care o păzesc măicuțele de ochii nevăzuți ai lumii din afară. E o graniță și, la final, un semn de întrebare pentru Voichița. Cele două prietene, Alina și Voichița, se întâlnesc la gară, un spațiu de interval în care nimeni nu rămâne pe loc. Se cunosc la orfelinat, loc în care nimeni nu poate sta mai mult decât îi este permis. De pe ușa orfelinatului intră pe poarta mănăstirii în care „mami” și „tati” sunt tot niște părinți adoptivi, de interval. În spatele porții spitalului, regulile sunt, în mare, aceleași, și fiecare rămâne într-un interval al bolii nevindecate. În niciun spațiu din cele trei,

orfelinat, mănăstire și spital, nimeni nu vindecă pe nimeni, nici de singurătate, nici de rău sau de boală. Fiecare spațiu este închis de legile sale, care nu îți permit să zăbovești mai mult. Dragostea celor două fete este și ea într-un interval, de vreme ce Alina este pe picior de întoarcere în Germania, iar Voichița pe picior de dăruire totală către cele sfinte. Acțiunile sunt și ele prinse în spațiul de interval al așteptării: preotul așteaptă sfințirea bisericii, orfelinatul așteaptă donațiile bisericii, spitalul așteaptă ca biserica să alunge neliniștile Alinei, iar măicuțele așteaptă semnele divine.

În afara spațiului autohton, intervalul este citit de presa străină ca un loc arhaic, cu vizibile semne și nereguli. Într-un articol din „The Guardian”, lumea din După dealuri

este „o teribilă demonstrație a modului în care sărăcia construiește un spațiu pe care teama irațională trebuie să-l umple”. În publicația „New York Times”, filmul lui Mungiu se situează într-un spațiu al tensiunii între colectivitate și individ, între credință și liberul arbitru. Pe whatculture.ro, cu ocazia „London Film Festival 2012”, După dealuri e prezentat ca un film puternic despre un moment de criză între prietenie și credință. În aceeași lectură se regăsește și opinia celor de la „The Hollywood Reporter”, filmul fiind „o poveste tragică a unui conflict religios și romantic”; dogma distructivă și sacrificiul femeilor se întâlnesc, în opinia aceleiași publicații, cu imagini și idei din peliculele lui Lars von Trier sau cu „puritatea calvinistă” din vechile tablouri olandeze. Apropierea de Lars von Trier e menționată și de „The Guardian”, prin „subiectul bizar” pe care îl abordează filmul. O asemănare dusă la extrem este cea a cotidianului rus, „Gazeta”, cu filmul lui Eli Craig, „Tucker and Dale vs Evil”, peliculă al cărei slogan este „O mulțime de victime, niciun maniac”. Diferența de abordare a ateilor și a credincioșilor este, în opinia cotidianului, fatală în cazul personajelor lui Mungiu.

Recunoscând arta regizorului român de a reda „limbajul dramatic” sau de a surprinde portretul intim al relațiilor dintre femei („The Guardian”), de a aduce pe ecrane, printr-un

„talent matur”, alte istorii universale în afara celor reluate ale trecutului comunist al României („The Hollywood Reporter”), publicațiile din afară nu se reduc la a asocia subiectul, așa cum s-ar fi așteptat unii critici, cu o altă imagine negativă a țării redată Occidentului. Chiar și atunci când se atinge problematizarea sărăciei sau a conflictelor religioase, de identitate existente în film, cronicile străine nu generalizează contextul, nu îl suprapun imaginii României; în cele din urmă, incapacitatea de a salva sau a te salva printr-o decizie înțeleaptă a ta sau a celorlalți poate fi cauza oricărui fel de cădere sau eșec, indiferent că spațiul în care se petrece este o mănăstire ortodoxă, un spital sud-est european sau o țară ieșită din comunism.

Drama psihologică a celor două fete, credința fiecăruia că al lui este drumul cel bun, multiplele sensuri ale termenului „vindecare” sunt realități general valabile, nuanțate de context și de intensitatea cu care ies la suprafață sau a abilității ochiului celuilalt de a le surprinde. În cel din urmă caz, îi rămân meritele regizorului Cristian Mungiu de a construi în imagini o stare sufletească de interval și actorilor Cosmina Stratan, Cristina Flutur, Valeriu Andriuță, Dana Tapalagă de a se afla, prin film, în spatele porții mănăstirii și în afara ei în același timp.

...ȘI A FOST DUPĂ DEALURI

„...limpede nu vezi decât cu inima, deoarece miezul lucrurilor nu poate fi văzut cu ochii...”
(Antoine de Saint-Exupery)

| Daniela Abageru. Ștefan Abageru. Dan Mititelu

DIALOG CINEFIL ȘI O BĂRBIE ÎN PALMĂ

Ștefan Abageru: Am văzut „După dealuri”.**Dan Mititelu:** Păi, zi ceva.**Ș. A.:** Îți scriu acum.**D. M.:** Crezi că este pro sau anti Biserică?**Ș. A.:** Aștept textul geamăn textului meu.**D. M.:** Geamăn, dar mai mititel. Ar fi fain să ne punem

împreună opiniile. Azi-măine. Doar ca un dialog e-mail-at și nu cu pretenția de cronică cultă comună.

Ș. A.: Dă-mi răgaz până diseară. Sunt multe de spus.**D. M.:** E gata pre-textul.**Ștefan Abageru:**

Am văzut și sper că am reușit să și văd filmul „După Dealuri” al lui Cristian Mungiu, după ce vreme de jumătate de an l-am așteptat, evitând să citesc între timp articole de presă, recenzii și interviuri ce făceau referire la el.

Mi-a plăcut mult realizarea filmului. Scenele lungi, filmatul extrem de intim și de apropiat de actori, scenariul bine scris și, mai ales, jocul actorilor constituie un deliciu din punct de vedere cinematografic. M-a impresionat Cosmina Stratan în rolul Voichiței. Mi s-a părut extrem de puternică în a menține tensiunea și trăirea interioară exprimate în scene

foarte complexe (cum ar fi scena anchetei).

Filmul debutează cu îmbrățișarea fetelor și cu inscripția de la intrarea în mănăstire, ce pune o tensiune asupra privitorului. Mai apoi, uiți de inscripție în derularea faptelor, dar ți-o amintești la final, când camera se deplasează agonizant de încet spre în afară, către două indicatoare de mănăstiri aflate după intersecție, unul arătând spre stânga și altul spre dreapta.

M-au impresionat dese referiri la Treime. Sunt multe, multe, multe scene în care apare sugestia Treimii. Fie că privim trei lumânări, trei oameni la o masă ori trei fotografii pe un perete. Întâmplător sau nu, aceste sugestii dispar în momentul în care Alina este legată de targa improvizată. Ce înseamnă această obsesie din prima parte, eliminată în a doua? Am înțeles-o ca pe o metaforă cu privire la existența pământescă a Alinei.

Dumnezeu este alături de ea în toate întâmplările, iar Treimea dispare din film în momentul în care Alina se îndepărtează de Dumnezeu și nu invers. Motivele depărțării de Dumnezeu ne duc, evident, la discuția: Boală sau Posedare? Răspunsul nu mi se pare important, decât dacă dorim să intrăm în polemici sterile.

În 99% dintre cazuri, oamenii ce vor discuta aceste ipoteze vor avea sisteme diferite de referință: unii deja cred în existența duhurilor rele, iar alții nu cred, și atunci discuția e sfârșită din start. Sintagme întâlnite prin cronici, precum “măicuțe satanice”, mă fac să consider că ar trebui să existe măcar patru întrebări obligatorii la orice început de discuție despre acest film. Crezi în Dumnezeu? Crezi în existența duhurilor rele? Mai există acestea și astăzi? Dumnezeu poate face ceva împotriva acestor duhuri? Și o discuție ar trebui să se nască doar atunci când răspunsurile celor doi oameni la toate aceste întrebări coincid. Fie că spui “Da” la toate, fie că spui “Nu” la măcar una, este o problemă de credință, iar credința nu se naște din discuții și argumente.

Alina mi se pare un om chinuit și inadapdat, dornic de iubire și de liniște. Nu știu dacă inadaptația vine din lucrarea unor duhuri (în a căror existență cred) și nu am competența de a emite nicio ipoteză în acest sens. Până la urmă nimeni nu o înțelege pe Alina, fata din Germania. Ea este pierdută fără Voichița și de asta revine în țară. Este un copil crescut la orfelinat, care nu știe de iubire decât atunci când e legată de Voichița. Cei din jur nu o înțeleg. Medicii o dopeză cu

pastile, călugărițele o tratează ca pe o străină, iar preotul o judecă pe alocuri puțin cam mult pentru poziția de păstor în care ar trebui să se afle. Voichița o înțelege doar parțial. În trecut, cele două au plecat de la cămin: una dintre ele în Germania, pentru a-și căuta liniștea materială și sufletească, cealaltă la mănăstire, pentru a-și căuta liniștea sufletească și materială. După o vreme, se reîntâlnesc. Alina este zbuciumată, fără un loc bine definit, fără nicio perspectivă și se întoarce precum un fiu risipitor acolo unde știa că a găsit liniștea cu ani în urmă. Voichița este împăcată cu sine și cu munca la mănăstire, este liniștită în relația sa cu Dumnezeu și o poate primi pe Alina fără supărare sau reproșuri.

După venirea Alinei, între ea și toți ceilalți apare falia în comunicare. Alina se simte neînțeleasă și se închide în sine, refuzând un dialog. Se întoarce poate în copilărie, într-o perioadă în care ai reacții scurte și instinctuale. Stă, privește îndelung, observă, apoi reacționează brusc. Uneori agresiv dar nu violent (vezi scena când îi spune ceva călugăriței, care se plânge apoi Voichiței). Singura la care mai reacționează pozitiv este Voichița, pe care încearcă încontinuu să o convingă să plece, ignorând viața acesteia de la mănăstire și alegerea pe care o făcuse cu ani în urmă.

Nu mi se pare un film anti-Biserică, dar nici un film pro-Biserică. Nu este un film anti, pentru că nu aruncă vina exclusiv pe călugărițe și preot. Nu este un film pro, pentru că nu aruncă vina exclusiv pe

medici, familia Alinei, polițiști ori societate.

Cred că filmul încearcă să fie echidistant în problematica pro/anti-Biserică. Cred că filmul vrea să ne transmită că lipsa unui dialog real duce la situații de genul acesteia. Oamenii, fie preoți, fie medici, fie polițiști, fie privitori dintr-o sală de cinema, se apleacă prea puțin către nevoile omului de lângă ei, iar viața de zi cu zi le răpește energia și capacitatea de a fi **Oameni**. Medicii sunt grăbiți în a eticheta boli și pacienți, pentru a reveni la treburile personale, polițiștii discută despre tot felul de probleme personale în timp ce muncesc, iar oamenii din sală ronțăie popcorn și sorb cu poftă dintr-un pahar cu băutură acidulată. Un exemplu concludent este scena anchetei din final. Când călugărițele și preotul spun clar că nu i-au dorit fetei răul, ci au făcut ce s-au priceput mai bine ca să o vindece, polițistul afirmă simplu: “e nasoală treaba”.

Dacă facem un raport prin prisma dialogului între oamenii de la mănăstire și cei din societatea laică, atunci putem considera filmul ca fiind ușor pro-Biserică. Oamenii din societate sunt mai reci și mai impersonali, pun etichete mai repede, se mișcă mai rapid către viețile lor personale și mai departe față de cei din jur. La mănăstire sunt, de asemenea, lucruri ce pot fi catalogate drept negative, cum ar fi mica bârfă, privirile ce te îngheață sau discuțiile despre bani. Cu toate acestea, între cei de acolo apar dese momente în care oamenii se privesc în ochi și în suflete. Voichița este un exemplu în acest sens. Încearcă în permanență să ofere ajutor, înțelegere și să constituie astfel un sprijin pentru toți

cei din jur.

Îmi închei opiniile abrupt, la fel cum se termină însuși filmul, al cărui sfârșit a la Antonioni mult mi-a plăcut. Domnul Saint Exupery spune undeva că “*limpede nu vezi decât cu inima, deoarece miezul lucrurilor nu poate fi văzut cu ochii*”. Sper ca toți cei care vor vedea filmul să reușească să facă acest lucru cu inima și nu cu ochii. Și, poate, să îl și vadă.

Dan Mititelu:

Am privit filmul cu inima cât un purice, fiindu-mi teamă că va încălca vreo învățătură a Bisericii din cele cunoscute mie. Slavă Domnului, după mintea mea, totul este foarte corect. După Tipicul bine temperat.

Cu voia Celui de Sus, fata moare din cauza duhurilor rele, care, nu doar teoretic, există. În pronia divină acest fapt este posibil. Nu și în medicina ori filosofia contemporană. Sufletul ei este mântuit. De trup să aibă grijă morții-vii. Nota bene: “Au nu se vând două vrăbii pe un ban? și niciuna dintre ele nu va cădea pe pământ fără știrea Tatălui vostru” (Matei 10:29).

Jocul actorilor este impecabil. Sunt mân(t)uiți cu siguranță. Detaliile scenariului, cadrelor și montajului au fost gândite și planificate ca într-un excelent film polițist. Regizorul a lucrat ca un expert în incizii, fiind parcă un cardio-chirurg consiliat de un ieromonah.

Filmul are legătură cu (ne)cazul de la Tanacu tot atât cât are de-a face un film plin de gladiatori cu istoria Romei. Adică e numai un pretext, fără pretenția unei reconstituiri istorico-documentare. Ba, poate, chiar dimpotrivă. Nu este bântuit de nicio idee preconcepută sau inoculată. Pare scris cu o aripă de înger, cu multă delicatețe, discreție, dar și fermitate.

Așadar, mi-a plăcut mult așa dar. Cred că e cel mai copt și mai bun film de până acum al lui Cristian Mungiu, aflat, să nu uităm, fizic și statistic, abia în prima pătrime a carierei sale de cineast. După vizionare, i-am spus la urechea stângă, în șoaptă, să nu audă dușmanii, că i-a reușit cel mai apropiat film de Iisus din cinematografia noastră. Chiar asta cred.

Din păcate, și la propriu și la figurat, 90% din cei care îl vor

vedea nu îi vor înțelege sensul, pentru că nu mai au legătură cu Hristosul și Crucea Sa, ce alungă demonii. Va fi criticat și din stânga și din dreapta scenei. Am citit deja niște cronici atât de trist elucubrante, încât m-am întrebat dacă am văzut cu toții același film.

Occidentalii lor nu pricep nimic din duhul ortodox, ierarhia noastră nu va putea să recunoască public, pentru a nu a fi acuzată de bigotism medieval, că dracii lucrează și astăzi, chiar mai abilitat decât pe vremea lui Ștefan cel Mare și Sfânt, iar criticilor de artă le lipsesc instrumentele mistice de judecată a realului înconjurător. Cei care îl vor lăuda o vor face crezând că-și îndeplinesc menirea – eventual și sarcina retribuită – de a lovi în Biserică și în așa-zisul ei bigotism.

Cristian Mungiu a reușit performanța de a face un film pur ortodox cu bani de la “occidentalizații” noștri, masoni și/sau ateii. Probabil că rușii neimplicați politico-jurnalistic îl vor digera cum se cuvine. Ca pe un film de ficțiune ce prezintă o parte dintr-un real tangibil.

Filmul va suci pe toată lumea sensibilă și, în cel mai bun caz, va naște dezbateri doctrinarno-bio-psiho-sociale despre un "enigmatic" păcat pomenit în acțiune: malahia.

Puțin să-i pese regizorului. După acest film al său, Cristian Mungiu cred că are un nou Prieten. Cel cu Adevărul și Calea.

Ștefan Abageru:

M-a bucurat mult să îl citesc pe Cristian Mungiu în interviuri și să îmi dau seama că nici eu, nici tu nu am fost pe dealuri vorbind despre film. Cine știe, poate reluăm discuția despre procentele acelea.

Dan Mititelu

Noapte bună și/sau bună dimineața!

*** Daniela Abageru:

Cinefila-cititoare din mine trage o serie de concluzii din cele proaspăt vizionate (de două ori, la cinema) și lecturate (de mai multe ori, în receptările critice ale filmului și ale celor doi oameni autentici și de bună credință din dialogul anterior).

După dealuri este, în mod evident, *altceva* în cinematografia românească. Când am scris cronică la “Autobiografia lui Ceaușescu”, deplângeam lipsa de orientare ideatică a

filmului autohton spre teme asociate condiției umane, spre depășirea handicapului istoric numit comunism, revoluție, dictatură, tranziție, toate asociate unui mod de expresie mândros, venit din nevoia de defulare. Cristi Mungiu ne-a dat o creație de atmosferă românească, îmbrăcată în lucruri, stări, deziderate coplesitor-umane, extinse la întreaga fire, nu izolate circumstanțial la anumite determinisme spațio-temporale sau de mentalitate. Dubletul Voichița-Alina este perfect pliabil pe orice relație umană în care cei doi se hrănesc reciproc sufletește, în care cei doi sunt resursă de echilibru, în care cei doi sunt supuși evoluției individuale și, implicit, relaționale.

Alegere-Supunere, Credință-Necredință, Gol-Plin, Viață-Moarte ar fi colțurile coerent asociate antonimic de-a lungul filmului, care nu își propune să ne facă să tindem spre o direcție, nu este un exercițiu de discernământ între Bine și Rău, nu se dă dreptate cuiva, ci se pune reflectorul pe însingurarea oamenilor între semenii lor, pe lipsa de comunicare folosindu-se un cod comun, pe superficialitatea cu care îi ascultăm pe ceilalți și nu îi auzim cum ne strigă adevărurile și nevoile lor. Am fost contrariată la prima vizionare: filmul nu îmi spune ce problemă avea Alina, de ce este așa de agresivă față de toți, de ce vine atât de pornită să îi impună Voichiței ce să facă aceasta cu viața ei și de ce nu îi aude pe ceilalți. Tace mult, îi ascultă, dar nu înțelege nimic, aproape totul trece pe lângă ea, adevărurile ei născute din dezamăgire, gol, uitare, durere nu intră în simbioză decât cu Voichița. La a doua vizionare mi-am dat seama că nici nu

trebuie să știu concret problema ei, că e suficient să o văd ce caută și ce face în virtutea acestei probleme, că nu despre cauză este neapărat vorba, ci despre efecte și despre cum pot fi ele făcute suportabile.

Suferința este inerentă condiției umane. Când cauza este însăși configurația vieții, iar cordonul ombilical dintre individ și ea se face doar printr-un om, este dificil să găsești un leac prin care să obții putere de a îndura: Dumnezeu este tămăduirea la care recurge Voichița, ea nu se mai simte singură prin credință, și-a găsit un “acasă”, s-a izolat de starea de “abandonată existențial” și încearcă să îi arate și să o învețe pe Alina modul ei de a obține Plinul prin maniera ei de a face viața suportabilă și a combate sentimentul de singurătate. Imitarea adevărului celuilalt în atenuarea suferinței nu este însă sinonimă cu un Adevăr întreg, personal și asimilat. Alina nu simte ca Voichița, pentru că este altfel construită, pentru că alegerea ei a dus-o spre altă finalitate, pentru că Golul ei este sceptic și se cere umplut cât mai repede prin singura metoda pe care o cunoaște ca fiind funcțională: altoirea vieții prietenei ei din copilărie pe propria ei viață, pentru a avea sevă de iubire și apartenență, atât de necesară respirației oricărui dintre noi.

Alina ilustrează perfect sălbăticierea omului atunci când se simte neînțeleș și încolțit în a fi condamnat la starea de care fuge cu toată ființa ei.

Zbaterea interioară duce la zdruncinarea universului ordonat al mănăstirii: ambele sunt ca niște cutremure menite să

verifice stabilitatea unor adevăruri și sprijinirea dobândirii altora. De ce duce Mungiu tematica unui conflict psihologic în zona spirituală? Pentru că aceasta este o trainică resursă de adevăr, pentru că pune față în față materialul cu imaterialul, pentru că liantul stă în oameni, iar aceștia sunt profund imperfecti și migrează constant de la una la cealaltă, contaminându-se când de una, când de alta, pentru a obține senzația de stabilitate (la unii este meschină – de ex.: oamenii la care a stat Alina și au exploatat-o înlocuind-o ușor cu altă față de la orfelinat; măicuțele au resturi de comportament lumesc prin clevetirea din bucătărie; doctorii se detașează prea repede de pacienți; dar la alții este bine intenționată – șoferul de la mănăstire, diriginta). Oamenii nu mai sunt oameni, ci doar impedimente în viața altora sau surse de interes: legătura dintre Alina și Voichița este însă un tip de relație aparte, în care comunicarea se realizează, înțelegerea nu, empatia da.

Truman Capote are o povestire cu tâlc numită *A Christmas Story*. Nu e o scriere naivă, ci o metaforă amplă, “e ce ar trebui să scrie Adam de fiecare dată când e alungat din Rai”, spunea un cititor al ei, referindu-se la cuvintele de încheiere: „*Simt cum în mine se rupe ceva, ceva de neînlocuit, scăpând ca un zmeu a cărui sfoară s-a rupt. Iată de ce acum, în această dimineață de decembrie, în timp ce mă plimb pe terenul de joc al școlii, caut tot timpul cu privirea pe cer, ca și cum m-aș aștepta să văd două zmeie rătăcite, înălțându-se grăbite spre rai, ca două inimi*”. Despre același lucru este și povestea lui Cristi Mungiu, țesută sincretic din imagini și cuvinte pe pânza dinamicii sine-lume.

LA MALA EDUCACION

| Anais Colibaba, absolventă Național

Nenumăratele citate ale lui Oscar Wilde au un fler aparte. Izul lor de cinism și „cunoaștere a vieții adevărate” îți rămâne impregnat în minte, astfel încât, de fiecare dată când reîntâlnești un citat wildeean, mereu ai senzația că îl știai de-o veșnicie.

Concret, mi s-a întâmplat zilele trecute ca în timp ce mă plimbam pe holurile unuia din corpurile de recreație ale universității Jacobs, să dau peste iconicul citat: *“Education is an admirable thing, but it is well to remember from time to time that nothing that is worth knowing can be taught.”* /

„EDUCAȚIA E UN LUCRU ADMIRABIL DAR, DIN CÂND ÎN CÂND, E BINE SĂ ÎȚI REAMINTEȘTI CĂ NIMIC DIN CE MERITĂ ȘTIUT CU ADEVĂRAT NU POATE FI PREDAT”.

Mi-a lăsat un gust dulceago-acru citatul, pentru că am simțit fiorul celui ce își readuce aminte că formarea sa (sau, în sens poate ceva mai existențialist, viața sa) se află în cea mai mare măsură în mâinile sale sau, cu alte cuvinte, experiența personală chiar e „cheia și lăcata” descoperirilor. Pare atât de trivial, dar uneori pur și simplu uiți că școala nu

e acolo pentru tine decât ca îndrumător sau poate ca un ghid care te direcționează sau te readuce pe fagașul cel „bun”.

Și atunci ce înseamnă până la urmă „*una mala educacion*”? Dacă, conform ziselor lui Wilde, educația vieții nu o deprinzi decât singur, atunci se poate aplica același principiu și unei „educații bolnăvicioase”? Sau mai degrabă își are aceasta originile într-un mediu îndoielnic? Oare există niște factori externi puternici care influențează dezvoltarea și, implicit, „educația rea” a unui individ?

Preambulul de mai sus urmărește, de fapt, climatul îmbibat de necunoscute al filmului lui Almodovar *La Mala Educacion*. Filmul debutează cu o scenă parcă preluată dintr-o telenovelă, în care Enrique Goded, un tip în jur de vreo 30 ani, regizor de filme, aflat în biroul său, taie din ziar un mini-articol cu gândul că i-ar putea fi de folos în una dintre producțiile sale.

O vizită neprevăzută îl va aduce în joc pe cel ce se va prezenta sub numele Ignacio Rodriguez și pe care Enrique îl va recunoaște drept primul prieten și iubit din timpul anilor de școală. După o despărțire atât de lungă, cei doi observă schimbările aduse de timp, dar resimt tacit o umbră de nostalgie. Enrique află despre Ignacio că acesta a devenit actor iar numele său de scenă e Angel Andrade, apelativ pe

care vechiul „Ignacio” insistă cu o tărie inexplicabilă să i-l atribuie. Motivul principal al vizitei lui Ignacio se dovedește a fi înmânarea unui manuscris personal intitulat *La Visita*, povestire pe care îi și propune lui Enrique să o ia în considerare drept scenariu pentru viitorul său film. După cum era de așteptat, povestirea este semi-biografică, semi-fictivă și se bazează pe fragmentul din copilăria celor doi, petrecută la școala Catolică.

ELEMENTE DE METAFICȚIUNE SE FAC ASTFEL SIMȚITE ÎNCĂ DIN ÎNCEPUTUL FILMULUI, NUMAI ȘI DUPĂ OCUPAȚIA DE REGIZOR DE FILM A LUI ENRIQUE ȘI MAI ALES DUPĂ NUMELE SCENARIULUI ÎNMÂNAT.

Debutul din *La Visita* se profilează într-un cadru pitoresc, puternic mediteranean. Un ins creol pășește într-o tavernă de mâna a doua, pregătindu-se să ia parte la un spectacol de travestiți. Așezându-se în față, tipul devine imediat ținta privirilor iscoditoare aruncate de «cântăreața» de pe scenă. După un număr demn de toată admirația publicului din sală, travestitul ce se va dovedi a fi Ignacio îl invită pe misteriosul spectator într-o cameră de hotel. Contactul fugitiv dintre cei doi ia sfârșit după ce Enrique adoarme. Privindu-i mai atent trăsăturile, Ignacio are o revelație șocantă, descoperindu-și prima iubire alături de el, în pat.

Realizând cât de fatidică e situația, Ignacio îi scrie un mesaj languros, în care îi declară iubirea și dorința de a-l reîntâlni. Apoi își pune în aplicare planul bine ticluit și îi face o vizită preotului care „l-a format” în anii petrecuți la școala catolică. Intrând sub înfățișarea sa de femeie în cabinetul preotului, Ignacio pretinde că e sora sa și că Ignacio a murit de fapt într-un accident de mașină. Ca urmare, îi înmânează preotului manuscrisul fratelui său, amenințându-l că îl va publica în cazul în care nu primește despăgubiri financiare pentru trecutul tumultuos al lui Ignacio.

Filele manuscrisului se deschid de această dată sub ochii preotului Manolo, evident marcat de vestea tragică. Idila dintre Enrique și Ignacio este redată în contextul unui sistem restrictiv, dar în care Ignacio, datorită inocenței și a vocii sale încântătoare, devine protejatul preotului. Sunt câteva scene-cheie ce dau contur personalității de mai târziu a lui Ignacio: scena pubertină dintre cei doi copii, din sala de cinema de lângă școală e gradat îmbinată cu cea în

care magnetismul pe care îl resimte Manolo față de Ignacio ia amploare (atunci când acesta cântă o melodie aproape serafică pe plajă, în timp ce ceilalți băieți se scaldă).

Tensiunea maximă e atinsă totuși când cei doi copii sunt prinși de către preot într-o noapte în baie. Drept consecință, Enrique e exmatriculat, iar Ignacio e supus unei liturghii de purificare, moment în care acesta realizează că și-a pierdut definitiv credința.

În continuare, preotul citește înmărmurit relatarea lui Ignacio și înțelege pericolul pe care l-ar putea reprezenta aceasta pentru reputația sa. Ca urmare, decide să o omoare pe „sora” lui Ignacio, cu ajutorul unuia dintre dascălii ce îl disprețuise mereu pe Ignacio când acesta era copil.

Toate aceste cadre ce marchează copilăria se vor dovedi a fi cadre propriu-zise din filmul *La Visita*, pe care regizorul Enrique, după ce va fi citit manuscrisul lui Angel Andrade, va decide să îl creeze. Desigur, acesta îl joacă pe travestitul Enrique, ce va fi omorât de propriul „mentor spiritual”.

În afara platoului, relația dintre cei doi e din ce în ce mai tensionată, deoarece Enrique simte tot mai acut ruptura dintre cei doi și implicit schimbarea radicală a lui Ignacio care se transformase dintr-un copil interiorizat într-un mascul feroce, înnebunit de posibilitatea unei cariere magnifice, în lumina reflectoarelor.

Continuarea filmului capătă un ritm accelerat, identitatea

lui Ignacio se clarifică pe măsură ce Enrique află că acesta murise de fapt în urmă cu câțiva ani, ucis de însuși preotul Manolo (ce surpriză!) și de însuși fratele lui Ignacio, care se pretindea a fi actualul Ignacio, dar cu numele schimbat în Angel. Povestea întâlnirii de peste ani dintre realul Ignacio (care ajunsese să vândă droguri pentru a-și permite o operație de schimbare de sex) și preot (care devenise managerul editurii, retrăgându-se așadar din lumea clerică) este relatată lui Enrique chiar de către Manolo, care asistă în secret la turnarea filmului *La visita*. După filmări, acesta îl abordează pe regizor și îi mărturisește degradarea teribilă în care îl găsisse pe Ignacio după atâția ani de când nu îl mai văzuse.

Prin tehnica povestirii în poveste, episodul cu pricina este privit retrospectiv. Dovadă că toate creațiile își au sursa în viața reală, întâmplarea a făcut ca Manolo să primească într-o zi un telefon de la Ignacio. Acesta îl informa că deține un manuscris valoros ce conținea istoria lor și pe care ar fi vrut să îl publice la editura sa ori, în caz contrar, îi cerea acestuia o sumă exorbitantă pentru traumele induse în copilărie. Cum era de așteptat, nedorind să își piardă pozițiile de antreprenor și de familist atent construite, preotul acceptă să îi subvenționeze săptămânal proviziile de heroină și să îi plătească treptat operația de schimbare de sex. Când îl întâlnește pentru prima oară, îl găsește pe jumătate transformat în femeie și realizează grotescul nemăsurat ce ajunsese să îl domine pe copilul „rupt din Rai”. În schimb, face cunoștință cu fratele lui Ignacio, în care vede aceeași candoare pe care o văzuse și în copilul din școala catolică. Și de acesta se îndrăgostește pe loc. După o perioadă în care Ignacio lipsește de acasă, preotul ajunge să întrețină relații intime cu Juan (cel ce se va prezenta mai încolo drept Ignacio, respectiv Angel). Împreună pun la cale asasinarea lui Ignacio, căzând de acord că ajunsese o ruină care îl mai și storcea pe Manolo de bani. Planul este pus în aplicare; după comiterea crimei, fostul preot se oferă să îi finanțeze lui Juan școala de actorie. Bineînțeles că tânărul

nu simțea nimic față de bătrânul Manolo, drept pentru care îl părăsește și fuge să își caute norocul ca actor. Contactându-l pe Enrique, regizorul, și prezentându-i un manuscris semnat de fratele său, succesul i-ar fi fost garantat.

Aflând toate acestea, Enrique rămâne dezgustat, rănit, înșelat și se retrage din studio, lăsându-i pe Manolo și Juan să se confrunte. Într-un sfârșit, cel din urmă scapă cu greu insistențelor lui Manolo și îi înmânează lui Enrique un bilet din partea adevăratului Ignacio, pe care i-l adresase înainte să moară.

Tehnicile încorporării unor evenimente în firul narativ prin

relatare orală, scrisă/literară sau creație cinematografică sunt exemplar realizate.

DAR CRED CĂ O MAXIMĂ PE CARE WILDE (DA, CHIAR EL, PROLIFICUL SCRIITOR ÎN MATERIE DE VORBE DE DUH) A UITAT SĂ O ÎMPĂRTĂȘEASCĂ E CĂ, ODATĂ CORUPT BINELE, EFECTUL DE PERVERTIRE SE VA PROPAGA CA ÎNTR-UN EFECT DE DOMINO.

Sau, cu alte cuvinte: What goes around, comes around.

.....
Anais COLIBABA a fost redactor-șef al revistei „Alecart”, membru-fondator și președinte Interact, a obținut media 10 la bacalaureat (2012). În prezent, este studentă la Jacobs University, Bremen, departamentul de fizică.

CLUBUL ÎMPĂRAȚILOR

| **Magda Dincu, CNPR**

Filmul **Clubul împăraților** (2002, regia Michael Hoffman) prezintă drama unui profesor, William Hundert (Kevin Kleine), care predă la o școală de băieți cu rezultate excelente. Într-o zi, un elev pe nume Sedgewick Bell (Emile Hirsch) se transferă la clasa în care profesorul Hundert predă istoria și tulbură apele. Filmul abordează o temă credibilă, din realitatea de zi cu zi. Acțiunea se întinde pe o perioadă mai lungă din viața profesorului Hundert. Contextul în care e pus poate fi ușor al oricărui alt profesor în situația sa. Băiatul-problemă, reprezentantul tipic al altor elevi de astăzi, este așadar Sedgewick Bell, fiul unui senator, foarte alintat, neastâmpărat, un copil de bani gata, cu o educație precară, lipsit de dragostea părinților, fapt care lasă urme adânci, ireversibile, în sufletul și în mintea lui. Speriat de tonul impunător al tatălui său, Sedgewick se pune pe învățat pentru concursul anual de istorie. După ce ajunge în semifinale, nu reușește să se califice între primii trei, dar profesorul îi mai dă o șansă, punându-și mari speranțe în el. Acesta ajunge să trișeze și să dea de pământ cu încrederea mentorului său. Anii trec și profesorul renunță la predat. Într-o zi este chemat la o reuniune cu fosta sa clasă, în schimbul unor fonduri substanțiale pentru școală, sub pretextul că Sedgewick Bell vrea să-și ia revanșa. Deși oscilează, profesorul Hundert se hotărăște în final să meargă, cu speranța că va găsi un Sedgewick schimbat, care a învățat ce este fair-play-ul și adevăratele valori etice. Sosește și seara cea mare, a concursului în oglindă, dintre cei trei. Cum nu era de așteptat, Sedgewick trișează din nou, dar Hundert îl descoperă la timp pentru a-l înclua cu o întrebare și pentru a pierde iarăși locul întâi. Toată această reuniune este de fațadă, fiind doar un joc murdar de strategie politică al candidatului Sedgewick Bell, pentru a câștiga încrederea electorală a foștilor săi colegi, deveniți între timp cei mai influenți oameni din generația sa. Remușcărilor profesorului Hundert se accentuează când acesta realizează nu doar că a eșuat în educarea copilului, dar a făcut și o mare nedreptate, privându-l de locul binemeritat pe colegul lui Sedgewick Bell, oferindu-i acestuia o șansă de prisos și fiind dezamăgit de fiecare dată. Două episoade gemene de excepție sunt “confruntările” dintre profesor și Sedgewick, după ce acesta este prins. De fiecare dată cu aceeași ipocrizie, prima dată îi raspunde

profesorului la întrebarea “de ce?” cu “de ce nu?”. Această scenă tensionată are ceva aparte, deoarece mă așteptam la o replică mult mai elaborată din partea lui Bell. Răspunsul său pueril emană un aer de superioritate și o atitudine neserioasă față de viață. A doua oară, Sedgewick Bell încearcă să-l înjosească pe profesorul Hundert, spunându-i acestuia cu sarcasm că “nimeni nu dă doi bani pe virtuți și pe principii”. Este exemplară demnitatea cu care suferă în tăcere profesorul William Hundert, care se consolează cu ideea că poate vor fi fost importante și realizările sale didactice, nu doar insuccesele sale de educator. Unul dintre aspectele care fac filmul o dramă mai specială este finalul emoționant, o adevărată lecție de viață. După cum suntem obișnuiți și în viața reală, fiecare faptă cu “răsplată” ei. Într-un mod cu totul neașteptat, ca o ironie a sortii, fiul „băiatului problemă” (Sedgewick) ascultă conversația lipsită de etică, de elementar bun-simț, cu profesorul Hundert, fiind dezamăgit profund de tatăl său. Întreaga poveste, extrem de tensionată, acum datorită inocenței copilului, cade ca o lovitură răsunătoare pentru Sedgewick, pentru care imaginea este totul. Lipsit de elementul surpriză mi s-a părut felul în care profesorul Hundert reușește să-l descopere pe Bell. Prima dată a fost intuiția, dar a doua oară și-a dat seama din senin, printr-o „revelație” ca de nicăieri, că era cineva care îi șoptea în cască. De apreciat în film este înfățișarea elevilor extrem de uniți și de... naivi, în armonie cu peisajul cald, care inspiră apropiere. Titlului filmului, **Clubul împăraților**, îi este dezvăluit secretul abia la final, desemnându-i pe elevii profesorului Hundert, care au ajuns persoane cu greutate, într-o poză de grup, fericiți împreună și împliniți, dar fără Sedgewick. Mai mult, ca un corolar al mulțumirii că profesorul Hundert chiar și-a făcut datoria, fiul celui care fusese privat de locul binemeritat vine să învețe în clasa unde profesorul Hundert predă în continuare istoria. Răsplată tardivă? Și da, și nu. Filmul emite o teză de ținut minte, anume că este de datoria profesorului să spere până la capăt că, învățându-i pe alții, caracterul unui elev se poate schimba, la fel și destinul său. În fond, fiecare profesor este un magician cu puteri nebănuite, a cărui vocație este de a da sens vieții generațiilor următoare și de a le modela viitorul. Într-un mereu fericit **Club al împăraților**...

ANDREI RUBLIOV

Motto: "Arta este o formă de rugăciune. Omul nu trăiește decât prin rugăciune".
(Andrei Tarkovski)

| **Anastasia Gavrilovici, CNPR**

Ascrie despre un film al lui Tarkovski este unul dintre actele pentru care, evocând o expresie din versurile lui Ioan Es. Pop, simți că ai două mâini stângi. Dimensiunea metafizică a filmelor sale, reflectată în îmbinarea omogenă a scenariilor cu sunetul și imaginea, a pus în dificultate marii cinești, depășindu-le uneori capacitatea de înțelegere.

Singura modalitate de explicare a cinematografilei tarkovskiene ar fi cea prin raportare la viziunea profund ortodoxă a regizorului, traversată de idei și referințe de sorginte biblică, ce trasează o estetică a luminii și credinței, deși camuflată în imagini cutremurătoare, care surprind esența sufletului uman. În viziunea cineastului, rolul creației este de a contribui, dacă nu a face posibil acest lucru, la mântuirea umanității, constituind o mișcare de recuperare a timpului pierdut și regenerare a lumii căzute în haos. Gestul reparator al artistului, exprimat prin dorința de a crea, repetă astfel bunătatea covârșitoare a Creatorului.

Cinematografia tarkovskiană reprezintă, din această perspectivă, un proces de katharsis, întrucât urmărește o "reconstrucție spirituală a societății" și o sensibilizare a ei prin frumos.

Cu alte cuvinte, prin concepția sa, Tarkovski împarte același crez cu Dostoievski, acela că frumusețea va salva lumea. Regizorul își asumă rolul de artist cu seriozitate și bucurie, ca pe o misiune apostolică, înțelegând că acesta este un mod prin care timpul vieții sale terestre capătă un sens. În fond, cineastul pare să rezoneze la întrebarea eminesciană "Nu e păcat/ Ca să se lepede/ Clipa cea repede/ Ce ni s-a dat?" și să-și transforme întreaga activitate

cinematografică într-o formă de rugăciune, având deci un rol de „mântuitor” pentru societate. Filmul „Andrei Rubliov” apare în anul 1966 și reprezintă, cronologic, a doua peliculă de referință în cariera cinematografică a lui Tarkovski. Apărut într-un context istoric dificil, filmul s-a confruntat cu respingerea din partea U.R.S.S. și a fost receptat destul de greu în spațiul european, unde unele aluzii istorice sau politice nu au fost înțelese. Astfel, filmul exprimă, într-o oarecare măsură, ideile unei generații asuprite, care

tânjește după libertate la nivel de gândire și liniște existențială, cineastul devenind „vox populi”. Avându-i pe Anatoli Solonițin, Nikolai Grinko, Ivan Lapikov și Nikolai Burliaev în distribuție, filmul se concentrează pe imaginea unei Rusii dominate de incomunicare și lipsă de credință, aproape căzută în deznădejde, așa cum sugerează unele acțiuni disperate ale personajelor, însă mesajul hristic al peliculei revelează și un alt simbol fundamental: căutarea, ca expresie a nădejzii ființei umane în mântuire.

Personajele tarkovskiene se confruntă frecvent cu situații-limită, ce evidențiază lupta cu sinele, dar și cu timpul istoriei „viclene”, iar regizorul, făcând apel la atributele sale demiurgice, își plasează cu foarte mult tact eroii în momente critice, menite să releve forța opresivă exercitată de mediu asupra oamenilor, motiv pentru care lui Andrei Tarkovski i s-a reproșat o anumită exagerare a tragismului social.

Direcția spre care se orientează filmul

Andrei Rubliov o constituie viața

spirituală a rușilor, surprinsă într-un

moment de transformare și tensiune.

Filmul se divide în două părți relativ egale ca durată, ce surprind mai multe capitole ale căror titluri rezumă acțiunea sau au funcție revelatorie pentru mesajul scenelor. Pelicula se deschide cu un prolog ce comprimă

una din obsesiile dominante ale regizorului, zborul, prezentând o încercare eșuată a unui om de a zbura cu o invenție. Tot aici apare și un motiv recurent al cinematografilei tarkovskiene, calul, care se zbate pe jos, ipostază prefigurând evenimentele efervescente ce caracterizează acțiunea. Personajul principal eponim, Andrei Rubliov, își face apariția încă din primul episod intitulat *Măscăriciul*, unde este prezentată călătoria sa și a altor doi călugări. Semnificativ este faptul că pe cei

trei pelerini îi surprinde ploaia în apropierea unui stejar, anticipând motivul iconografic care apare în planul secundar al icoanei reprezentând Sfânta Treime lângă stejarul Mamvri, icoana care l-a consacrat pe Andrei Rubliov ca pictor de icoane, pe care Biserica ortodoxă rusă îl va și canoniza ulterior. Următorul fragment prezintă întâlnirea dintre călugărul Kiril și Teofan Grecul, mare pictor de icoane, care va deveni mentorul lui Rubliov. În dialogul dintre cei doi sunt inserate motive și referințe biblice, Teofan Grecul evidențiind prin replicile sale motivul deșertăciunii vieții și inter-relația cunoaștere-suferință, afirmând: „Multă înțelepciune înseamnă multă suferință. Și cine își îmbogățește cunoștințele suferă mai mult”, aserțiunea sa făcând trimitere la Ecclziast: „Iar sporul cunoașterii e spor de durere”. Un loc aparte îl ocupă concepția despre dragoste, deși cinematografia tarkovskiană urmărește să redea fundamentul ei teologic. În *Andrei Rubliov*, regizorul ilustrează disocierea între *eros* și *agapé* prin contrastarea unor episoade precum „Praznicul” și „Judecata de Apoi” sau „Binefacerea”. Aici, pledoaria pentru dragostea creștinească, așa cum o descrie Apostolul Pavel, („toate le suferă, toate le crede, toate le nădăjduiește, toate le rabdă”) este exprimată prin discuțiile contradictorii dintre tânărul călugăr și Marfa, o adeptă a ritualurilor păgâne. Personajele tarkovskiene se află în căutarea unei iubiri durabile, frățești, iar atitudinea lui Andrei Rubliov față de semenii săi este relevantă în acest sens. Adiacente acestei teme sunt ideea mântuirii și cea a jertfei pentru aproapele, reflectate mai ales în relația dintre protagonist și un personaj secundar, nebuna. Fapta călugărului de a omorî soldatul care intenționa să o necinstească pe Durochka este sugestivă, întrucât protagonistul își asumă un păcat grav, care i-ar putea periclita mântuirea, cu scopul de a salva o ființă lipsită de protecție. Jertfa sa uriașă derivă dintr-o dragoste care se detașează de cea pe care o acceptă simțul comun, iar gestul său evocă măreția sufletului dostoievskian. De altfel, grija lui Rubliov pentru nebună reiterează tragismul relației dintre prințul Mășkin și Nastasia Filippovna, marcând nevoia de jertfă drept componentă esențială a dragostei și fericirii creștine, întrucât, așa cum susține și eroul din „Calăuza”, „Fericirea nu este posibilă fără să se sacrifice cineva”. Una dintre imaginile cele mai cutremurătoare este cea a bisericii devastate de tătari. Călugărul contemplează cu durere peisajul apocaliptic, nebuna împletește părul unei moarte care abia se distinge sub moloaz, totul într-o liniște care generează o atmosferă letargică, propice instaurării stării de disperare. Cu toate acestea, scena impresionează prin aspecte contradictorii: această biserică profanată devine un spațiu al hierofaniei. În acest episod,

Teofan Grecul descinde din ireal pentru a-i vorbi lui Andrei. Dialogul dintre cei doi vizează fapta călugărului de a ucide, căreia pictorul de icoane grec îi atribuie următoarea interpretare:

„Din cauza păcatelor noastre răul a luat chip de om. Încercând să stârpești răul, faci rău unei vieți omenești”.

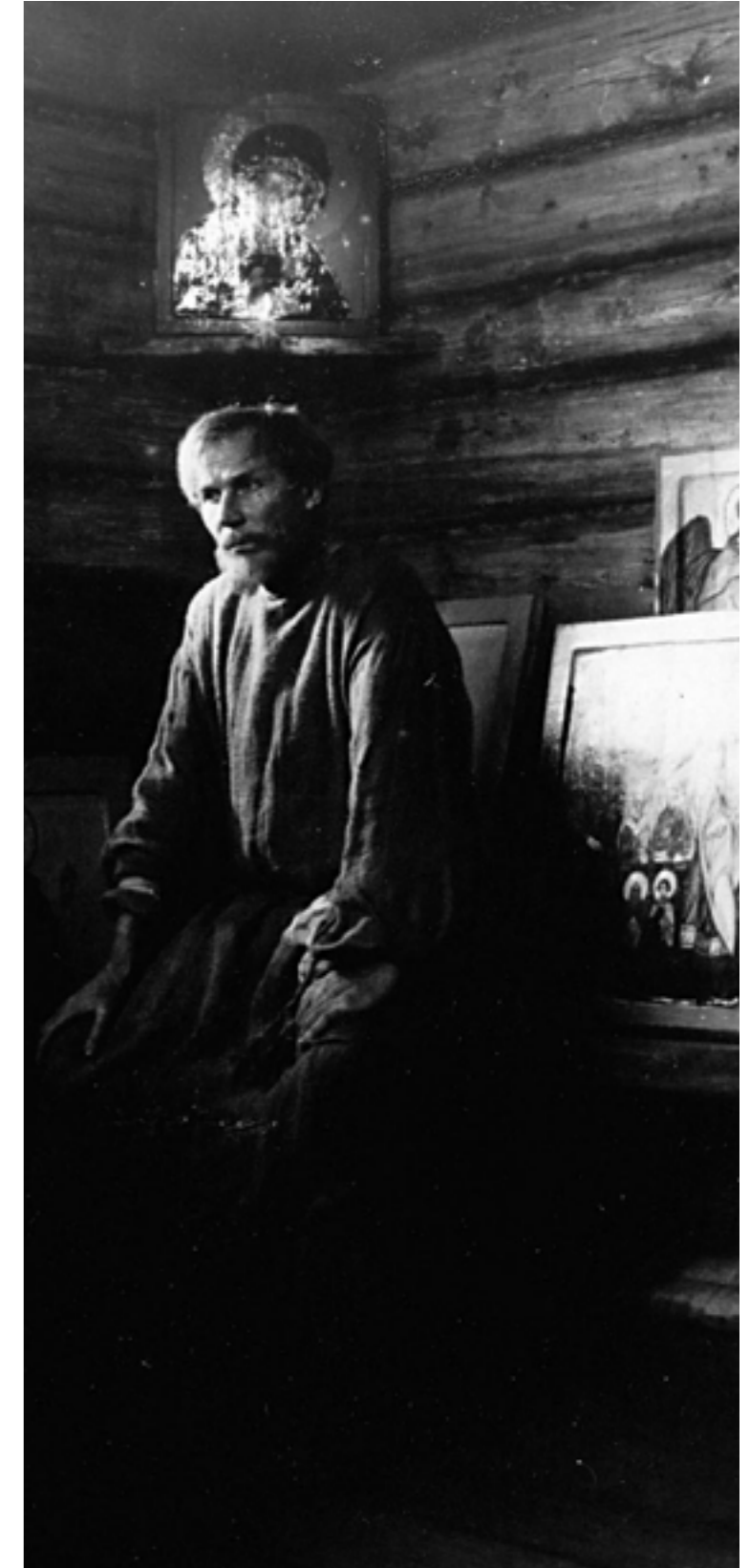
În urma convorbirii cu părintele său duhovnicesc despre iertare și elementele care condiționează mântuirea, Andrei Rubliov își impune să respecte un jurământ al tăcerii timp de 14 ani, urmând sfatul de o profunzime incontestabilă a lui Teofan Grecul: „Trebuie să-ți trăiești viața între iertarea Lui și propriul tău chin”. Scena din biserică surprinde și printr-o altă imagine: cei doi pictori observă începutul ninsorii, privind spre cer cu chipurile transfigurate de lumină, iar exclamația pictorului („nu există ceva mai îngrozitor decât zăpada căzând într-un templu!”) poate reprezenta o aluzie la haosul ce guverna statul rus și tensiunile care au adus dezbinarea între reprezentanții acelei populații. Filmul reunește câteva din motivele ocurente în creația marelui cineast, dezvăluind o predilecție pentru simbol și sugestie. Ploaia, spre exemplu, este o constantă a filmelor tarkovskiene, fiind o ipostază a apei, recunoscută pentru conotațiile sale ca element al purificării și regenerării. În *Andrei Rubliov*, apa este întâlnită predominant sub formă de ploaie, fiind asociată cu tumultul ce caracterizează evenimentele istorice. De asemenea, apare ca fundal pentru scenele ce prezintă

momente de o importanță și semnificație deosebită, edificatoare fiind prima apariție a lui Andrei Rubliov, care are loc în timpul unei ploi, și faptul că Boris găsește lutul potrivit pentru a crea forma clopotului pe o ploaie torențială. Tot în astfel de scene apare calul, în ipostaza unui vestitor al schimbărilor, însă cel mai sugestiv animal din bestiarul tarkovskian este pasărea, nu doar ca metaforă a sufletului uman, ci și ca expresie a zborului. Pe parcursul filmului, acest motiv marchează momentele de maximă intensitate: păsările albe zburând de pe biserică asediată sau cele călcate în picioare de caii tătarilor, dar și lebăda moartă găsită de Foma reliefează fragilitatea ființei umane și plasarea ei sub semnul zădărnicii și efemerității. Cu toate acestea, semnificațiile care prevalează sunt cele ce fac referire la latura incontrollabilă, stihială a ființei umane, pasărea fiind un simbol al nemărginirii și năzuinței umane de a acede la planul transcendent. Ea reprezintă o expresie a libertății spirituale și a detașării de planul material, de povara realității sau a metriei, așa cum sugerează și „Pasărea Măiastră” a lui Brâncuși.

Timpul în care se derulează acțiunea este supus istoriei care se orientează, în mod implacabil, spre viitor, fenomen ce în terminologia blagiană este identificat sub numele de timpul-havuz.

Avem de a face cu o acțiune care decurge liniar, reușind să surprindă toate detaliile ce au o influență asupra devenirii

personale a eroului. În ceea ce privește spațiul, putem afirma că și el este supus istoriei, trecerea de la un topos la altul realizându-se în mod firesc, fără a acorda prea multă atenție. Astfel, Mănăstirea Andronikov, Cetatea Vladimirului și biserica devin puncte de reper doar prin raportare la faptele protagonistului și doar în măsura în care pot să reveleze aspecte referitoare la contextul istoric. Ultimul episod din partea a II-a, intitulat „Clopotul”, are o valoare deosebită, întrucât face trecerea la un alt timp, motiv pentru care regizorul recurge la culoare (restul filmului fiind alb-negru). Episodul impresionează prin ultimul cadru propriu-zis: îmbrățișarea dintre Andrei Rubliov și adolescentul Boris, turnătorul de clopote. Acesta, grațiat de sunetul clopotului care îi anunța reușita în făurirea unui clopot pentru Cneaz, se prăbușește, epuizat, eliberat de sarcina grea, dar în același timp încrâncenat din cauza tainei pe care tatăl său a luat-o cu sine în mormânt. Situația tragică a băiatului trezește în Andrei Rubliov o cumplită durere și un sentiment al datoriei. În revelația pe care o trăiește, călugărul își conștientizează menirea de iconograf, renunță la tăcere și hotărăște să-și îndeplinească misiunea terestră pictând în biserici și mănăstiri. Filmul se încheie cu succesiunea unor imagini din frescele sfântului rus, camera parcurgând reprezentări ale unor momente din viața Mântuitorului, în ritmul muzicii lui Viceslav Ovcinikov, cel care a asigurat coloana sonoră a filmului. Derularea imaginilor culminează cu icoana Sfintei Treimi, reprezentare arhetipală a Trinității, și chipul Pantocratorului, în timp ce muzica se intensifică, iar camera explorează în detaliu expresia de tristețe a Mântuitorului, accentul căzând pe forma ochilor și a gurii. Ultimul element care anunță ieșirea din film este ploaia care cade pe zidul pictat, astfel creându-se o simetrie cu scena din incipitul filmului. Deși creațiile sale cinematografice par ermetice, Andrei Tarkovski reușește să redea extraordinar de bine esența spiritualității umane în situațiile dificile impuse de vremuri. În fond, în aliajul filmelor sale componenta cea mai grea este ideea de criză care străbate, ca o undă seismică, universul limitat și nesigur al omului. Iar cel mai dureros aspect al acestei crize este lipsa de credință. Așa cum imaginarul poetic stănescian dispune de organe „neinventate de ere” (nevăzul, nemirosul, neazul etc), și în cel tarkovskian există un „organ al credinței”, care, așa cum susține Căluza, „e atrofiat din lipsă de folosire”. Așadar, filmele lui Tarkovski, care constituie o adevărată operă de artă cinematografică, vorbesc despre acest conținut latent al sufletului nostru. Iar în cele trei ore de vizionare a filmului, cineastul ne propune un lucru: să învățăm să folosim acest organ al credinței.

E S E U

Un alt fel de revoluție

Tot timpul am crezut că un suflet zbucliat este un suflet treaz, sănătos. Zbucliumul trădează un dinamism interior, o tensiune spirituală, o revoltă ideatică, este un semn al vitalității.

| **Raluca Anisie**, absolventă Național

Cum mi s-a inoculat așa o percepție asupra vieții? Probabil ca urmare a anilor nesfârșiți de suferință la care a fost supusă omenirea de-a lungul istoriei. Mereu a fost nevoie de o revoluție, de o luptă, de o durere națională care să actualizeze nevoia de schimbare, nevoia de eliberare a poporului.

În momentele de cumpănă ale tuturor națiunilor a fost nevoie de o tensiune acumulată, de pasiune, de agonie, dar în primul rând de o idee, o idee care să devină crez, o viziune colectivă care să se fi conturat pe parcursul a zeci de ani, ca în final să i se accepte irevocabilitatea.

Asta cere credința. Credința este cea mai puternică forță creatoare, credința cere devoțiune, pasiune, perseverență. Nu contează care este obiectul credinței, este cel mai neimportant aspect, deoarece credința este aceeași de oriunde ai privi-o. Cel ce înțelege o idee nu este nici la jumătatea drumului spre adevărata credință, ideea trebuie absorbită, trebuie să devină una cu tine, să modifice structura ta internă, trebuie să pregătească o revoluție în tine, până la momentul când aceasta va fi posibilă, și atunci toată ființa ta se va angrena în vâltoarea schimbării. Omul care nu e capabil de credință este un suflet mort, inert, apatic, nu va cunoaște niciodată o mare fericire sau o mare suferință. Întrebarea „Tu în ce crezi?” trebuie să devină obsesie, iar răspunsul ei trebuie să ne dicteze viața. Răspunsul trebuie să stârnească o reacție reală în sufletul tău, să întâmpine o rezistență, să genereze patos; dacă se mulează perfect pe structura ta actuală, dacă

nu propune nimic nou, atunci poate fi doar o comoditate pe care instinctul tău de conservare a deghizat-o în epifanie. Formele depășite vor opune mereu rezistență, se vor apăra invariabil. Sufletul unui om care crede în ceva și care a trecut prin toate etapele preliminară identificării cu acel ceva este ca sufletul unui îndrăgostit: este exploziv, determinat, fericit, creator, este nelimitat. Necredința nu are nimic pasionant, nu ascunde niciun mister, nicio magie, este o negare, nu are nimic din energia creatoare a credinței. Credința este un sentiment modelat fie de dragoste, fie de ură, necredința este o rațiune. Nu am văzut pe nimeni prea pasionat de ideea că este ateu, nu am auzit de nicio revoluție care să se ducă doar împotriva a ceva. Revoluția e mereu împotriva a ceva și pentru ceva. Nimeni nu s-ar răscula dacă nu s-ar vedea speranța în altceva. Revoluțiile eșuează datorită viziunii fracturate, vagi asupra unuia dintre acești doi factori esențiali.

Microcosmosul este o replică la o scară redusă a macrocosmosului; de aceea, sub anumite aspecte, consider că fenomenul coagulării națiunilor se poate compara cu cel resimțit la nivel individual.

Schimbările în istorie mereu s-au petrecut lent, a trebuit timp să se sedimenteze o fundație a suferinței, ca apoi aceasta să fie destul de masivă să se poată confrunța cu înrădăcinarea puternică a fostelor structuri și să le poată desființa. Spre exemplu, Rusia a pregătit timp de un secol revoluția de la 1917, a fost nevoie de un secol de durere acumulată, un secol de răbdare pentru ca poporul să rezoneze cu pulsul revoluției. Și asta nu ar fi fost de ajuns, suferința nu dezmoțeste sufletul, ci a fost nevoie

și de o idee și de moartea fostei idei. Țarismul nu mai avea nicio susținere la momentul respectiv, era o formă moartă, care își cerea sfârșitul, iar apoi a apărut și alternativa: comunismul, care nu s-a dovedit a fi ceea ce promitea a fi, dar la momentul respectiv întruchipa tot ceea ce nu era țarismul (egalitate, descentralizare, dreptate). A fost un moment apocaliptic în care toate premisele fuseseră pregătite, Rusia era pregătită, pătimise îndeajuns. Lupta colectivă devine atunci destinul personal al fiecărui revoluționar, devine salvarea lui. Ce credeți că este în mintea unui om care este pregătit să își dea viața în numele revoluției? Cine și-ar da viața pentru gloria națiunii dacă asta nu ar însemna totul pentru el? În momentul acela individul nu mai există, există doar lupta pe care o poartă, viziunea mulțimii care se manifestă prin el. Revoluția este un fenomen intim, pe care fiecare îl percepe intrinsec.

A trecut vremea în care omul se împlinea prin revoluțiile colective, a venit vremea celei individuale, dar ea întârzie să apară. Spiritul competitiv care caracterizează capitalismul ne-a făcut sceptici și individualiști. Un conflict exterior ne va găsi cu greu uniți, nu va mai putea ilustra pretextul eliberării, în momentul de față doar un conflict interior, lăuntric mai poate trezi conștiința.

I-am judecat și continui să-i judec pe toți cei care duc o viață corectă, ca la carte, pe cei pasivi și împliniți, pe cei care nu sunt destul de curajoși să-și vadă propria suferință, sau pur și simplu lipsa fericirii. Îi înțeleg, dar îi judec pe oamenii care nu vor să vadă imaginea de ansamblu, care nu fac eforturi să se înțeleagă, să încerce să se definească separat de societate, ca abia apoi să își poată înțelege rolul în ea.

Închei: am să recunosc că nu, nu cred că desăvârșirea unui om se măsoară în zbucliumul interior, cred că asta e valabil doar în lumea pe care am creat-o noi, care de multe ori e fără sens, cred că determinarea cu care suntem nefericiți e ultima noastră încercare de a ne arăta revolta, neputința. Dar evoluția nu stă în suferință, evoluția stă în destulă suferință cât să conducă la revoluție. Prețul schimbării a fost mereu viețile omenești. Va mai trebui să murim de multe ori până vom cunoaște fericirea.

Raluca Anisie a obținut media 10 la bacalureat, în prezent este studentă la Universitatea din Sheffield, Anglia

Povești din sertar cu Ioana Birdu

Povestea proiectului a început cu întâlnirea dintre pasiunea Ioanei Birdu pentru fotografie și lectură și un număr generos de cititori și cărțile lor surprinși în cele mai felurite și neconvenționale locuri de lectură.

În ce măsură gândirea utopică (mai) poate fi o sursă de inspirație pentru arhitectură?

„Imaginați-vă un paviment de lemn de pin minunat – acum altă imagine – o placă de beton; simțiți diferența în sunet? Da. Din nefericire, multe persoane, astăzi, nu mai percep sunetul spațiului” (Peter Zumthor).

| Izabela Pavel, absolventă „Băncilă”

În *The Oxford Dictionary of Byzantium* (vol.3, 1991), utopia este definită ca un termen adoptat odată cu secolul al XVI-lea pentru desemnarea aceluia „perfect commonwealth”. Antichitatea a creat utopii politico-geografice, considerând anumite realități (Sparta) sau state-ficțiune ca sisteme ideale. Tranziția antică a unei lumi lipsite de dominație sau tiranie a presupus separarea spațială de obișnuitul *oikumene* și localizarea lor marginală. Creștinismul a mutat accentul de pe categoria spațială pe una temporală: utopia, ca particularitate prezentată în *Apocalipsa*, a fost plasată în viitor – ca un regat perfect al unui rege așteptat, ca o perioadă escatologică a păcii sau ca reprezentare a Regatului Divin. În Lactantius, conceptul unei noi ere fericite este combinat cu utopia socială platonice și cu imaginarul mitologic al epocii lui Saturn.

Colin Rowe și Fred Koetter, în volumul *Collage City*, demonstrează că omul are o prejudecată împotriva lui însuși; tot ceea ce este produsul minții sale pare a fi ireal sau nesemnificativ. Suntem mulțumiți doar atunci când ne flatăm reciproc, înconjurați fiind de obiecte și reguli independente de natura noastră. De ce „normalul” nu este natural? Blaise Pascal răspunde: „Personal mă tem că această natură este în sine doar un prim obicei, la fel cum obiceiul este o a doua natură”. Începutul, odată ce este confruntat cu ideile simultane ale unor standarde (la nivel ipotetic) a căror compatibilitate nu este evidentă, se definește ca expresie a unei alianțe; o alianță între spațiu

și timp, între utopie și evoluție, între evoluție și ideea de umanitate. La nivel formal, s-ar putea spune că există o legătură între Utopie și Istorie, acest lucru fiind demonstrat tocmai prin faptul că a înainta înseamnă a te uita mereu înapoi, a avea o privire de ansamblu, dar și a recunoaște un posibil *conflict* între trecut și viitor.

POATE ACEASTĂ GÂNDIRE UTOPICĂ SĂ REPREZINTE UN DECLIN, O CĂDERE? ACOLO UNDE NU SE REFLECTĂ MITUL, CI TRAIUL PROPRIU-ZIS ÎN MIT, REALITATEA PERCEPTUALĂ SE MODIFICĂ.

Arhitectura modernă este, în definitiv, aptă să aprobe acest lucru, prin ideea de impact; în momentul în care perioada de „boom” dispăre, ea pare să aibă de-a face foarte puțin cu inovațiile tehnologice sau cu vocabularul formal al acestora. În aceste condiții, arhitectul, *el*, are o importanță aparte. *El* își construiește obiectul din propria viziune; *el* este și reprezintă un instrument în contextul în care este „folosit” spre a obține un efect, o dorință. *El* va cuceri spiritele centripete ale aerului, se va întinde cât îl ține „plapuma” (în termeni denotativi), această „plapumă” fiind a lui și nu a beneficiarului, nu a celor care pretind și care îl încarcă. Este utopic să credem în această

Grafica
Izabela Pavel

idee care îl învăluie precum o piele se depune layer după layer, într-un mod abstract, la nivel metafizic. Este un joc reciproc, între a da și a primi, între opera în sine și spațiul înconjurător, spațiul care este sau nu pregătit să primească această operă sau, în caz contrar, opera nefiind aplicabilă spațiului.

Vorbind cu și despre arhitectură și utopii apare inevitabil și aproape imediat conceptul atmosferei, al ambientului, al dispoziției, al gândirii. A aprecia locuri și case care au grijă de oameni, care îi lasă să trăiască liniștiți și care îi sprijină discret reprezintă, în fond, o utopie. A relaționa locul cu elementul fizic construit și, în definitiv, cu omul este o idee care se pierde, uneori fără o conștientizare clară. Ce este, în fond, calitatea arhitecturală? Pentru unii reprezintă cunoașterea absolută și recunoașterea pe plan mondial, pentru alții înseamnă „a fi atins” de o operă. Vorbind așadar de arhitectură și utopie, în ce măsură gândirea utopică poate aproba această „atingere”? Și cum s-ar putea proiecta ideea de „a fi atins” de operă?

IMAGINAȚIA SOCIALĂ, CARE ESTE ÎNTR-UN FEL UTOPICĂ, PRIN CARACTER, NU ESTE NICIODATĂ STATICĂ, ÎNTOTDEAUNA PROMOVÂND DINAMISMUL, ACEL INPUT SPRE UN „CE ANUME”? MENTALITATEA POATE FI O STARE, PRIN FAPTUL CĂ ESTE INCONGRUENTĂ CU REALITATEA, DAR ȘI PRIN FAPTUL CĂ ACEASTĂ MENTALITATE (ÎN CAZUL ARHITECTURII) PRESUPUNE ADUNAREA, IMPLICIT CĂUTAREA UNOR RĂSPUNSURI, PENTRU A CREA UN SPAȚIU.

Icon al bunei societăți, umbră terestră a ideii, utopia s-a adresat unei anumite categorii de auditoriu. Problematicele oraș ideal, nu mai puțin decât o emblemă a Universului și a Binelui general, este imaginat a fi un instrument de educare a unei clientele reduse. Această cultură a lumii, de a produce și de a vinde idei, nu instituie nici măcar o distanță reală între vânzător și cumpărător; se poate reclama faptul că un anume cumpărător, cu un anume teren, cu o anume viață socială și un anume mod de

adaptare la finalitatea supremă încearcă să determine condițiile sistemului de construcție (care nu este al arhitectului, ci este cel mai potrivit naturii sale). Atât utopia, cât și orașul ideal sau casa ideală aparțin unor societăți care nu sunt pregătite fizic să adopte o poziție reală în confruntarea cu această problemă, sau, la polul opus, aparțin unor societăți pregătite, dar care admit civilizația și gradul de avansare la nivel de grupuri, pe categorii.

„Imaginați-vă un paviment de lemn de pin minunat – acum altă imagine – o placă de beton; simțiți diferența în sunet? Da. Din nefericire, multe persoane, astăzi, nu mai percep sunetul spațiului” (Peter Zumthor). În ceea ce privește această afirmație, utopia în arhitectură poate fi explicată și prin această gândire a arhitecturii altfel, un manifest ascuns și sensibil care nu deține în niciun fel puterea și nici nu vrea să facă în așa fel încât să fie evident decât atunci când trăiești casa respectivă.

CONSIDER CĂ A LOCUI UN SPAȚIU ÎNSEAMNĂ A CONVIETUI CU ACESTA, CEEA CE SE POATE JUSTIFICA TOCMAI PRIN FAPTUL CĂ SPAȚIUL RESPECTIV AJUNGE SĂ REZONEZE CU O LUME IREALĂ. OMUL, ÎN MOMENTUL ÎN CARE A PĂȘIT ÎNTR-UN SPAȚIU, REACȚIONEAZĂ DIN INSTINCT.

Modalitatea în care ar putea să apară în mod inevitabil anumite obiecte într-o casă, pe care noi, ca arhitecți, nu le concepem, dar la care ne gândim, ne oferă totuși, într-o oarecare măsură, o viziune futuristă a evoluției propriului proiect, care se desfășoară fără noi.

Bineînțeles că există secvența intrării, ceea ce arhitectii numesc și tensiune între interior și exterior. În arhitectură „retragem o bucată de Pământ și o înglobăm într-o cutie”; dintr-odată există un interior și un exterior. A fi înăuntru și a fi în afară – se desfășoară astfel un joc între individ și public, între privat și public. S-a încercat o evidențiere și o diferențiere între ideologie și utopie, formă a imaginii sociale, și s-a ajuns la această pendulare între public și privat, între ceea ce aparține unui individ și ceea ce aparține societății sau comunității.

Totuși, utopiile nu sunt numai modele (în prezent) sau, dacă sunt, duc la determinarea unor anumite

sisteme și condiții în care acestea pot fi urmate. Dacă eu simt, ca arhitect, că un anumit obiect proiectat nu este frumos, dacă forma nu mă atinge, mă întorc și o iau de la capăt. Utopia, realizabilă sau nu, ține de **imaginație** și, într-o oarecare măsură, acest fapt descoperă, creează, perfecționează finalitatea supremă.

Izabela PAVEL, corespondentă Alecart, participă, în prezent, la un stagiu de practică profesională la „GRAFT Gesellschaft von Architekten mbH”, Berlin și este studentă în ultimul an la Facultatea de Arhitectură- U.A.I.M. București. În anul universitar 2009/2010 a obținut o bursă de studii la Facultatea de Arhitectură- Universitatea Tehnică, Lisabona.

Grafica
Izabela Pavel

Despre Ăăă... și ce să nu mai spui într-un discurs public.

Bonus: Lacrima lui Obama

Lansările „Alecart”, dezbaterile la liceu, prezentările de carte și de film și expozițiile și vernisajele trec toate prin mâna unui discurs socotit. Arta oratoriei a fost și este o problemă pentru mulți dintre cei care ajung în ecuația scenă+auditoriu=multă dragoste, iar ca dragostea să aibă loc, soluția e ori să înveți poezia pe de rost, ori s-o scoți cumva la capăt la fața locului.

| **Astrid Băgoreanu**, absolventă „Băncilă”

Prima oară când am fost nevoită să „zic ceva” a fost, după părerea mea, zi de doliu. N-am să uit niciodată: cancelaria de la Alecsandri, prof. Munteanu „Horia”, celebra profesoară de la Cuza, Elvira Sorohan, directorii de la liceul lor și multe alte fețe necunoscute. Eu, clasa a noua. Nu cred să fi fost mai mult de 15 persoane, dar scenariul îmi revenea în minte ca secvența aceea dintr-un film, când un tip trebuie să dresze niște șerpi și nu știe de unde și cum să înceapă. Ei bine, trebuie să recunosc că am adoptat tactica bilețelului de acasă, repetat în oglindă și scris cu liniuță de la capăt. Ce am scris? Jur că nici eu nu știam. Ce am zis? Multe, multe baliverne pe dinafara poveștii, urmate de o monstruoasă pauză în mijlocul propoziției și de 20 de secunde torturante de „Ăăă...”.

„Doamne, de ce?”. Nimic nu e mai rău decât pauza și „Ăăă”-ul. Mulți dintre absolvenții „Alecart” știu, mulți din cei care urmează vor afla. Pentru cea din urmă categorie, am câțiva ași în mânecă. În primul rând, hai să uităm de bilețelul de acasă și de citatele lui Paulo Coelho învățate pe de rost și să găsim formule care să ne ajute să transmitem fie până și o singură idee, care să se păstreze în urechile auditoriului măcar până la ieșirea din încăperea, ca bonurile de casă din alimentare. Al doilea ar fi să luăm la bani mărunți discursurile celebre, și nu cele clasice notate în cărțile

cu Pericle și Cezar, ci acelea de actualitate, mă gândeam eu, politice, că tot se poartă și că tot e cazul, și să vedem cum ajung să miște inimile cetățenilor. Și trei, dar asta e opțional, haidem să nu fim plicticoși și să încercăm să spunem totul concis și clar (vezi Florin Piersic), în timp record; sigur nu a uitat niciunul dintre noi discursurile învățătoarelor în primară, când trebuia să le așteptăm în picioare cu buchetul de garoafe, târâit pe terenul de sport timp de o oră și patruzeci de minute, până ne plâneau frații mai mici și părinții se certau între ei. Discursurile nu trebuie să fie o obligație, ci ori o introducere, ori o explicație, fără de care evenimentul să nu poată avea loc. Cu cât e mai spontan, cu atât mai bine, nimeni nu vrea să asculte pe cineva exersându-și memoria.

Dușmanul nostru? Prunele. Prunele în gură.

Aici ar fi o mică-mare problemă: bălbăiala. Ei bine, eu nu am fost și nu sunt bălbăită, se pare că 6 ani de canto și mame-mi-mo-mu la care m-a trimis mama cu de-a sila (ți-am zis, mamă, că mă fac arhitect, tu- Batman, Batman...!) au ajutat la ceva. Totuși, dacă aveți de-a face cu bălbăiala, rârâiala și altele din familia acestora, rezolvați-vă problema înainte de a trece pe hârtie ideile discursului. Tutoriale pe youtube sunt fără număr (!), precum și cântecele de dicție cu pix în pix în plix în pix...

Mușchi de Arnold Schwarzenegger.

Bine, nu ai nevoie de mușchii lui Arnold ca să îți un discurs public (cum scrie pe Google, să îți exersezi mușchii feței – wtf, nici pe Cicero nu-l văd să facă asta dimineața), dar poți să îți închipui că îi ai în timp ce vorbești în fața tuturor. *It's a matter of attitude.* Transmiți ceea ce simți – încredere, stăpânire de sine și buna cunoaștere a obiectului prezentării. Să ne uităm la liderii politici importanți – vorbesc tot timpul cu spatele drept și cu ochii în cameră. Nu-și întorc marginile sacoului cu degetele și nu ajung niciodată în punctul mort *pauză+ „Ăă...”*. Atașez o secvență din discursul actualului președinte al Americii, ca fiind cel mai influent om de pe pământ, căruia i-am urmărit în detaliu campania electorală în ziarul de la metrou în ultima perioadă (*big fan, big fan!*).

“My fellow citizens, I stand here today humbled by the task before us, grateful for the trust you have bestowed, mindful of the sacrifices borne by our ancestors. (...) At these moments, America has carried on not simply because of the skill or vision of those in high office, but because We, the People, have remained faithful to the ideals of our forbearers, and true to our [history].

America. In the face of our common dangers, in this winter of our hardship, let us remember these timeless words. With hope and virtue, let us brave once more the icy currents, and endure what storms may come. Let it be said by our children's children that when we were tested we refused to let this journey end, that we did not turn back nor did we falter; and with eyes fixed on the horizon and God's grace upon us, we carried forth that great gift of freedom and delivered it safely to future generations. (...) So it has been. So it must be with this generation of Americans.(...)

Thank you. God bless you and God bless the United States of America.”

(Concetățenii mei, stau astăzi aici copleșit de datoria care ne-a fost dată, recunoscător pentru încrederea care mi-a fost acordată, conștient de sacrificiile suportate de strămoșii noștri. (...) În aceste momente, America s-a realizat nu doar datorită aptitudinilor sau viziunii celor de la conducere, ci și datorită nouă, oamenilor, poporului, pentru că am rămas credincioși idealurilor înaintașilor noștri și istoriei noastre. America. În fața pericolelor prin care am trecut, în iarna greutăților [generate de criza economică], să ne amintim aceste cuvinte nemuritoare. Cu speranță și virtute, să sfidăm încă o dată curenții reci, și să îndurăm împreună furtunile care vor veni. Să dăm ocazia copiilor copiilor noștri să spună că atunci când am fost încercați am refuzat să ne dăm bătăuți, că nu ne-am întors și nici nu ne-am clătinat,

ci, cu privirea îndreptată înainte, cu ajutorul harului lui Dumnezeu, am reușit să obținem și să păstrăm darul libertății și pentru generațiile viitoare. A venit momentul schimbării. Trebuie să aibă loc cu această generație de americani.

Mulțumesc. Dumnezeu să vă binecuvânteze și Dumnezeu să binecuvânteze Statele Unite ale Americii”).

Trecând peste problemele care oricum trebuiau semnalate, focalizându-se în special pe *economical crisis*, Barack Obama creează în discursul său o persoană comună cu „the People”, un „noi” care să împărtășească aceleași idei pe care le populează el. Pornind de la „datoria noastră”, urmată de „încrederea care mi-a fost acordată” până la *ei*, strămoșii, președintele trece în revistă trei persoane gramaticale, ajungând să formeze un tot unitar, un *noi* american. În locul adresării *Eu vreau și pot... tu votează-mă*, discursul său se axează pe un *Noi putem, noi ne votăm* practic pe noi înșine, generația de americani care trebuie să facă diferența. Verbele oralității sunt la timpuri prezente și totul e sub zodiacul unui imperativ care domnește chiar și atunci când persoana se schimbă și se ajunge la acel „*God bless*”, tot sub forma unui îndemn politic. În discursul precedent sinuciderii lui Hitler, acesta incriminează poporul, subliniind exact acea detașare de responsabilitate pe care o evită conducătorii politici în discursurile lor: „Toată lumea m-a mințit, toată lumea m-a înșelat, nimeni nu mi-a spus adevărul. Armata m-a mințit și acum SS-ul m-a lăsat în voia sorții. Poporul german nu a luptat eroic, merită să moară. Nu eu am pierdut războiul, ci poporul german”. În comparație cu discursul acestuia, Obama atrage deopotrivă și vina, și succesul asupra unui popor a cărui parte componentă este. O radiografie a discursului său, realizată de ziarul „Gândul”, arată că cele mai folosite cuvinte ale președintelui după victoria obținută sunt „vreau”, „țara”, „niciodată”, „votat”, „alegeri”, „democrația”, „american” și „Obama”.

„În această seară, la aceste alegeri, voi, poporul american, ați demonstrat că, deși drumul a fost lung și greu, pentru SUA ce e mai bun abia acum urmează. Vreau să mulțumesc fiecărui american care a participat la aceste alegeri, celor care au votat pentru prima oară, celor care au stat foarte mult timp la coadă – apropo’, va trebui să rezolvăm problema asta – , fie că ați ținut o pancartă cu Obama sau una cu Romney, vocea voastră a contat. Tocmai am vorbit cu guvernatorul Romney și l-am felicitat pentru campania lui. A fost o campanie dură, dar numai pentru că amândoi ne iubim profund țara”.

A nu arunca cu noroi în oponent pentru a te lumina pe tine

este iarăși o calitate care te va face convingător. „Apropierea” de popor este esențială în cazul politic câștigător, iar prin acceptarea republicanului Obama dă dovadă de o formă de naționalism creștinesc, menit să ajungă la inimile oamenilor. Repetarea numelui său (Obama) se comportă ca o ștanțare a victoriei: America trebuie să știe că „democrația” (Mitt Romney e republican) a învins. Că „țara”, prin „vot”, a făcut alegerea cea bună, iar el e doar circulația recunoștinței lor.

„Vreau să îi mulțumesc prietenului meu și partenerului din ultimii patru ani, cel mai bun vicepreședinte pe care și l-ar putea dori cineva, Joe Biden. Și nu aș fi bărbatul care sunt astăzi fără femeia care, acum 20 de ani, a acceptat să îmi fie soție. Michelle – vreau să spun asta public – , nu te-am iubit niciodată mai mult și nu m-am simțit nicicând mai mândru văzând cum țara se îndrăgostește de tine, în calitate de primă doamnă.”

Legătura eu (sine, prieten, soție) – țară este trasată cât de fin posibil, dorind într-un final să pară una și aceeași: el nu e un președinte și adresanții nu sunt cetățeni, ei sunt împreună americani. Declarația de dragoste pentru Michelle este, poate pe lângă unul din mulțumescurile obligatorii, un subterfugiu pentru a îngroșa relația cu inimile cetățenilor. E politică, totul e permis!

Și pentru că tot sunt aici, trebuie să amintesc puțin de discursurile politice pe care le avem la noi acasă, în România. Mi-a amintit asta de o notiță aparținând politologului Daniel Șandru, care și-a făcut publică adresa pentru a semna faptul că nu dorește „invitații” în cutia poștală de la partide și partidute: „...politicienii ieșeni, vă conjur: lăsați-mi cutia poștală în pace! Așa că, useliștilor, ardiștilor, pepedediştilor, peremiștilor, ecologiștilor, fripuriștilor și orice veți mai fi fiind pe-acolo, prin bestiarul politic al mizeriei cotidiene, evitați cutia de poștă ce poartă următoarea adresă: Iași, Bd. Dacia, Nr. 42, Bl. 4, Tr. B, Et. 3, Ap. 15. Mulțumesc”. Se pare că politicienii ieșeni au cel mai puțin convingător discurs! Sau de data aceasta să fie vina pagubelor din autostrăzi și găurilor din buget? Într-adevăr, promisiunile în van nu mai țin de calitatea niciunui discurs. Politicienii de pretutindeni, dragilor, încercați principiul: SI VIS AMARI, AMA!

Bonus: Lacrima lui Obama

Circulă un mic filmuleț pe Youtube cu o cuvântare de 2-3 minute în care Barack Obama plânge. Voiam să ajung și aici (nu ca un sfat pentru cei care au de gând să își ia notițe) pentru că mi-am amintit de povestea de viață a domnului Cațavencu. „Iertați-mă, fraților, dacă sunt mișcat, dacă emoțiunea mă apucă așa de tare... suindu-mă la această tribună... pentru a vă spune și eu... (*plânsul îl înecă mai*

tare)... ca orice român, ca orice fiu al țării sale... în aceste momente solemne... (*de abia se mai stăpânește*) mă gândesc... la țărișoara mea... (*plânsul l-a biruit de tot*) la România... (*plânge*)... la fericirea ei!... la progresul ei!... la viitorul ei! (*plâns cu hohot. Aplauze zguduitoare*)”. Ce altă parodie mai bună a discursului politic care maschează interesele meschine în umbra patriotismului și dragostei de popor există? Lacrima este parte componentă a garanției succesului – poporul vrea pe cineva căruia îi pasă, dar cât de aproape e gestul ăsta de denunțarea sensibilității și, implicit, a eșecului? Ce este mai important pentru un conducător politic, să afișeze încredere în sine și putere, sau să se arate mișcat de soarta țării cu fiecare ocazie? Se pare că „*Obama cries*” e una din primele sugestii ale Google, denumit ușor răutăcios de la *Mr No Drama Obama* la *President Spock*: „*President Obama was crying. Not choked up, not somewhat emotional. He was crying. It was a startling sight - after years of watching the man known for his coolness under pressure, for his analytic detachment - to see him suddenly wearing his heart on his rolled up sleeve*”, explică CNN. Obama are succes în felul ăsta dintr-un singur motiv: este cunoscut ca fiind un lider puternic, așa că lacrimile nu fac decât să spele un chip încrispat într-o atitudine neclintită - și în niciun caz să o schimbe. Spre defavoarea lui Cațavencu, candidatul *Scrisorii pierdute* nu are lacrima lui Obama. El plânge îngroșând imaginea de parvenit cu care a fost prezentat încă de la început, la care se adaugă și cele 20 de secunde de pauză și „Ăă!”. Obama își are spatele asigurat: „*He'll remain cool, but he will allow himself to become less emotionally detached. After all, even Mr. Spock cried sometimes*”.

Cum Holograf spune că se poate, Lacrima lui Obama nu e un factor al slăbiciunii, ci o expresie a acceptării (Să nu uităm de câte ori a plâns și viitor-exul nostru președinte Traian Băsescu). Atâta timp cât nu inspiră milă, lacrima lui Obama poate fi o metaforă a înțelegerii și implicării în subiect, urmată de o exprimare potrivită acestuia. A avea lacrima președintelui poate fi similar cu a avea factorul X (scuzați patetica-comparație), adică acel ceva care să îți facă discursul și momentul memorabile.

Prin urmare și concluzionând, după lupte seculare care au durat aproape 30 de ani, arta discursului este mai mult sau mai puțin o artă. Este o artă atâta timp cât reușește să păstreze chenarul a ceea ce tu ți-ai notat sau nu pe o hârtică. Și atâta timp cât formează o punte de înțelegere clară, cât mai acurată între tine și auditoriu. Fii fără inhibiții! Spune nu *Ăă*-ului!

INERTIA SAU CONDITIA OMULUI PASIV... *de tot*

AM CEVA TIMP DE CÂND NU AM MAI REUȘIT SĂ MĂ DESPRIND, MĂCAR PARȚIAL, DE MUNCA PE CARE O FAC, PENTRU A-MI PUNE ÎN ORDINE GÂNDURILE. ȘI CULMEA ESTE CĂ, PRINS ÎN TUMULTUL ACȚIUNILOR ÎN CARE MĂ ANGRENEZ CU ȘI FĂRĂ INTENȚIA MEA, RĂSPUNSURILE SAU MĂCAR SATISFACTIILE ADUSE DE O LINIȘTE AUTOSUFICIENTĂ DEVIN O REALITATE TOT MAI GREU DE ATINS.

| Horia Țundrea

Asta nu înseamnă că sunt obosit, ba chiar mă surprind devenind bucuros și recunoscător că reușesc să nu mă blazez în autosuficiența fără fond în care se pare că trebuie să învăț să înot, aruncat de mult blamatul context social, politic și cultural, care la nivelul maselor începe să semene cu un decor post apocaliptic dintr-un film de Tarkovsky, descârnat de simboluri și sens. Reușesc, spre uimirea mea și a prietenilor care au renunțat de mult să mai citească nuanțele colorate de gri într-o realitate alb-negru a oboselii fără de margini, să mă arunc zi de zi în masa rece și vâscoasă a prezentului leneș și lipsit de orice motivație, de orice perspectivă și de orice fel de bucurie.

MĂ GĂSESC DE CEVA TIMP ÎN POSTURA DE A TRAGE DE OAMENII CARE SE PRESUPUNE CĂ VOR SĂ DEVINĂ ARHITECȚI, DE A ÎNCERCA SĂ ÎI CONVING EU PE EI CĂ AR AVEA CE CĂUTA AICI LA FACULTATE.

Din păcate, însă, în cele mai multe zile, romantismul imaginii de dascăl tânăr capabil să se lase pradă procesului de vampirism psihic și emoțional exercitat firesc de mediul academic, imaginea altruismului lipsit de sine se împiedică brusc de realitatea tăioasă și seacă a ultimilor ani. Ultimii ani au reușit să dovedească în ce hal se poate ajunge într-un timp atât de scurt, și aici am să mă limitez la a vorbi doar despre ce am simțit eu ca asistent universitar proaspăt

investit, timid și dornic de treabă, schimbare și alte imagini altruiste asociate unui tânăr care alege să se lupte cu morile de vânt.

Nu am pornit distructiv, cu gândul să demolez și să critic. Departate de mine astfel de apucături. Însă nu pot să ignor majoritatea receptorilor mei, care nu transmit niciun fel de energie. Asta mi se pare de-a dreptul sinistru, pentru că orice reacție ar fi putut fi numită logică și gestionată într-un fel, însă lipsa de reacție te transpune în pielea nebulului care vorbește singur, ca și cum el însuși ar trebui convins de balivernele îndrugate. Dacă acum câțiva ani făceam apel la redescoperirea culorii, fie ea în obraji, în suflet sau în gândire, acum mă văd nevoit să mă extaziez la ideea de simplu feedback, oricare ar fi acela. Mă găsesc de ceva timp în postura de a trage de oamenii care se presupune că vor să devină arhitecți, de a încerca să îi conving eu pe ei că ar avea ce căuta aici la facultate dacă și-ar dori un pic mai mult asta, să le povestesc câte ar putea face dacă ar scoate capul din căștile imense și laptopurile ce le definesc limita microcosmosului dependent de rețele de socializare mai mult decât un bolnav aflat în terapie intensivă. Ei se uită la mine cu ochii goi și zâmbetul politicoș învâțat din liceu, schițat atât cât să nu se supere domnul profesor pe ei, așteptând recreația și trăgând cu coada ochiului la ceas, în timp ce eu percep acorduri de „dubstep” emise din casca

încă lăsată în ureche, pentru a își exersa probabil atenția distributivă.

Timorați de mediul pe care și-l formează, studenții arhitecți își diluează încet-încet atributele ce îi scoteau în evidență, uită ce presupune să fii creativ și infuzat de tot ce înseamnă artă și cultură, refuză orice activitate ce nu le aduce un câștig imediat și regresează la nivelul onomatopeelor și al expresiilor prescurtate propagate de lenea de a tasta „pe mess”. Nu, ei nu au nevoie de documentare, nu au nevoie de noi pentru a le face morală. Ei au nevoie doar să intre la Arhitectură, pentru că arhitectura sună foarte bine, arhitectura te face special și dă bine la status dacă bagi acolo „stud. Arh.” pe cartea feței, să pice pantalonii cu turul lăsat al hipsterilor de pretutindeni, chiar dacă nu știm ce e aia arhitectură și nici nu prea vrem să descoperim, pentru că e mult prea inutil să te bagi în sistem. Nu, sistemul trebuie doar comentat și analizat superficial prin prisma best-sellerelor care îmi pică în mână din mâna colegului la fel de calificat ca și mine. Îl comentăm și îl ignorăm, având grijă mare să facem din negație un stil de viață, să ne dormim constiințioși zilele în pat, pe stradă sau la planșetă (neapărat cu căștile în urechi, ignorând orice posibilitate de interacțiune socială directă).

NU-I ÎNȚELEG PE STUDENȚII CARE AU IMPRESIA CĂ, DACĂ EȘTI LA ARHITECTURĂ, TREBUIE SĂ ȘTII SĂ FACI CASE ȘI DOAR ATÂT! NU, MAI ÎNTÂI TREBUIE SĂ ȘTII SĂ VORBEȘTI, SĂ GĂSEȘTI O IDEE ÎN URMA UNUI PROCES CONTROLAT DE DOCUMENTARE, PE CARE PE URMĂ TREBUIE SĂ FII CAPABIL SĂ O SUSȚII.

Grafica
Ilie Krasovski

Oameni buni, sunt de acord, școala nu poate scoate o sută de arhitecți pe an, pentru că nu este firesc. Sunt conștient că dintre o sută de oameni dintr-un an zece vor fi capabili să facă arhitectură, dacă generația este una cât de cât ok. Ceea ce nu înțeleg este însă de ce continuă lumea să se agațe de imaginea studentului la arhitectură dacă ignoră absolut toate atributele ce o definesc. Nu-i înțeleg pe oamenii care au în continuare impresia că, dacă ești la arhitectură, trebuie să știi să faci case, și doar atât! Nu, din păcate trebuie mai întâi să știi să vorbești, să găsești o idee în urma unui proces controlat de documentare, pe care pe urmă trebuie să fii capabil să o susții. Altfel nu vei reuși decât să întristezi și cel mai tolerant și altruist asistent care rămâne până la ora 12:08 noaptea în facultate pentru a te asculta și a-ți accorda o șansă de a explica și justifica un gest al tău.

Și când acest lucru se întâmplă, când inocența și speranța își iau o lovitură în ficat, lucrurile se schimbă. Excepțiile devin cele ce confirmă regula, deși te țin acolo și te motivează mai mult decât masele. Modul de lucru se schimbă, ștacheta este coborâtă aproape de minim și procesul complex al însușirii profesiei de arhitect, acest homo-universalis care trebuie să aibă în loc de sânge un amalgam de bun simț artistic, echilibru, rațiune, creativitate și inteligență socială devine un efort al nostru de a trage de niște ființe inerte, care nu au niciun fel de reacție. Tragem de ei și ei se așteaptă să fie trași și mai sus, devenind atrofiați și folosindu-se de noi ca de un scaun cu rotile.

Ei bine, dragi viitori studenți arhitecți, scopul nostru nu este să simplificăm realitatea până la parametri de facebook, ci să încercăm să devenim buturuga de care vă împiedicați rupându-vă ritmul monoton, trezindu-vă la o realitate care poate fi așa cum vreți voi să fie. Încercăm doar să vă facem să redeveniți studenții ce aduceau vitalitatea și inventivitatea în definiția termenului. Deschideți ochii și îmbrățișați-vă profesia. Asumați-vă alegerile și abordați viața exploatând-o la maxim. Altfel veți deveni „decât” o umbră inertă, care după facultate nu știe și nu vrea să știe nimic, sperând la minuni și revoluții pe care nici nu poate începe măcar să le înțeleagă.

Wake up!

Horia Țundrea este arhitect, asistent universitar la Facultatea de Arhitectură, UTI

DESPRE CÂTEVA MITURI ALE POLITICII DE AZI

Ceea ce vreau să spun în aceste rânduri nu o să placă dependenților de manualul de educație civică. Și nici adepților necritici ai democrației, admitând că, în spațiul românesc, am putea vorbi de existența unui autentic regim democratic. Tocmai pentru că predau, de un deceniu și mai bine, cursuri de cultură politică și de teoria și practica democrației, îmi propun să demantelez, prin acest text, câteva mituri vehiculate în spațiul public din România de azi, fiecare având o directă relație cu viața politică, ajunsă, iată, chiar zilele acestea, într-un nou ciclu electoral. Nu atac democrația – din nou, admitând că am avea așa ceva – și nici nu îndemn la boicot.

| Daniel Șandru

Propun doar o încercare de privire limpede în jur, cu un soi de amară decuplare de la realitatea cotidiană, care – sunt perfect conștient – oricum îmi și ne angajează propria existență socială. Ceea ce pun în discuție sunt, însă, niște sloganuri care, pe parcursul ultimelor două decenii de „construcție glorioasă a democrației”, și-au pierdut, din punctul meu de vedere, consistența, dacă au avut-o vreodată. Avantajul lor simbolic (ca și intrarea în discursul public de fiecare zi) a fost și este încă dat de vehicularea lor de către politicieni cu notorietate, de intelectualii publici, de variatele specii de „oengiști” și de atotcunoscătorii jurnaliști. Identific, mai exact, următoarele mituri, pe care vreau să le deconstruiesc în rândurile de mai jos: al „interesului public”, al „importanței fiecărui vot”, al „celui mai mic rău”, al „obiectivității / echidistanței / imparțialității presei” și al „distingției ideologice stânga-dreapta”. Nu epuizez, prin punerea sub lupă a acestor mituri, subiectul, ci spun doar că ele îmi par a fi cele mai relevante în contextul apropiatelor alegeri parlamentare.

DE CE NU EXISTĂ, DE FAPT, INTERES PUBLIC

Niciodată politica nu s-a făcut în termeni abstracti. Politicienii nu au porniri normative, nu îi interesează ceea ce „ar trebui” să fie. Interesându-i, de fapt, doar ceea ce „este”, fac mereu ca „a fi” să însemne, *hic et nunc*, în imediat, doar „a avea”. În spatele oricărei decizii politice se află interesul direct (privat, electoral, relațional etc) al

liderului care-i este autor. Poate mai pregnant în regimurile autoritare, dar fapt perfect sesizabil și în cele democratice (fie acestea consolidate ori fragile), politica este o competiție al cărei rezultat ciclic este înlocuirea unei cleptocrații cu o altă cleptocrație. În acest cadru, „interesul public” este doar o etichetă justificativă pentru luarea unor decizii ce privesc, în realitate, doar interesul al „câțiva”. Să nu ne amăgim, deci, atunci când politicienii, oricum s-ar numi și oriunde ar governa, utilizează această expresie „măreață”. Nimeni nu face politică de dragul „interesului public”. Un individ poate, cel mult, să intre în politică amăgit de o asemenea iluzie.

DE CE VOTUL, DE FAPT, NU CONTEAZĂ

Marota de bază a proiectatei politici democratice este că „fiecare vot contează”. Dacă dăm crezare „teoriei selectoratului” din știința politică (vezi Bruce Bueno de Mesquita și Alastair Smith, *Manualul dictatorului*, Polirom, 2012), orice decident politic știe că, în planul electoral al cuceririi și menținerii puterii, există doar trei clase de indivizi: „intersanjabili” (masa totală a votanților), „influenții” (cei de care, realmente, depinde cucerirea efectivă a puterii – artizanii jocului electoral) și „esențialii” (cei cărora, fie că sunt mai mulți sau mai puțini, liderii trebuie să le compenseze loialitatea). Inutil să mai spun că, în „pragmatica” jocului politic, doar ultimele două categorii contează cu adevărat. Restul intră la „numărătoare”. Atât și nimic mai mult, de dragul spectacolului.

DE CE RĂUL NU ARE GRAD DE COMPARAȚIE ÎN POLITICĂ

Mai ales în zona elitei intelectuale e vehiculată – și preluată grațios de politicienii care se consideră de partea „bună” a lucrurilor – marota necesarei opțiuni pentru „cel mai mic rău”. Cinic spus, nu există așa ceva. În politică, la noi ori aiurea, răul nu are grad de comparație, pentru că o eventuală evaluare fondată pe argumente se poate realiza abia *post factum*. Orice pretenție de evaluare comparativă *ante factum* este pură ficțiune, oricine ar realiza-o. Problema se leagă de ceea ce am amintit mai sus, relativ la schimbul ciclic al componentei cleptocratice. Nu există politicieni „buni” și politicieni „răi”, ci doar politicieni ale căror interese private sunt de domeniul evidenței și politicieni cu „harul” netransparenței.

DE CE E DEPĂȘITĂ „PARADIGMA INGINEREASCĂ” DIN PRESĂ

Actor foarte important în spațiul politic, presa se prezintă a fi, la modul generic, o instanță „obiectivă / imparțială / echidistantă”. Or, nu există presă „generică”, ci oameni care lucrează în diferite instituții de presă și care depind, în mod direct, de piața publicității și de interesele partonaturii. Acestea din urmă depind, la rândul lor, în mod direct de politic. Aspectul deontologic – de curând s-a văzut și la BBC, ce să spunem în România? – este o poveste numai bună de predat prin școlile de jurnalism. Vorbind despre oameni și de valorile lor, vorbim automat despre subiectivitate, mai ales azi, când și în filosofia fizicii ori a matematicii „obiectivitatea” este serios pusă sub semnul întrebării. Foarte pe scurt, cu referire specifică la presa din România

și la oamenii ei, aceasta a fost configurată, în ultimele două decade, sub directă influență a unei „paradigme ingineresti” care a transferat acest mit al obiectivității dinspre științele tehnice înspre un demers care implică, în mod direct, interpretarea realității printr-o grilă individuală, deci subiectivă.

DE CE NU PUTEM FACE UN „DECUPAJ” IDEOLOGIC

Ehilar cu câtă nonșalanță se vorbește, în spațiul românesc, despre „dreapta” și despre „stânga”. Avem de-a face, spus în mod direct, cu o prostie colportată dinspre mediul intelectual înspre cel politic. Ne aflăm, astfel, în situația în care „dreapta intelectuală” își proiectează iluziile înspre o inexistentă „dreaptă politică”, iar o anemică „stângă intelectuală” încearcă să-i calce pe urme, fără a regăsi, în realitate, o „stângă politică”. Dacă ideile de „dreapta” și, respectiv, de „stânga” există în mediul intelectual, ele sunt inexistente în politica actuală, unde dominant se dovedește a fi – inclusiv în spațiul european – discursul ideologic populist, care este, din punctul meu de vedere, unul transdoctrinar. Fapt pentru care are succes în raport cu ideologiile particulare consacrate, ceea ce le face pe acestea din urmă să fie afectate de „efectul” de imitație a populismului. Cu privire la cazul românesc, e simplu: analizați-i pe principalii combatanți din actuala campanie electorală.

Daniel Șandru este politolog, conferențiar universitar, președintele Senatului Universității „Petre Andrei” din Iași

Jim Welsh

Dracula Is Dead (So they Said), So Whither Romania?

DRACULA IS DEAD:

How Romanians Survived Communism, Ended It, and Emerged Since 1989 as the New Italy By Sheilah Kast and Jim Rosapepe.

Baltimore, MD: Bancroft Press, 2009.

The first piece I wrote for *Alecart* concerned scrambled American notions about Moldova, a topic of interest to me, since I am shocked by American ignorance in general about anything east or west of the Carpathians. So I am encouraged to find any and all books or videos calling attention to Romania as I have seen it, its territories, its culture and traditions, and I have found a few. I'm looking forward to reviewing *Mysteries of the Jesus Prayer* (2011), a religious pilgrimage that begins at Mt. Athos and travels through Moldavia and Bucovina on the way to Ukraine and Mother Russia. But I was hoping to link that with Cristian Mungiu's monastery film, which I have not yet been able to see. This time, however, I would like to make some observations about a book co-authored by the former American Ambassador to Romania and his wife, the journalist Sheilah Kast.

Their book celebrates the 20th anniversary of the coup that ended the Ceaușescu regime and its quasi-Communist police state. Ten years after the fall of Ceaușescu, Jim Rosapepe was serving as American ambassador to Bucharest, the Romanian capital, accompanied by his wife, the journalist Sheilah Kast, who had worked for three American television networks (PBS, ABC, CNN), and also National Public Radio. What they found (or maybe what they wanted to find?) was a country enchanted by all things American, but they knew that Americans knew very little about Romania, other than absurd vampire imaginings conjured up by a mad Irish *Dramaturg* who had never even been to Romania. So they set about to give Romania a more dignified presentation, a charming country owing more to Italy (since Rome had colonized it centuries ago, after all) than to the Slavic, Magyar, and Turkish influences surrounding it. Many Americans would not even know that Romanian is a Romance language,

influenced to a degree by Russian—*Dal Da!*—and on the vanguard of Surrealism. But Romanians are Mountain Mediterraneans: They drink more wine than vodka—and they *make* their own wine, some of the best in Eastern Europe, to my mind, my palate forever ruined by Cotnari. They can be hospitable, generous, and jovial souls. Their country is exotic, distinctive, and beautiful, an impression the book very effectively conveys. If it's not quite Italy, it's as near as you'll get, beyond the Danube.

—o0o—

After the fall of Communism, America found itself in cultural competition with France, Germany, and, especially, The British Council (which had set up libraries in major cities and thereby colonized the teaching of English in country); but the United States managed to hold its own, through the Fulbright Visiting Scholars program and by many initiatives promoted by the U.S. Embassy in Bucharest. Jim Rosapepe was part of that cultural initiative during the 1990s, when he served as Ambassador. Strong French influences had been established before World War I, but by the late 20th Century there were probably more English speakers than French amongst youngsters, and I would venture to say that half of them had learned to speak English with an American accent (for students are given a choice, and many have chosen Yankee). In 1994, American entertainment was easily available in re-runs on Romanian television, as the country discovered “Dallas” (a somewhat embarrassing American icon). American movies would be shown with Romanian subtitles, so young Romanians could hear (and imitate) the English dialogue. Television opened a door into American culture and lifestyles, and it was deemed *good*, because if it was shiny, effectovely glossed by Hollywood glitz. By the mid-1990s even American restaurant

chains were in evidence—a Pizza Hut, for example, in a building in Iași that had once held the Soviet-styled “Moldova” department store, with rather too many empty “departments” back in the day. And the big-box stores would not be far behind. They had cell phones! They had credit cards! They also had inflation, but we won't dwell on that.

The book's perspective is especially interesting on the level of international diplomacy. Given their position in country, this diplomatic couple could go anywhere they wished in the presence of the powerful. Their purpose is to tell the story of Romania by telling many Romanian stories, in a readable, informal style, and that goal is certainly achieved. But the Ambassador's stories are not exactly the same stories his wife tells, and in fact the fractured points of view can be a little distracting. She finds much charm in rural settings, in the area of Muramureș, in the northwest, near the Ukrainian border, for example, especially in the village of Sighet, where the heroic Elie Wiesel was born, grew up, and was incarcerated because of his religion. The Jewish question lies heavily upon her.

The Romanian city I know best, Iași, the capital of Moldavia, and originally of the whole nation in 1859, when Prince Alexandru Ioan Cuza unified Moldavia and Wallachia, is dismissed in a very few pages, enigmatically called “once a city of synagogues,” but “also the heart of anti-Semitism in Romania.” Nothing is said about the Yiddish Theatre developing in Iași, nor of its spiritual importance in the Romanian Orthodox Church. (The Patriarch in Bucharest first serves as Archbishop of Moldavia.) And if this is a “city of synagogues,” then why are there scores of Christian churches—Armenian Christian (now long-since desanctified), Russian Orthodox, Romanian Orthodox, historic landmarks such as the holy church of the Three Hierarchs and the fortress Orthodox monastery on the tallest hill overlooking the city, and even a Roman Catholic seminary near Copou Park? More time is spent in this book on other Moldavian cities, however, such as Galați (Romania's seventh largest city) and Bacău, than on magnificent and historic Iași, where the Romanian film director Cristian Mungiu grew up on the Salt Road; Moldavia was home to many writers and poets such as (most famously) Mihai Eminescu, Ion Creangă, and the historian Nicolae Iorga.

Moldavia is one of the three most major regions in Romania (along with Wallachia and Transylvania),

foto: Florin Lăzărescu

but in this book it is lumped with Bucovina, as a sort of afterthought. But perhaps I shouldn't snipe, since more knowledgeable readers than I have already embraced the book. America's favorite poetic-ironic, radio-Romanian, Andrei Codrescu, was pleased with the book, as was Nadia Comăneci, America's favorite gymnastic Romanian, and the always formidable Radu Florescu, America's spookiest academic Romanian, the author of *In Search of Dracula*, who thought “*Dracula Is Dead* is just the right metaphor.” To be sure, of course, if Nicolae Ceaușescu was really a reincarnation of Vlad Țepeș, and if Dracula can still live on in Romanian folklore and American popular culture. Dracula is dead? Well, let's hope so for then we could go on to better cultural notions—the painted monasteries of Bucovina, for example, Manastirea Agapia and its neighbors in the Neamț District, the newly restored and expanded Palace of Culture in Iași, the works of art Constantin Brancuși left behind in the country of his birth before France claimed him. There is plenty to be seen in Romania beyond what will be found in this book, which could be a convenient starting point, truth be told.

JIM WELSH, a former Fulbright lector with the English Department of the Universitatea “A.I. Cuza,” Iași, Romania, 1994 and, again, in 1998, has returned to Iași many times, most receltly in 2011. He hopes to return again in early November of 2013 as co-organizer of a forthcoming academic conference at the Cuza University. His last book, co-written with Donald Whaley, was *The Encyclopedia of Oliver Stone* (2012); his

IZVORUL TINEREȚII VEȘNICE

Grafică
Ilie Krasovski

| Roxana Patraș

Dintr-un banner în altul, dintr-o reclamă sclipicioasă în alta, dau o raită de recunoaștere noului meu cartier. Vreau să aflu iute de unde pot face rost de pătrunjel la ore imposibile, pe unde se găsește atelierul de scurtat-strâmtat blugi și dugheana cizmarului, apoi cât de departe – într-un raport sensibil „kg-corp” – se află pubela. Nu mai pomenesc despre magazinul de metalo-chimice, esențial în rezolvarea eficace a unor mici, dar apăsătoare, flecuștețe gospodărești: becuri, șurubelnițe, mânere, dibluri, CMI1 și edelputz la pungă, baiț, distanțiere, cumpene, potcoave de cai morți, cuie din arca lui Noe etc. Dar, fatalitate! În acest cvartal, locașul spurcăciunii pașnicilor mei concetățeni a fost instalat extra muros, undeva la 300-400 de metri depărtare. Nu te poți duce la gunoi cu papuci și moațe în cap; trebuie să te dichisești un pic, să vizitezi niscaiva stilisti căci, iată, când te pogori ca o *déesse* de-acolo unde ți-ai aflat sălașul, tot cartierul e cu ochii pe tine.

PĂȘIND CA O VESTALĂ ÎNTR-UN VECI AMFITEATRU, NU DUCI FACLA SPRE ALTARUL TEMPLULUI, CI TE OSTENEȘTI SĂ CARI TREI PUNGI TRANSPARENTE DE DEȘEURI, PREFĂCÂNDU-TE CĂ AI TREABĂ ÎN ORAȘ.

Orașul e primitiv și, *comme d'habitude*, falimentar și corupt. Într-o dispoziție pre-apocaliptică, ai zice. Criza s-a

instalat în blajinul aer al locului ca un oaspe cu state vechi. Dar, ce zic eu? Orașul e calm și înțețosat. Plin de canalii prietenoase. Încălzirea globală nu ne privește. Nici conflictele din fâșia Gaza. Ele se produc undeva, departe, așa cum se petrec și exploziile demografice din poemul unui „provincial” local. Fiecare parter de bloc s-a transformat ori în saloane de frumusețe (franzuzul le-ar zice *instituts de beauté*), ori în cabinete stomatologice, ori în magazine naturiste. Într-o vreme ferice găseai weed-shopuri pe alese și încercate. Acuma prăfulețul de brusturel cu tinctură de radașcă s-a transformat în siropel, obligatoriu pentru slăbit sau imunitate. Cine vrea să dea cu pumnu-n criză trebuie să memoreze trei cuvinte-cheie, esențiale în prag de sfârșit al lumii (21 decembrie 2012, cred mayașii, kaput!). Așadar, cu toții în cor, repetați până la placidă tembelizare: tinerete, imunitate, frumusețe.

Dintre „institutele” sus-amintite, niciunul nu te inspiră cu vocabule chemătoare: „Cariodent”, „Dental-art”, „Dental-Med”, „Stoma-Lux” și tot atâtea combinații de „dinte”, luate în n-șpe variante „medicale”. Dar n-are a face: dintele trebuie frecat, albit, smălțuit, tatuat, împodobit. Pe urmă, într-un număr aproape la fel de demt, saloane, spa-uri, solare: „Glow Skin”, „Sei Bella”, „New Look”, „Valentino”, „Beatrice”, „Ingrid”, „Clarissa”, „Donna Carina” ș.a.m.d. Toate au un *je ne sais quoi*, un șic italianesc sau – iarăși obligatoriu! – abracadabrele magice, futuriste, gen „style”, „look”, „gloss”. Aș trece peste cestiunea rădăcinoaselor pisate din produsele bio sau naturiste, implicate în curele de detoxifiere, în pilulele cu tinerete veșnică. Of, cine dintre mame sau bunici n-a încercat până acum „adjuvantele” pentru colon sau siluetă? Și cine

nu s-a lăsat convins de prezentarea absolut persuasivă și durdulie a Mirabelei Dauer, când apare pe sticlă învârtind de zor în tigiia magică. Sunt de acord: despre colonul propriu și personal, ba chiar și despre mărimea hemoroizilor localizați la buza rectului – iritabilul și dragul de colon! – numai de bine!

Of, femeile! Atât de aproape de taina vieții organice, atât de obsedate de izvorul tinereții veșnice. Nu te hlizi, că faci riduri! Repetă întruna spre o și mai ireversibilă tembelizare: tinerete, imunitate, frumusețe. Există și un tablou despre toată povestea asta, schițat aproape dintr-o suflare de Lucas Cranach Bătrânul. Cine îl știe pe bătrânul pezevenchi, se gândește la iuditele sale sau la venere, la nudurile prelungi și cumva dezarticulate, dar poate și la trupul celebrei Domnișoare Hus din poezia lui Barbu; în fine, ce să lungim vorba cu arogantă pedanterie: femeii aproape urâte, cu capul neobișnuit de mare și ochii oblici, împodobite cu un fel de gulere bătute-n nestemate și acoperindu-și rușinile sub voaluri transparente, îți trezesc intuiția evanescenței și efemerității. Tinerete, imunitate, frumusețe, de data asta, la limită. În aceleași vremuri cu Cranach, Diana de Poitiers, amanta lui Henric al II-lea, consuma săruri de aur și alte otrăvuri pentru a-și păstra pielea lucie. Într-adevăr, zice abatele de Brantôme, la 66 de ani arăta ca la 30, mai proaspătă decât crinul. Tot el spune că sărurile acelea îi provocau cumplite crize dizenterice. După ce și-a dres cam mult pistruii cu praf de plumb, la fel a pățit-o și Elizabetha I. Se zice că această „*faerie queene*” nu se ducea nici la culcare fără mănuși parfumate cu mosc. Traduc cu aproximație una dintre rețetele ei cosmetice: „ia câte o uncie de nuferi, lămâi, castravete și pepene galben; pe urmă, pune o mână de împărăteasă, una de cicoare și una de flori de fasole; adaugă opt porumbei fripți bine. Pune totul într-un alambic, iar deasupra presară firimiturile din trei felii de pâine și un pocal de vin”. Se zice că, aplicată pe față, licoarea asta păstra prospețimea până în jur de 50 de ani. În fine, secolul al XVI-lea mustește de asemenea povești cu dame galante, gata să facă orice ca să întoarcă roata vremii.

Reprezentare caleidoscopică, *Izvorul tinereții veșnice* reprezintă o parabolă înfricoșătoare despre ceea ce s-ar putea întâmpla dacă, într-o bună zi, elixirul mult dorit ar fi pus la dispoziția maselor emancipate. Obsedate de frumusețe, unele cucoane ar fi în stare să se îmbăieze și în sânge de copil nebotezat. Posibilă variantă parodică a izvorului tămăduirii sau a Iordanului, fântâna lui Cranach transformă sânii și burțile lăsate în carne fermă, etalată ațățător în *contrapposto*. Din băltoaca tinereții veșnice, femeile ies gata afumate și jumulte, ca dintr-un tub de

solar sau după crio-terapie. Unele par rușinate de frumusețea, tinerețea, imunitatea posteriorului lor. Un cavaler dantelat și cu panaș le arată drumul spre un cort roșu, dintr-un soi de catifea, folosit pe post de vestiar. De acolo, ies îmbrăcate ca pentru bal. Nudurile frumoase se acoperă în văluri spre a fi descoperite și corupte din nou. Învărtită și sucită de partenerul ocazional, uneia dintre femeile întinerite i se învoaltă poalele într-un fel destul de indecent, aproape ca la cabaret. Coborât dintr-o colonie montană, într-o procesiune de căruțe și asini, în stânga se produce spectacolul pustietor al bătrâneții: coaste, burți, fețe ascuțite, femei care se susțin una pe alta sau care se îndeamnă să intre în puțul tinereții veșnice. Pe unele le vezi rugându-se încrâncenate, pe altele dezbrăcându-se în grabă; unele tratează miracolul ca revelație, altele îl consideră un fapt divers. În dreapta, femeile tinere își urmează drumul, înotând cu îndemănare și dând coate adversarelor erotice.

CU O SINGURĂ EXCEPȚIE, TOATE CORPURILE, TINERE ȘI BĂTRÂNE, DESENEAZĂ LINIA ASPIRAȚIEI.

Totuși, așezată pe bordura unghiulară din jumătatea blestemată și nefericită a tabloului, deja bătrânul Cranach așază o ființă scofâlcită, acoperită într-o țesătură albă. Pensivă și rușinată de tot zgomotul din jur, privește spre noi. Cu siguranță nu se gândește nici la colonul din dotare, nici la mâncărurile și nici la zbenquiiala de pe celălalt mal. Își ascunde sânii sub falduri și așteaptă ceva. Poate chiar sfârșitul lumii. Aflată în marginea minunii, femeia aceasta mumificată s-a blocat pe treptele elegantei fântâni, între cele două vârste, ca un colț din pricina căruia mecanismul rotitor se zgârie din când în când. Și, într-un fel, rămâi cu impresia că, dacă ai învârti caruselul, ai descoperi acolo același chip muștrând. *Izvorul tinereții veșnice* – 1546. În același an moare, sfidând tinerețea și frumusețea, marele prieten al pictorului și indiscutabil izvorător al tuturor emoțiilor apocaliptice, herr Martin Luther.

Dar să lăsăm toate astea adevăraților experți în frumusețe. De pildă, lui Umberto Eco. Fir-ar să fie, astăzi am de dus tot trei pungi de gunoi. Dacă vine sfârșitul lumii și mă surprinde nemachiată lângă pubela cartierului? Dar tu, tu cu ce te îmbraci de Apocalipsă? Ce spui, dacă păstrăm mănușile muiate în mosc, ar merge o ținută business sau una de gală?

Roxana Patraș este critic literar, traducător, lector universitar la Universitatea „Petre Andrei” din Iași

ÎNĂUNTRU ȘI - N A F A R Ă

Oricare ar fi „domnița” la care visați, pregătiți-vă de drum!

Mesajul primit suna cam așa: “Numărul din decembrie va fi despre absolvenții de succes. Dacă poți să scrii un articol de 1-2 pagini adresat tinerilor, un moment important al carierei tale, după care scrie ce vrei tu...”. Pot să scriu despre ce vreau eu? Super! Mă bag. Însă, odată ce m-am așezat să scriu, m-am blocat. Despre ce să scriu? Ce ar dori să aflu un tânăr elev de liceu, care trăiește cei mai frumoși ani, care are toată viața înaintea, care este destul de experimentat încât să poată realiza orice, însă îndeajuns de tânăr încât să creadă că orice este posibil? Ce mi-aș spune mie dacă aș putea să trimit mesajul în timp, acum 10 ani?

| Dan Croitoru, absolvent CNPR

Nu consider că un ghid al succesului este de folos. Cred că fiecare trebuie să treacă prin propriile experiențe, întâmplări și greșeli. Este asemenea drumului inițiativ al eroului nevoit să treacă prin diferite probe, să lupte pentru a ajunge la fata de împărat. Oricare ar fi „domnița” la care visați, pregătiți-vă de drum.

Cu mândrie spun că am terminat Colegiul National „Petru Rareș” din Suceava și mă gândesc cu drag la viața de liceu. Este un bun moment pentru a începe povestea. Și acum îmi amintesc vorbele cu tâlc ale domnului dirigine, Radu Nicolae Milici, un iscusit profesor de fizică, dar și cunoscător într-ale tainelor vieții. Zâmbeam când ne aducea aminte la începutul fiecărui semestru că mai avem o pătrime din viața de liceu, o jumătate, 5/8 etc. Ca un ceas elvețian care știe cu precizie valoarea timpului, și dumnealui știa cât de valoroasă este perioada liceului.

TIMPUL A TRECUT, S-A SCURS, ȘI-A GĂSIT LOCUL PRINTRE AMINTIRI. CU CE AM RĂMAS? CU O FUNDAȚIE SOLIDĂ, CU O CULTURĂ GENERALĂ BUNĂ, CU CEI ȘAPTE ANI DE ACASĂ, CU IDEI, VALORI ȘI UN START BUN ÎN VIAȚĂ.

Am dat la profilul real, engleză-informatică, și cred că am avut noroc, vorba înțeleptului, cu cât muncești mai mult, cu atât ai mai mult noroc. Nu am fost un elev eminent. Nu am fost premiant. Însă m-am ținut strâns de plutonul

fruntaș. Am avut colegi deștepți, cu rezultate bune la olimpiade, dornici de a excela, de a fi cei mai buni. Cred că a fost perioada în care am învățat cât de important este să te înconjori de oameni mai buni decât tine, pentru că pe neașteptate te vor trage în sus. Am ajuns să cred că suntem definiți de fiecare om pe care îl întâlnim, iar fiecare experiență pe care o avem ne șlefuește, ne întregeste, ne maturizează, ne trage într-o direcție sau alta. Suntem ca un conglomerat de piese Lego, pe care le adăugăm una câte una până când căpătăm o formă, un sens. Cu ce fel de piese vreți să vă construiți viitorul?

Toată clasa a 12-a m-am pregătit pentru a da la ASE. Am mâncat mate pe pâine și economie la desert. Spre final eram bun la ambele, începeam să jonglez cu termeni,

ecuații, grafice. Eram gata pentru o carieră de succes ca economist. Deja îmi vedeam ascensiunea rapidă într-o bancă, biroul la ultimul etaj într-o clădire de sticlă din București. Mi-am găsit „domnița”. Dar oare asta voiam de fapt? Curios lucru cum se întâmplă mai toate în viață. Înainte de admiterea la ASE, pentru a-mi testa cunoștințele la economie, am dat și la Științe Politice la SNSPA. Întâmplarea, norocul (cel înrudit cu munca) a făcut să intru la buget la ambele și, cu o zi înainte de termenul limită, m-am decis: Științe Politice. Dar vai, ce o să faci după? Unde vei lucra? Ce carieră vei urma? Multe voci în jurul meu, multe întrebări. Dacă mă uit înapoi, pot spune că viața mea a fost ca un sistem de trenuri. M-am urcat într-unul și am ajuns într-o gară. Acolo am cunoscut oameni cu care m-am urcat în alt tren și am pornit la drum. Din nou o gară, apoi un alt tren. Nu am știut dinainte ce cale urmează să iau. Cobori dintr-unul și urci în altul. Importantă este călătoria. Urcați-vă într-un tren. Într-un fel sau altul veți simți ce pași trebuie urmați. Cel mai mare dușman? Frica de necunoscut, de instabilitate. Însă îmi pare rău să vin cu o veste proastă. Aceasta este lumea de astăzi. Vreți să învățați ceva cu adevărat valoros? Învățați cum să vă adaptați la schimbare. Învățați cum să uitați, să uitați și să învățați din nou. O altă metodă, un nou drum. Pregătiți de călătorie?

Niciodată nu am reușit să fac doar un singur lucru. În liceu țin minte că dedicam mai mult timp activităților extrașcolare decât școlii în sine. Nu mi-a spus nimeni ce să fac, cum să fac, însă am avut o chemare spre activități cât mai diverse. De la numeroase momente artistice, organizarea Balurilor Bobocilor, până la trupa de teatru în limba engleză, cursuri de dans și echipele de baschet și handbal ale liceului. Am sacrificat multe ore de curs în favoarea altor activități, însă privind înapoi cred că toate au avut un rost. Toate se leagă într-un final.

Fiecare ciclu are menirea sa. Însă ne dăm seama după ce trăim experiența. În acel moment poate părea fără rost. După 10 ani, lucrurile se văd altfel, capătă o altă semnificație. În timpul facultății, în București, m-am înscris într-o organizație studentască, Voluntari pentru Idei și Proiecte (VIP-România) unde am învățat un lucru important: „cu cât te implici mai mult, cu atât vei primi mai mult”; am fost voluntar în cadrul Summit-ului NATO din București, am devenit trainer într-un proiect de educație politică locală, am plecat în SUA cu Work and Travel, am participat în câteva proiecte internaționale Youth in Action, am pus umărul la organizarea primelor ediții Best Fest, concertele Metallica, Lenny Kravitz, Iron

Maiden. Mă implicam aproape în tot ce simțeam că îmi aduce un plus de valoare, experiență. Tot în timpul facultății mi-am descoperit o pasiune: competițiile internaționale. Odată ce am prins gustul, fiecare experiență, fiecare nivel atins m-au ajutat să îmi dezvolt abilitățile. Din nou, experiențele practice acumulate m-au definit. Norocul (bată-l vina) a făcut să am succes în câteva dintre competiții, să câștig etapele pe țară, iar în altele să am și mai mult succes, să câștig competițiile la nivel internațional.

Cum toate au un rost, trenul pe care l-am luat într-una din competiții, Challenge:Future, a făcut să ajung în finală, în 2010, în Slovenia și să mă opresc în stația din această țară pentru mai bine de doi ani. Și încă sunt aici.

ORGANIZEZ COMPETIȚII INTERNAȚIONALE, AVÂND CA TEMĂ INOVAȚIA, SUSTENABILITATEA ȘI PUNEREA IDEILOR ÎN PRACTICĂ. INTERACȚIONEZ CU O COMUNITATE DE PESTE 24.000 DE MEMBRI DIN PESTE 200 DE ȚĂRI.

Fiind adeptul ideilor bune care merită împărtășite, m-am alăturat comunității TED, organizând evenimentele TEDxLjubljana și TEDxBled, participând la TEDxSummit în Qatar. Ultima ispravă a fost în toamna acestui an, când am câștigat premiul pentru Best Business Concept în cadrul Erasmus Entrepreneurship Awards, organizat de Comisia Europeană. Ideea propusă a obținut cel mai mare număr de voturi din partea a peste 100 organizații din toată Europa. Am fost mândru să reprezint România și să demonstrez că o idee bună nu ține cont de țara de origine, de stereotipuri. Transcende barierele pe care, de cele mai multe ori, noi ni le punem în cale.

Aici se oprește povestea mea. Mi-ar plăcea ca peste câțiva ani să am ocazia să citesc poveștile voastre, să vă aflu peripețiile și ce trenuri ați mai luat. Un lucru vă spun, pregătiți-vă de călătorie!

Recent premiat pentru Cel Mai Bun Concept de Afacere din Europa în cadrul competiției Erasmus Entrepreneurship Awards 2012, **Dan Croitoru** este un tânăr antreprenor român care, în afara ideilor de succes, promovează cu încredere o viziune optimistă asupra posibilității de a contribui la schimbarea și dezvoltarea societății românești. În pofida experiențelor sale la nivel internațional, în cadrul Competiției Challenge: Future din Slovenia și a schimbului de experiență prin programul Erasmus for Young Entrepreneurs, Dan Croitoru nu exclude varianta punerii în aplicare a ideilor sale de afacere în România, mizând pe competențele personale în a rezolva, prin proiectele sale, o parte din problemele societății românești. (Evenimentul Zilei)

My name is Astrid, cu accent pe Scoția

- sau Dramatica relatare a unei convertiri -

Scriu în ipostaza în care *Home sweet home* este cea mai confuză parafrază a comunicării mele cu originea tuturor lucrurilor, mama mamelor, absolutul, rădăcina Spiritului și a Materiei care m-a adus pe lume și m-a trimis, după nouăsprezece ani de rătălmăciri alegorice, în Scoția. Nu știu dacă să spun "tocmai în Scoția", pentru că traseul Iași - Edinburgh nu mi s-a arătat ca al lui Saul din Tars în drumul spre Damasc, ci mai degrabă a fost rezultatul unui lung șir de circumstanțe aparent intrigante. Infirmitățile vieții de student, așa cum apar ele pe nesimțite, de la începutul celei de-a, să zicem, doua săptămâni de stat în chirie au fost la fel de gustoase ca cidrul la pet. Sau, mai bine zis, ca un borcan de Ma'mite, care zace și acum pe raftul pe care nu se umblă din bucătărie (pentru cei care nu știu, e vorba de un fel de bere tartinabilă, foarte sărată, groasă, maro și lipicioasă, specifică bucătăriei Regatului).

Nici nu știu ce e mai fascinant la studenția în Scoția: studenția sau Scoția. Dacă e să luăm la bani mărunți studenția, ea e suma tuturor noapților nedormite (acasă), tuturor vaselor nespălate și tuturor speranțelor că, la un moment dat, o să ne iasă ciorba ca a lu' mama. Toate astea într-o igrasie mai mult conceptuală decât evidentă, pentru că am împachetat și *Domestosul* alături de hainele de iarnă. Oricum, multe și necunoscute sunt căile Sale, ale Studenției aici în cauză, căci fiecare o trăiește așa cum vrea și se raportează la ea în funcție de cum a ieșit de pe băncile liceului sau, mai nou, dacă a luat bacul.

Eu am ales să o trăiesc în Scoția, Edinburgh, o realitate pentru care încă mă ciupesc din când în când. Străzi șiruind printre castele, lăsând să se îngheșuie dinspre Arthur's Seat până la Portobello un ocean de umbrele și pelerine de ploaie colorate, care permit să se vadă în balansul lor kilturi în carouri și șosete cu scaieți. Centrul universului meu scoțian este însă mult mai departe de centru, la Merchiston Campus, School of Engeneering and Architecture. Drumul spre facultate are amprente sale autohtone,

înșirându-se de-a lungul celor exact 11 minute: un *bakery* scoțian cu plăcinte cu dovleac și gogoși cu vanilie, spălătoria 'Dry Merchiston', un veșnic - ieftin Tesco (Kauflandul de la noi), un Royal Bank of Scotalnd și un fel de mic restaurant cu opțiunea take-away, pentru care mulți dintre profesorii și colegii mei solicită 'Scottish breakfast' pentru £6-£7. Please, google it, Alecart reader! Stomacul meu n-a acceptat niciodată până acum așa ceva!

CU CÂT MĂ APROPII DE UNIVERSITATE, BOUTIQUURILE ȘI MAGAZINAȘELE DEVIN DIN CE ÎN CE MAI UNIVERSALE: UN HARD ROCK CAFÉ ȘI UN STARBUCKS PENTRU HIPSTERII CU MACURI CARE SCRIBU ROMANE SAU BLOGURI DE RECENZII LA 50 SHADES OF GRAY.

Și dacă tot mi-am amintit, cărțile de raftul al doilea, sau de niciun raft ever cum e *50 Shades* sau *Casual Vacancy* a lui Rowling sunt primele pe lista lui Moș Crăciun în UK, dar și pe glob - în cazul celei dintâi cu o vânzare de 60 de milioane de copii, întrecând chiar și recordul seriilor *Harry Potter*. Mă întreb dacă e un lucru bun, pentru că sunt cărți, adică pagini și coperte și cuvinte scrise între ele, iar oamenii arată un interes pentru astfel de cărți. Dar, pe de altă parte, nu îi văd cu nimic mai intelectuali decât cei care au pe raft cărți de colorat sau de ghicitori, adică tot ce nu implică literatură. Mi-e atât de dor de o carte bună! De o carte bună scrisă în românește, să îi pot sorbi diacriticele și asonanțele limbii! Și dacă se poate, chiar corespondențele de sunet ale graiului moldovenesc, un reload al *Amintirilor*, orice!

Ar putea părea că mi-e dor de casă. Nu-mi e. Stau bine aici și mă bucur din ce în ce mai mult de universitate. Orele de curs = heaven on Earth. But a damn busy one. Se împart în patru module: *Building Design and Technology*, *Architecture Technology (CAAD)*, *Building Engeneering and Construction Mathematics* și *Design Information Technology*. Drumul de la o sală de curs la alta este mai lung decât drumul pe care îl făceam de la 12G la fumoar sau magazin, chiar mai lung decât cel de la Filarmonică la Acajou, unde mergeam după ore. Uneori mă surprind alergând, cu geaca *dezbheuiată*, cum spunea mama, călcând pe eșarfă în încercarea de a-mi înfășura gâtul răgușit, cu ochelarii aburiți și cu agenda deschisă la Timetable: 17:00, CAAD, în E32, cu Mr John Wood and Stephen Paterson. Alteori, realizez unde mă aflu și mă opresc din căutatul sălii de curs: anyway this university is a maze. Pe la etajul 8 se află o fereastră uriașă, la care mă opresc de fiecare dată să admir Soarele Scoțian. Majusculele aici își au rolul lor, pentru că nu am mai văzut nicăieri în lume răsărit și apus ca aici, și nu mă mai opresc din mirare de fiecare dată când apare. Văd castelul, văd casa mea, văd străduțele din Old Centre și Caledonian Hotel, văd uneori paradele militare și, mai recent, protestele în stradă în incinta Princes Garden.

ÎNTELEG CĂ SCOȚIA SE LUPTĂ CU DORINȚA DE AFIRMARE A INDEPENDENȚEI LEGISLATIVE FAȚĂ DE ȚĂRILE COMPONENTE ALE REGATULUI UNIT, IMPLICÂND ASTFEL O DETAȘARE MILITARĂ, ECONOMICĂ, DAR MAI ALES POLITICĂ (MOMENTAN FIECARE LEGE TRECE PRIN WESTMINSTER).

Deja s-a semnat un acord ce permite scoțienilor să voteze separat de Marea Britanie, iar până în 2014 se va renunța la steagul suprapus roșu-alb, albastru-alb în cruce, care deja se găsește în toată lumea pe genți, pixuri, chiar și pe unghiile mele. Până și tinerii de 16-17 ani au voie să voteze *da* sau *nu* în “Acordul Edinburgh”, despărțind astfel un regat de sute de ani. Viața de student în Scoția va fi afectată astfel de consecințele acestei decizii din mai multe puncte de vedere, însă cel mai important ar fi totala independență decizională, Scoția fiind cea mai progresivă provincie a Regatului. Se pare că aceasta se simte trasă înapoi de aparatul parlamentar conservator central, căci în realitate are o economie mult mai puternică (Scoția ar deține șelful continental al Mării Nordului, care livrează majoritatea petrolului Uniunii Europene... Poate ați auzit de British Petroleum, în realitate e cam Scottish Petroleum!). Vorbind cu Liviu Tănăsioaica, un român care și-a trăit anii studenției în Edinburgh, am ținut minte intenția lui, mai mult în glumă, mai mult în serios, de a lipi în centru afișe cu “RIP United Kingdom: 1603-2012”. Dintre toate alianțele cu Europa, ar rămâne doar în UE, alianța NATO fiind și ea sub semnul întrebării, pentru că politicienii lor sunt *pacifiști*. 70% dintre membrii SAS (trupele de elită britanice) sunt scoțieni căliți de frigul Nordului, mobilizați să își piardă viața în deșert, luptând în războaie ilegale, duse de țările lacome pe care le știm deja. Cum mă simt? Cel puțin impresionată că sunt martoră la un astfel de eveniment.

VIAȚA DE STUDENT ÎN SCOȚIA SE ÎMPARTE ORICUM ÎNTRE DORINȚA DE A-ȚI AFIRMA PROPRIA CULTURĂ ȘI DORINȚA DE A TE ADAPTA LA O ALTA, ATÂT DE DISTINCTĂ!

Atitudinea asta m-a făcut și pe mine să afirm de multe ori: “Yes, I’m half Scottish!”, și nu pentru că îmi e rușine cu țara-mamă, ci pentru că mă simt comfy în cuibușorul de aici. Sunt atât de multe lucruri pe care aș vrea să le înmagazinez audio, vizual, tactil și să le trimit la ai mei în România! M-am resemnat la vederi deocamdată, care au plecat cu zecile dinspre “noul acasă” spre plaiurile mioritice, alături de cealaltă legătură care înseamnă *Facebook*. Dacă aș putea să uploadez un voice recorder la acest articol, acesta ar fi un cinci minute de predare cu Mr Bill Robin, profesorul de algebră și statistici matematice. Accentul lui scoțian, căci trebuia să ajungem și aici, sună ca o conexiune între *r*, *t* și *d*, pentru care celelalte litere sunt doar legături între acestea, compresate într-o ultimă și unică silabă, omițând vocale consacrate limbilor latine. Motorășul vorbirii lui Mr Robin discriminează multe din ultimele sunete ale cuvintelor (ori sunt eu de vină!) și este mult mai “special” decât orice

s-ar găsi pe youtube sau chiar aici, în universitate. Jur, cât de mult seamănă cu proful de chimie, Anton! În felul lui, e un tip simpatic, comic, care vorbește și se explică mult, ajutat de gesturile neputincioase ale brațelor sale de T-rex. Poartă mustață ca domnul Anton și uneori vine îmbrăcat într-o jachetă albă, ca halatul dumnealui, ascunzând un pachet de țigări roșu în buzunarul semitransparent. În timp ce își promovează mottoul (“Generally speaking, stick to BODMAS” =adică ordinea operațiilor de calcul), își mai verifică din când în când buzunarul pentru chei, țigări și Iphone (nu știu cât mai seamănă aici cu proful de chimie). Celălalt profesor de Mechanics, Mr Mike Lee, e până acum profesorul meu preferat. Cursul său a început de la Stress, Stain and Elasticity (exact masa ori accelerația, materia de clasa a șaptea according to our Ms Keller) și a ajuns la teorii mult mai complicate, probleme de calcul și, din păcate, teste. Dacă mă gândesc la profesorii din Băncilă, îmi aduce aminte de Ciumașu. S-a întâmplat odată ca în timpul orei de curs să îl sune distinsa soție, doamna Lee; conform regulilor nespuse și nescrise ale universității (cel puțin din ce știu din România), poți răspunde la telefon fără să ceri voie la baie. Ei bine, domnul Lee i-a făcut această promisiune doamnei sale: că îi va răspunde la telefon oriunde și orice ar face: “Do you want to say hi to my class?”. Ah, Scotland can be so romantic!

Ar mai fi profesorul de arhitectură, Mr Wood, care e cam lemnos într-adevăr. E de treabă, niciun dubiu, e un fel de Horia de la noi, doar că mai scund și cu frizura mai lungă. Aduce ceva - ceva și cu domnul Munteanu: E un Horia-Munteanu. Obiectul predării lui Horia-Munteanu este programul AutoCAD 2013, pe care îl avem accesibil în IMacurile din sala de calculatoare sau din sala de curs. Există chiar și o versiune pentru Iphone (aș spune smartphone, dar aici e centrul fan-clubului Apple, până și homelessul care împinge cutia milei întruchipat în paharul Costa coffee are unul!). Predarea se face “eu vorbesc - tu iei notițe”, ajungând să termin deja un caiet studentesc de algebră aici în perioada în care, în țară, încă se aduceau buchete de flori la diriginte. Mersul lucrurilor e foarte accelerat și trebuie să fii tot timpul pe fază și disponibil. Când îmi aminteam de câte ori “ne învoiam” la liceu, pentru că aveam una sau două ferestre! Aici, orele libere se desfășoară în restaurantul universității, în cafeneaua universității, la biblioteca sau magazinul ei de suveniruri sau chiar în Gaming Rooms. Și cum totul este atât de calculat, mă gândesc: cum am rezistat eu în ultimul an de liceu (colegele mele de bancă știu!) fără să-mi scriu orarul nicăieri! Și nu pentru că îl țineam minte (pentru că nu îl țineam!), ci pentru că acceptam faptul că sunt aeriană. Aici, totul s-a schimbat; sunt sub atenta supraveghere a unui auto-test de cunoaștere. Merg pe principiul: nu e agenda disponibilă? Ne-a dat Dumnezeu mâini și picioare, învelite

în piele albă și netedă, numai bună de luat notițe pe ea. Nu există *mi-am uitat caietul acasă*, nu există *îmi dai să copiezi tema*, nu există *putem să dăm testul când suntem pregătiți*. M-am prins în sfârșit care e treaba cu working extra hours și statul peste noapte la facultate. Am găsit dulcea conectare, unire a obrazului meu și a planșetei de lucru, ecuație din care rezultă multe ore de somn sau recuperarea nopților pierdute în același ritm! E o chestie pe care oricum n-o aveam în liceu, poate dintr-o comoditate generală generată de absența neîndoielnică a competiției. Sau poate dintr-o maturitate care se dobândește (cu câteva excepții, firește, că tot de pe băncile liceului au ieșit majoritatea), căci nu se mai bate nimeni să fure gagiul Ilincăi și nu mai există nicio Marie să bârfească șefa clasei. Colegul meu de bancă e căsătorit și așteaptă o fetiță și tocmai îmi spune că poartă o șosețică de copil în rucsacul de facultate, între foile de curs și cărțile cu terminologii arhitecturale. Eu, bineînțeles, scriu pentru Alecart tot pe brânci, în pauze, în parc, pe unde apuc, cu gândul la prietenii de acasă și la Iași.

Mă gândesc dacă e toamnă la voi, dacă a apărut Iphone 5 în magazine sau dacă ați urmărit episoadele dezbaterii Obama-Romney. Mă gândesc ce a mai gătit bun mama sau pe la ce raliuri a mai fost tata. Mă gândesc la ce mai face noua echipă Alecart, cum o să conceapă Virgil designul numărului actual, sau dacă a primit vederea mea. Mă gândesc cum se desfășoară activitatea culturală din Iași, am auzit că se opresc spectacole de teatru după 20 de minute. Mi-e dor oare? Da, de Băncilă! Până și de Claritatea! Mi-e dor de pufuleți și de zacuscă, așa cum mi-e dor de Bogdana. Simt că Scoția scoate la iveală dinăuntrul meu toată dragostea de care sunt capabilă, tot dorul și toată căldura pe care le-am adus din țară. Dar promit că nu mă întorc. Nu mă întorc la fel.

Atașez o frunză roșie de toamnă acestui articol. Andrei, Virgil, mă ajutați puțin?

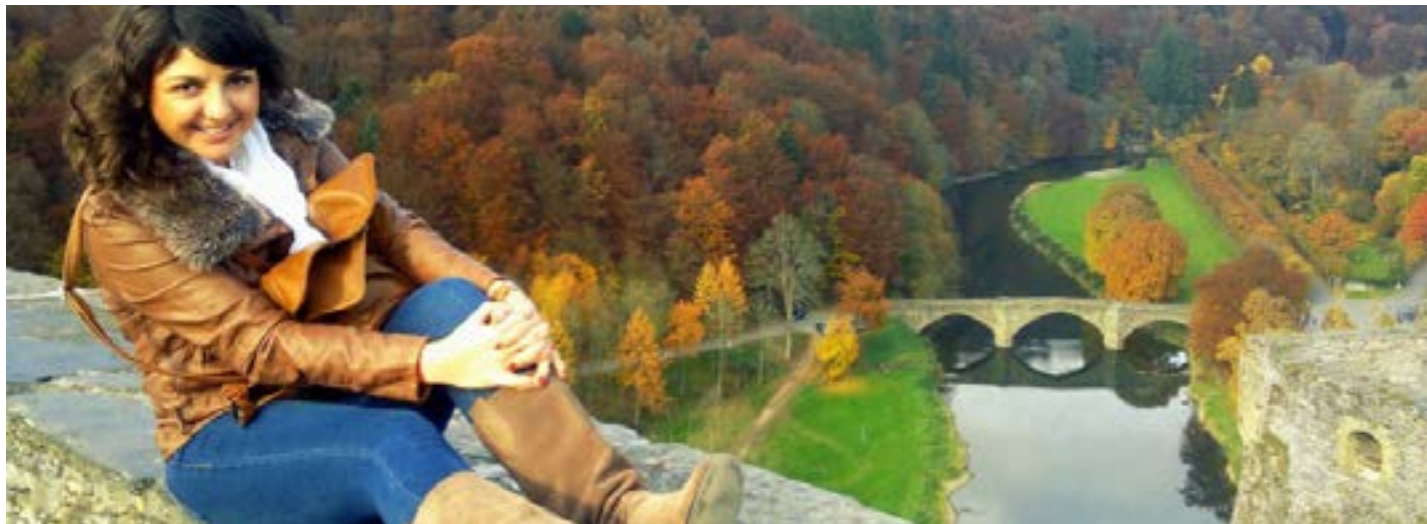
P.S.: Sunt emoționată ca un copil că scriu în Alecart. Ultimele mele însemnări în revistă erau și așa evident îmbibate într-un predicament de cuvinte englezești și semi-englezești, parcă nerăbdătoare să ajungă la destinație (sau confuze de fondul de care aparțin). M-am abținut și acum, destul de greu, să scriu integral în românește... dar cum să transmit dubla mea identitate culturală altfel?

Astrid Băgireanu studiază arhitectura și ingineria la Facultatea Edinburgh Napier, Universitatea din Edinburgh, Scoția. A fost redactor-șef al revistei

Cartea pasiunilor

| Anca Covaliu

Ar trebui să existe o carte care să însumeze pasiunile locuitorilor planetei. Să le cuprindă și să le expună. Pentru că suntem atât de diferiți și pentru că avem libertatea de a ne îndeplini visurile. Unii mai greu, alții mai ușor, cu mai multe sau cu mai puține sacrificii, cu dorință vie sau cu speranță puternică, cu tremur de nervi și joc de sinapse.

Ne uităm în jur și ni se pare rutină. Avem impresia că suntem îngrădiți și că forțe exterioare ne acaparează existența fără ca măcar să avem ocazia de a ne răzvrăti. Dar nu. Nu există forțe exterioare mai puternice decât pura dorință. Nu există obstacole, legi, monștri înspăimântători și alte fabulații ale minții. Nu există nu pot. Și aici se deschide o altă lume. Cartea pasiunilor prinde contur și ia viață. Filă cu filă se scrie povestea sufletului celui care visează și mai ales povestea celui care își întrerupe somnul pentru a însufleți visul. Pentru că aspirațiile nu renasc din cenușă. Ele presupun determinare, curaj, iubire și un ingredient magic numit exaltare.

La urma urmei cartea pasiunilor e o colecție de exaltări. De spirite însuflețite, de zâmbete, de sentimente întortocheate și vrăjite. Cartea pasiunilor e magie pură. Alchimie. Fascinație la superlativ. Dezvăluie o lume pe care o cunoaștem, pe care o privim zilnic, dar pe care nu o înțelegem așa cum ar trebui să o facem. E o lume concomitentă și aparent paralelă și ce e mai șocant e că această lume e chiar parte din noi. Nu e o

altă planetă și nicio altă galaxie. E suflul nostru, la unison, animat de gânduri și artificii scilpitoare, vibrante. Energie în stare pură.

CE-AR FI DACĂ AM PUNE TOATE CEASURILE LA ACEEAȘI ORĂ ȘI NE-AM TREZI DINTR-O DATĂ, CU TOȚII, CAPABILI SĂ NE ÎNDEPLINIM PASIUNILE? CAPABILI SĂ URMĂM CEA MAI BĂTUCITĂ LINIE A INIMII NOASTRE ȘI SĂ O URMĂM PÂNĂ LA DESINIT? PENTRU CĂ FIECARE DINTRE NOI ARE O INIMĂ. ȘI PENTRU CĂ INIMA NU ÎNTREABĂ, NU ȘOVĂIE, NU AȘTEAPTĂ. SIMTE ȘI APOI...DICTEAZĂ.

Dai pagina și ajungi la povestea mea. Pasiunea mea. Traseul pe care inima mea îl urmează spontană, haotică, magnifică. E un traseu complex cu zeci de direcții, bifurcații și multiple modalități de cunoaștere. E o pierdere a sinelui și o descoperire. Cu fiecare pas se transformă într-o inițiere care are puterea de a strivi stereotipuri și de a depăși granițe. E un traseu ludic, miraculos și dătător de viață. O adevărată contopire.

Pasiunea mea e un amalgam de senzații. Se caracterizează printr-o doză incredibilă de asocieri diverse, prin melanjuri, transferuri, colecții. Prin alipiri și sudări multiple, prin schimburi. E o pasiune cuprinzătoare, molipsitoare și acaparantă. Pune stăpânire pe întreaga ființă și îi dictează

fiecare mișcare. O învârte, o întoarce, o zguduie. O readuce în poziția inițială, însă îi schimbă coordonatele. Pentru că o ființă zguduită nu mai poate fi cea de dinaintea zguduirii. E o ființă schimbată, adaptată, pregătită să își ia avântul din nou și să înfrunte o nouă zguduială. O zguduială potrivnică, o călătorie în centrul universului.

Descopăr. Simt. Văd. Aud. Gust. Mă minunez. Mă bucur. Călătoresc. Și îmi vine să strig că asta e pasiunea mea. Puternică, instabilă, marcantă. A început să se contureze cu ani în urmă când deja știam că lumea are o hartă, că există contururi și culori care delimitează și desemnează existențe fizice. De la vizualizarea unei hărți și până la experimentarea reală a desemnărilor acesteia n-a fost decât un pas. Și s-a numit fascinație. Au urmat apoi peisaje, momente, experiențe și oameni noi. Culturi diferite, mâncăruri ciudate, cuvinte surescitate și o dorință din ce în ce mai mare de a descoperi. Cât mai nou, cât mai divers, cât mai mult.

Perindatul prin lume m-a întărit, m-a făcut să înțeleg la propriu că există milioane de oameni și că e real. Că nu sunt doar cifre pe o bucată de hârtie. Că televizorul scos din priză chiar arăta locuri și oameni reali. Da, reali. Totodată, mi-a arătat perspective. M-a dus dincolo de nori și m-a apropiat de soare. Mi-a dat ochi de vultur și am văzut de sus. Mi-a dat frica la o parte și m-a împins înainte. M-a făcut să mă trezesc la 3 dimineața și să urc pe munte. Doar ca mai apoi să văd un altfel de răsărit.

MI-A DAT CURAJUL SĂ IES DIN ZONA DE CONFORT ȘI SĂ O RECONSIDER. ȘI MAI APOI SĂ MĂ GÂNDESC DIN NOU LA TOT CE MĂ-NCONJOARĂ.

Am înghițit nisip și am gustat cea mai sărată mare din lume. Am strigat la 300 de metri de sol, pe un zgârie-nori, că îmi iubesc viața. Am coborât în peșteră; doar eu; pe o funie. Am pedalat. Am testat un submarin real și mi-am imaginat că oceanul e o mare de oameni. Am mâncat alge. Am văzut deșertul și am înfruntat peste 50 grade C. Am răs în ploaie. M-am pierdut. Am prins atacuri teroriste și mi-am dorit să trăiesc. Am învățat. M-am schimbat. M-am format. Am lăsat, am dat și am primit. Am mulțumit. Am mers pe urmele strămoșilor. Mi-am imaginat. Am vâslit. Am cercetat. Am mers zeci de kilometri pe jos. Am concurat. Am prins ultimul tren și am ajuns la destinație. Și acolo am respirat. Mi-am adus aminte. Și m-am gândit că am cea mai interesantă pasiune din lume. O pasiune eruptivă, explozivă. Un stimul virusant care-mi va plasa mereu inima

pe trasee nebuloase. Pentru că harta încă desemnează.

Mai mult de 200 de țări, sute de mii de orașe, sate, regiuni, localități.

MUNȚI, MĂRI, PEISAJE.

CULORI, GUSTURI, MIROSURI.

EMOȚII, OAMENI, SENTIMENTE.

EXPLOZIE DE DIVERSITATE.

Anca Covaliu este absolventă de Comunicare și Relații Publice, Universitatea „Al. I. Cuza” Iași, și, în prezent, masterandă în Management la Vrije Universiteit Brussel, Bruxelles, Belgia. Este pasionată de călătorii și își dorește să descopere, pe parcursul vieții, majoritatea statelor lumii.

Despre suflete minuscule

| **Ecaterina Reus**, absolventă „Băncilă”

E sfârșitul lui noiembrie și e vineri, ziua în care, după numeroase amânări m-am hotărât să scriu redacției „Alecart” un mic tratat despre „suflete minuscule”.

Mă pasionează tematica societății scandinave, problemele și bolile ei și trăiesc exuberant sentimental de a îi aduce critici, revolte. Protestele legate de „cazul Danemarca” sunt un motiv pentru care gândesc prea mult și simt prea puțin atunci când ating acest subiect. Fără sentimente, doar adevăr și analiză, deci.

Săptămâna trecută participasem la un eveniment de lansare a unei trupe muzicale din care face parte un amic. Toate frumoase și bune: lume parfumată, muzică live, multă bere. Carlos, cel iubit, poate prea iubit de toți, venise în barul X pentru a vâna o zeiță cu „ochi” mari, iar suedeza Rebecca pentru a se trezi a doua zi iarăși în patul unui necunoscut. O scurtă descriere a valorilor celei mai fericite țări europene (vezi sondajul google). Fericirea ei face parte din scenariul unui spectacol pervers, în care Edenul este deja pe Pământ, iar legea fructului interzis a fost de mult abolită.

Problemată dată nu aș fi adus-o în discuție în România adolescenței mele, care se proiectează acum pe retina timpului ca veritabilă incursiune în spiritualitate și moralism. Acum nu mă mai simt ca în vremuri din urmă, ci ca în vremuri de cădere. Sufletul românesc, autentic odinioară, odată ajuns în țara vikingilor devine la fel de sălbatic și primitiv. În sistemul local de educare a unei societăți-robot, nu există erori, fraude, imprevizibilități, ci doar exactitate, funcționalitate și stabilitate financiară a fiecărui individ. Însă cum rămânem cu sentimentele? Cu menirea demnă de a fi om prin căutarea matricelor blagiene, esențelor sacre, dincolo de materialism și de plăceri truștești? Cert este că trăiesc prin adevărate imitații de suflete, clonate parcă, zdrențuite și reci, false ca niște flori de plastic. Iată-le pe toate, consumându-mi aerul, trăgându-mă în jos!

Mă tot întreb de ce unele valori sociale din Scandinavia îmbracă măști, având pretenția că-și trag „fondurile”, cum ar

zice Maiorescu, din Mama-America. Liberalismul exacerbat pe care-l consider principala patologie a tinerilor de aici trece drept democrație. Acest anticomunism asumat aduce cu sine alți viruși: ateismul. Da, în România construim multe biserici și nu pentru că suntem mai mefistofelici, având nevoie de iertare. Totul se naște dintr-un spirit „mai absolut” (trimiteri la filozofia lui Hegel), sublim, care e apt să reducă „obiectul” la „fenomen”, să-i ofere valențe simbolice, independente de existența obiectivă și experiența senzorială. E greu să dăinui printre societăți păgâne, într-un umanism ca invenție neotestamentară, împins spre absurd. Altfel spus: dacă „Dumnezeu a murit”, omul să-l devină substituit.

Experiența trăită în State vara trecută mi-a oferit întâlnirea cu o democrație de factură diferită, în schimb. Toate religiile și adepții acestora pare că s-au mutat peste ocean, lăsând Europa să se cufunde mai departe în beznă și profan. Libertatea americană nu dezlănțuie doar răul, dar și binele în cazul de față.

În spectrul subiectului deschis, aș mai puncta cea de-a treia boală a localnicilor mei și anume potențialul nul de sensibilitate. Maturitatea noastră afectivă este o chestiune de traiect personal și scapă oricărui proiect educativ. Chiar dacă abilitățile date nu se transmit odată cu laptele mamei, omul nordului nu reușește să le câștige în timp. Nimeni nu încearcă aici să construiască propriul edificiu afectiv și să-l populeze cu sentimente, trăiri. Nimeni nu iubește și nu urăște pe nimeni. Toți se privesc reciproc indiferent și rece. Tocmai de aceea familiile se destramă înainte de a fi întemeiate, femeile refuză să mai nască, fiind prea emancipate, tinerii mor de supradoze, iar rata suicidului e în ascendență. Întorcându-mă din California scăldată în soare, am început să resimt diferențele pregnant. Europa e tărâmul ce se îndreaptă sigur spre o eră a haosului, a non-valoriilor, a imobilismului, a perversității, a descompunerii,

a marilor constrângeri...

Actul de sărut sau de strângere a două mâini nu constituie mai mult decât „întâlnirea a două salive” și atingere a două epiderme. Esențele sacre reduse la un primitivism animalic sub egida procesului de subinvoluție spirituală- iată drama prin care trece în această toamnă nord-vestul European.

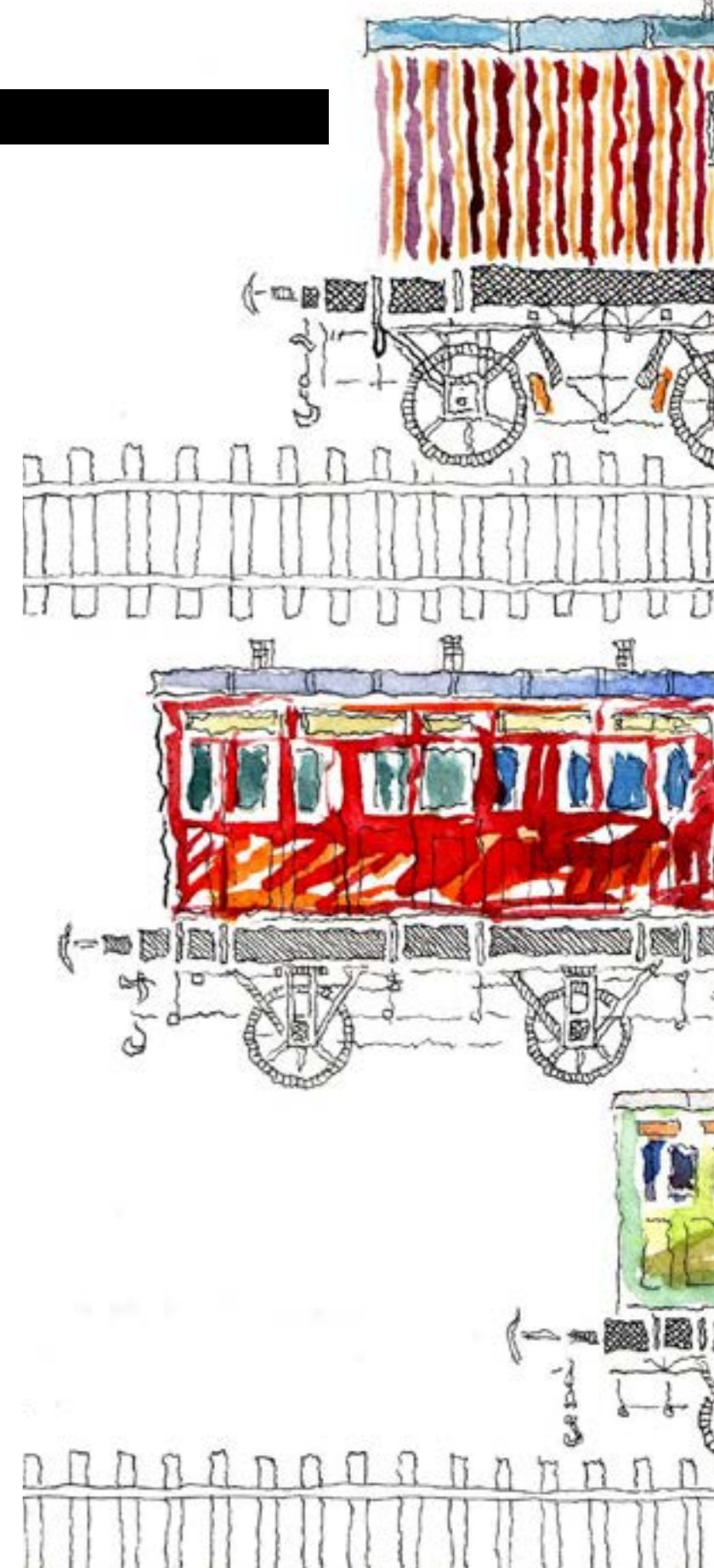
Mă leg de prezent pentru a mă putea transpune în viitor, în necunoscutul ce mi-l pregătește plecarea în mediul londonez. Pe lângă snobism și școala de elită a cărei studentă voi fi curând, sper să am parte de întâlniri și experiențe nobile doar, iar în următorul răvaș pentru „Alecart”, sufletele minuscule să nu-și mai anunțe apariția.

Adresez acest articol în special viitorilor studenți, visători de burse în străinătate: Plecați, extaziați-vă, deziluzionați-vă, îndobitociți-vă, iertați-vă, ridicăți-vă, mergeți mai departe! Acest vârtej vă poate consuma până la absurd. Veți resimți viața trosnind de prea multă intensitate, dar și de prea mult dezechilibru. Este explozia ce ne aruncă în aer iremediabil, însă nu vă speriați: dacă vă prăbușiți în beznă, pământul vă va prinde mereu în brațe!

26 noiembrie, 2012

Copenhaga, în camera de cămin.

Ecaterina REUS a absolvit Colegiul Național de Artă ca șefă de promoție, a fost redactor-șef adjunct Alecart, iar, în prezent, **este studentă la Copenhagen School of Design and Technology**, profilul Architecture and Construction management. A participat la un workshop organizat de „Beuth Hochschule fur Technik”, Berlin și la un internship în cadrul programului „Construction site management” la Southern California Institute of Architecture, Los Angeles, California.-2 luni. A obținut Premiul 2 în cadrul Workshop-ului organizat de MAST-STUDIO Architects (Tematica: Pavilion expozițional) și este acceptată în calitate de exchange student la University of Westminster, London (1 semestru-2013/2014).

Cu certitudine despre fostele incertitudini sau cum e să fii student în Anglia

“Liking other people is an illusion we have to cherish in ourselves if we are to live in society.” - John Fowles, Magicianul

| Radiana Maria Arghiropol

Marea Britanie a fost dintotdeauna pentru est-europeanul absorbit de mirajul vestului, un tărâm al făgăduinței. O fi suspinul prelungit după monarhie, o fi ideea de „peste ocean”, spațiu separat (cel puțin geografic) de neajunsurile continentale? Fapt e că, deși o destinație mai puțin populară decât Italia sau Spania pentru românii cu o mobilitate psihologică și geologică generoasă, Anglia e asociată în mintea noastră cu un spațiu complex, cu istorie bogată și legi ciudate (vezi: vizionarea programelor TV fără licență e ilegală, la fel ca și consumul de alcool pe stradă, fumatul înăuntrul clădirilor, lăsatul bagajelor nesupravegheate sau mâncatul plăcintelor cu carne tocată în zilele de Crăciun și lista poate continua).

Cei care au preferat Anglia datorită sistemului universitar își pot justifica alegerea enumerând pe nerăsuflăte cel puțin zece motive. Odată cu intrarea în contact cu sistemul de învățământ superior, opțiunile încep un proces de înmulțire prin diviziune celulară ce poate dura la infinit. Cu mici excepții, pe care le voi detalia mai târziu, nimic nu îți înșeală așteptările, ba dimpotrivă.

Partea tangibilă a sistemului pomenit este, până la urmă, reprezentată de profesori. Deși poate părea banal, relația cu profesorii a fost acel element care a declanșat singura felie de șoc cultural de care am avut parte. Din momentul în care am aflat cine sunt cei care îmi vor preda, instinctul natural a fost acela de a pleca privirea în pământ: fie cercetători și autori recunoscuți la nivel european, cu atâtea cărți și lucrări publicate încât cu greu ar încăpea într-un CV, fie foști responsabili cu turismul în cadrul Guvernului Marii Britanii (da, îmi predă echivalentul lui Udrea în UK,

care, prin comparație, e cea mai recunoscută somitate în domeniul Tourism Policy and Development la nivel mondial), fie foști copreședinți ai United Nations World Tourism Organization, distinși de curând de regină pentru rezultatele cercetărilor în domeniu. În consecință, e ușor de imaginat cât de mare mi-a fost mirarea când în fața mea continuau să se perinde diverse fețe zâmbitoare care ne vorbeau despre faptul că suntem parteneri în educație și ne îndemneau să le spunem John, David, Victoria, Gang etc. Și mai mare a fost atunci când sfaturile lor au fost respectate: primul „Hey, John, I didn’t quite get it, could you please explain that for me again?” (rostit, evident, cu un pur accent britanic – ei sunt singurii obișnuiți cu asemenea moduri de a te raporta la profesor) mi-a dat, la propriu, fiori pe șira spinării. Pentru mine, profesorul (încă mai) e acea persoană care are întotdeauna dreptate, care te îndeamnă să întrebi dacă nu înțelegi ceva, însă o primește ca pe o insultă personală atunci când chiar îi urmezi sfatul („EU nu știi să vă explic?”). Chiar și acum, după șapte săptămâni de studiu, ritualul meu în a scrie un email unui profesor e următorul : *Dear Sophie*, cuprinsul mesajului, *Thank you very much, Kind regards*, Cursorul pe primul rând, *Delete Sophie*, înlocuit cu *Ms Smith*, Cursorul pe ultimul rând, *Delete Kind regards*, înlocuit cu *Yours sincerely*, Trimitere. Acea distanță, acel câmp magnetic care înconjoară noțiunea de *profesor* în concepția mea e un factor de care nu cred că voi putea scăpa foarte ușor, chiar și în actualele circumstanțe, oricât de reconfortante, primitoare și călduroase.

Ceea ce nu mă pasionează e un oarecare sentiment al *rasei pure* britanice care încă persistă în anumite medii și care generează un automat instinct al respingerii exteriorului

– nu voi crede niciodată pe cei care îmi vor spune că nu au experimentat acest sentiment, oricât de bine integrați într-o comunitate ar fi. De asemenea, consumul de alcool până la refuz ca un element de civilizație e un concept ce scapă ariei mele de gândire aparent redusă. La terminarea săptămânii bobocilor, în care aproape fiecare seară însemna noi experiențe, cunoștințe, ieșiri, am crezut că distracția s-a terminat într-adevăr și ne putem concentra pe lucruri mai importante – nimic mai departe de adevăr. Nu aș putea să fiu atât de ipocrită încât să pretind că ocaziile de distracție m-au indispus vreodată – și totuși! Nu seară de seară, clubul uniunii studenților, cântând Gangnam Style sub geamul meu până la 3, nu diminează de diminează, sticle de votcă și bere răsturnate pe masa din bucătărie, alături de alte substanțe de culori dubioase. Dar ce poți să-i faci? Conviețuirea e dificilă, iar menajerele vin din două în două zile.

Resursele educaționale ale Universității sunt fenomenale, iar procedurile prin care studenții trebuie să treacă sau de care ar putea, la un moment dat, să aibă nevoie, sunt bine plasate într-un sistem exemplar pus la punct. Biblioteca și spațiul de studiu, care se întind pe 5 etaje, sunt fără îndoială instrumentul perfect în orice proces de învățare academic. În plus, faptul că se află față în față cu blocul meu nu le fac deloc mai puțin atractive. Deși membership-ul e destul de scump, baza sportivă construită acum doi ani, investiție masivă ce e atât la îndemâna studenților, cât și a localnicilor, își merită banii fără doar și poate. Teren oficial de pregătire a echipei naționale de Rugby a Marii Britanii, bazin olimpic impresionant care a servit ca bază de antrenament pentru sportivi din diverse țări înaintea Jocurilor Olimpice și Paraolimpice, Surrey Sports Park își

face reclamă singur, motiv pentru care e mereu plin, mai ales în off-peak hours, de studenți.

În ceea ce privește fundalul în care e amplasat campusul, orașul Guildford este exact ce mi-am imaginat: un melanj între restaurante mici, cu o atmosferă intimă, altele aparținând de francize de lux, boutique-uri ce emană un farmec aparte, branduri recunoscute împrăștiate fie pe High Street, fie în shopping mall, cluburi de noapte, baruri cu muzică live și concerte (ați auzit de Jack Savoretti?), puburi tradiționale cu bere home-made, un castel datând din 1066, catedrala în care s-a filmat un film horror în anii '70 și multe altele.

Orice spațiu nou, fie el și doar fizic (încât cultura și civilizația britanică nu erau nici pe departe concepte noi), necesită un anumit timp de asimilare. Deși acum tind să cred că universitatea sau noua viață nu îmi mai rezervă niciun fel de surpriză, rămâne de văzut în ce măsură am dreptate. Oricare ar fi cazul, este o experiență pe care o pot recomanda fără ezitare oricărui student român; chiar dacă, poate, vor alege să se întoarcă în România mai târziu, experiența este una neprețuită din punct de vedere al pierderii inhibițiilor și depășirii definitive a granițelor gândirii.

Radiana Maria ARGHIROPOL, fost redactor „Alecart”, a obținut la bacalaureat media 10 (2012). În prezent, este studentă la University of Surrey, profilul International Hospitality and Tourism Management.

Londra.

Despre un nou început

| **Ruxandra Popescu, absolventă Național**

M-am gândit ceva timp la câteva moduri de a începe acest articol care să nu sune nici impersonal, nici ca o pagină de jurnal (în care oricum nu am mai scris de vreo două luni, adică nu l-am luat cu mine din România). Ambele abordări ar însemna pentru mine, cea care le expune, o înțelegere indigestă a fenomenului studentului emigrant, fie analizând la rece ceea ce se întâmplă, fie lăsându-mi emotivitatea să zburde prin text și să-l facă să sune inutil de patetic. Însă, deoarece încerc (uneori degeaba) să nu mai analizez nicicum actuala experiență, ci doar să o „trăiesc” pur și simplu, am decis să scriu despre orice îmi va veni în cap pe măsură ce avansează în text. Așadar, până acum am bătut apa-n piuă despre cum nu vreau să încep articolul. Să presupunem că asta a fost începutul.

În prima săptămână, Londra era pentru mine aproape ca un infern urban, în care simplul fapt că în permanență străzile, trotuarele, magazinele, metroul și autobuzele sunt aglomerate mă agasa și mă făcea să mă simt lipsită de chef sau de sens în imensitatea asta cosmopolită și grăbită. Deci nici vorbă de un șoc pozitiv, ci dimpotrivă, de o repulsie datorată revelației că de-acum gata cu miorlăiala, sunt singură aici și trebuie să am grijă de mine din toate punctele de vedere. Am intrat direct în acest ritm pentru că iau metroul zilnic de la cămin la UCL - cam singurul cămin care nu este vizavi de universitate sau în stânga ei! Acum aș spune că a fost doar o trecere violentă - da, chiar violentă - la un alt tip de raportare la lume în general. O raportare în care trebuie să înțeleg și să accept până la stadiul în care nu mai percep răceala și viteza maselor de oameni, ideea că se întâmplă mereu Ceva Undeva, că totul este amețitor etc. În plus, ceea ce văd zilnic în centrul Londrei este fundamental diferit de ceea ce se întâmplă în rest, dar asta e altă poveste pe care o las pentru mai târziu.

Cu aceeași necesitate de schimbare a modelului/modului meu de relaționare a venit și noul val de colegi, profesori, amfiteatre, cărți, metode de predare/învățare/sciere și activități. Logistic, totul funcționează ca la carte. Am primit harta campusului, orarul, lista de lecturi pentru tot trimestrul, majoritatea putând fi accesate online, restul de la bibliotecă, adresele doctorilor, frizerilor din campus, broșuri cu serviciile de carieră (asistenți profesionali mascați în bancheri care stau la dispoziția noastră pentru internship-uri, întrebări, opțiuni profesionale etc.), cu programul consilierilor psihologici (pentru disperajii care nu mai suportă tensiunea noului mediu), liste cu organizațiile studențești (societies) și de voluntariat cu ceea ce fac ele, vreo zece biblioteci din care două deschise non-stop, cafenele și baruri ale universității cu prețuri mici (a se înțelege: mici raportate la prețurile mari ale Londrei), posibilitatea de a lua parte la orice.

PROFESORII SUNT TOȚI FOARTE AMABILI ȘI DESCHIȘI LA MINTE, PRINTRE FAVORIȚII MEI FIIND UN LECTOR GERMAN PRIMATOLOG CARE POARTĂ MĂRGELE COLORATE DIN LEMN ȘI ÎN TIMPUL ORELOR FACE GLUME CU ȘI DESPRE NOI ÎNTR-UN MOD CÂT SE POATE DE NE-NEPOLITICOS.

Societățile studențești oferă de la ore de yoga, salsa, squash sau hockey până la proiecții de film, cor, limbi străine sau chiar, pentru amatorii de senzații tari, există UCL Marxists, foarte implicați în cauza squatterilor-oameni fără locuințe care dorm pe străzi sau ocupă clădiri goale. Problema e mai amplă de-atât, mai ales în Marea Britanie, dacă vă interesează, Google it.

Trebuie să citim săptămânal cam 60 de pagini pentru fiecare curs, eu am trei teoretice, Biological Anthropology, Social Anthropology și Material Culture, și un curs practic legat de metodele de cercetare în Bio Anth. Apoi discutăm ideile principale ale textelor în grupe mici de câte opt-zece oameni, asistați de profesori sau uneori doctoranzi. Vorbim informal și fără să fim notați, dar nu avem voie să lipsim deloc. Înainte de aceste discuții numite ”tutorials” au loc ”lectures”, unde stăm paralizați în amfiteatre și ascultăm și notăm ce prezintă profesorii, care sunt cam aceleași idei pe care le citim în textele săptămânale. De aceea, ideal ar fi să citim textele în weekend, apoi să mergem la lectures și apoi la tutorials, ca să aibă loc o re-iterare a ideilor. Ceea ce încerc eu, precum orice alt student cu intenții nobile. Dar, de cele mai multe ori, studenții citesc textele cu o oră înainte de tutorials, adică merg la lectures degeaba, iar după tutorials uită - că doar sunt texte dificile, care iau uneori ore întregi și probabil majoritatea gândesc că chiar trebuie să nu ai nimic altceva mai interesant de făcut ca să citești absolut tot în weekend...

SUNĂ CA UN VIS FOARTE FRUMOS. REALITATEA, TOTUȘI, NU ESTE COMPUSĂ EXCLUSIV DIN PĂRȚILE BUNE ȘI AM OBSERVAT DE-A LUNGUL ANILOR O OARECARE RETICENȚĂ A UNOR OAMENI PLECAȚI ÎN A ÎMPĂRTĂȘI PĂRȚILE NEGATIVE.

Poate este doar impresia mea, poate pentru ei aceste părți negative nu există deloc. Sau poate că nu este impresia mea și există într-adevăr o oarecare mândrie sau chiar aroganță a emigrantului care s-ar simți vulnerabil dacă ar expune ceea ce îl apasă. În orice caz, asta nu mă privește, ca să fiu sinceră. Revenind la propria persoană, simt nevoia să mărturisesc ceva de la sine înțeles, dar uneori dureros, și anume că diferențele culturale sunt greu de depășit când vine vorba de interacțiuni sociale, dacă chiar dorești depășirea nivelului unor ieșiri și discuții generale, vagi. Deși toate națiile se înțeleg cu toate națiile, ceea ce se leagă dincolo de asta e o legătură ce ține de spațiul de proveniență: asiaticii preferă să interacționeze cu asiaticii, vest-europenii între ei, est-europenii cu sud-europenii, scandinavii între ei etc. Ca să nu complic treburile, mă folosesc de un truism eficient și înțeles pe care trebuie să îl rețin ca să îi învăț la bătrânețe pe nepoții mei: „Nu le poți avea pe toate în viață...”.

Treptat mi-am făcut curaj să vizitez și cartiere de la periferia zonei 1 (adică centrul Londrei) - începutul zonei 3 (sunt șase zone în total), am călătorit în afara intervalelor de vârf și am căpătat impresia, care se conturează mai bine cu fiecare săptămână care trece, că toate elementele arhicunoscute

de către turiști, precum London Eye, cabinele telefonice roșii, autobuzele supraetajate etc. au puțin spre nimic de-a face cu esența orașului, care este de fapt alt oraș în fiecare cartier.

Dacă zona în care locuiesc mă deprimă pentru că predomină clădirile de birouri din sticlă sau din cărămidă neagră, blocuri imense, lungi și parcă trântite din cer pe stradă (chiar în fața ferestrei mele, aceste clădiri formează o curte interioară sub forma unei prisme triunghiulare), după douăzeci de minute de mers pe jos spre Tamisa ajung pe un mal solitar cu bănci din lemn și fier forjat, unde noaptea după ora 22 nici măcar bicicliștii nu mai trec. Iar douăzeci de minute în direcția opusă mă găsesc în cartiere rezidențiale cu case englezești, vegetație, afaceri de cartier și alte treburi de genul ăsta. Pot continua să turuiesc despre cum încă 20 de minute mai târziu mă duc la Trafalgar Square unde stă țanțoșă clădirea National Gallery, unde seara sunt iluminate cu galben și indigo fântânile, cântă muzicanții stradali, zbiară turiștii și beau pe trepte sau în zecile de cafenele și baruri care mai de care mai bizare... - acum două săptămâni am fost la un restaurant care avea înăuntru un cerb imens... ”artificial”, normal. Și totul se amestecă, se suprapune, se schimbă... Am mai fost și într-un cartier cu foarte mulți latino-americani și negri, unde aproape că m-am rugat să mă întorc teafără acasă, în timp ce parcurile verzi imense sunt, împreună cu zonele izolate ale Tamisei, locurile unde liniștea, întinericul și răcoarea serii creează o atmosferă lugubro-feerică.

Ceea ce tocmai ați citit este o impresie sumară, nici prea-prea, nici foarte-foarte, într-un stadiu încă incipient al noii mele vieți. Dacă aș fi scris despre asta acum o lună, ar fi sunat foarte diferit. Ideea de bază se rezumă, de fapt, nu numai la adaptarea într-un mediu nou, ci și la asumarea unor compromisuri pe care inevitabil orice student emigrant trebuie să le facă. Poate fi cea mai frumoasă și animată experiență din viața cuiva, poate fi cea mai tristă și solitară. Sau poate fi ambele simultan...

Copiii emigrației și dubla identitate

Îmi amintesc de un istoric francez, Charles Victor Langlois, care spunea într-o zi studenților de la Sorbonna să nu aleagă niciodată un subiect a priori. Le recomandă să lase hazardul, inspirația, întâlnirea cu o idee, un manuscris, un articol de revistă, etc. Le cerea să lase ideea să-i caute, să nu caute ei ideea.

| Dana Ionescu

Oricât aș încerca să explorez alte teritorii, poate mai apropiate de istorie, mă regăsesc tot în analiza emigrației. Iar ideea care mă locuiește în ultima vreme este cea a copiilor emigrației contemporane.

FIECARE POPOR ARE O ISTORIE ȘI APROAPE FIECARE ISTORIE GĂZDUIEȘTE, PE LÂNGĂ CEA ECONOMICĂ, POLITICĂ, SOCIALĂ, CULTURALĂ, ȘI PE CEA A EMIGRAȚIEI. ÎN CEEA CE PRIVEȘTE ȚARA NOASTRĂ, EMIGRAREA SPRE LUMEA NOUĂ NU A FOST O CONSTANTĂ ISTORICĂ.

Ea a apărut oarecum târziu, în secolul al 19-lea. De atunci și până acum, acest fenomen a devenit o constantă a istoriei noastre. Împinși de nevoile materiale sau aruncați în exilul politic, veniți în căutare de mai bine, emigranții români colorează definitiv spațiul canadian.

Migrația contemporană, privită din perspectiva globalizării, a devenit mult mai fluidă. Emigranții români stabiliți în Canada, în ultimele două decenii, nu mai sunt cei ai valului «one way ticket», nu mai sunt cei care își cumpărau bilet de avion sau de vapor doar dus, fără a avea speranța că într-o zi se vor reîntoarce. Acesta a fost, prin forța destinului, exilul politic. Sociologic vorbind, emigrația recentă, cea de după prăbușirea comunismului, poate fi definită ca o emigrație economică. Pentru unii, nu mai este vorba despre o emigrare definitivă, ci înseamnă o plecare temporară și o stabilire în altă țară și în altă cultură doar pentru câțiva ani. Pentru alții, poate fi o plecare și revenire ciclică, în cadrul unor contracte de muncă, fără a însemna renunțarea la

domiciliul stabil din țara de origine. Pentru alții însă, și poate pentru cei mai mulți, emigrarea este definitivă, ca rezultat al alegerii personale.

Cine sunt copiii emigrației economice? Mă întreb tot mai des pentru că îi văd crescând într-o lume care e pe jumătate a noastră, a primei generații de emigranți, și aproape complet a lor, a doua generație de emigranți. Conceptul de primă generație de emigranți îi definește pe cei care au plecat din țara de origine și s-au stabilit în țara de adopție. În cazul studiului nostru, prima generație suntem noi, cei care am părăsit țara după 1989 și ne-am stabilit în țara de adopție, Canada. A doua generație definește pe copiii noștri, născuți pe pământ canadian, care cresc și se formează în acest context. În studiul de față am în vedere nu numai copiii născuți aici, dar și pe cei ajunși la o vârstă destul de fragedă, înainte de 8 ani.

Acești copii aparțin altei biografii. Ei cresc și se formează identitar într-un spațiu geografic, lingvistic și social pe care l-au descifrat împreună cu părinții și pe care nu ei l-au ales, ci le-a fost ales de proiectul familial. Unii, mai norocoși, cresc în limba română. Acești copii sunt, în general, mai aproape de casă. Poate nu e greșit spus – copiii altei lumi care mai vorbesc limba română.

Experiența lor de viață e alta; departe de a noastră, mult prea departe de a celor rămași în țară. Începe tot mai des să se contureze în limbajul lor expresia, *noi cei de aici, ei cei de acolo*.

Identitatea lor individuală e un amestec de toate. Voi lua în considerație aici doar limba și școala, pentru că acestea sunt printre componentele definitorii în formarea identitară a unui copil.

Limba maternă, prima limbă vorbită în familie, este considerată un element care asigură păstrarea identității etnice. Pentru copiii emigrației, limba română, ca limbă maternă, devine a doua limbă, cea vorbită acasă, doar în familie și rar cu prietenii români. Limba de socializare, ca instrument de integrare colectivă și de afirmare individuală, este cea franceză sau cea engleză, în funcție de școala pe care o urmează acești copii. „A vorbi cuiva în limba pe care o înțelege, spunea Nelson Mandela, înseamnă să-i atingi mintea, dar să-i vorbești în limba sa maternă înseamnă să-i atingi sufletul“. Senzația aceasta, de atingere a sufletului, o avem și față de copiii care, deși născuți într-un spațiu străin, în țara de adopție a părinților lor, vorbesc încă limba română.

ACEȘTI COPII TRĂIESC ÎNTR-O SOCIETATE MULTICULTURALĂ. ATUNCI CÂND IDENTITATEA LEXICALĂ ESTE O COMPONENTĂ IMPORTANTĂ A DEFINIRII PERSONALE ȘI ÎN PUTERNICĂ RELAȚIE CU IDENTITATEA ETNICĂ, ATUNCI APARE INTERESUL PENTRU PREZERVAREA LIMBII MATERNE.

Dar într-o societate precum este cea canadiană, care a adoptat pentru prima dată în lume o politică oficială multiculturală încă din 1971, copiii emigrației aleg sau nu să mai vorbească limba română. Canada permite și chiar încurajează păstrarea identității, poate și de aici bogăția culturală și înclinația spre diversitate a celor care locuiesc pe pământ canadian. Și nu întâmplător, emigrația, mai ales a doua generație, cea a studiului nostru, este mai creativă, mai liberă de stereotipii și preconcepții, mai integrată, pentru că aparține unei societăți care îi vrea și îi acceptă așa cum sunt.

Cât privește școala, a doua componentă a identității individuale, analiza poate fi extrem de largă. Ar fi necesară o prezentare a sistemului de învățământ canadian, dar asta ar lua spațiu și timp. În linii mari, învățământul este public și privat, în limba franceză și în limba engleză. În Quebec, emigranții primei generații sunt obligați, prin legea 101, să-și înscrie copiii în școlile publice de limbă franceză. Cei care optează pentru învățământul privat au libertatea

să aleagă între școala engleză și școala franceză, precum și libertatea de a alege rigoarea, sentimentul competiției școlare, perfecțiunea. Școala sistemului public este, în general, o școală a uniformizării. Învățământul public este conceput pentru toți cei veniți din toate colțurile lumii. Porțile Canadei sunt larg deschise emigrației; copiii vin de peste tot: Haiti, Siria, Afganistan, Jamaica, Congo, Franța, Grecia, Maroc, Algeria, Liban, etc. Școlile sunt un mozaic cultural, iar eterogenitatea este caracteristica dominantă a claselor.

E LESNE DE ÎNȚELES DE CE IDENTITATEA CULTURALĂ A ACESTOR COPII ESTE MEREU ÎN MIȘCARE. E GREU, SAU APROAPE IMPOSIBIL, SĂ-I PĂSTREZI ÎN IDENTITATEA CULTURALĂ ROMÂNEASCĂ.

Dacă familia nu le pune la îndemână comunicarea în limba română, cărți de acasă, dacă nu îi duc în vizită în țară, acești copii se duc, unii chiar total și definitiv, spre cultura de adopție. Dacă familia dezertează și îi lasă total în mâna școlii, acești copii vor avea reflexul să semene cu cei de aici. Ca să îi păstrezi în cultura românească trebuie să faci în așa fel încât să o iubească, să cunoască și să înțeleagă elemente ale culturii românești care pot fi relevante pentru ei. Practic, acești copii ar trebui să crească și să se formeze într-o dublă cultură: cea de aici și cea de acolo, din țară.

În concluzie, deși analiza privitoare la problemele identitare ale copiilor emigrației este departe de a fi epuizată, putem spune că acești copii ai celei de-a doua generații sunt mai deschiși către lume, mai apropiați de diversitate, mai bogați interior, mai toleranți. Sunt copii care poartă în ei, adânc sau superficial, două culturi. Sunt mai aproape de transnaționalism și să nu uităm că transnaționalismul va fi statutul viitorului.

Dana Ionescu părăsește doar teritorial România și o viitoare carieră academică ca istoric pentru a deveni primul emigrant român care predă Istoria Canadei, țara de adopție. Ceea ce impresionează în „istoria” sa este conștientizarea obiectivă, din prisma celui „din afară” a faptului că România, prima casă de altfel, trebuie să rămână o parte din educația copiilor născuți sau crescuți într-un teritoriu străin.- *Voci pentru România*

I N T E R V I U

Eric Miles Williamson

INTERVIU CU ERIC MILES WILLIAMSON
REALIZAT DE JOE HASKE
ÎN EXCLUSIVITATE PENTRU ALECART
TRADUCERE: LIANA VRĂJITORU ANDREASEN

Eric Miles Williamson e un scriitor american contemporan foarte bine cunoscut, atât pentru critica literară, cât și pentru contribuțiile la societatea „National Books Critic Circle”. A publicat trei romane: Oakland, Jack London, and Me (cel mai recent), Two-Up și East Bay Grease. A câștigat premiul PEN/Hemingway și a fost pe lista celor mai buni romancieri ai ziarului „Los Angeles Times” în 1999. Este redactor la mai multe reviste literare, cele mai cunoscute fiind Boulevard și Gulf Coast. E foarte apreciat în Franța, unde criticii îl numesc „un Bokowski erudit”, iar în America este considerat ultimul scriitor din generația beat.

nota traducătorului: Joe and Eric sunt buni prieteni, iar interviul are loc inițial într-un bar și e continuat apoi prin corespondență

I: Majoritatea scriitorilor contemporani folosesc vicile personajelor ca pe un fel de truc – un mod de a-i șoca pe cititori. Tu folosești vicile pentru a nuanța și a da personajelor o mai mare profunzime. De ce?

R: Nu ne individualizează ceea ce avem în comun. Ne individualizează ceea ce nu avem în comun. Spune-mi ce apucături are cineva, ce particularități, ce ciudățenii, lucrurile neortodoxe pe care le spune sau le face, spune-mi ce lucruri scandaloase a făcut sau a gândit, spune-mi ce infracțiuni a comis, ce anume din ce gândește sau spune e, după părerea lui, dezaprobat de societate, spune-mi de ce îi e rușine că a făcut și am să știu atunci ce fel de persoană este, sau cel puțin am să am o idee destul de clară. Spune-mi, pe de altă parte, ce sclav exemplar e omul ăsta, cum urmează regulile și nici măcar, la dracu', nu înjură, și atunci pe mă-sa, ce pot spune că știu de fapt despre el? Nu dau o ceapă degerată pe vicile personajelor mele: tot ce încerc să fac e să le reprezint cu onestitate, ca oameni care nu se conformează unor stereotipuri facile. Și una dintre cele mai potrivite metode de a face lucrul ăsta este să-i arăt cititorului ce fac aceste personaje când lumea bună, lumea care privește și judecă, nu le dă târcoale sau nu le cenzurează cuvintele și faptele.

I: Care sunt vicile tale cele mai mari? Ești un bețiv? În ce măsură îți influențează băutura scrierile?

R: Și ce ți-a venit să mă întrebi dacă-s bețiv, domnul meu? [Williamson trage o dușcă din berea de malț]

I: Mi-a spus odată tot un prozator că e destul de ușor să identifici un scriitor căruia îi place să bea. Scriitorii bețivi întotdeauna menționează băutura în primele trei pagini în orice roman pe care-l scriu. Cei ne-chefii scriu despre ce fel de ceaiuri beau, ca de exemplu Proust. În East Bay

Grease ai menționat băutura în primul paragraf, în Two-Up pe pagina a doua, iar în Welcome to Oakland tot pe pagina a doua. Deci, te întreb din nou: ești un alcoolic și în ce fel îți este scrisul influențat de băutura?

R: OK, hai să ne întoarcem la întrebarea inițială: care sunt cele mai mari vicii ale mele? Sună ca o întrebare de interviu pentru o slujbă banală. Cele mai mari vicii? Ei, că sunt prea săritor, prea generos, prea plin de... mama ei de compasiune. Îmi periclitez prea mult propria carieră ajutându-i pe alții în loc să mă ajut pe mine. Mă pun pe mine în pericol prea des ajutând ologii să traverseze la intersecții circulante. Mă arunc întotdeauna în fața gloanțelor ca să-i protejiez pe traficanții de droguri. Petrec mult prea mult timp la marșuri și proteste, ducând pancarte și cântând, în timp ce bat în tobe cubaneze; ascult *The Grateful Dead* în timp ce îmi învârt țigări de marijuana și dau cerșetorilor toți banii din portofel ca să-și poată cumpara vin ieftin.

Alcoolic? Neh. Beau bere când scriu, iar când fac prima greșală tipografică, mă opresc din scris, asta fac. Scriu în fiecare zi și deci beau bere în fiecare zi, dar cred că obiceiul ăsta de a mă opri la prima greșală nu poate fi numit alcoolism. Am prieteni care zilnic fac pe ei de beți morți ce sunt și au o juma' de duzină de cărți publicate. Da, ei sunt alcoolici. De ce? Pentru că-și permit, mama lor de bogătani! Pentru mine, o juma' de duzină de bere înseamnă o mâncare pe care le-aș fi putut-o cumpăra băieților mei, o jucărie, haine sau un con de înghețată în parc. Viciul meu este că fumez, iar acum asta costă mai mult și o să mă coste și mai mult pe viitor, pentru că n-am să trăiesc atât de mulți ani cât aș putea și deci n-am să pot să-mi întretin familia atât de mult timp cât aș fi putut dacă nu fumam.

I: Care-ți este băutura preferată la momentul actual? Și de ce?

R: Beau multă bere ieftină de malț și vin ieftin pentru că așa fac mai puțină gaură în punga familiei. Dar în principal beau apă. Băutura preferată: apa. Când îmi ajut prietenii să publice cărți, îmi cumpăr sticle de udeală de mână întâia. Ron Cooper mi-a trimis o sticlă de Moonshine excelent. Am primit o sticlă de tequila de prima mână de la Michael Gills, niște whiskey teribil de la Dave Newman, niște scotch splendid de la tine, domnul meu. Odată am primit o ladă întregă de Glenfiddich. Comisionul meu.

I: Cum îți este primită proza de către mediul universitar? Pentru cine scrii de fapt?

Relațiile mele cu mediul universitar sunt ciudate, pentru că și eu mi-s unul din el. Mulți dintre colegii mei sunt pur și simplu oripilați de ce scriu eu. Idioții care se consideră vârfuri, veniți de la universitățile de „Ivy League”, care n-au băut niciodată cafea la o parcare de camioane, care n-au fost niciodată flămânzi, care n-au avut niciodată un prieten din minoritățile americane care să nu fi avut o diplomă universitară –ăștia sunt, chipurile, *colegii* mei. Majoritatea *colegilor* ăstora din mediul universitar îmi fac silă. Cei mai mulți dintre ei sunt bogați pe cont propriu și nici măcar n-au nevoie să predea, pentru că sunt putred de bogați, porcii de ei. Predau doar pentru așa-zisul prestigiu, nu ca să-i ajute pe studenți. Ei îi disprețuiesc pe studenți. Își bat joc de studenți, pentru că studenții nu au atâta cultură precum acești profesori. Profesoriiăștia simandicoși din familii bogate îi numesc pe studenți *sweathogs* (femeie extrem de urâtă, n.t.). Ei vor să fie adulați și admirați și pupați în fundurile lor murdare de cei pe care-i consideră mult inferiori.

I: Profesorii le spun *sweathogs* la studenți? Și cu toate astea primesc salarii ca să le predea?

R: Cum mă vezi și cum te văd. Porciiăștia bogați îi urăsc pe cei pe care se presupune că-i învață. De-asta nici măcar nu-i învață ceea ce știu. De-asta nu-i ajută să publice. Pentru că asta ar însemna să își creeze

competiție. Dacă i-ar învăța într-adevăr pe cei mai buni ca ei, și-ar pierde slujba. Și-ar da seama că sărăcia unei persoane n-o face pe acea persoană idioată. Dacă cei săraci ar primi o educație pe măsură, lumea asta, cocoloșul ăsta de păr care se-nvârte, căruia îi spunem *Pământ*, ar plăti cu vârf și îndesat.

I: Deci ce relații ai cu mediul universitar, profesore Williamson?

R: Când am ceva de împărțit cu porcii ăia, apar situații tensionate. Ei știu că-s mai bun ca ei, am mai multă faimă și mai multe realizări, și cu toate astea suntem la aceeași universitate, în aceleași comitete de premii, sau redactori la aceleași jurnale, iar ei știu că și-au primit slujbele pentru că au diplomă de la Harvard sau Yale, iar eu pentru că am câștigat la puncte și am urcat singur din subsolurile societății. Ei suspectează care e adevărul: că n-au nicio valoare. Și deci ori mă admiră (foarte puțini dintre ei), ori mă urăsc până la oase. Nu-i nimic: nici eu nu-i am la inimă.

I: Te consideri cumva în afara lumii universitare? Dat fiind faptul că ești un critic literar cunoscut și un autor premiat, nu e cazul să spui că ai rupt toate legăturile cu clasa muncitoare?

R: În afara lumii universitare? Nici pe departe. Sunt în afară doar prin neapartenența la aceeași clasă precum colegii mei. Unul dintre ei, și el chiar e unul din cei mai buni prieteni ai mei – mi-a fost cavaler de onoare la două dintre nunți – ei bine, tatăl lui era inginer la NASA și trimitea oameni pe lună pe vremea când tatăl meu pompa benzina și repara roți în pană. Și el încă e în clasa cea mai joasă dintre colegii mei, chiar și în vâgăuna unde predau eu, pe malurile râului Rio Grande, la douășpe mile de războiul drogurilor din Mexic.

Și acum, o anecdotă: Dagoberto Gilb, o corcitură de mexican și neamț (care, bineînțeles, se bate cu pumnul în piept cât de „mexican” este, dar nu și cât de neamț este, pentru că în felul ăsta primește granturi, lecturi publice, slujbe și laude – odată l-am servit cu un taco de chilli și n-a suportat iuțeala: tușea, pe frunte îi curgeau boabe mari de sudoare, în timp ce eu mi-l mâncam liniștit pe al meu, așa gringo cum sunt și cum sper că am să rămân) i-a spus odată lui Richard Howard, cunoscut traducător de limba franceză și poet de mâna a doua, deși provenit dintr-o familie înstărită din Cleveland care primea vizite de la Tiffany în copilăria lui, că e un paria în lumea literară. Howard a explodat cu ranchiuna de rigoare, fiind parte din clasele înalte, față de succesul lui Gilb, iar apoi Howard a ținut să menționeze cum că Gilb are două diplome universitare, a câștigat un premiu național și mai și predă la o universitate de prestigiu. Gilb, nepregătit pe plan intelectual pentru un astfel de atac, a fost făcut bucățele de atacator. S-a blocat. S-a bălbăit. S-a înecat în momentul-cheie. Niciodată nu se considerase parte a sistemului predominant. Howard l-a batjocorit, l-a trimis în șuturi înapoi în cartierele sărace de hispanici de unde venise. Gilb m-a luat la o discuție despre întrevederea asta cam la două ore după ce s-a petrecut și l-am văzut transformat într-un om tulburat, confuz și furios.

I: Deci până la urmă te consideri în afara sistemului universitar sau nu? Răspunde la întrebare, Domnule!

R: Sunt înăuntrul sistemului prin faptul că nu am pedigreeul colegilor mei. Sunt în interior pentru că mi s-a dat acces la aulele universitare, chiar dacă ar fi trebuit să fiu aruncat înapoi în canalele de scurgere

ale societății. Sunt în interior pentru că există persoane bogate care mă respectă și persoane sărace care au primit ajutor de la mine. Dar niciodată n-am să fiu unul de-al lor, măgarii ăștia bogați care dirijează tot spectacolul, oameni fără publicații, dar proveniți din familii cu bani, care sunt stăpânii întregului sistem prin virtutea faptului că părinții lor au știut cum să se îmbogățească.

I: Te-am întrebat și dacă ai rupt sau nu legăturile cu clasa muncitoare.

R: Acum câteva luni m-am întors la Oakland, orașul meu natal, orașul în care am fost crescut, ca și tatăl meu, și tatăl lui la fel. Nu mai fusesem acolo de mai mult de 20 de ani, de când murise tatăl meu. Am tot încercat să evadez din orașul ăla de când mă știu.

Motivul pentru care m-am întors a fost să primesc Premiul Literar „PEN/Oakland Josephine Miles” pentru ultima mea carte de proză. PEN e o organizație internațională a scriitorilor, iar Oakland e o filială locală. Norman Mailer a câștigat același premiu mai demult, iar ziarul *New York Times* l-a numit „premiul PEN al clasei muncitoare”, probabil neintenționând să-l flateze prin asta. Pentru mine e cea mai mare onoare a vieții mele, pe lângă faptul că am scris pentru „Industrial Workers of the World”. Am chiar în buzunar legitimația de muncitor, 304 Local, din Oakland, California în timp ce scriu rândurile astea. Toate romanele mele sunt localizate în Bay Area, iar personajele mele sunt muncitorii cu care am crescut și cu care am muncit, și am sângerat, și am băut, bărbații și femeile care îmi citesc în mod repetat cărțile.

Când am ieșit din avion și am respirat din nou aerul ozonat sub cupola de metal arcuit, în timp ce fumam o țigară, prima persoană care mi-a ieșit în cale a fost un bărbat dezbrăcat până la brâu, cu păr ca de hippie și cu o emblemă a echipei Oakland Raiders tatuată sub părul de pe piept. M-am îndreptat spre punctul Alamo de închirieri auto (la 9 dolari pe zi – că doar e Oakland) și după tejea văd o negresă corpulentă într-o rochie mov, cu un colier de perle false și unghii lungi ca niște dălți, vopsite în roșu. Mi-a cerut carnetul de conducere și cartea de credit, pe care i le-am dat, și la care s-a uitat îndelung. Carnetul meu de conducere e din Texas, unde l-am obținut de altfel în 1986, când am făcut aici primul tur de serviciu.

Eram îmbrăcat în țoalele mele obișnuite: o flanea groasă, descheiată, un maieu alb dedesubt, blugi găuriți, cizme de cowboy învechite, și pălăria mea de cowboy marca Stetson, veche de 30 de ani. M-a măsurat din cap până-n picioare cu ochi ageri.

-Sunteți *de-aici*, a spus și mi-a aruncat o privire aspră.

-E culmea! i-am răspuns. Care-i secretul? De unde v-ați dat seama?

-Pentru că vă e în sânge, a răspuns. Nu râdea. Se uita la mine cu ochi duri, dojenitori, ca o acuzare, și o privire care mă certa că mi-am abandonat locul natal.

Rușinat, mi-am luat în primire mașina închiriată.

Prima oprire în Oakland a fost la Dick's Restaurant (care apare, nu știu de ce, într-un videoclip al lui Radiohead). E un restaurant mititel pe lângă linia de tren în cartierul industrial/de depozite numit San Leandro, la granița Oaklandului. Și fratele meu mai mic, și tata și-au făcut petrecerea de nuntă la Dick's. M-am dus acolo să mă văd cu Ken Franklin – copilăriserăm împreună. Nici eu, nici el n-am știut multă vreme cine erau tații noștri, cum e moda în Oakland. Acum, el e avocat iar eu profesor. Jim Blewer, un alt prieten din copilărie care acum încarcă legume la Safeway, a venit și el să mă vadă tot acolo, și am mers cu toții la barul nemarcat, a cărui ușă nu o știa nimeni în afara clienților cei mai fideli.

-Hei, ăsta-i Eric, băiatul slăbănog al lui Williamson! a strigat J.R., barmanul.

Cei din jur au ridicat paharele în cinstea mea. Nu mai fusesem în restaurantul ăsta de 20 de ani, dar

chiar și acum la bar stăteau așezați bărbații cărora le făcusem plinul de benzină în tinerețile mele. Acum erau toți bătrâni, dar bătrân sunt și eu de fapt, așa că la dracu' cu toate. Unu' mai bătrâior stătea la capătul barului înhămat la un tub de oxigen și fuma, cu nevastă-sa alături. La celălalt capăt al barului, un bătrân de 94 de ani înjura cazangiii. J.R. mi-a adus un scotch și o bere fără măcar să-l fi rugat, băuturi care împreună au fost arma mea dublă de mai bine de 30 de ani. A trecut un tren și a făcut gheața din pahare să zdrăngăne, apoi nimeni n-a mai zis nimic până când şuierătura trenului s-a diminuat în efect Doppler, în întinericul petrochimic. Căinii au început să urle. Spre sfârșitul nopții l-am ajutat pe bătrânul de 94 de ani să coboare de pe taburetul de bar și să se așeze în scaunul cu roțile ca să poată să-și înece în somn durerile și singurătatea de om care a trăit mai mult decât marea parte a familiei și prietenilor, toți în afara celor prezenți la Dick's.

În drum spre hotel, m-am oprit la magazinul Taggart's Liquors pe Dolittle, șoseaua care vine din Alameda, trece prin Oakland și se termină în San Leandro. E o șosea construită peste gunoiul orașului, peste depozitele de deșeuri plasate în cerc în jurul golfului San Francisco. La Taggart obișnuiam să cumpărăm udeala, eu și alți adolescenți, însuși domnul Taggart colectându-ne banii și spunându-ne să ascundem sticlele de bere în pantaloni înainte să părăsim magazinul ca să nu ne prindă poliția – pe noi sau pe el. Acum magazinul era sub administrația unui chinez, dar înăuntru am găsit aceeași cutie de gheață plină cu beri de malț – Old English, Mickey's, Schlitz, High Newport. Am cumpărat o sticlă de gin Gilbey și am ascuns-o în pantaloni, din nostalgie.

Eram din nou acasă.

Ultima noapte în Oakland am mers pe jos de la hotelul meu de-a lungul liniei de tren Hegenberger, care era în construcție și ducea spre aeroport. Oameni ai străzii se ghemuiau la colțuri, în adăposturi improvizate din deșeuri și rămășițe din construcții. La buticul din colțul străzii, un bătrân de culoare, cu câteva straturi de bluze și jachete, stătea afară și tremura.

-Ți-e bine? l-am întrebat.

-Nu, mi-a răspuns. Tipul ăla nu mă lasă în magazin să-mi iau niște mâncare. Măinile lui, lustruite de muncă, luceau ca niște bucăți de crom erodat.

-Ce ți-ar trebui? Vrei o bere?

-Nu. Vreau mâncare și un suc, a răspuns. Mâncare și un suc.

În fața ușii din sticlă anti-glont, vânzătorul mi-a vorbit printr-o deschizătură în geam.

-Ce-ați dori? m-a întrebat.

-O bere și ceva de mâncare, am răspuns. Și un suc.

A apăsat pe un buton și mi-a deschis ușa. Avea accent străin.

-Dumneata nu ești din Oakland, i-am zis.

-Din Algeria.

Atunci i-am vorbit în franceză. I-am zis:

-Mai degrabă dumneata ar trebui să știi că nu contează dacă un om e negru și nu alb, asta nu-l face hoț în mod automat. La Paris cum se poartă lumea cu voi?

-N-am fost niciodată la Paris, mi-a răspuns.

-Ei bine, aici e Oakland. Dumneata ești străinul, nu el.

-Aici în America, zice algerianul, nu-mi pot da seama cine e hoț și cine nu.

-Asta nu face parte din îndatoririle dumitale, i-am răspuns. Singura pe care o ai e să vinzi sandvișuri.

Când am ieșit, i-am dat omului străzii sandvișul și sucul.

-Știi de ce mi-au dat drumul în magazin, iar ție nu? l-am întrebat.

-Pentru că dumneata ești alb, a răspuns.

-Fire-ar mama lor, am zis. Vrei o bere?

-Suc, atât.

O mașină de poliție a intrat în parcare și a trecut cu viteză redusă pe lângă noi. M-am uitat la șofer și am dat din cap. N-a oprit.

-Dacă nu eram eu aici, polițistul te-ar fi alungat? l-am întrebat.

-Da' cum crezi?

-Ești de-aici?

-Născut, crescut aici, zice el. Nu se vede?

-Și eu la fel.

-Știu, mi-a răspuns. Niciun alb care nu-i din Oakland nu mi-ar fi cumpărat un sandviș și un suc.

Aveam un avion de prins. I-am scuturat mâna noului meu prieten. Un fel de seriozitate i se așternuse pe față. Atât a mai spus:

-Toți suntem în aceeași oală. Oakland nu-i un oraș, e o rasă.

Așa că, *amigo*, pot spune că încă mai am legături strânse cu oamenii de unde mă trag.

■ I: Ce scriitori americani contemporani ai recomanda cititorilor români? Și pe care ar trebui să-i ignore?

R: Ce scriitori să citească cititorii români? Păi în primul rând, pe mine. În fiecare an când se anunță premiul Nobel, sunt foarte deprimat că nu mi l-au dat mie. După părerea mea, eu sunt cel mai bun scriitor în viață. Altfel nici n-aș fi scris vreodată sau nu mi-ar da prin cap să mai scriu un singur cuvânt. Citește ce am scris și ai să vezi că nu există vreun scriitor care să mai fi scris ca mine. N-au mai fost scriitori cum sunt eu, și nici n-ai să găsești vreunul pe viitor.

Alții care să merite: Michael Gills, Ron Cooper, Paul Ruffin, Cormac McCarthy, tu, Joseph Haske, Juan Ochoa, Mark Watkins, Charlie Smith, Larry Fondation. Și după asta lista se cam rărește.

Pe cine să nu citească? Pe Oates, Roth, Updike, Robert Stone, William Harrison, Rick Moody, Richard Ford, Toni Morrison, Alice Walker, Percival Everett, și toți idioții care nu riscă nimic niciodată.

Nota redacției: Eric Miles Williamson a avut bunăvoința să ne trimită o proză, pe care o vom publica în numărul următor, care va fi aniversar.

Încercați să nu vă trădați pasiunea,
vă va fi foarte greu să v-o iertați vreodată...

Dan Lungu

INTERVIU CU DAN LUNGU
REALIZAT DE CIPRIANA BARNA,
ABSOLVENTĂ CNPR

Dan Lungu (născut în 1969, Botoșani) este conferențiar dr. la Catedra de Sociologie, Universitatea "Alexandru Ioan Cuza", Iași. În 1996 inițiază grupul literar Club 8. Între 2001 și 2002 este redactor-șef al revistei de cultură Timpul. Este membru al ASPRO și al Uniunii Scriitorilor din România.

■ Cât știm noi despre omul Dan Lungu? Ce vede el când se privește nu în, ci dincolo de oglindă?

Nu știu în ce măsură este bine pentru un cititor să afle prea multe lucruri despre omul din spatele scriitorului. Cu cât cunoaște mai multe despre persoana autorului, cu atât riscul unei lecturi distorsionate crește, mai ales când există afinități profunde sau divergențe flagrante între valorile fundamentale, extraestetice, ale celor două părți. Cititorul obișnuit nu este unul profesionist, care să facă abstracție în mod rezonabil de lumea de dincolo de text. Pe de altă parte scriitorul este un cetățean ca oricare altul, care trebuie să-și asume ceea ce este, ceea ce face. Autocaracterizarea nu este cea mai pertinentă sursă de informații pentru ceilalți, însă voi încerca o listă cu cuvinte-cheie, cu îndemnul de a le lua cum grano salis: cu simțul umorului (sper!), echilibrat, iubitor de ceai de gălbenele, cititor înrăit, mai curând leneș. Fascinat de copii, mai degrabă timid, încăpățânat, comprehensiv, afon...

■ Comunismul este un leitmotiv în scrierile dumneavoastră, în romane, cronici sau volume pe care le-ați coordonat. De ce ați insistat pe această temă?

Este adevărat, am traversat o perioadă de aproape zece ani în care am fost obsedat de comunism. De fapt, de trecut. Un trecut care nu se lăsa limpezit, înțeles, domesticit. Așadar, tot ce atingeam în această perioadă se transforma în tema memoriei, a recuperării, a comunismului: două romane, o piesă de teatru, o lucrare de doctorat, articole, cercetări de sociologie etc. Aveam nevoie să-mi reconstruiesc propria relație cu trecutul țării în care m-am născut, cu istoria propriei familii... În cele din urmă, o chestiune de identitate.

■ În romanul „Cum să uiți o femeie”, Andi n-a izbutit să o uite pe Marga lui. Există o soluție? Se poate uita o femeie?

Nu cred în rețete, în soluții prefabricate, cu eticheta pe ele, mai ales atunci când e vorba de oameni, de suflete. De aceea titlul cărții, „Cum să uiți o femeie”, trebuie citit cu o brumă de ironie.

■ Ca și cum aș întreba un părinte dacă își iubește mai mult unul dintre copii, vă întreb: cum vă priviți romanele și de care dintre ele vă simțiți mai apropiat sufletește?

Când scrii la o nouă carte, toate celalte rămân într-un soi de umbră, o moarte temporară. Când scrii, nu ești decât autorul cărții la care trudești, nu există ierarhii. În rest, în momente de calm și echilibru, destul de rare, îți iubești fiecare carte altfel, pentru altceva, iar în momentele de îndoială și tulburare, cele mai dese, nu-ți mai place nimic din ceea ce ai făcut și nu-ți dorești decât să iei totul de la capăt, altfel, să te reinventezi, să te descoperi pe

tine cel adevărat. Nu cred că există răspunsuri valabile pentru toate momentele vieții tale.

■ Care sunt avantajele comunicării cu cititorii, mediate de rețelele de socializare?

Este adevărat că sunt prezent în rețelele de socializare. Îmi priște dialogul direct cu iubitorii de literatură, pentru că socializarea în numele literaturii reprezintă o plăcere în sine. Pe de altă parte, posibilitatea comunicării cotidiene cu cititorii în ziua de astăzi nu schimbă în mod fundamental rolul criticii literare, cel puțin din perspectiva omologării valorilor estetice. E o mare capcană pentru un scriitor să creadă asta.

■ Ce scriitori preferați?

Lista este foarte lungă și topurile personale se schimbă mereu. Totuși, iată câteva nume: Cervantes, Rabelais, Flaubert, Urmuz, Céline, Harms, Gombrowicz, Eugen Ionescu, Thomas Bernhard, Handke, Venedikt Erofeev, Max Blecher și mulți alții.

■ Cât de importantă este pentru un scriitor părerea criticilor?

Valoarea estetică a unei cărți este o construcție și un proces. Nu este dată în sine și definitivă. Ea nu se suprapune cu succesul comercial și nici cu cel de critică, mai ales atunci când contextul este complicat, dinamic, când ne aflăm în plină schimbare a formelor literare... Așadar, avem mai multe ingrediente în ceea ce numim valoarea unei cărți, dar, în opinia mea, au greutate diferite. Opiniile cititorilor profesioniști care sunt criticii literari au o importanță mai mare decât cea a cititorilor ocazionali, de plăcere, chiar dacă, de regulă, gustul acestora din urmă dictează tirajele. Aceasta nu înseamnă că cei dintâi nu se pot înșela, în sensul că nu întotdeauna viitorul le dă dreptate... Cazurile sunt numeroase.

■ Ce părere aveți despre tinerii de astăzi?

Sunt familiarizat cu discursul catastrofist privind noile generații de studenți. Dați-mi voie să nu fiu de acord cu el. Dacă tinerii din ziua de astăzi au alte calități decât ale noastre sau dezvoltă alte abilități, aceasta nu înseamnă că generațiile lor sunt mai prejos decât cele anterioare, ci doar că ei sunt altfel. În fond, se pregătesc pentru o lume diferită de cea în care am crescut noi, o lume care îi solicită într-o altă manieră. De pildă, comunică mai bine decât noi, fac mai ușor echipă, se adaptează mai lesne în context internațional, cosmopolit ș.a.m.d. Poate că într-adevăr au o cultură generală mai slabă și capacități analitice mai puțin cultivate, dar au, de pildă, sensibilitate pentru probleme de mediu sau pentru respectarea drepturilor omului. De ce să comparăm merele cu piulița fluture?

■ Cât de mult contează ca un tânăr care are chemare spre scris să facă și studiile într-un domeniu care să aibă legătură cu pasiunea sa?

Aici discuția ar putea fi foarte lungă și nuanțată, dar spațiul nu ne permite asta. Voi fi succint, cu riscul asumat de a lăsa impresia unor formulări apodictice. În opinia mea, nu există rețete, ci doar căi personale, care combină în manieră creativă, inteligentă, resursele interioare cu contextul exterior. Sunt de acord cu Picasso, care spune că inspirația vine, dar atunci când vine trebuie să te găsească la treabă. În privința studiilor școlare, lucrurile sunt ceva mai limpezi. Nu există facultăți care să „scoată” scriitori sau filosofi. Asta nu înseamnă că poți face performanță hrănindu-te cu ignoranță. Avem mari scriitori care sunt ca formare ingineri în industria aeronautică, ingineri agronomi, contabili, jurnaliști, preoți, avocați sau simpli salahori. Pasiunea poate lega între ele lucruri care nici nu ne trec prin minte, are o forță incredibilă de coagulare a lucrurilor, de construcție a coerenței, a lumilor.

■ Ce e important să știe tinerii la început de drum?

Încercați să nu vă trădați pasiunea, vă va fi foarte greu să v-o iertați vreodată...

Fata cu cercei de perlă

| Larissa Danilov, Băncilă

Avea un aer de fată tânără. Stând în felul ăla copilăresc pe scaun, sorbind cu vârful buzelor bucățelele de fructe de pădure din dulceața de dimineață. Douăzeci și ceva de ani nu i-ai fi dat. Doar dacă o surprindeai cu privirea în gol, uitându-se fără vlagă la fereastră. Puteai foarte bine să-i dai și patruzeci, rezemată de fotoliu, așezată în genunchi, curățând firimiturile de la biscuiții ronțaiți adineauri.

Trăsăturile i se mulau în funcție de loc și de timp, dar și de persoana cu care vorbea. Uneori aveai impresia că stai și bârfești cu un cadavru al cărui corp depășea ușor șaizeci, iar alteori câte afli în fața unei copile lipsite de experiență, în vârstă de doar cincisprezece ani. Nu te săturai să vezi starea asta de continuă transformare a corpului ei, metamorfozat în fracțiuni de secundă. O priveai în ochi, mărturisindu-i o situație stresantă de viață. Vedeai cum sânii i se lasă, ca două mere într-un sac destrămat la bază, pregătindu-te să i le prinzi în mâini în orice moment. Și simțeai, deși nu fizic, pentru că stăteai la distanță, cum încet i se mucegăiesc sub cămașă. Și-ți venea să râzi, căci nu reușeai să-ți duci fraza până la capăt, și sânii i se și strângeau în coșul pieptului, pregătindu-se să fie decojiți, tăiați, mușcati cu vârful dinților. Mai apoi puși într-o oală plină cu zahăr. Emanând un miros îmbietor din corp, treptat, i se făceau de dulceață. Și devenea iar tânără. Iar tu, ca un bolnav de diabet, refuzai să muști din materia asta carnoasă. Gustul ți se schimba și el în gură. Refuzai, practic, să accepți ceva ce nu poate fi înțeles. Starea de continuă schimbare. Fata asta, cu ochi care nu se schimbau niciodată, se metamorfoza când nu erai atent (sau, din contră, o priveai dintr-un colț al camerei destul de insistent). Era dovada unui continuu ciclu ce trecea pe lângă ea în fiecare minut al existenței. Îți putea fi mamă, dacă vorbea cu o femeie însărcinată. Simțea pântecul din ce în ce mai greu cu fiecare cuvânt rostit, bătăi cu pumnul venite din sufletul mort al unui copil-fantomă, rodul unei simple psihoze degenerând gânduri, nu simțuri. Soră, dacă făcea o plimbare lungă prin parcul Copou. Amantă, dacă întâlnea o tânără studentă în anul I de facultate, coborându-

Cristina Vieriu

și privirea asupra ei, în tramvai. Și nu te săturai. Nici de ea, nici de schimbare. Cu toate că poate îți era teamă. Dar de-aia-ți și făcea plăcere să stai în preajma firii ei plâpânde. Pentru că orice om, pus față în față cu lucrul ăla de care se teme, este străpuns de curiozitate, și-l privește, tocmai pentru a-și dovedi că nu sunt adevărate gândurile care-i scurtcircuitează inconștientul. Ea rămânea imprezibilă, stând acolo și uitându-se lung la tine, îți crea practic o stare de disconfort, cu care te obișnuiai, în final. Nu din motive masochiste (sau poate și de-asta, totuși nu). O priveai pentru că, deși își ațintea ochii asupra ta, o făcea pentru că și ei îi era teamă. Nu de tine, ci de corpul tău, atât de diferit față de al ei, și-ți zâmbea, știind că și tu îți vei schimba chipul. Și-i vei zâmbi. Iar ea, în acest timp, îți va apărea în față, ca un tablou așezat într-o ramă veche din lemn de cireș, pipăind-o cu vârful pensonului.

O semnătură în colț. **Johannes Vermeer.**

| Larissa Danilov, Băncilă

CAPSE-C

/n-am dispărut complet/

decât de pe stâlpii de înaltă tensiune
(pot spune cu desăvârșire că
sigur a mai rămas puțin
din bucata de hârtie desupra căreia stătea scris
numele meu)

/n-am dispărut complet/

decât pentru vreo
douătreiminezileșăptămâni
pentru că am uitat până și eu să mai exist
și mi-e milă
(de mine – în primul rând)

din prea multă milă până și proștii dau pe-afară
(de ei)
- neuronii unora au claustrofobie -
dau din mâini urlă isteric
se scurg o transpirație mazăgoasă pe frunte
ștearsă cu o cârpă îmbibată în oțet

gâfâie pentru că se coc într-un soi de analfabetism
aspirând cu poftă către vid
(de alea douătreiminezileșăptămâni)

/n-am dispărut complet/

în momentul când o să aud
schieunat acid
strigat pentru ultima dată unde ești
atunci voi fi simțit
cu adevărat
cum mă iau și pe mine căldurile.

(de absența totală a propriului meu suflu)

pe care mi l-am lăsat agățat
unde va
într-o paranteză
/n-am dispărut complet/

HELIOTROP

n-aș fi crezut
că din ghemotoacele de păr ghimpiei și nasturii
vor fi putut naște

amalgam de linii orizontale astupând
- pe timp de noapte pe timp de zi pe mai pe după-amiază -

buze-n perechi de câte două
roase exploziv de la rădăcini în jos prinse (strâns)
simetric în vârful capului cu
fornăitul coapselor din celălalt colț

chicotind doar cu o mână
(își gădilă singuri inelarul)
trimit semnale de alarmă către surdo-muți
c-o mișcare direct din plex-
începe să li se crape cerul gurii

- viermișorii dau deja pe-afară -

pământul râde ne scârțâie brațele cu prea mult simț
al umorului
semi-mușcăm de încheieturi strat de cocon alungit până la coate mișcăm
în ritmul râsetelor stranii de dincolo
rupând sacadat foliile noastre subțiri de carne

rămânem blocați în umbră
ne mănâncă buricul degetelor își șterg fin cu șervețel petele de grăsime
de pe gingii

zboară fluturii cu tot cu cicatrici ne înțepă deja diagonalele

Iasmina Maria Răceanu

Un desen realizat de Iasmina Maria Răceanu, elevă în clasa a VIII-a B, la Colegiul Național Petru Rareș din Suceava a fost desemnat câștigător al concursului "Doodle 4 Google"

ahem ahem. o scurtă introducere

poezia pe care urmează să o citiți nu are scopul de a vă emoționa nici de a vă informa de vreo anumită nedreptate care ne înconjoară pe toți nu vrea să vă influențeze în niciun fel opinia politică sau să vă determine să meditați asupra religiilor acestor lumi asupra sufletului omenesc și a continuității (sau a descompunerii) acestuia nu vă așteptați de la poezia pe care urmează să o citiți să vă schimbe conduita ea nu face apel la caritate la conștiința sau moralitatea șubredă a secolului nostru nu vă va descrie frumusețile lăsate de Dumnezeu (nici măcar nu va aproba sau contesta existența Sa) și nici nu a fost scrisă cu intenția de a umezi ochii sau părțile intime (nu este o ceapă sufletească sau genitală) dar nici de a întina pornirile trupești poezia pe care în scurt timp o veți procesa nu relatează vreo întâmplare istorică personală religioasă politică nu dorește să vă invadeze creierul cu teorii filozofice de vreun fel nici să vă abată de la drumul pe care doriți să-l urmați la momentul actual în viață poate ați crede că vrea să pară deșteaptă prin situația pe care o va prezenta și veți zâmbi vag vanitoși și victorioși că v-ați prins despre ce v-a vorbit dar nu este așa credeți că are să aibă un șpil la final care să schimbe situația un *plot-twist* sau un *happy-ending*? nu ceea ce veți citi imediat nu prezintă vreo fisură socială un mod de viață mizer sau unul somptuos nici monotonia clasei mijlocii drogurile alcoolul tutunul mâncărurile fast-food manelele

nu sunt clasificate drept produse nocive (sau benefice) sănătății noastre psihice sau fizice nu are vreo rămășiță de frustrare adolescentină de criză a vârstei a treia sau de resemnare bătrânească

(a se lua în calcul de asemenea că în ciuda cuvântului „nu” prezent în număr relativ mare această poezie NU este pesimistă sau negativistă în vreun fel)

autorul s-a mai gândit la posibilitatea suprainterpretării poeziei și ar dori să anunțe că nu este cazul cuvintele dețin un singur sens bine conturat și implementat în structura propozițiilor ce nu trebuie alternat sau gândit în vreun fel trebuie înghițit ca o pastilă dintr-o simplă înghițitură

poezia următoare doar există

așadar fără alte adaosuri nefolositoare sau dăunătoare menirii acestuia vă prezint

ce se întâmplă de fapt

în tren în noapte înapoi și nimic nu mișcă în jurul celorlalți îmi așez mâna sub cap. undeva sus: “America is here”.

a doua americană e o cutie de placaj care străbate aceste locuri neînsemnate pe hartă și se umple de scai când a fost să plecăm mi-am împins familia înăuntru la cald frații vitregi au venit singuri și s-au lipit de pânțelece ei

proștilor, mama voastră nu e america și nici nu va fi

roțile atacaau liniștea de afară, se făcea conversație și nu puteam să adorm înaintam din ce în ce mai încet când cineva s-a apropiat și a întrebat cât mai este kilometri prin noapte și nici nu știu unde sunt, domnule, mă scuzați iarba a crescut deasupra ferestrelor nu văd nimic

corpul meu păstrează totuși o hartă adevărată pe care se află și satul, și casa.

și totuși nu se bea în de ajuns

și totuși nu se bea în de ajuns

la masă cu molly se bea mult alcool și toată lumea știe că la masă cu molly se bea alcool. la început câte un pahar pentru fiecare copil avortat apoi câte un pahar pentru fiecare copil abandonat pe urmă câte un pahar pentru fiecare copil maltratat și se bea (vă spun sincer) se bea mult. la masă cu molly se bea enorm de mult alcool

și totuși nu se bea în de ajuns

formular de aplicație. cum se culeg penele

numărul păsărilor care cad din senin este incert cad ca să facă din penele lor o imensă livadă cu pene

grădinarul își pune mănuși de catifea reiată ia pana cu mărul ia pana cu para și coboară ca marinarul pe uscat melancolic și cu bluza pe dos

hoții vin pe nepregătite piepteni de pene coșuri mici merg pe vârfuri și alunecă repede în noapte merele și perele nu zic nici păs nu-și schimbă culoarea nu-și ies din minți ca grădinarul nu miaună nu latră nu cotcodăcesc nu-și schimbă prețul

iau calea caravanelor iau calea bmv-urilor

Lavinia Nechifor CNPR

Ana Maria Lupașcu, Absolventă CNPR

Laureată a unor importante concursuri de poezie, printre care premiul I LicArt

Cosmin-Cheorghiuță Pîrghie

mașina de cusut. lumea în reparație

la masă cu molly se bea mult alcool și toată lumea știe că la masă cu molly se bea alcool. la început câte un pahar pentru fiecare copil avortat apoi câte un pahar pentru fiecare copil abandonat pe urmă câte un pahar pentru fiecare copil maltratat și se bea (vă spun sincer) se bea mult. la masă cu molly se bea enorm de mult alcool

și totuși nu se bea în de ajuns

Mâncare suficient de sărată

| Dumitrița Roșioru, Absolventă CNPR

Nebunii, copiii și bețivii. Sau doar nebunii și copiii. Oricum, ei spun mereu adevărul. Noi stăm pe bănci. De metal. Pe rând, ne ridicăm și expunem, aproape fără respirație, cascade de cuvinte care aproape ne dezbracă. Între noi sunt ochi. Sclipeșc a sânge și a dorință de devorare. Nebunii. Vorbesc pentru ei înșiși (ca și cum ar vorbi pentru noi). Stau în cerc. Le vedem spatelul și nu înțelegem de ce secretele lor ar trebui să rămână atât de impregnate în conștiința noastră. Noi ne privim mirați, fără drept de apel. Cămășile lor nu sunt albe. Sunt colorate.

Unele în dungi, altele cu pete de timp, ponosite rău. Încearcă să demonstreze axiome, și teorii demonstrate anterior. Le lipsesc articole de îmbrăcăminte și prepoziții din vorbire. Le lipsesc liniștea și calmul analizei. Sunt frenetici și plini de frenezia lor. Mânâncă din priviri suflute șiucid cu expresii imposibil de tradus. Schizofrenic. Vorbesc pentru ei înșiși și ne privesc vrând să ne facă să înțelegem. Ea. Ea se apleacă. Ridică un capac de la sticla roșie. E aproape îmbrăcată. Sânul drept îi iese din haină. E trist. E nebun. Are ruj roșu. Flirtează cu orice sau cu oricine. Se teme de singurătate. Se teme că, într-o zi, nu va mai fi auzită. Și vorbește. Speră ca, peste ani, vorbele ei să răsune în ecoul pădurii. Glume. Lipsă de haz. Ne ținem respirația. Ne ținem inimile în diastolă. Așteptăm ca lacătul buzelor ei să se deschidă. Să ne uimească. Sunete. Vocale. Spuse de multe ori, în multe feluri. A satisfacție. A plăcere. A aprobare. A negare. A amintire. A nimic. Se crede că a fost frumoasă. Se crede că a fost femeie. Se vede că nu mai e. Se știe că încă vrea să găsească liniște și un sine stabil. E lipsită de farmec totuși. Și nici inelul nu îi stă bine pe deget și nici șiragul de mărgelă la gât. Cealaltă ea. Cu aliură de doamnă. Lipsită de prea multe satisfacții. Blocată într-un trecut al metaforelor. Vorbește sacadat. Pauze între cuvinte. Goluri în inimă și în minte. Sărută cărți vechi. Iubește cuvintele care seamănă. Nu-mi place să mă cert. Așa spune și se ceartă totuși în oglindă. Se ceartă cu ceilalți, din lipsa puterii de a se vedea în oglindă. Se vede în ceilalți. Nebunii se joacă. Se joacă de-a viața ei și de-a lipsa ei de viață. Ea are ochelarii care-i ascund ochii aproape palizi și eșarfa legată șic în jurul gâtului, care-i ascunde vorbele. E târziu și ea se dezlanțuie. Trăiește fiecare cuvânt și vorbește dintr-o cămașă de forță. E legată la mâini și e legată de banca de metal, care o ține strâns cu brațele reci încrucișate

peste inima lipsită de plăcere. El. El are un pulover care se încheie dezordonat, în față. Își ține capul acoperit mereu. Se teme de singurătate și de aceea vorbește tare, aproape incoerent. Nu înțelege când îi vorbești. Lumea lui e alta. Dă din cap și te așteaptă să termini.

Numele lui e necunoscut. Sufletul lui e ascuns și sedat de anii care l-au împroșcat cu amintiri. Noi știm că e bun. Noi știm că e om. Noi știm că e. Dar el crede că este. El crede că suntem. Aprobă. Dezaprobă. Se ceartă și el în oglindă, cu cea dintâi. Cea aproape dezbrăcată. Vocalele lui sunt înfundate. El nu iubește, dar se teme că viața lui ar putea fi plină de cafea și de logică. Aproape de. Departe de. Aici viața lui se oprește. Aproape. Departe. Un alt el. Ne strigă. Strident. Poate trist. Poate singur. Nebun și nu prea. Mai mult singur. Mai mult nebun. Sau nebun, dar bun. Paradox. Viața lui. Poate doar singurătate. Poate prea multe. Merită un loc între lumile noastre. Între cei nebuni-buni. Între noi, dar și între ei. Ochelarii, vocea, nu prea răsunătoare. Mai mult maternă. Mai mult. Iar celălalt, el e centrul de greutate al tuturor. El le dă tonul, el îi face să tacă. El are un nume sonor, el știe ce spune. Vorbește rar, vorbește cu vorbe înțelese. Vorbește de noi, cu noi și pentru noi. Secretele lui rămân în noi. El nu se teme. El are ceva mai mult decât ceilalți. Aduce uneori a personaj istoric, alteori a poet bătrân, dar dintre toate, cel mai bine îi stă ca bunic. El e bunicul din inimă. Are comori ascunse în privire și sub coaste în partea stângă. E el și atât. Și dintre toți, el e singurul care nu are cămașă. Cămașa lui e libertatea și cuvântul. Crede. Vede. Simte. Nu e aproape. Nu e departe. Nu se ceartă.

Nu în oglindă. Nu cu el însuși. Nebunii se ceartă. Nebunii se întrebă, iar noi n-avem dreptul să le spunem. Nebunia lor e altfel. Se observă. Se respiră. Se vede. Se aude. Se înghite bucată cu bucată, până la final, când nu mai rămânem decât noi, cu aripile aproape deschise sau aproape tăiate. Dar noi aveam ceasuri. Noi avem zile, numărăm ceasurile.

Noi vrem acasă. Dar acasă, unde câinii nu latră și nici gândurile nu-ți bat noaptea în geam. Vrem acasă, unde apa e caldă și mâncarea suficient de sărată.

Paul Ruffin

a crescut în Alabama și, deși inițial dorea să devină electrician, un profesor universitar l-a "descoperit" și l-a îndemnat să se reprofileze pe literatură. Astăzi predă la Sam Houston State University și este redactorul șef al revistei The Texas Review. Ruffin a fost numit Texas State Poet Laureate; a publicat peste 800 de poezii, peste 100 de texte de proză scurtă și peste 50 de eseuri. I-au apărut și două romane (Castle in the Gloom și Pompeii Man) și colecții de proză scurtă, poezie și eseuri.

DEVILFISH

As I say, we got old. So we stopped that early foolishness. We weren't kids anymore and didn't have the patience to flounder around in the dark. Sam says, what's the fun of coming out if you catch all you want before the sun's up and have to go right back home without getting to smoke cigarettes and drink all that beer and piss in the ocean? So what if you miss that early feeding period—you just wait for the next one. That's what we were doing, waiting for the next dinner bell, which usually announced itself with both our reels screaming out and the rods groaning and arching almost to the water, the lines singing. And, by God, you can't do more than wait. The schedule down there doesn't take you into account at all, not at all, your boat and you no more to the laws that operate beneath that water than a log migrating with the Gulf Stream. If you have your bait down there when the fish feed, they will take it, and if they are feeding they will snatch just about anything you drop to them—mackerel strips, squid, croakers, cigar minnows, or a piece of tennis shoe, if it smells bad enough. So you wait.

It happened just as we were finishing our sandwiches and eighth or ninth beer on up around noon, just like the fish decided to join in our lunch hour. The sun, straight overhead, was hammering down, the sea was dead flat, slick as oil, the anchor line slack, not much more movement to the boat than we would have had on a slab of stone. Then the reels squawked, simultaneously, as if on cue, and Sam's half-can of beer hit the floor in a gush of foam as he lunged for the rod.

On his knees at the gunwale, he leaned back against the heavy downward pull as I stood solidly planted against whatever was trying to pull me down. We cranked as we lowered the rods a couple of feet or so, pulled hard, then cranked again, winching the fish up a foot at a time until with one smooth motion I swung mine into the boat, just behind Sam, and he swung his in behind me. Two fine snapper, at least a dozen pounds each, like twins. Brief fumbling with the hooks and we scooped the fish into the box with the others, baited, and dropped the weights again.

For half an hour we baited, dropped the lines, hooked, boated the fish, baited and dropped and hooked and boated again until our arms ached. There was no time for beer or a cigarette, no time for anything but breath and muscle as the fish tried to pull us down and we tried to pull them up.

"God, I love this," I heard Sam say, time after time. "I need to piss, I've got to piss," he said once, but he went on fishing. Pissing could wait. Beer and cigarettes could wait. This was what we had come for. This was snapper fishing. Then, quite abruptly, it stopped. No strikes. No jiggling of the line. The rods went dead, the lines tight from their weights alone. Not even nibblers.

"What in hell is happening here?" Sam asked, holstering his rod and upzipping. He peed into the sea. "This ain't right."

"I don't know. Shark maybe?"

When the feeding period ends, it doesn't end abruptly like that. It slacks off gradually. You are dropping the line and catching a fish every time, a process that usually takes three or four minutes, depending on how long you have to fight him. Then the big fish begin to fill up and lose interest and the nibblers set in on your bait and you catch a decent fish every second or third drop, then every fourth or fifth, and on and on until finally you conclude that lunchtime is over and you have to decide whether to wait for the next feeding or go on home.

...to be continued

În numele șefei

| Emilia Tabără, CNPR

1 Șefa cu furnica-n parc

Curios. Iar am ajuns prea devreme. Nu că aş avea motive, nu agreez școala sau ceva de felul ăsta, dar iar am ajuns prea devreme. Aici e vorba și de autobuz, dar despre asta vom discuta sau, mai bine zis, vom scrie altădată. Spun „vom”, pentru că eu fără voi nu scriu. Zic: n-am cum. Problema e alta. Nu de fiecare dată înțeleg ce tot ciripiți acolo. Zic: ciudată păsăreasca. E ca și cum ai putea defini orice prin simplul fapt de a spune „cip”. Și „cirip” ce-o mai fi? Curios. Oare cum arată dex-ul vostru? De fapt, lasă. Vă înțeleg. Doar mă plânceam. Cam rece afară, s-ar putea să vă fie frig. Mă-ntreb dacă o să se taie vreodată copacul ăsta. Ar fi trist, zău. S-ar vedea orașul, și nici pe el nu prea-l agreez. Praf peste tot. Mă face să strănut, nu-i prea grozav. V-ați stricat cuibul. Cum de? Sunteți tăcute. Grav, zic: toamna-i gata de mult. Ar trebui să vă reveniți. V-aș putea ajuta, și dacă nu pot să aștept. Cred c-ar fi mai ușor dacă nu v-ați mai izbi în geam, nu-i chiar invizibil. Se vede destul de bine din cauza prafului. Până la urmă două dintre ele sunt deschise mereu. De când Nami și-a rupt o aripă, ați început să aveți grijă. Curios. Nu trebuie neapărat să ne plictisim. De obicei nu facem asta. „Cip”. Nu aveți chef. Vă trece. Ce să fac? Presupun că aş putea să vă povestesc ce-am făcut ieri. Ce mă enervați?. O să vă spun. Știți și voi că joia nu am, ca și voi, de altfel, cheful necesar de a scrie. Nu c-ar fi un moft, dar nici nu am teme sau ceva care să mă determine să o fac. Așadar, plimbare prin parc de una singură, voi nicăieri, nimeni în parc. „Artiștii” din internat încep să-și dezvolte aptitudinile. Mi se face milă. Cineva ar trebui să vorbească iute cu ei. Aștia nu se satură niciodată de cântat. Parc-ar fi păsări, nu fac aluzie. Partea rea e că nu migrează. Nu aveam cea mai bună zi, de fapt nu cred că am simțit ceva pentru ziua de ieri. O fetiță, nu că eu n-aș fi, doar că ea părea de prin gimnaziu, se așază pe o bancă. E speriată. Poartă un tricou albastru cu umerii goi. Începe să cânte ceva de Bon Jovi. Nu recunosc piesa. Nici nu știu altele, în afară de „It's my life” și „Have a nice day”. Dar chiar era speriată, zău. Nu prea nimerea cuvintele. Probabil nici nu studia engleza. Ținea ceva în mână. Devenise isterică, gata cu frica. Nu mă mișcam. Încă mă întrebam dacă măcar mă observase. Se juca cu chestia pe care o

plimba dintr-o mână în alta, se uita pierdută la ea câteva minute, apoi schimba mâna. A ținut așa o vreme după care a aruncat-o jos. Era o furnică. Curios. A plâns câteva minute, după care s-a uitat iar la geamul artiștilor și a plecat. Ce dezinteresate păreți. „Cip”. Nu aveți chef. Vă trece. Mai e până mâine. Oricum, dacă vă interesează, eu i-am cumpărat tricoul ăla. Sunt sigură că una dintre voi e fetița, dar nu-mi dau seama care. Nicio clipă ieri nu m-am gândit să mă uit în ochii ei. Sunteți destul de ciudate. Uneori mi-e frică de voi. O să-mi spuneți la un moment dat. Sau oare mi-ați apus și nu v-am înțeles? Îmi pasă mie prea mult.

2 Șefa are un trandafir în dinți

Fire subțiri de vânt mă-ncurajau să-i vorbesc. Nădăjduiam că va fi acolo, ea - singura lumină care-mi place. Nu era. O așteptam. Se furau multe ore până când frigul să-mi devină prieten și să mă ajute să ajung acasă. Din nou rutină, dimineață, școală, soare. Norii nu știau că a venit toamna, mie-mi place toamna. Nu dorm când plouă noaptea. Îmi place. Revenind...Trecuseră, să zicem, două luni. Vremea se schimbă în sfârșit. Era un noiembrie dulce, un noiembrie al meu. Întunericul se pregătea, se simte, o simt. Nicio pasăre să cânte, doar nori, mari, negri, mulți, și-o șoaptă. Nouă ani aveam. Într-adevăr era acolo. Un ochi mare și alb din mijlocul cerului mă privea. Așteptam atât de mult momentul, că-mi consumasem toate emoțiile. În curtea vastă, ele zburaseră, se pierduseră între tufișuri, la mine nu mai erau. Le-am căutat prin verde. Nu se mișcau. Roșii, deschise pentru mine. Una era căzută, probabil cea de ieri. Am luat-o. Ne-am dus în fața lunii. Nu se mai uita la mine. Mi-a privit trandafirul și-a-nceput. Vorbea despre toate în cuvinte simple. Când tumultul dimineții ne-nterupse, am făcut o înțelegere. Ea nu trebuia să mai întârzie, iar eu să nu uit discuțiile noastre, să le scriu pentru oameni. Trecea noiembrie de multe ori și se uita la mine. Eu doar scriam. Se oprea uneori să citească, dar nu mult, pentru că se topea la fiecare pagină, iar eu nu puteam să mă bucur de toamnă, de lună, de mine. Așa eram. Ziua în întunericul camerei și-n lumina cărților, iar noaptea lângă lună, în dinți cu trandafirul.

3 Șefa prinsă între noi

Eram toți pe același drum. La fiecare cotitură, grupul nostru se mărea. Ajungeam mai devreme și așteptam în fața școlii. Eu sunt Dana, nu sunt tocmai parte din grup, dar am cunoscut-o pe ea. Ei i se datorează faptul că există cea mai impresionantă poveste din fața școlii. Îi plăcea să-mi spună Da, de altfel prescurta mai toate numele pe care le știa. Eram Dana doar când era tristă. Iubește cuvintele pentru că atunci când e tulburată vorbește întruna. După ce s-a pierdut am aflat că scria poezie. Am și citit una pe care mi-a trimis-o printr-o scrisoare. Avea un oarecare interes față de franceză, îmi scrisese în final un amestec specific, pe care nici acum nu l-aș putea traduce. Să vă spun cum se pierduse. Era o persoană cu adevărat tristă. Nu dintotdeauna, se schimbă în ultimele zile ale anului. Începutul lui iulie și o trezire prea devreme m-au transformat în naratorul unei povești prea triste și prea bănuitoare. Eram în apropierea veșnicului nostru drum, când l-am zărit pe el. Era înalt, era brunet, era drăguț, era glumeț. Avea tot ce nu avea ea și-i lipsea tot ce ea avea. Ne înțelegeam foarte bine. Școala ne ocupa cam tot timpul și toți am fost de acord ca sâmbăta să ne întâlnim în fața să vorbim. Nu ne lega nimic de medicină, pe nici unul. Eu nu făceam altceva decât să scriu, ea se îndrăgostea de orice și complica totul în poezii, iar el visa la o viață de marinar. Eram aici pentru că făceam parte dintre cei „capabili”, ne spuneau apropiații, „și cei capabili trebuie să meargă la medicină!”. Eram ca toți cei care n-au avut curajul să lupte pentru ce-și doresc. Mă găseam între blocuri cu el. Avea expresia lui proaspătă, parcă atunci s-ar fi născut. Ne-am salutat. Mi-a spus că l-a sunat ea și că e deschisă școala. Pe drum am vorbit despre anul viitor și despre decizia lui de a pleca la marină. Era hotărât, știa că poate. Îmi zicea că sâmbetele nu le ia cu el și va veni mereu în față. Pe ea o cunoșteam de cinci ani. Am trecut prin liceu împreună, în aceeași clasă. Atunci nu ne înțelegeam, ce ne lega pe noi era el. Dacă el pleca, totul s-ar fi șters. Când am ajuns se întuneca. O dimineață rece ne-a adus pe scări. S-a întâmplat atunci ceea ce ne-a unit acum câteva luni. Doi trandafiri albi au căzut lângă noi. Doar că prima dată el era cel care-i trimitea. Deveneam personajele unei simple prietenii, care avea să existe mereu. Nu mai venise. Credeam că glumește, dar sâmbăta următoare a venit cu sentința. Am primit scrisoarea de la ea. Mi-a zis că prietenia este mai presus de dragoste, că nu vrea s-o strice doar pentru că are o dorință trecătoare de a-i spune lui cuvinte dulci. Se mutase o vreme într-un oraș al cărui nume nu-l mai știu. „Șefa prinsă între noi” se numea poezia. Probabil vă dați și voi seama că soarta era Șefa.

...va continua

foto: Eva Motrescu

Aida Hancer
Absolventă CNPR
autoare a două volume de poezii:
Eva nimănuși și Amadiada

katalena

cătălinei cadinoiu

în ultima vreme te desfăceai ca o
 șuviță de păr de pe degetele noastre
 și sfâșiată deja
 rămânea să te împrăștii pe jos
 pe podea

singur copilul cu biberonul de fier
 înfipt în gingii
 plângea și râdea cu dinții de lapte în zidul berlinului
 pe sub perdea

cu sângele alb și ochii lui ca niște pești de nisip
 cărau laptele pe ascuns
 în mare

tu alăptezi toate vulpile ca să ți-l care
 tu alăptezi toate drumurile
 pentru ca drumurile să ți-l păzească
 tu ridici un cuțit și îndemnul pare atât de normal

dar în ultima vreme
 stătea întinsă femeie
 ca un hamac între nucă și nuc
 neagră și cu laptele tare ca iodul
 lingea cu tot corpul laptele
 când ți-l vărsa irodul

și zilele se coc de atunci ca o sarcină nouă
 plângăcioase
 moderne
 și fac nazuri la masă
 într-o dimineată cumva ai să naști
 pe ruptă rouă

și ca o floare negru cu verde de brad
 tu faci la mânia
 spume la gură de jad
 femeie care te-ai scris cu tot corpul
 pe corpurile noastre
 și-ai făcut un copil să ne umezească nouă buzele
 tu poți goală călca în picioare și pe coadă
 muzele
 când simion doarme

urcă tu înainte mireasă
 și dă-mi tu prietene pasă
 capul acela gol
 de copil.

încă departe

taniusha mirosul de crin mi-a invadat camera
 a supt blocul de vizavi tot soarele
 și mi-e dor de tine cu vârfurile firelor de păr mi-e dor de tine
 și tot cu ele te-aud cum respiri
 mi se culcă liliicii în el taniusha
 e seară și n-a mai fost altă zi
 tu iarăși ai fruntea plină de lapte
 și-ai să te lepezi de mine de câteva ori
 ți-am tot povestit cum visam
 că locuiam la el sub bărbie ca-n casă
 cum în loc de ușă izbeam de coaste pielea lui de pe piept

și ți-am mai spus că fumam. dar nu cu degetele
 fumam cu tot aerul dimprejur
 fumam cu plămâni copiii din polizu
 și cu palmele morților de câteva minute
 mă ajutam

tu ai fost singura femeie care putea
 să-și fiarbă copii în apă de ploaie îndulcită cu tei
 să spargă între coaste nuci pentru ei

taniusha ți-am schimbat numele
 și ți-am mutat casa
 ai să faci focul cu scânduri din leagăn
 peste capul tău alb or să cadă fulgi de pudră de talc
 cât botoșii lor la un an
 au să rădă și-ai să pui răsul lor la temelia
 casei voaste

nu ți-am uitat casa și numele
 dar dumnezeule câtă piele-am murdărit și-am spălat peste
 numele tău
 brățări de furnici am purtat pe mâinile goale
 și câte găze-au murit cu sângele meu în ele

acum eu sunt pâine
 și în pâine gândacii intră cu pas ușor de gândac
 acolo-și cresc ei puii fără jucării fără să știi
 că ți-am strâns un copil la pieptul meu de gândac
 și l-am înfășat în niște cârpe tăiate dintr-un hamac
 în care dormea tu pe-o parte
 și burta pe-atunci nu creștea se-ascundea
 după un bolovan uriaș
 încă departe, tare ca piciorul paharului de cristal și străvezie
 era sub cerul care de-unul singur dumnezei mai mari decât
 ai tăi

ascundea

ridică-ți acum femeie cortul cu tot cu pământul pe care l-ai
 pus
 ascultă-ți bărbatul atunci când nu te privește de sus
 dă-i mâna
 atât a rămas din tine care să poarte inelele
 și doi bolovani rași în cap de iarbă
 unul puțin vesel și altul cu barbă la distanță de sute de ani
 prietenii care se pupă pe gură

bucurești

eu sunt copilul orașului și ridic spre tine
 din asfalt mâinile

mie îmi bate inima cu bătăi de bormașină
 pe dedesubtul orașului
 cerșetori cu brichetele readuc focul în peșteri

mă ridic din patul de dragoste
 ca o macara înțepenită și cobor în celălalt pat
 ca un excavator cu pământ în burtă
 oamenii mă comandă. cu ei prind lumea în brațe
 și-o strâng până când îi ies ochii ca doi săni
 prin care lumea de jos este femeia lumii de sus

eu sunt copilul orașului
 și în fiecare duminică mă rog cu geamul mașinii deschis
 și parbrizul spălat
 cu venele proeminente ca să vezi și tu
 că acvariul s-a murdărit și sângele trebuie schimbat
 ia-l cu găleata și adu-l înapoi cu pipeta
 plantează ca la început
 sângele

eu sunt copilul orașului și cel mai frumos răsărit de soare
 crește din blana acestui oraș
 după ce noapte de noapte
 ai înfipt cuțitul adânc în același loc
 lărgit noapte de noapte

și dimineata ai să iei orașul-hermină
 și ai să tragi cu cuțitul prin el
 liniile tramvaiului pe deasupra zăpezii.

Mădălina Grosu, CNPR

Elevă în clasa a XII-a a Colegiului Național "Petru Rareș" din Suceava. Membră a Cenaclului literar "Săgetătorul". Laureată la importante concursuri literare ("Tinere Condeie", "LicArt", "Gellu Naum", "Rezonanțe udeștene", "Moștenirea Văcăreștilor", "Octavian Goga", "Costache Conachi" etc.). Premiul Editurii Vinea la Concursul național "Porni Luceafărul...". Creația sa a apărut în revistele "Bucovina Literară", "Dacia literară", "Actualitatea literară", "Clipa", "Convorbiri literare", "Zona Literară", "Poezia", "Hyperion", "EgoPHobia" și în revista de atitudine culturală ALECART. Scrie o poezie de notație citadină, cu reverberații rurale, în imagini intense. Dragostea, timpul și moartea sunt teme recurente, care îi provoacă poezii "probleme tăcute". Creația însăși îi solicită o "dublă personalitate": când fluturând stegulețe juvenile, când arborând pavilionul maturității. (Gheorghe Cîrstian)

TE PRIVESC DE-APROAPE

N-AM IUBIT-O PÂNĂ LA CAPĂT, DAR NE-AM DESPARȚIT FRUMOS. (MATEI VIȘNIEC)

marginea bluzei e mucegăită
copilul tău vrea să poarte nume de sfânt

dar ai bluza mucegăită
dar tu vino du-te vino du-te
viața asta ca un ser fiziologic

cu ridurile tale aș umple zeci de borcane

cea mai puțin femeie din autobuz
îmbracă viața ca un frig
ca un prieten de sâmbătă seara
un cârciumar

părul îți crește tot mai bolnav
un ochi zvâcnește n-ai știut cum să mori
să fii tigru laș al ilincăi

ilinca ta
care se joacă în corturi ilinca ta miroase a iarbă
tu înțelegi doar că ești sătul
că locul tău e niciunde

trebuia să fii fericit
în aerul rece și mirositor
unde oamenii n-au dureri de picioare
nu transpiră nici bilet nu plătesc

ilinca ta ar spune că oamenii sunt așa
în preajma crăciunului toți vor un brăduț
ilinca ta și-ar desprinde părul
și-ar agăța de nas cleștișorul

ți-ar controla inima fisurată

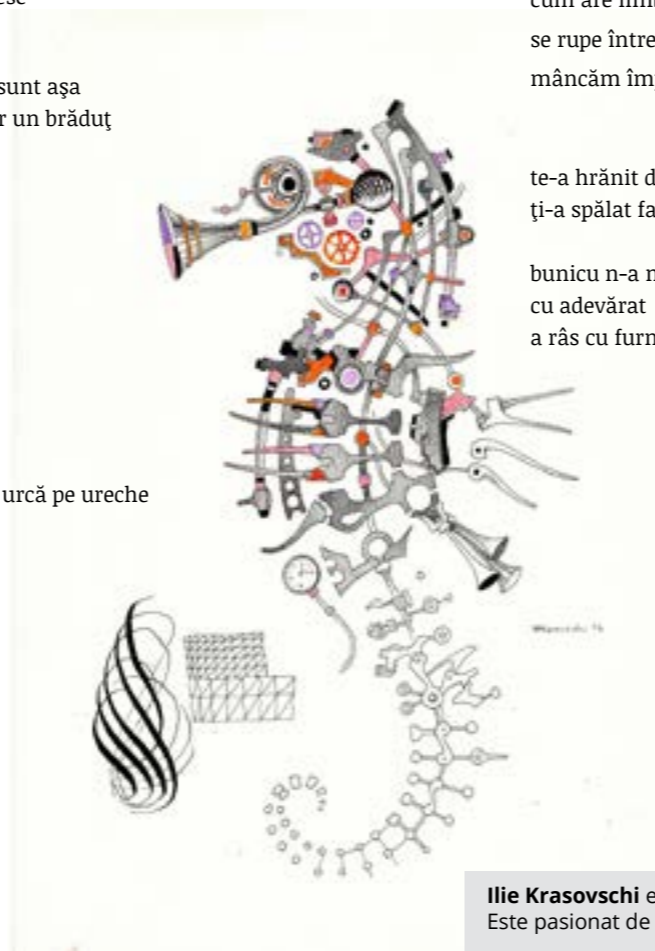
nu știi să privești de-aproape
ai o frică prea mare
ești prea confuz

uneori un păianjen mare ți se urcă pe ureche

sunt un capăt de ață

inima e dezlipită de corp
îmi crește ca un fir de păr
o unghie
un picior

ceva

mă demachiez cu acetonă
spațiul dintre pleoape și sprâncene e prea plin
acolo mă sărută vlad când
pleacă la muncă
sau mă înșală
tot acolo stau ridurile la bronzat

îl aud și acum
ceaiul se bea ca apa mănânci și bei ceai
alergi și bei ceai
citești și bei ceai iar ceaiul întotdeauna se fierbe într-un
ibric
de culoarea pielii

nu l-am înțeles niciodată când a plecat când
a venit mi-a pus niște întrebări ca și cum
făcea dragoste cu alta

cum are limbă de șarpe
se rupe între dinții mei când
mâncăm împreună susan

te-a hrănit din supa ei de pui
ți-a spălat fața te-a dat cu ruj

bunicu n-a murit
cu adevărat
a râs cu furnicile din sticla de alcool

DOAMNE FEREȘTE

bunicu n-a murit cu adevărat
și-a înscenat moartea
trei zile înainte
amesteca alcool cu suc de lămâie și tutun
s-a prefăcut mort să stea toată viața într-un loc
acolo omul devine oase pe întuneric

bunicu a râs când
consoarta l-a plâns 40 de zile
a râs de verticalitatea ei
de zeci de oameni nou-nouți din cimitir
a râs când
s-au certat copiii să împartă trei surcele

bunicu fuge noaptea la magazin la vânzătoarea grasă

geanina/ fetița tunsă catronei
rochiță neagră scurtă
mai tot timpul ridicată
roșie în obraz/
era singura care-ți vorbea

FRAGMENTS OF NOVELS

Carlo Cuneo

Images stop for a few moments and for a while they are well-defined, clear, overwhelming. The splendor of a second and then it all vanishes.

I cannot catch those few verses, I cannot hold those few words in my mouth - the image of me takes them away.

Then I retrace the path to the top. For a few moments I see the summit, the sun, the clouds and feel the scent of spring. Suddenly everything collapses. Around is darkness, silence and confusion. I insist to look for words to describe that moment, but everything seems so trivial.

I heard his verse and for a moment I wanted to kiss her. I wanted to brag a bold gesture, I wanted to see if her lips still tasted the same as years ago, as each time I was there, shy and awkward.

I would have wanted to caress her face and embrace her strongly, sinking my nose in her hair.

Time has been confined there; I am unable to describe it, too poorly poetic to show it, but naive enough to love it.

It is a distant room, strange, but familiar. She is lying on the bed, overflowing joy by those golden curls. She is wearing nothing, just her smile and a shyness drop at corner of his mouth. To laugh at ourselves she used red nail polish which brings out her white skin.

For a moment - moments that follow one another among fragments - I do not ask myself where I am, now, who is waiting for me at home. It's just me, it's just her. Just us at a corner of the world as we seek to make us forget, out of sight of the gods.

Outside the evening has already closed and the night seems endless.

I go closer saying nothing and raise a smile. She radiates joy and security. I bent over her and crawl into the bed up to hug her.

Everything is, how it should be. Everything is neither right nor wrong. It is the rising of the sun, you do not ask whether it is right or not, you only stay entranced by the spectacle, sure that this should be so, it has always been so and it will be forever and ever. When her golden curls shine like never before, what to ask, what do you want more? What may you want more than golden curls?

I crawl into bed and hug her, hoping that the night walks in as slowly as possible, no steps at all, stopping forever - because it is just so. Because time does not exist, there is neither yesterday nor tomorrow, there is only this moment, this fragment of time inseparable in a before and an after. We remain motionless while the stars shine.

Suddenly I go into the dark room. Everything was to imagine, but I didn't because of laziness I turned on the light. It knocked on my eyelids. Slowly I open my eyes to find the disappointment of a room always the same, without fantasy and harmony.

I found myself again at the door, the room was dark and I could only imagine. The mind retraced various dinners I had eaten on the walnut table. They were good times, but passed. The eyes were going crazy in the dark, moving frantically, trying to master the dark room. I could not think of anything else, the images I hammered and then I quickly searched for the light switch. The room was illuminated - the table was empty, there was only an old agenda and melancholia.

Tales scattered to avoid a meaning, lost fragments to fake a poem.

I need a glass of wine to bring order to these words. Love is gone by now and the melancholy is tired.

I turn on and off the light, turn on and off the imagination. Like an old door, I burn my time thinking.

Things shaped in passing

We were alone in the room, the music ran gently. How many dreams, so many hopes thrown there under the sheets.

The hands move on the keyboard, as though they touched the keys of a piano. The music is alive, it's alive!

Just us in the room in that little hidden universe, which we call love, purpose - room without a dream, without effect, delicate, sometimes fragrant, sometimes playful.

The music is delicate, the hands follow it with passion, with love. The instinct is thrown in pursuit of a thought. But what is it? Is it joy, madness, is this melancholy? No, it's just simple life, between a flower that dies, and a cricket singing. Summer is long gone, but here everything shines.

Only you, only me and the world seemed quiet, respectful, sometimes hidden, but never shy with us. The room was a corner of paradise, no angels, no sinners, only two children who looked into each other's eyes searching for a reflection.

The lights were dim, misty, breathe and wavy, and came and went with the wind. They came. They went. And nothing was still and nothing was running, all hovered and floated harmoniously.

The hands now gently caress the keys, the music has become sweet, atmosphere, memory. Silence, silence. Aesthetics.

The room, a corner, a universe, a land parched by the sun. Red like Autumn leaves, beautiful like the breath of Spring. The sounds were like feathers, were of candor, snowy beauty facing a morning never born, a start with no end. The balcony was diving in the evening, devoted to its the last notes, hoping that it kept them for a few moments, because the ears had become deaf, the hands had become fluid, the soul was lost in a bubble of perfume she had on the neck.

Sighs, languid smile, and then dark quiet, silent agitation blowing on the sheets. The darkness laid down.

The music beats, runs and chases, it is never the same, surprising, without insistence. It is without pretending; it is itself, without kissing.

Miros de mușețel

Raluca Rîmbu, CNPR

Nu există motive sau scuze pentru ceea ce facem. Numai vina și martori.

Plouă de zile bune și pare că asta va continua la nesfârșit. Stropii mari se sparg de asfaltul gri, se preling pe ferestrele clădirilor aplecate în fața norilor nervoși și a tunetelor, pe umbrelele colorate de pe stradă. Oamenii se îmbulzesc, se împing, se lovesc, niciunul nu privește în spate. Toți au o destinație fixă, toți știu ce vor face în această zi, ce vor face în viață. Tenișii rupți sunt uzi learcă, picioarele la fel, geaca gri căpătase o culoare negricioasă. Am o senzație ciudată, parcă merg pe apă. Mă fulgeră o exclamație a bunicului. Mi-o spune des: „Băiete, tu o să fii poet, nu un amărât de muncitor pe șantier ca taică'tău!” Căldura trezită de amintirea bunicului se stinge repede. Mă simt o altă fantomă, care bântuie străzile pline ale orașului. O umbră, una cu sentimente, cu o inimă care mai și bate. Sunetul metroului oprit mă trezește din visare. Nu știu când am plecat de la școală, când am ajuns în stația de metrou. Oamenii încep să coboare, să se împingă. Unii încearcă să treacă, să ajungă înăuntru, să-și găsească un loc. În sfârșit, reușesc să intru și eu, mă așez pe unul din scaunele reci din plastic. Îmi lipesc fruntea de geamul rece al metroului. Simt cum începe să se miște încet și să prindă viteză. În vagon nu sunt mulți călători. Un bărbat care citește o carte, o femeie cu copilul ei de mână, câțiva tineri studenți care șușotesc într-un colț. Ultimele zile au fost o învălmășeală de imagini fulgerătoare, oameni care vin și pleacă, vorbe care-ți intră pe o ureche și ies pe cealaltă. Nu reușesc să mă concentrez. Îmi invadează mintea mii de povești, secvențe din filme. Așa cum mi-amintesc de filmul văzut weekendul trecut, trebuia să-i spun și Anei despre el, sigur i-ar plăcea. Îmi dau seama că nu puteam face asta, oricât aș fi vrut, trebuia să respect promisiunea făcută. Nu trebuia să mai trec așa des pe la ea și mai ales neanunțat. Filmele au alt farmec când știu că ea e lângă mine. Își pregătește un comentariu pe care să-l discutăm cu înfocare când ajung la ea. Apoi vom bea ceai de mușețel. Ce frumos mirosea ceaiul ei și ce bun este... Nu se compară cu altele, e special și e special pentru mine. În seara asta rulează la cinematograful „Cercul poezilor dispăruți”. Un film bun de tot. Știu și regizorul, Peter Weir. Cu un profesor ciudat, iubit

de elevi tocmai pentru ciudățeniile lui. A fost primul film văzut împreună cu Ana. Prima dată când am stat unul lângă altul pe scaunele din cinema, prima dată când am împărțit popcorn și ne șușoteam la ureche vorbe și iar vorbe. Eram reduși la tăcere cu un simplu „șșșt”, de fiecare dată pentru scurt timp. Trebuie să merg să-l văd, chiar dacă Ana n-o să fie acolo. Filmul este preferatul meu și o să-mi facă plăcere să-l revăd. După ce ies din subteran, o iau la pas până la cinematograful, la două străzi distanță. Încă plouă, dar e liniște. Singurul sunet e foșnetul frunzelor uscate în jurul papucilor mei rupți. Câte o rafală de vânt le fugărește din adăpostul oferit de tulpinile copacilor. Ajung la timp pentru film și mi-aleg un loc în primul rând. Nu reușesc să fiu atent la film. Mă gândesc de ce. De ce mă rugase Ana să nu mai trec așa des pe la ea. Își găsisese alt partener de filme? Bea ea ceaiul cu altcineva? Prezența mea nu-i mai făcea plăcere? Filmul nu mă mai interesa deloc. N-aveam chef de alte emoții acum. Ies enervat din sală. Poate un ceai verde o să mă liniștească. Nu voiam să iau ceai de mușețel, îmi plăcea făcut doar de Ana. Nu știam unde să merg pentru un ceai. Intru în prima cafenea. E aproape goală, înăuntru sunt ferit de ploaie, mă pot așeza liniștit la masa de la geam. Îmi place să privesc lumea grăbită, ploaia care acoperă orașul, pâlâitul becului de la Casa de amanet de peste drum. Chelnerița se apropie de mine. Își pregătește carnețelul alb și pixul. „Un ceai verde”, îi spun fără măcar să mă uit la ea.

Pleacă fără o vorbă. După un timp se întoarce cu o cană albă, aburindă, pe care o așază pe masă, în fața mea. Mirosul plutește, îmi gădilă papilele gustative, iau o gură. La naiba! E oribil, are un gust de nimic. Nu se putea compara cu al Anei. Mă comport copilărește. E doar un ceai, dar nu pot să mă obișnuiesc cu el. După alte câteva guri, începe să-mi placă. Scriu versuri pe servetelele de lângă cană. Tot ce-mi zboară prin minte trec pe materialul fragil. N-are rost să mă mai gândesc la prezența Anei la cinema, la ceaiul ei, la vocea ei adormită. „Aduc imediat cănițele cu ceai”, spunea de îndată ce mă așezam pe scaunelul din bucătăria ei mică, de la etajul patru. După a doua cană comandată îmi vine să casc. Mă simt obosit. Vreau să merg acasă, să dorm până când patul o să mă înghită cu totul. Vreau să dispar. Las banii pe masă, chelnerița vine grăbită să strângă în urma mea. Sunt ultimul din cafenea și, probabil, și singurul care o mai ține acolo. Are ochii albaștri. „Nobody knows what is like to be the bad man”, „Behind blue eyes”. Ana are ochi negri. Ies grăbit în stradă. Drumul spre blocul meu e chiar în stânga, blocul Anei e în dreapta. O iau înainte. Poate că odată cu norii o să scap și de frustrările mele de trei parale. O să accept că Ana are alt partener de filme. N-am nicio scuză pentru pierderea Anei. Sunt vinovat. Știu. Știu! Poate e doar un martor trecător al nebuliei mele de zi cu zi. Eu trebuie să mă familiarizez cu ceaiul verde de la cafenea. Ceaiul de mușețel, el rămânea al Anei...

foto: Constantin Dumitriu

POEM FĂRĂ ARIPI/ FĂRĂ ÎNTOARCERE

Anastasia Gavrilovici, CNPR

În timpul reclamelor își desprinde capul din maștele televizorului și mă fixează. atunci îi simt melcii obezi traversându-mi spinarea cu priviri somnolente iar eu îngropată în pernele-monștri ale bunicii îmi strâng laolaltă degetele macerate de frig / pe fundal vocea lui Nichita vorbește despre pietre și îngeri și moarte ca și cum ar ști că ascult// și uite că mă înspăimântă mâinile pe jumătate întinse în direcția mea paralizate mult prea aproape

el mă îndoapă cu pastile și colivă și crede că o să mă stabilizez așa cum dragostea noastră mai respiră doar prin poemele mele cubiste în care și-a trecut obsesiile

uneori nu mai rămâne loc de glonte spre tine și-atunci eu trec în liniște ca un singur trup ca un trup singur peste toate rănile goale

foto: Raluca Timișescu

FĂRĂ NUMĂR FĂRĂ NUMĂR

Antia Ștefana Fluturel
Bănciță

sunt așteptările mele niște amintiri
mai mult risipite scurse prea repede niște
fericiri trecătoare lângă o vază
de aur
lângă o bancă de pământ cu toții bătrânii
în jur

văd totul în acest fel/ se face
că o privighetoare de aramă cântă
în zarzăr ca și cum
veștile ar veni prea încet
ar lovi primăvara fereastra odată cu vara
stelele
s-ar aduna în buchetul imens peste care
copilăria trece cu sunet scurt

începe acum o incomensurabilă
călătorie
o linie rece luptă cu timpul grăbit
ziua bună trece peste noi
cu nepăsare
magia altui continent e legată cu snuruleț
de poarta liceului alte lumi alte inimi

fără astâmpăr fără număr fără
număr

CRED CĂ S-A FĂCUT FRIG SAU DE ZIUA NAȚIONALĂ

Maria Gavrilovici
CNPR

iarna e un fel de toamnă târzie/
îngheață și spaimele dorul din chingi
se asmute asupra gerului
îl topește
ușurel ca o mamă dulce
plânsul fiului

e o altă nu știu care vară/
pe poarta orașului atârnă
blugi tăiați
nu e drapel nu e flamură
e prima zi a frigului e
ziua când serbăm o unire care n-a fost
nicicând
mai anemică la patriotism

e o primăvară ceva mai crudă/
îngeri se izbesc de geamuri termopan
- e ploaia lor albă -
se precipită timizi să fâlfâie
din aripi calde
să colinde
să iradieze
bătrâneii cu vieți orfane
la etajele cu numere pare
din blocul fantomă

lumini lumini
aprinse

EVA PE APĂ

Mara Alexoaea
CNPR

spini cresc încet o coroană
răni din frunte nasc fildeși se
pierd prin părul blond

din rochia mea creață voal alb
rămân în urmă râuri
păsări mari și însetate se înecă în mine
întind picioarele prin iarbă

o lebădă însângerață ține buzele vineții
în ciocul negru mângâie pomeții
cu pene trandafirii

carnea fierbe
durerea cum iese din corp ca un zeu

se înfige iar și iar
în tălpi
în coapse
în sâni

lebăda umple trupul cu mângâieri
închid ochii și

intru într-o stare de secol 19. o prind
de gât o sărut cu pasiune/ cu înflăcărare
ciocul sfarmă dinții
îmi sfâșie buzele

din genunchi cresc aripi mâinile
se risipesc în cădere

DIN ISTORIA RECENTĂ A SATULUI MEU

Miruna Belea
Căștigătoarea Marelui Premiu al Concursului "Nicolae Labiș"

până la o mie nouă sute și ceva nimeni n-avusese treabă
cu războiul
și nici nu știau ce-i aia rechiziție
pe stră-străbunica nu a interesat-o decât să-și păstreze caii
și au împușcat-o soldații.

atunci a început istoria la mine-n sat.
oameni mobilizați pe front, case golite de lăzi de zestre
multe slujbe bisericești de ajutorare.

la sfârșit: un monument în curtea bisericii.
acolo s-au întors numele lor de pe front,
acolo au murit cu adevărat,
în tânguilele văduvelor.

maica și-a crescut frații orfani laolaltă cu copiii ei.
bunicul s-a născut primul, înainte de război,
l-au învățat o singură poezie cu versuri albe
și trebuie să mănânci bomboane de la legionari, că-ți cad
nici să nu le spui lor cine e comunist în sat,
nici să nu vorbești ce vorbim noi în casă
că nu e treaba lor
și uite-l pe sf. nicolae cum te-așteaptă
dacă te bagi vreodată în case la oameni
să ascuți ce zice

tataie știa poezia, dar prietenul lui nu
i-au umplut legionarii buzunarele cu bomboane
și comuniștii anii cu pușcărie

în fine, apoi a venit războiul și cei trei frați au plecat
unul a venit surd, dar
numele altuia s-a bătut în monument
iar al celui de-al treilea s-a scris numai cu cretă
poate se-ntoarce...

nu s-a-ntors și ani mai târziu maica a luat hârtii de la
partid
să plece în basarabia după el
să-l găsească acolo căsătorit și bine...
nu l-a găsit
dar dacă ar fi să îi respectăm dorința
l-am mai căuta și astăzi

tataia cu mamaia
au învățat-o pe mama o poezie
despre cum trebuie să stai, măi, fată, la locul tău
să nu ieși nimic de la comuniști, că n-o să-ți fie prea bine
și să nu spui nimic lu tovarășa de la școală, că nu e treaba

nici a ta
și atât îți trebuie...

popa gogu nu avea părinți să-l învețe
a spus multe și n-a vrut să dea pământul la
colectiv izare
a dispărut numai doi ani
și s-a întors cuminte
și nimeni nu înțelese de ce se amestecase în istorie

da, veșnicia s-a născut la sat și a murit tot acolo.
în curtea bisericii
un monument o atestă istoric.

01 EDITORIAL

02-23 RECENZII LITERATURĂ ROMÂNĂ

24-33 RECENZII LITERATURĂ UNIVERSALĂ

34-43 ÎNTÂLNIRI

- 34 Festivaluri internaționale de teatru
- 36 ... cu Daniela Zeca Buzura
- 38 ... cu Constantin Acosmei
- 40 Concursul "Mihail Iordache"
- 42 Școala de Vară de la Sighet

44-51 ITINERARI

- 44 Brazilia vs. Japonia
- 48 Kenya
- 50 Tunisia

52-59 IMPACT SOCIAL

- 52 Ulcer 2012
- 54 Despre toleranță
- 56 La spital, de Marius Galan
- 58 Pantelimon

60-73 ARTES

- 60 Întreruperea spectacolului Nirvana
- 64 Dawn Way - cronică teatrală
- 65 Veneția - cronică de artă plastică
- 66 Bărbierul din Sevilla - cronică
- 68 Big Baby - cronică teatrală
- 69 La Fille Mal Gardee - cronică
- 70 Margento - cronică
- 72 Expoziție Ioan Gânju - cronică

74-87 FILME

- 74 După dealuri - dosar critic
- 80 La mala educacion
- 83 Clubul împăraților
- 84 Andrei Rubliov

88-95 ESEU

- 88 Un alt fel de revoluție
de Raluca Anisie
- 90 Gândirea utopică în arhitectură
de Izabela Pavel
- 93 Discursul public și lacrima lui Obama
de Astrid Băgireanu

96-103 UNIVERSITARIA

- 96 Despre inerție
de Horia Țundrea
- 98 Despre miturile politicii
de Daniel Șandru
- 100 Dracula is dead
de Jim Welsh
- 102 Izvorul tinereții veșnice
de Roxana Patraș

104-119 ÎNĂUNTRU ȘI-N AFARĂ

- 104 Despre succes
- 106 Dramatica relatare a convertirii
- 110 Cartea Pasiunilor
- 112 Despre suflete minuscule
- 114 Cum e să fii student în Anglia
- 116 Londra. Un nou început
- 118 Copiii emigrației, de Dana Ionescu

120-127 INTERVIU

- 120 Eric Miles Williamson
- 126 Dan Lungu

128-145 POEZIE ȘI PROZĂ

- Aida Hancer
- Ana Maria Lupașcu
- Paul Ruffin
- Mădălina Grosu
- Larissa Danilov
- Anastasia Gavrilovici
- Miruna Belea
- Carlo Cuneo